

703/5- ఓం

శ్రీ గణేశ శారదా శ్రీ గురుభ్యోనమః

స ర స్వ తీ గ్రంథ మండలి :

వే దాం తా ను బంధ ము

శ్రీ విశ్వనాథ వేదకటుస్థయ్య గారు
బ్రహ్మశివ బడిపడి

ఉపనిషత్సారము

గ్రంథ కర్త

బ్రహ్మశ్రీ ఉప్పులూరి వీరరామవులు పంతులుగారి భార్య

రాజయోగి

రూ 2/-

వల్లివర్పు : అద్దేపల్లి అండ్ కో

స ర స్వ తీ ప వ ర్ ప్రెస్

రాజమహేంద్రవరము

సర్వస్వామ్యములు
ప్రకాశకులవి

మొదటి కూర్పు 1948

విశాపట్నం
4 - 9 - 1948

సర్వధారిణం నైశామి
ఏకాదశీ జయపూర్ణము

Saraswathi Power Press, Rajahmundry
Printed and Published by
A. Lakshmanaswamy Naidu
For Addepally & Co., Educational Publishers.
Order No. 4790/1948.

శ్రీ చింతలపాటి వెంకటసుబ్బయ్య గా
ప్రచురీకరించ బడినది.

72

ఉ ప ని ష థ్వా ర ము

గ్రంథకర్త: శ్రీమతిరాజయోగిగాన

703/5

ఓమ్

ఉ పో ధ్వా త ము

బ్రహ్మమృతాభిషిక్తులగు సాధకజనుల యుపయోగార్థమై యుపనిషత్సారము వ్రాయడమైనది. నిర్వికల్పసమాధిని, పరిపూర్ణ సమాధిని గుఱించి విపులముగా వ్రాయుటయే ఈ గ్రంథరచనలోని నా ముఖ్యాభిప్రాయమై యున్నది.

పురుషులు సర్వాధికారులు స్త్రీల కనేకకారణములచే నట్టి స్వాతంత్ర్యము లేదు. అద్దాన వారు సంసారసముద్రములో మునిగిపోవుచున్నారు. సర్వోపనిషత్తులలోని ముఖ్యాంశములను ప్రహించుట స్త్రీలకు చాలకష్టమని తోచి, అట్టివారు తరించుటకై వ్రాయడమైనది.

స్త్రీలలో చాలమంది పుణ్యచరిత లున్నారు కాని లేకపోలేదు. అభ్యాసములోనున్న మధ్యమాధికారిణు లుభయభ్రష్టలుకాక రాజమార్గము తెలిసికొని తరించుటకై యీస్వల్పగ్రంథమున 'అష్టోత్తర శతోపనిషత్తుల' సారమును వ్రాసితిని.

(బ్రహ్మసత్యం, జగన్మోక్షం) యని పెద్దలు నియమించినదే రాజమార్గము. ఏబాధలు, ఏగాధలులేని ఆరాజమార్గము స్ఫుటముగా నిందు చూపడమైనది.

ధ్యాన సమాధులలో కొంతకాలము నియమయుక్తమైయుండి, అనీమకాలమే మనస్సు నిశ్చలముగనుండి, పిదప 'శతరుద్రోపాఖ్యానము' వలె నయిపోవుటచే విగిలినకాలము తిరిగి వ్యవహారములోనికి వచ్చుసరికి 'నీవు నేను' అను భేదబుద్ధి కూకటివేరులోనికి పారియుండును. ఆ కూకటివేరు భేదము కాకపోవుటచే జను లనేకులు వివిధములగు బాధలకు లోనగుచుండుటను చూచి నహింసలేక (నాజీవితమునం దేదైన భరింపు

గలనుగాని, ఎదుటిభక్తులు, జీవులు అకారణముగా బాధపడుటచూచి సహించలేను.) ముఖ్యముగ స్త్రీలుపడుచున్న బాధలకు కారణ మజ్ఞానమే కదా యని విచారము కలిగి, జ్ఞానముకలిగినచో సంసారసముద్రము నవలీల దాటెదరేమో యనునాసచే ఇనుపగుడ్డిళ్లవలెనున్న ఈ వేదనాక్కుల సార మీరీతి తెలియజేసితిని.

చాలమంది ధ్యానసమాధులలో కొంతకాలముండి మరల సంసారాంధకారకూపమున బడుచున్నారు. అయ్యగ్రాధమునుండి కోటి కొకరైన బయల్పడకపోదుగా యని పెద్దలు నియమించినప్రకారమే 'సవికల్ప సమాధి'. కాక నిర్వికల్పసమాధి పూర్ణసమాధులనుగూడించి నాయోపకాళి కొలది విస్తరించడమయినది.

“సర్వభూత నివాసోఽసి-వాసుదేవ స్సర్వమితీ” యనుట్లు సర్వభూతాత్మకమైన జగత్తున భగవంతుడున్నాడు. ఈసర్వజగత్తును నానాదేవ స్వరూప మగుట, యేభూతమున కపకారముచేసినచు భగవంతునకు చేసిన స్త్రీ ననియు నుత్కృష్టమగు మానవజన్మమునందిగూ వ్యర్థముగ కాలము గడిపినచో మరల నెన్నిజన్మల నెత్తవలయునో! గర్భ సరకాదిభేదము లెన్నియనుభవింపవలయునో! అనియు కోటికొకరికైన నమ్మకము కలుగకు పోవునా యనెడి యాశతో నీ ‘వేదామృతము బ్రహ్మమృతము’ అను ఇనుపగుడ్డిళ్ళను మార్దవముగ గోచరించురీతి నాశక్తికొలది విస్తరించితిని.

ఈ ‘బ్రహ్మమృతము’ పురాతనమునుండి పెద్దలచే నియమింపబడినది. ఈ బ్రహ్మమృత మను సంజీవి యుపయోగించినవారు జననమరణములు లేని అఖండపరిపూర్ణపదవి పొందగలరని వేఱుగ జెప్ప ననసరములేదు.

ఇంకను నిర్వికల్పసమాధి పూర్ణసమాధులలోని ముఖ్యవిషయ మేమనః సాధకుడు సర్వకాలసర్వావస్థలయందును “నేను ఎవడను? ఎక్కడి నుండి ఎక్కడికివచ్చితిని? ఏమిచేయుచున్నాను? ఎవరిపని చేయుచున్నాను? తిరిగి ఎక్కడికి వెళ్ళుదును? నా స్వగూపమేమి?” అని నిత్యానిశ్చయ

నస్తువిచారణచేసి నిర్వికల్పపును తెలిసికొని నదా నిర్వికల్పసమాధిలో నుండవలెను. నిర్వికల్ప సమాధిని గురించి యే బ్రాహ్మజ్ఞుని గ్రహింప వలెను. 'అంతయు పూర్ణమే, అంతయు మిథ్యయే' అని యంత బోధించినను, ఇంకను 'నేనువేరు ఆకాశమువేరు దేవుడువేరు' అన్న ఆభాస వదలకపోవుటచే సర్వకాల సర్వావస్థలయందు ఏ వ్యవహారములో నున్నను 'నేను' అన్న పదార్థ మేమియో తెలిసికొని కరతలామలకము చేసికొనుటయు, ఈ నిర్వికల్పసమాధిలో మునిగి తద్వారా తరించుటయు నైయున్నది.

అందరికిని ఈ పూర్ణ నిర్వికల్పసమాధి సాధ్యమగునా యనునందియము కలుగకపోదు; కాని మానవజన్మలో సాధి మజాలని దేనియనులేదు;

అందరికీను సాధ్యమని శ్రీమదుచిత్రమూర్తి ఆంజనేయునికు చెప్పిన అష్టాష్టరశతోపనిషత్తులలోని బోధనే యెక్కువ భారముగ గ్రహించి వ్రాసితని; కాని స్వకాలంకల్పనము కాదు.

ఈ జన్మములో నే ముద్రయలోపము లేనదియు, కరతలామలకముగ పూర్ణత్వముపొందుట కుపయుక్తిమైనదియు సగుళరీరమును తల్లివలదులు ప్రసాదించుటచేతను, అత్తమామల పరిపూర్ణప్రేమచేతను, సాక్షాత్పర బ్రహ్మమునందగు భర్తృపాద సవచేతను, శ్రీమం కరుణాకటాక్షము చేతను, లలితాపరిమళ్య ద్యునాననాసెట్టి వసుముట నందగడ్డనన కరుణా దృష్టిచేతను స్త్రీనైసప్పటికని, ఉపనిషత్తులు చెనువుట కష్టములను కాక పోవునను, గృహార్థ శ్రమము దున్నదాన నైనను సద్గుణకటాక్షముచే మహనియులకుగూడ బోలుశక్యము కాని యూస నానసముద్రమునుదాట గలిగితను. గురుకటాక్షముచే సర్వరములగు నితరమార్గములు లేక సర్వోత్తమమగు నిరాదమార్గము లభింపనది. అనయునుగాక ఉత్తమగురువు (బోధిగురువు లేక బోధిగురువు) లగుటచే, గురుబోహుశ్యము, శాస్త్ర సేవ్యము, పురాణ సేవకనము, నానోపనాద జరతి మూమాంనాది

జడత్వము మున్నగునవిలేక, ఏకత్వముగ నుండుటచే నియ్యభిండవరి పూర్ణసామ్రాజ్యము లభించినది.

నేటి కీ రాజమూర్తముం దెలిసి పన్నెండు వత్సరము లయినది. ఈ మూర్తము దెలిసిన నాటినుండి సంసార మతి సుగమ మనుపించెను. అజ్ఞానదశలో నున్న పుడుమాత్రము సంసార మతిభారముగ దోచినది. జ్ఞాన మలవడిననాటనుండియు దూదిపోచకంటె తేలికగ కాన్పించినది.

మానవజన్మ మెత్తినందులకు జన్మ సార్థక మగురీతి లోకోపకార మొనర్పవలెనని పిన్నటనాటనుండియు కోరికగలదు. “ అహోగురు రహోగురు: ” అనునట్లు మద్దురుమూర్తి కరుణాకటాక్షముచే గృహ స్థాశ్రమముననుండియు ననాయాసముగ పొందబడిన యీ రాజమూర్తమును గ్రంథరూపమున బొందుపఱుపనెంచి, యారంభించి, యెసిమిది మాసములలో పూర్తిచేసి పైకోరికను నెఱవేర్చుకొనగలిగితిమి.

విద్యాగంధము లేకుండుటచేతను, విషయనేకరణకాలమున నాలోచించుతఱి వృత్తిరహితమై బ్రహ్మమే శేషించుటచేతను స్థానిత్యము లనేకము లుండవచ్చును. కావున చదువరులు హంస క్షీర న్యాయమున విషయమునుమాత్రమే గ్రహించి నన్ను గృతార్థురాలిం జేయగోరెదను.

నిత్యానంద ప్రపూర్ణమైన శీష్యబృందము యొక్కయు, భక్తులు జ్ఞానులు నగు ఇతరులయొక్కయు ధన సహాయముచే నీ గ్రంథ మచ్చు వేయించగల్గితిమి.

ఇతోధిక గ్రంథరచనకు ప్రోత్సాహ మిత్తురుగాక ! యని పాఠకుల కభివందనము లర్పించుచున్నాను.

ఇట్లు

విశాఖపట్టణము }
28 - 4 - 1948 }

స ర్వ జ న వి ధే యు రా లు
రా జ యో గి.

ఉ ప ని ష త్సా ర ము

ఓం నమో బ్రహ్మదిభ్యో బ్రహ్మవిద్యా సంప్రదాయ క్తైభ్యో
ఆచార్యైభ్యో సంశర్షిభ్యో నమో గురుభ్యో నమో మహాద్భ్యో సమశ్రి
గురుభ్యః.

శాంతిమంత్రము:-

పూర్ణ మనః పూర్ణ మింద్ర పూర్ణాత్మాత్మ ముగచ్ఛతే
పూర్ణస్య పూర్ణ మాదాయ పూర్ణ మేవావశిష్యతే॥

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి

తా. ఏపరబ్రహ్మము దేశ కాల వస్తుపరిచ్ఛేద్యశూన్యమయి నిలయు
చున్నదో! అట్టిబ్రహ్మము నిరుపాధికము; కావున అంతట వ్యాపించి
యుండుటచేత పూర్ణమని చెప్పబడెను. సోపాధికమును నామరూప
సమన్వితమును వ్యవహారాశ్రయమును ఇదంశబ్ద వాచ్యమును సగు
నీ సర్వప్రపంచము సయితము స్వరూపమాత్రము కాని వేరుకాక
పోవుటచేతను పూర్ణమనియే చెప్పబడెను. వ్యవహారాత్మకమయి విశే
షత్వమును పొందినట్టియు, పూర్ణశబ్దవాచ్యము సగు ఈకార్యబ్రహ్మము
కూడ పూర్ణశబ్దవాచ్యమగు కారణబ్రహ్మమువలె బహిర్గత మగు
చున్నది. కార్యాత్మకమగు బ్రహ్మము కారణాత్మకమగు బ్రహ్మము
వలె వేరు కాదనియు, అభేద మనియు తెలిసినయెడల నిష్ప్రతి
యోగిక బ్రహ్మస్వరూపమే మిగులుచున్నది. ఆధ్యాత్మికాగి బ్రహ్మము
శాంతముకాక కాలత్రయమునందును ఏకబ్రహ్మ మగుటచేత (వేరు
పదార్థము లేకపోవుటచేత) పూర్ణమని చెప్పబడెను.

ఈశావాశ్యము:-

ఈశావాశ్య మిదగ్ సర్వం యత్కించ జగత్యాం జగత్
తేన త్యక్తేన భుంజీథా మాగృధః కస్య స్వి స్థనమే॥

తా. ఈ ప్రపంచమంతయు మిథ్య. పరమాత్మస్వరూపము నాత్మయు నగు నాకంటె ఇతరములేదు; కావున నీ కల్పిత ప్రపంచమును విడిచి పెట్టుము. ఇదియే నిజమయిన సన్యాసము. ఈసన్యాసము ననుసరించి నిన్ను నీవు రక్షించుకొనవలయును. సత్యమైన ఆత్మకంటె నులియుచుచాని నాశింపకుము. కల్పితమయిన ఈ నామరూపాత్మక ప్రపంచ సంశయ సత్యస్వరూపుడగు పరమాత్మయే యని తెలిసి, అసత్యమయిన ప్రపంచ బుద్ధిని వధలవలయును. అనగా: సర్వసన్యాససూత్రమును త్యాగము' ఇచ్చట చెప్పబడినది. ఇట్టి త్యాగము నవలంబించి నిన్ను నీవు రక్షించుకొనుము. ధనేషణాదికమును పొందకుము. అంశయు అశ్మయ్య! కావున ఈశ్వరభిన్నమగు వత్స్వంతరమే లేంపడు 'నీవు - నేను' అను వ్యవహారమే లేదు. ఆత్మకంటె భిన్నమయిన దంతయు కల్పితమును మిథ్యయు నని తెలిసి అట్టి మిథ్యయగుచాని నాశింపకుము.

త్యాగమనగా: సర్వవాసనాత్యాగమేగాని శ్రావణభాద్రపదములవలె సర్వము గురువులకు ధారపోయుటకాదు. కావున ఇట్టి సర్వవాసనా త్యాగముచేసి నిన్ను నీవు రక్షించుకొనుము. గురువు శాస్త్రము అంశగ బోధించినను లాభములేదు. స్వబుద్ధి నుపయోగించి తలంపవలెను. 108 ఉపనిషత్తులను చదివి గ్రహింపవలసిన ముఖ్యరహస్యవిషయమే ఈశా వాశ్యము మొదటి శ్లోకములో చెప్పబడియున్నది. (ముట్టమువలననే మేరువు పర్వతమువలెనూ, ఆమేరువు పూసవలెనూ స్ఫుటముగా గోచ రము కాగలందులకు మొదటనే మేరువును పెద్దపూసవలె కనుపెంచెను). ఈముఖ్యరహస్యమునందు లక్ష్యముంచి తక్కుంగల వెన్ని చదివినను ఈముఖ్యలక్ష్యార్థములోనే చేరవలెను.

మరియు బ్రహ్మసత్యము జగత్తుమిథ్య అను లక్ష్యములో చేరవలెను. ఎట్లనగా:- కాశీకి పోవలచినవాడు శనలక్ష్యమంతయు కాశీమీదనుంచి సంసారమంతయు విడనాడి ముఖ్యమగు ధనము త్యాగముచేసి టిక్కెట్టు కొని బయలుదేరెననుకొనుము. శ్రోవలో టిక్కెట్టుపోయిచివో రెట్టింపు సొమ్మాయవలసి వచ్చునని లక్ష్యమంతయు టిక్కెట్టుజాగ్రత్తయందే లీనముచేయుచున్నాను. అట్లుసారబడిక యెన్నిచనినను, యెన్నినిన్నను యెన్నిచేసినను, పై ఈశానాశ్వము మొదటిల్లోకమున చెప్పబడినయు 108 ఉపనిషత్తులసారమును నగు 'బ్రహ్మసత్యము, జగత్తుమిథ్య' యనెడి లక్ష్యమును విడుచక జీవయాత్రసాగించితివేనీ ఆశ్మకాశీ అనాయాసముగ చేరవచ్చును. ఆశ్మకాశ్వమునుతప్పి 'నేనుజీవుడను, దేహేంద్రియముచే నేను' అను ఆధానతోను, భ్రాంతితోను పడి దారి తప్పియెడల సతేక జన్మలు, అనేకములగు గిర్జానకాదులు తప్పచని దృఢముగ నమ్మవలెను.

భగవద్గీత:-

ఉద్ధృతే దాశ్మనాఽత్మానాం నాశ్మక మవసానయేత్
అత్తైష్టవ హ్యశ్మనోబద్ధ తాత్తైష్టవ నిపురాశ్మకైః॥

తా. తాను సంసారసాగరిమిగున్నడయ్యు సావేకయుక్తమగు మనస్సు చేత (నిశయములయం దాన క్షతేన మనస్సుచేత) తనను గట్టున చెద్దుకో వలసినది. అథోగతికి పొందించుకొనగూడదు. ఏలయనగా, తనకు తానే వశీకృతమైనవననస్సు, అనగా: ప్రపంచమందుండు బంధువులు మొదలయినవాగు స్నేహపాపమునకు కారణులేకాని మోక్షమునకు కాదు. కాని విరోధులే యగుచున్నామ. తనకు తానే బంధువు. వశీకృతము కాని మనస్సే తనకు మహాశత్రువు. తన బుద్ధియందులే తనకు మహా శత్రువులని నమ్మవలెను.

పై శత్రువులను జయించినప్పటికీ ఇంద్రియములను జయించుట చాల కష్టము. దేహాత్మభావన విడిచినగాని ఈశత్రువులు శాంతించరు.

మూ. యస్తు సర్వాణిభూతాని ఆత్మన్యేవానుపశ్యంతి
సర్వభూతేషు చాత్మానం తతో న విజుగుప్సంతే।

తా. ఏ విద్వాంసుడు సర్వభూతములు తనకన్న వేరుకాననియు, సమస్తభూతములకంటె తాను వేరుకాననియు నెఱుంగునో నాడు భోగమును నిందచేయడు.

మూ. యస్మిన్ సర్వాణిభూతాని ఆత్మైవాభూ ద్విజానంతః
తత్ర కో మోహః కశ్చోక ఏకత్వ మనుపశ్యతః ॥

తా. సర్వకాలసర్వావస్థలయందు సర్వమునందును యథార్థవస్తువు నెఱింగినవానివలె నేవిద్వాంసు డితరమును జూడ నపేక్షింపడో అట్టివానికి మోహపాశములు లేవు.

కేనోపనిషత్తు:—

ఓమ్ ఆప్యాయస్తు మమాజ్ఞాని వాక్పాణి శ్చక్షుః శ్రోత్ర ముక్ధో
ఒల మిన్ద్రియాణిచ సర్వాణి సర్వం బ్రహ్మోపనిషదం సామైహ
బ్రహ్మ నిరాకుర్యాం మామా బ్రహ్మనిరాకరో దనిరాకరణ మన్త్యనిరా
కరణం, మేస్తు తదాత్మని రతేయు ఉపనిషత్సు ధర్మా స్తే మయి సన్తు
తే మయి సన్తు.

ఓమ్ శాంతిః శాంతిః శాంతిః

తా. వాగాదీంద్రియములు తమతమపనులనుజేయుటకు శక్తికలదిగ నుండవలయునని ప్రార్థింపబడియున్నది. ఇందువలన అధ్యయనముచేయు

వారికి ముఖ్యముగా అంగములును ఇంద్రియములును పటుత్వముతో నుండవలయునని భావమగుచున్నది.

ఎవడు సమస్తమును ఆత్మ (బ్రహ్మ) స్వరూపముగా తలంపడో వాడు సకలభూతములకును విరోధియగును. కాబట్టి అట్టితలంపు కలుగకుండ వలయుననియు, పరబ్రహ్మమందే తత్పరుడై యుండవలయుననియు, ఆ పరబ్రహ్మము తనయం దనుగ్రహ ముంచవలయుననియు ద్యోతకమగు తలంపుతో ఈనుంత్రమును ఉపాసకుడు ధ్యానించుచున్నాడు.

మూ. న తత్ర చక్షు గ్గచ్ఛతి ష వా గ్గచ్ఛతి నో మనో
న విద్మో న విజానీమో యదైత దనుశిష్యా
దన్యదేవ శద్విదితా దధో అవిదితా దధి, ఇతి
శుశ్రుమ పూర్వేషాం యే న స్తద్వ్యాచచక్షి రే.

తా. శిష్యుడా! బ్రహ్మ శ్రోత్రాదుల కధిష్ఠానమైన ఆత్మగా నున్నది. అసగా: నేత్రముచే చూచుటకును, వాక్కుచేత చెప్పుటకును, మనస్సుచేత నిశ్చయించుటకును శక్యమైనదికాదు. "చూచుటయు, చెప్పుటయు, నిశ్చయించుటయు, పరబ్రహ్మమనియు దానికంటె విలక్షణ మై చూచుటమొనలగు వానికి నేరగు అధిష్ఠానము భేదనియు చెప్ప బడినది. ఇట్టి అనాజ్ఞానదోషకమైన పరబ్రహ్మస్వరూపము చూడ దగిన జగత్తుకంటెను, చూచుటకు సాధ్యముకాని అన్య స్వరూపకంటెను వేరై నదనియును దానిని పూర్వార్థాద్యోపదేశముచేతనే తెలియనలె ననియును" గురువు శిష్యులకు చెప్పెను.

మూ. య ద్యాచానభ్యుదయతే యేవ వా గభ్యుద్యతే తదేవ
బ్రహ్మత్వం విధి నేదం య దిద ముపాసతే.

తా. ఏది కేవలచైతన్యస్వరూప మైయున్నదో అయ్యది వాక్కుచేత నర్థించ శక్యముకానిది. వాగాదీంద్రియములచేత తెలియబడనిది.

ఏపరబ్రహ్మముచే నే తద్వాగాదీంద్రియములు ప్రకాశించుచున్నవో
అస్వరూపమునే పరబ్రహ్మ స్వరూపముని తెలిసికొనుము. లోకులు భిన్న
మైన ఉపాధులతో గూడిన యనాత్మస్వరూపమును బ్రహ్మస్వరూపము
యుపాసించుచున్నారు. అస్వరూప మనాత్మస్వరూపముగాని ఈ
బ్రహ్మముకాదు.

మూ. య చ్చక్షుషా నపశ్యతి యేన చక్షూంషి పశ్యతి
తదేనబ్రహ్మ త్వన్నిధి నేదం యదిదముపాసతే.

తా. శిష్యుడా ! లోకు లనాత్మస్వరూపులైన ఈశ్వరము మరల
దేవతల నుపాసించెదరు. ఇది పరమాత్మస్వరూపము కాదు ! అత
మాత్మస్వరూపము చూచుటకు సాధ్యముకాదు. అతనికావ్యక్తితో
గూడిన నేత్రేంద్రియముచే జలం దేనిని చూచుటలేదో అదృశ్యతలకు
అంశకరణభేదముచే వేరుగా లేచెడి నేత్రపుష్పమును లోకులు చూడ
చున్నదో దానిని పరమాత్మ స్వరూపముని తెలిసికొనుము.

మూ. య చ్ఛోత్రేణ పశ్యతోతి యేన శ్రోత్రమునం శృణోతి
తదేన బ్రహ్మ త్వం విధి నేదం యదిదముపాసతే.

తా. లోకులుపాసించెడి ఈశ్వరాదులు బ్రహ్మస్వరూపము కాదు
దేనికి దిక్కులు దేవతలో, ఏది అకాశకాశ్యమా అట్టి మనోబుద్ధితో
గూడిన కణ్డేంద్రియముచే లోకులు దేనిని విషయముగా చేసికొనలేదో
(వినలేదో) ఏ వైతన్యప్రకాశముచే శ్రోత్రమునం విషయమైన శబ్దము
వినబడుచున్నదో దానిని బ్రహ్మస్వరూపము యెఱుంగుము.

మూ. యది మన్యసే సువేదేతి దభ్ర(దహన) మేవా నూనన
త్వం వేత్థ బ్రహ్మణోరూపం యదస్య త్వం యదస్య
దేవేష్వధను మీమాంస్య మేవ తే నున్యే విదితం.

తా. “ నీ వేబ్రహ్మస్వరూపమును లోకమునందుగాని దేవతలందుగాని చక్కగా తెలిసికొంటినని భావించువో అదియంతయు అల్పమైనదే. కాబట్టి నీవు బ్రహ్మస్వరూపమును విచారించి తెలిసికొనవలసినది.” అని గురువుచెప్పగా శిష్యుడువిని యుక్తివివేకములచే విచారించి, స్వానుభవముచే నిశ్చయించుకొని గురువుకడకువచ్చి “నే నాబ్రహ్మస్వరూపమును తెలిసికొన్నట్లుగాతలంచెదను.” అనిచెప్పెను.

మూ. యస్యామతం తస్యమతం మతంయస్య నవేదసః
అవిజాతం విజానతాం విజ్ఞాత మవిజానతామ్.

తా. ఏబ్రహ్మజ్ఞాని బ్రహ్మస్వరూపము తెలియబడదని భావించుచున్నాడో; నాడే దానిని చక్కగా నెఱింగినవాడు. ఎవడు బ్రహ్మస్వరూపము తెలిసివచ్చు భావించుచున్నాడో; నాడు బ్రహ్మమును తెలియదినాడు. అసగా: ఇంద్రియము, మనస్సు, బుద్ధి మొదలగునానీయం దాత్మబుద్ధిగల యజ్ఞానికి బ్రహ్మము గోచరింపదు. ఇంద్రియములయం దాత్మబుద్ధిలేని జ్ఞానులకు బ్రహ్మము గోచరించును.

మూ. ఇహచే దవేదీ పథ సత్యమస్తి
సచే దిహవేదీ త్తమాతీ విశిష్టః,
భూతేషాం భూతేషు ఏచి స్త్య ధీరాః
ప్రత్యాస్మాద్భోకా దవృతా భవన్తి.

తా. ఈ లోకమునందు పరమాత్మస్వరూపము నెఱింగినవారలకు (ప్రతీకయుండుకాలుమంటే) సత్యస్వరూప పరబ్రహ్మమే యగుచున్నాడు. ఈలోకంలో జ్ఞానము పొందనియెడల గొప్పకష్టము కలుగును. అసగా: పురుషార్థస్థి లేనపోవుటయు జన్మబంధము మోలకపోవుటయు () కావున బుద్ధిమంతులు సర్వభూతములను బోగుగా విచారించి వానియందట

ఆత్మను తెలిసికొనినవారలై అవిద్యాదిదోషములను విడచి, బ్రహ్మత్వైక్య భావము కలవారలై అమృతత్వమును బొందుదురు. ఈ శరీరము పతనమగుటకుమున్నే బ్రహ్మజ్ఞానము పొంద శక్యము గానియెడల మరల శరీరమునుదాల్చి జన్మముల నెత్తవలసియుండును. కాన జాగ్రత్తగ మేలు కొని చిత్తమునకు తోచినట్లు చేయవలెను. ఈశరీర మిందుండగనే గురు ముఖితః తెలిసికొని సకలభూతములందును బరమాత్మను చూచువాడు పూర్ణాత్ముడగును.

మూ. సా బ్రహ్మేతి హోవాచ బ్రహ్మణోవా ఏతద్విజయే
మహీయధ్వమితి తతోహైవ విదాశ్చకార బ్రహ్మేతి.

తా. ఓ ఇంద్రుడా! నీవడిగిన మహాభూతమే పరబ్రహ్మము. ఆ పర బ్రహ్మమే మీ విజయమునకు కారణము. మీ రావిషయ మెఱుంగక మేమే రాక్షసులను జయించితి మనెడి మోహము (భ్రాంతి) గలవారై యుండిరి. మీయొక్కభ్రాంతిని బోగొట్టుటకై యీ బ్రహ్మస్వరూపమే తనశక్తివలన నిట్టి ఘోరరూపము నొందెనని చెప్పెను.

శాంతిమంత్రము:-

సహ నా వవతు సహ నౌ భునక్తు సహ వీర్యం కరవావహై
తేజస్వినావధీత మస్తు మా విద్విషావహై.

తా. శిష్యాచార్యులమగు మమ్ములనిద్దరను ఆపరబ్రహ్మము రక్షించు గాక. శిష్యాచార్యులమగుమాకు ఆత్మసుఖానుభవము కలుగుగాక, శిష్యాచార్యుల మగు మా ఇద్దరకు విద్యాసంబంధమయిన సామ ర్థ్యము చక్కగానుండుగాక. మే మధ్యయన మొనర్చిన బ్రహ్మవిద్య తేజోవంతమై యుండుగాక. ప్రమాదకృతాపరాధాదికమువలన శిష్యా చార్యుల మగు మాలో మాకు పరస్పరద్వేషము లేకపోవుగాక.

మాయందు ప్రణవప్రతిపాదక బ్రహ్మము అనుగ్రహము కలిగియుండుగాక.
ఆధ్యాత్మికాది తాపత్రయము శాంతించుగాక.

మూ. అశరీరగ్ం శరీరే ష్వనవస్థే ష్వవస్థితమ్

మహాంతం విభు మాత్మానం మత్వా ధీరో నశోచతి.

తా. బుద్ధిమంతు డాత్మను శరీరవిరహితముగను, అనిత్యములగు శరీరములయం దున్న దానినిగను, గొప్పదిగను, సర్వవ్యాపకముగను తెలిసికొని దుఃఖింపడు. ఆత్మ శరీరములేనిదగుటచే అశరీరమని వాడబడును. అట్టిఆత్మకు శోక మోహములులేవు.

మూ. య దేవేహ తదముత్ర యదముత్ర తదన్విహ

మృత్యో స్స మృత్యు మాప్నోతి య ఇహ నానేవ పశ్యతి.

తా. సర్వోపాధిసమన్వితమయి అవి వేకులకు సంసారధర్మములు గలదానివలె ఏది కనుపించుచున్నదో, ఏతత్వ మిచట ఈజీవునియందు గలదో, ఆతత్వమే నిత్య విజ్ఞాన ఘనస్వభావమును, సర్వసంసార ధర్మ వివర్జితమును నగు ఆత్మయందు గలదు. ఏతత్వ మీ యాత్మతత్వమునందు గలదో ఆ తత్వమే నామరూపములతోగూడిన సర్వోపాధికుడగు జీవునియందునూ నిండియున్నదేగాని వేరుగ నేమియులేదు. నిజస్వరూప మిట్లుండగా ఉపాధిస్వభావభేదలక్షణమగు అవిద్యచేత విమోహితుడై అద్వితీయమైన బ్రహ్మమునందు 'నేను బ్రహ్మముకంటెవేరు, బ్రహ్మము నాకంటెవేరు' అని భిన్నముగా నెవ్వడు చూచుచుండునో అట్టివాడు మృత్యువునుండి మృత్యువును అనగా: పుట్టుచు చచ్చుచు నుండు సంసార సాగరములో మునుగుచుండును. కావున నట్టి భేద దృష్టితో చూడలేదు. విజ్ఞానైక రసముచే నిరంతరముగ ఆకాశమువలె

మూ. యదా సర్వే ప్రభిద్యంతే హృదయస్యేహ గ్రంథయః
అథ మర్త్యోఽమృతో భవత్యేతావ దనుశాసనమ్॥

తా. ఎప్పు డెచ్చట జీవించియుండగనే హృదయగ్రంథులన్నియు
నశించిపోవుచున్నవో అప్పుడు సాధకుడు అమృతస్వరూపు డగు
చున్నాడు. రాకపోకలులేని అఖండపరిపూర్ణు డగుచున్నాడు. ఇదియే
సర్వవేదాంతములయొక్క మూలరహస్యము. సర్వకామములు నశించు
టయే అమృతత్వ మయినయడల నట్టి సర్వకామముల నాశనము సుషుప్తి
యందుగూడ సంభవించుచున్నదికదా! ఆ సుషుప్తి స్థితినికూడ
అమృతత్వ మేల యనకూడ దందురేని; అట్లనకూడ దనియు,
బ్రహ్మత్వైకత్వ విజ్ఞానముచే అవిద్యాగ్రంథులు నశించుటయే అమృతత్వ
మనియు దెలియవలయును.

సర్వవాసనలు తమోంధకారములో లయమైనయెడల తిరిగి వ్యవహా
రము జనన - మరణ రూపకమే యగును. తత్సర్వవాసనలు జ్ఞానాగ్ని నల్ల
కాల్చబడినయెడల భస్మ మగును. (ఆ భస్మమునే పెద్దలు విభూతిగ
దాల్తురు) అట్టిస్థితి నందినవానికి జనన-మరణము లుండవని తెలియవలెను.

శాంతిమంత్రము:-

ఓం భద్రం కర్ణేభి శృణుయామ దేవాః, భద్రం పశ్యే
రూక్షభి ర్యజత్రాః, స్థిరై రంగై స్తుష్టవాగ్ంస స్తనూభిః,
వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః,
స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః, స్వస్తి నః పూషా
విశ్వదేవాః, స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః,
స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు॥

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి

తా. ఓ ఇంద్రాదిదేవతలారా ! మీయనుగ్రహమువలన నెల్లప్పుడు శిష్యాచార్యులమగు మేము మాచెవులతో శ్రుతి స్మృతి పురాణ సమ్మత మయిన సత్యసిద్ధాంతమునే తిలకించు చుందుముగాక. ఇట్టి సచ్చాత్మ శ్రవణ, తదర్థమనన, తదర్థాచరణములచే పవిత్రులమైన మేము సర్వ కాల సర్వానస్థలయందున్నా సత్కార్యములనే చూచుచుందుముగాక. భగవంతుడు మా కనుగ్రహించి యిచ్చిన కరచరణాద్యఖిలావయవములు ఆ యా కర్మలను చక్కగా నిర్వహించుటకు సమర్థము లయియుండి అతడు మా కొసంగిన సంపూర్ణాయువును అకాలమరణ, ఆధివ్యాధ్యాది దురవస్థలులేక చక్కగ జీవించియుందుముగాక.

శ్రుతి స్మృతి పురాణములందు మిగుల కొనియాడబడిన ఇంద్రుడు శిష్యాచార్యులమగు మాకు ఔమము కలుగజేయుగాక. అహింసను సర్వదా కాపాడుటయందు సమర్థుడగు గరుడుడు శిష్యాచార్యులమగు మాకు ఔమమును కలుగజేయుగాక. సకలమునెఱింగిన సూర్యుడు లేక (పూష) యనుదేవత శిష్యాచార్యులమగు మాకు ఔమము కలుగజేయు గాక. శిష్యాచార్యులమగు మాకుబృహస్పతి ఔమము కలుగజేయుగాక. మాకు ఆధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవికము లను త్రివిధములైన తాపములు శాంతించుగాక.

మూ. తస్మై సహోవాచాతిప్రశ్నా నృచ్ఛసి,
బ్రహ్మిష్టోఽసీతి తస్మా త్తేఽహం బ్రవీమి॥

తా. ప్రాణమే యిట్టిదని తెలిసికొనుట చాలకష్టము. కావున ఆప్రశ్నయే మిగుల విషమముగు ప్రశ్న. ఆరుప్రశ్నల నడుగుచున్నాడ వివి అతిప్రశ్న లగుచున్నవి. ఇట్టి విషమప్రశ్నలనే నీచడుగుచున్నావు. నీ వాపరబ్రహ్మమునే గాక ముఖ్యబ్రహ్మమునుగూడ ఎరిగినవాడవని

నాకు సంతసము కలుగుచున్నది. కావున నేను నీ వడిగినదానికి చెప్పెద వినుము.

మూ. ఆత్మన ఏషప్రాణో జాయతే, యథైషా పురు
షేచ్ఛాయై తస్మిన్నేత దాతతం, మనోమృతే
నాయా త్యస్మి ఇచ్ఛగీరే॥

తా. ఈప్రాణము సత్యస్వరూపుడును, అక్షరుడునునగు పరమ పురుషుని నుండియే పుట్టుచున్నది. ఇందులకు దృష్టాంతము: లోకము నందు శిరఃపాదా ద్యవయవవిశిష్టుడగు పురుషునినుండి తన్నిమిత్తము (నానినీడయేట్లుపుట్టుచున్నదో అట్లు) ఛాయాస్థానీయమును, అసత్యమున నగు ప్రాణాఖ్యముగు తత్త్వము సత్యస్వరూపుడగు పురుషునియంద (బ్రహ్మమునందు) సమర్పిత మగుచున్నది.

మనస్సంకల్ప పికల్పములగు ఇచ్ఛాది నిమిత్తములచే నాచరింపబడే పుణ్యపాపకర్మలవేత నీశరీరమునందు ప్రాణము ప్రవేశించుచున్నది పురుషునియొక్క నీడవలన పురుషునియం దేవిధముగు వికార మెట్లు లేదో అదే విధముగ పరమాత్మయొక్క ఛాయామాత్రముగు ప్రాణ మందుకూడ ఏమియు వికారము కలుగజాలదు. ద్వాదశస్థానగతమైనచో ఆనీడకూడ ఉండనేఉండదు. 12 గంటల వేళ సూర్యుడు నడినెత్తిమీది వచ్చుసరికి తను వెటు త్రిప్పిచూచినను తననీడ లేనట్టుగనే ద్వాదశ స్థానము (సంవత్సరస్థానము) నందు ఆనీడ ఏమియునుండదు. ముఖ్యము తెలిసికొనవలసిన రహస్యమిది. దీనిని గురుముఖముననే తెలియవలెను.

మూ. యథా సమ్రాడే వాధిక్యతా నివినియుక్తే ఏతాన్గ్రామా
నేతాన్గ్రామా నధితిష్ఠ స్వేత్యేవ మేవైష ప్రాణ
ఇతరా బ్రాహ్మణ స్పృథ క్షృథగేవ సంనిధత్తే॥

తా. ఓశిష్యుడా! లోకమునందు సార్వభౌముడగు భూపాలుడు ఆయా గ్రామములం దున్నవారిని పరిపాలించునిమిత్త ముద్వోగస్థులను 'ఈగ్రామము నీవుపాలింపుము, ఈగ్రామమును నీవుపాలింపు' మని యేవిధముగా నియమించుచున్నాడో, అదేవిధముగ ఈముఖ్యప్రాణము ఇతరములగు ప్రాణాపానాది ప్రాణములను, చక్షురా దీంద్రియములను ఆ యాస్థానములందు వేరువేరు కార్యములను చేయుటకై వాని కాజ్ఞాపించి నియమించుచున్నది.

మూ. పర మేనాక్షరం ప్రతిపద్యతే స యోహవై త
దచ్ఛాయ మశరీర మటోహితం శుభ్ర మక్షరం
వేదయతే, యస్తు సౌమ్య స్స సర్వజ్ఞ స్సర్వో
భవతి తదేష శ్లోకః॥

తా. ఎవడు తమోవిరహితుడును, నామరూపాది సర్వోపాధి శరీర వర్జితుడును, సర్వదోష రహితుడును, పరిశుద్ధుడును, సర్వేషణ (ఈషణ త్రయ) రహితుడును, అఖండవాచ్యుడు నగుపరమాత్మను తెలుసుకొను చున్నాడో వాడు పూర్ణదర్శి యగును. సర్వజ్ఞుడును, సర్వ స్వరూపుడును, సర్వ పరిపూర్ణుడు నగుచున్నాడు.

మూ. స యథేమా నద్య స్స్యందమానా స్సముద్రాయణా
స్సముద్రం ప్రాప్తా స్తం గచ్ఛన్తి. భిద్యేతే తాసాం నామ
రూపే సముద్ర ఇత్యేవం ప్రోచ్యతే ఏవ మేవాస్య
పరిద్రప్తు రిమా షోడశకళాః పురుషాయణాః పురుషం
ప్రాప్తా స్తం గచ్ఛన్తి. భిద్యేతే తాసాం నామరూపే
పురుష ఇత్యేవం ప్రోచ్యతే స ఏషో కళోఽమృతో
భవతి తదేష శ్లోకః॥

తా. షోడశకళలవిషయమై దృష్టాంతము చెప్పబడుచున్నది. ఎట్లనగా: సముద్రములో కలియుటకు నదులు ప్రవహించుచున్నవై ఆసముద్రమునుపొంది నామరూప తిరస్కారము నెట్లు పొందుచున్నవో, అదేవిధముగ సర్వద్రవ్య యగు పురుషునకు సంబంధించినవియు, ప్రాప్య స్థానముగాగల ఈ పదునారుకళలు పురుషునిపొంది ఆ పురుషునియందు లయించి పోవుచున్నవి. ఈకళలయొక్క నామరూపములు లయమును పొందుచున్నవి. ఈ పురుషుడును షోడశకళావిరహితు డగుచున్నాడు. (రాకపోకలు లేనివా డగుచున్నాడు) నామరూపములు నశించినతరువాత ఏతత్వము నశింపక శేషించియుండునో ఆతత్వమునే బ్రహ్మవేత్తలు పురుషుడని వ్యవహరించుచున్నారు. విద్వాంసుడగు ముముక్షువు సద్గురునిచే ప్రాణాది కళాప్రళయమార్గము నెరింగినవాడయి గురూపదిష్టమైన విద్యచేత అవిద్యా కామకర్మ సంజాతములగు ప్రాణాది షోడశకళలు నశించిన వగుచుండ అకళు డనబడుచున్నాడు.

ఇదియే మఱియొకవిధముగ చెప్పబడుచున్నది. • సముద్రమునకు స్వరూపభూతమగు జలమును మేఘము లొకర్నించుకొని భూమియందు వర్షించుచున్నవి. ఆ వర్షించిన జలములు గంగా యమునాది నామరూపోపాధులచే సముద్రమునకంటె భిన్నమైనవిగా వ్యవహరింపబడుచున్నవి. తద్గంగా యమునాది నదీజలమే మరల సముద్రమును పొందె గంగాయమునాది నామరూపోపాధులవదలి సముద్రరూప నామమునే పొందుచున్నది. అటులనే అవిద్యాకల్పిత నామరూపోపాధివశము చేత ఆత్మకంటె భిన్నముగా తోచు జగత్తునందు విద్యచేత నామరూపోపాధి విభాగమును నిరసింపగా (ఖండింపగా) 'బ్రహ్మసత్యము జగత్తుమిథ్య' యనునట్లు బ్రహ్మముమాత్రమే శేషించుచున్నది.

మూ. అరాధన రథనాభా కలా యస్మిన్ ప్రతిష్ఠితాః తం
వేద్యం పురుషం వేద యథా మా వో మృత్యుః
పరివృథా ఇతి॥

తా. బండిఆకులు రథనాభియందువలె ఏపురుషునియందు ప్రాణాది
షోడశకళలు ప్రతిష్ఠితములైయున్నవో, ఏపురుషుని తెలిసికొనిన
(మిమ్ములను) మృత్యువు బాధింపవో ఆప్రకారము సర్వపరిపూర్ణుడును,
దేహమునం దనుష్ఠించియుండుటచే పురుషశబ్దవాచ్యుడు నగు బ్రహ్మమును
మీరు చక్కగా నెఱింగినయెడల మీ కమృతత్వము కలుగును. అట్టి
పురుషుని మీరు తెలియనియెడల సంసారదుఃఖముల ననుభవించుదురు.

ఓ శిష్యులారా ! మీ కట్టి మృత్యుబాధ కలుగకుండుటకై
మీరు తెలిసికొనదగిన యాపరమపురుషుని చక్కగా తెలిసికొని మీ
మానవజన్మ సాఫల్యము నొందజేసికొనుడు. ఈచక్కని మానవజన్మ
వృథా పోనియ్యగూడదు.

మూ. యథోర్థనాభి స్సృజతే గృహ్లాతేచ
యథా పృథివ్యా మోషధయ స్సంభవంతి,
యథా సతఃపురుషా త్కేశలోమాని
తథాక్షరా త్సంభవతీహ విశ్వం ॥

తా. లోకమునందు సాలెపురుగు మఱియొక కారణము నపేక్షింప
కయే స్వశరీరముకంటె వేరుకాని తంతువులను వెలుపలి కెటుల ప్రసరింప
జేయుచున్నదో మరల నెటుల వానిని తనలోనికి తీసికొనుచున్నదో,
(అనగా వానిని మరల స్వాత్మభావమును పొందించుచున్నది) ఏవిధ
ముగా భూమియందు వ్రీహ్యాది స్థావరాంత పదార్థములు స్వాత్మవ్యతి
రేకముగా పుట్టుచున్నవో, ఏవిధముగా చేతనుడగు పురుషునినుండి

తద్విలక్షణములగు కేశలోమములు పుట్టుచున్నవో అను నీ దృష్టాంత
త్రయానుసారము నిమిత్తాంతరము సపేక్షింపకయే ఈసంసారమండలము
నందు విలక్షణము, సలక్షణమునగు జగత్తంతయు అక్షరతత్వము
నుండి జనించుచున్నది. ఇచట సాలెపురుగునుండి తంతువులుపుట్టుట
భూమినుండి ఓషధులు జనించుట, పురుషునినుండి కేశలోమములు జనిం
చుట అనెడి దృష్టాంతత్రయము సుఖావబోధార్థమని తెలియవలెను.
సాలెపురుగు దృష్టాంతముగా కనబరచుట ఉపాదాన కారణము, నిమిత్త
కారణము ననురెండును కొన్ని తావులలో నొకటిగానే యుండునని
నిరూపించుటకు చెప్పబడినది.

మూ. అవిద్యాయా మస్తరే వర్తమానా స్వయంధీరాః
పండితం మన్యమానాః, జంఘన్యమానాః పరి
యన్తిమూఢా అన్ధేనై వ నీయమానా యథాఽన్ధాః ॥

తా. మూఢులగుకొందరు తా మజ్ఞానులయియున్నను తామే
జ్ఞానులమనియు, తెలిసికొనదగిన విషయములన్నియు తమకేసమగ్రముగా
తెలిసినవనియు తలంచుచు ముదిమి, రోగము, మరణముమున్నగు నసర్థ
శరంపరలకు లోనయి పుట్టుచు, గిట్టుచు, గ్రుడ్డివానిచే త్రోవచూపింపబడి
వుచున్న గ్రుడ్డివాడు మిట్ట, పల్లము, కంటకములు మున్నగువానివలన
ధలనందుచు, పడుచు, లేచుచు, దరిగానక యెట్లల్లాడునో అట్లే
సంసారచక్రమునందు చరించుచుందురు.

వా. పరీక్ష్య లోకాన్ కర్తచితాన్ బ్రాహ్మణో నిర్వేద
మాయా న్నాస్యకృతః కృతేన తద్విజ్ఞానార్థం
స గురు మేవాభిగచ్ఛే త్సమిత్పాణిశ్శ్రోత్రియం
బ్రహ్మనిష్ఠమ్॥

తా. సాధ్య సాధనరూపమైన సంసారమునుండి విరక్తుడైనవానికే పరావిద్యయం దధికారము కల దనువిషయ మిందు చెప్పబడెను.

బ్రాహ్మణుడు లోకములను కర్తచేత నిర్వర్తింపబడినవిగా పరీక్షించి కర్తాచరణమాత్రమున మోక్షము లేదని వైరాగ్యమును పొందవలెను. అట్టివైరాగ్యమును పొందిన బ్రాహ్మణుడు అయ్యమృతస్వరూపమును దెలిసికొనుటకు, సమిధలు హస్తమునందు గలవాడును. నిరంతర వేదాధ్యయన పరాయణుడును బ్రహ్మనిష్ఠాగరిష్ఠుడు నగు గురువును; వెతకి యతనికడకు పోవలెను. ఆ గురువునద్ద బ్రహ్మవిద్య తెలిసినవాడై అనేకానర్థములతోగూడినదనియు, అరటిచెట్టుయొక్క మధ్యభాగమువలె సారము లేనిదనియు, ఎండమావులందలి నీటివలెను-ఇంద్రజాలమువలెను-ఆకాశనగరము వలెను-జలబుద్బుదములవలెను- సర్వ ప్రపంచమునలెను- తాత్కాలికముగ గోచరించి నెంటనే నశించునది యని గ్రహించునేని అట్టి విరక్తుడైన బ్రాహ్మణునకే బ్రహ్మవిద్యాధికారము కలదు. ఈవిధముగా జగత్తుయొక్క సస్సారత్వమును పరీక్షించి వైరాగ్యమును పొంది; నిత్యమును అమృతమును, అభయమును, కూటస్థమును, అచలమును, ధృవమును నగుపదార్థము నాకావశ్యకము గాని — అనిత్యము, భయము, చంచలము, అశాశ్వతమునగు వస్తువుతో పనిలేదు కాన ఆయాస పడుట అనర్థమునకని తెలిసికొని వైరాగ్యమును చెందిన బ్రాహ్మణుడు అభయమును, శివమును, అమృతమును నగుపద మెద్దానికిగలదో దానిని నిస్సంశయముగా నెఱుంగుటకై సద్గుణసంపన్నుడయిన గురువుకడకు పోవలయును; గాని తాను స్వయముగ శాస్త్రజ్ఞుడయినను సాతంత్ర్యముతో బ్రహ్మవిచారముచేయవలదు.

బ్రహ్మనిష్ఠు డగు గురువును శాస్త్రనియమానుసారముగ రూప సదన మొనర్చి, తనయం దనుగ్రహము కలవానిగ జేసికొని సత్య స్వరూపుడును, అక్షరుడును నగుపురుషుని గూర్చి తెలియవలెను.

(బ్రహ్మనిష్ఠుడనగా: అన్నికర్మలనువదలి కేవలము బ్రహ్మమునందే నిష్ఠ కలవాడు.)

కర్మకును, ఆత్మజ్ఞానమునకును విరోధము కనుక కర్మతునక బ్రహ్మనిష్ఠత్వము సంభవింపజాలదు. గూఢమైన బ్రహ్మతత్త్వము అత్యంత సూక్ష్మమైన దగుటచేతను, సంశయానేక దురవగాహమగుటచేతను గురువుయొక్క సదనుగ్రహములేక యెఱుంగసాధ్యము కాదు.

మూ. యథా సుదీప్తా త్పావకా ద్విస్ఫులింగా
స్సహస్రశః ప్రభవంతే సరూపాః
తథాఽక్షరా ద్వివిధా సోమ్యభావాః
ప్రజాయంతే తత్రచైవాపి యన్తి.

తా. సత్యమైనట్టి యే అక్షరస్వరూపముకలదో దానినుండి భ్రాం రూపముగా సకలచరాచరములు కలిగినప్పటికినీ అయ్యది త్రికాలము లందును ఏకరూపముగానుండును. బాగుగా మండుచున్న అగ్నినుం పేలకొలది సమానరూపములైన అగ్నికణము లేవిధముగా పుట్టు అదేప్రకారముగా అఖండపరబ్రహ్మమునుండి వివిధము లగు జీ- లనేకములుగ పుట్టి (భ్రాంతిచే పుట్టినట్లు కనబడును) అయ్యఖండ బ్రహ్మమునందే కలియును. నామరూపములు కల్పితములగుటచే న కల్పితము నిజము కాదని తెలియవలెను. అఖండము ఖండముగ ఖండము అఖండముగను కాజాలదనియు, త్రికాలములందు అఖండము అఖండముగనే యున్నదని సాధకుడు గ్రహింపవలయును.

మూ. భిద్యతే హృదయగ్రంథి శ్చిద్యంతే సర్వసంశయాః
క్షీయంతే చాస్యకర్మాణి తస్మిన్దృషే పరాపరే.

తా. కార్య కారణస్వరూపముచే అపరుడనియు, పరుడనియు
వ్యవహరింప బడుచున్న ఆ పరమాత్మ నెవడుచూచుకో ఆసాధకుని
హృదయగ్రంథి అనేకములగు వాసనలయొక్క దృఢసంబంధముచే సడలి
పోవుచున్నది. (తెగిపోవుచున్నది.) సంశయరహితుడగు బ్రహ్మవేత్తకు
సర్వకర్మలు నశించిపోవుచున్నవి. సంశయ వాసనాది సమస్తమును
క్షీణించిపోవుచున్నది.

మూ. బ్రహ్మైవేద మమృతం పురస్తాద్బ్రహ్మ పశ్చా
ద్బ్రహ్మ దక్షిణత శ్చోత్తరేణచ
అథ శ్చోర్ధ్వంచ ప్రసృజం బ్రహ్మైవేదం
విశ్వమిదం పరిష్కమ్॥

తా. ఎయ్యది సర్వజ్యోతులకు జ్యోతియని చెప్పబడుచున్నదో అట్టి
బ్రహ్మ మొక్కటియే సత్యమనియు, తద్భిన్నమైన దంతయును అసత్య
మనియు ననుచిషయము శృతిప్రమాణముల చేతను, యుక్తులచేతను
చెప్పబడినది.

కార్య కారణరూపమున నున్నదంతయు బ్రహ్మమేకాని వేటొకటి
కాదు. రజ్జువునందు సర్పభ్రమ అవిద్యావశమున నెట్లుకలుగుచున్నదో
అట్లే సత్యమగు బ్రహ్మమందుకూడ అవిద్యావశముచే బ్రహ్మముకంటె
భిన్నమగు కార్యరూపము తోచుచుండును. కాని యధార్థముగ చూచి
నచో పూర్ణమే శేషించును.

మూ. సత్యమేన జయతే న్మాతం. సత్యేన పంథా వితతో
దేవయానః యేనాక్రమం త్యృషయో హ్యృష్టకామా
యత్ర తత్సత్యస్య పరమం నిధానమ్.

తా. సత్యమేజయము. అసత్యము జయమునుపొందదు. సత్య చేతనే దేవయాన మనుషేరుగల విస్తారమైన మార్గము కలుగును. కాముడు, తీవ్రమోక్షేచ్ఛగలవాడు, ఏ పరబ్రహ్మమునందు బ్రహ్మవేలామూర్త్యుత్త్యమును పొందుచున్నారో అదియే సత్యస్థానము. నిజ నది. రాకపోకలులేనిది అని తెలియవలెను.

మూ. బృహచ్చ తద్దివ్య మచింత్యరూపం
సూక్ష్మాచ్చ తత్సూక్ష్మతరం విభాతి,
దూరా త్సుదూరే త దిహంతికేచ
పశ్య త్స్విహైవ నిహితం గుహాయామ్ ।

తా. ఆయాత్మతత్వమెట్టిదో చెప్పబడుచున్నది. ఆత్మతత్వముసత్యాని సాధనములచేత సంతట వ్యాప్తిచెందియున్నది. కనుక మిక్కిలిగొప్పది దివ్యమైనది. (ఇంద్రియములకు గోచరముకానిది.) ఇట్టిదని యాలోచించుటకుగూడ శక్యముకాని దగుటచేతనే అచింత్యరూపమని చెప్పబడినది. ఆకాశాదికముకంటె మిక్కిలిసూక్ష్మమయినదియు, చంద్రసూర్యాద్యాకారములచేత వివిధముగా ప్రకాశించుచున్నదియు నగు నియూత తత్వము మిక్కిలి దూరమైనదానికంటె దూరమునను, మిక్కిలి సమీపమైనదానికంటె సమీపముగను ఉన్నది.

ఇయ్య దవిద్వాంసులు పొందుటకు శక్యముకాని దగుటచే వారికి దూరమునను, విద్వాంసులే ఆత్మస్వరూపులు గాన వారికి మిక్కిలదగ్గరగను అగుచున్నది. (బ్రహ్మవేత్త సర్వాంతరు డని చెప్పబడుచున్నాడు) ఆత్మతత్వము విద్వాంసులకు హృత్పండరీకమునందే గోచమగుచుండును. నిత్య సన్నిహితమై యున్నను అవిద్వాంసుల కాల, తత్వము గోచరముకాజాలదు.

మూ. సచక్షమా గృహ్యతే నాపి వాచా
నాన్యై ర్వైస్తపసా కర్మణావా,
జ్ఞానప్రసాదేన విశుద్ధసత్వ
స్తతస్తు తం పశ్యతే నిష్కలం ధ్యాయమానః॥

తా. పరమాత్మ నేత్రములచే చూడబడడు. వాక్కుచే గ్రహింప
బడడు. ఏ ఇంద్రియములచేతను, ఏ కర్మలచేతను తెలిసికొన శక్యము
గాడు. పరిశుద్ధాంతఃకరణ గలవాడైన ఆత్మజ్ఞాని ఆ పరమాత్మను
సర్వోపాధిరహితునిగా తెలిసికొనుచున్నాడు. కాని ఇంద్రియములతో
నెవ్వడును ఎన్నిజన్మములకైన దెలిసికొనలేడు. లోకజ్ఞానము రాగాది
వృత్తులతో గూడినదగుటచే దానికిని శక్యముకాదు. అట్లగుట
లోకాతీతాఖండ జ్ఞానముచేతనే తెలియబడును.

ధూళిపడిన అద్దమునందు ప్రతిబింబము కనుపడనివిధమున సన్నిహిత
మైనప్పటికినీ ఆత్మతత్త్వము తెలయబడదు. ధూళితుడిచిన అద్దమువలె
రాగాది కార్యజాత మంతయు నిర్మూలముగ తుడిచినయెడల ఆత్మ
తత్త్వము నిర్మలముగను, నిస్సంశయముగను, నిత్యముగనుండును. అట్టి
పరమాత్మను తెలిసికొనుటయే ఉత్తమమగుమానవజన్మకు సాఫల్యము.

మూ. యథా సద్య స్స్యందమానా సముద్రదే
అస్తం గచ్ఛంతి నామరూపే విహాయ,
తథాఽవిద్యా న్నామరూపా ద్విముక్తః
పరాత్పరం పురుష మ్మైత్రీ దివ్యమ్॥

తా. గంగాది మహానదులు ప్రవహించుచున్నవై సముద్రమం
దాయా నామరూపములనువిడిచి యేప్రకారముగ నాశనము పొందు

చున్నవో; అటులే ఆత్మవేత్తయగువాడు నామరూపముల వలన విడువబడినవాడై తత్స్వరూపుడును, అఖండుడు నగుచున్నాడు.

మూ. సయోహవై తత్పరమం బ్రహ్మ వేద
బ్రహ్మైవ భవతి నాస్యబ్రహ్మవిత్కులే భవతి
తరతిశోకం తరతిపాపానం
గుహగ్రన్ధిభ్యో విముక్తోఽమృతో భవతి॥

తా. ఎవడు గొప్పదగు పరబ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాడో వాడు పరబ్రహ్మస్వరూపుడే యగుచున్నాడు. అట్టి బ్రహ్మవేత్త సర్వదుఃఖములను, సర్వపాపములను దాటుచున్నాడు. (విడుచుచున్నాడు) అజ్ఞానముచేత హృదయమునందుకలిగిన సంశయముల నెడి దృఢమగుముడి వదలినవాడై అమృతరూపమగు అఖండపరబ్రహ్మమే అగుచున్నాడు.

అట్టి బ్రహ్మవేత్త కేదేవతలును విఘ్నములు కలిగించరు. అట్టివాడెవరికిని పట్టుబడడు. పట్టుబడినను దుర్గతినొందడు. బ్రహ్మకులమునందు పుట్టి బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

మూ. సర్వగ్ ప్యేత ద్భ్రహ్మాఽయ మాత్మా
బ్రహ్మ సోఽయ మాత్మా చతుష్పాత్.

తా. కనుపడు ఈ సర్వప్రపంచమున లోపలను వెలుపలను అంతయు పరబ్రహ్మమే. ఈజీవాత్మయే పరబ్రహ్మము. పూర్ణాత్మయే నాలుగుపాదములతోగూడిన ఓంకారమున కాధారుడు. (ఈసర్వము బ్రహ్మమని సాధకుని సౌకర్యార్థము చతుష్పాత్తుగా విభజించి చెప్పెను. ఈ ఆత్మయని అభినయపూర్వకముగా నిర్దేశించిచెప్పెను.) ఆత్మయే

బ్రహ్మమని తనహృదయమునందు చేతినుంచి చెప్పుటచే కార్య కారణాత్మకముగా సర్వాత్మకుడై యుండువాడని గ్రహించవలెను.

మూ. నాంతః ప్రజ్ఞం నబహిః ప్రజ్ఞం నోభయతః ప్రజ్ఞం
న ప్రజ్ఞానఘనం న ప్రజ్ఞం నా ప్రజ్ఞం,
అదృష్ట మవ్యవహార్య మగ్రాహ్య మలక్షణ మచింత్య
మవ్యపదేశ్య మేకాత్మప్రత్యయసారం
ప్రపంచోపశమం శాంతం శివమద్వైతం
చతుర్థం మన్యంతే స ఆత్మా స విజ్ఞేయః ॥

తా. తురీయుడగు ఆత్మను అంతఃప్రజ్ఞకలవాడు కాడనియు, బహిః ప్రజ్ఞ కలవాడు కాడనియు, జాగ్రత్స్వప్నాద్యవస్థలకు మధ్యభాగస్థితుడు కాడనియు, ప్రజ్ఞానఘనుడు కాడనియు, సర్వవిషయప్రజ్ఞ కలవాడు కాడనియు, చైతన్యరహితుడు కాడనియు, తలచవలెను.

ఆతురీయుని జ్ఞానేంద్రియముల కగోచరునిగను, వ్యవహారమున కయోగ్యునిగను, కర్మేంద్రియములచే గ్రహింప వీలులేని వానినిగను, ఊహితీతునిగను, చింతించుటకు వీలులేనివానినిగను, శబ్దములచే నుచ్చరింప వీలులేనివానినిగను, సర్వావస్థలయందు ఈయాత్మ ఒక్కటే అనెడి అచలజ్ఞానముచేతమాత్రము తెలియదగినవానిగను, అవస్థాత్రయ సర్వ ప్రపంచ విరహితునిగను, భేదవికల్ప విరహితునిగను, శాంతమైన వానిగను అఖండ పరిపూర్ణునిగను తెలిసికొనవలెను.

రజ్జువే సర్పాదివికల్పముచే వికల్పింపబడుచున్నరీతిగా ఒక్క ఆత్మ జాగ్రదాది స్థానత్రయమునందును ఎప్పుడు వికల్పింపబడునో అప్పుడు (ఆత్మ) అంతః ప్రజ్ఞత్వాది గుణవిశిష్టుడు కాడనెడి (సమేధరూప) విజ్ఞానప్రమాణముతోడనే ఆత్మయందుగల అనర్థనివృత్తి లక్షణరూప ఫలము పరిసమాప్త మగుచున్నది. ఆత్మను పొందుటకై ప్రమాణం

తరముగాని, మరియుక సాధనముగాని విచారింప నక్కరలేదు. ఎట్లనగా: సర్పముకాదు రజ్జువు, అనితెలిసిన క్షణమందే రజ్జువునందు సర్పత్వమునశించి వెంటనే రజ్జువని తెలిసినట్లుగనే ప్రమాణాంతర మవసరము లేదు. “నేతి నేతి=ఇదికాదు, ఇదికాదు” అనినిషేధించగా శేషించినదే అదియని నిషేధముఖముగా ఆత్మ నుపదేశించియున్నారు. ఇదియే ముఖ్యమైన రహస్యము. ఇట్టిముఖ్యరహస్యమును చెప్పటకును, వినుటకును, ఆచరణలో పెట్టుటకును దగుసమర్థుడు కోటికొక డుండునని గట్టిగ నమ్మవలెను. మధ్యమధ్య గోచరమగు ఆభాసలను నమ్మకూడదు. హృదయపూర్వకముగ స్వానుభవముచేతనే తెలియవలెనుగాని, శాస్త్రము గురువు ఎంతచెప్పినను లాభములేదు.

తురీయుని పాదత్రయముతో గూడినవానిగ తలంచుచున్నారు. అట్లుకాక, పాదత్రయ విలక్షణముగ తోచునట్టి ఆతురీయుడే ఆత్మ. అదియే తెలిసికొనదగినది. ద్వైతము తోచినప్పటి కీద్వైతమందు సత్య దృష్టి లేనియెడల ద్వైత ముండజాలదు.

మూ. మాతృదేవో భవ పితృదేవో భవ
ఆచార్యదేవో భవ అతిథిదేవో భవ॥

తా. తల్లియే దైవముగను, తండ్రియే దైవముగను, గురువే దైవమును, అతిథియే దైవముగను నమ్మినవాడవై ఆచరణలో నుంచవలెను.

మూ. బ్రహ్మవి ద్రబ్ధహైవ భవతి బ్రహ్మవి దాహ్నోతి పరం
సత్యం జ్ఞాన మనంతం బ్రహ్మ, యోవేద నిహితం
గుహాయాం పరమే వ్యోమన్ సోఽశ్ను తే సర్వాన్
కామాన్ సహ॥

తా. బ్రహ్మవేత్త బ్రహ్మస్వరూపుడే యగుచున్నాడు. సకల శరీరములందును 'అహ మహ' మని వ్యవహరించుచున్న ఆత్మను శరీర జీవాదులందు భావింపక నిత్యుడును పరిపూర్ణుడును నగునాక్షియందు భావించినవారు జీవన్ముక్తు లగుదురు. ఉపాధి విడిచినప్పుడు బ్రహ్మములో కలియును. బ్రహ్మమునకు జననమరణములు లేనందునను, జీవత్వార్థోపణ నశించినందునను పై భావనాభావితులు జననమరణములు రాకపోకలు లేనివా రగుదురు.

మూ. స య శ్చాయం పురుషే య శ్చసా వాదిత్యే స ఏకః,
అహం వృక్షస్య రేరివా కీర్తిః పృష్ఠం గిరేరివ
ఊర్ధ్వ పవిత్రో వాజినీవ స్వమృత మస్మి,
ద్రుణిణ్ గ్ సువర్చసమ్, సుమేధా అమృతోక్షితః॥

తా. నీవు బ్రహ్మస్వరూడవని గురువుపదేశించుటయు, నేను బ్రహ్మ స్వరూపుడనని శిష్యుడు తెలియకొనుటయు ఈ మహద్వాక్యములోని తాత్పర్యము. వాని సంపూర్ణార్థమును సమాధిలోగాని అపరోక్షముగా నెరుగజాలడు. సాధారణముచుజూన కుపదేశించినచో విపరీతభావన తప్పక కలుగను. అట్టి విపరీతభావన కలుగకుండు వానినిపరిశోధించి చెప్పవలెనని ఈవాక్యముల తాత్పర్యము.

మూ. తస్య యజురేవ శిరః ఋ గ్దక్షిణఃపక్షః
సామోత్తరఃపక్షః ఆదేశ ఆత్మా
అధర్వాంగిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా.

తా. మనోమయమగు పక్షియొక్క శిరస్సు, రెక్కలు, తోః మున్నగు అవయవములన్నియు వేదమయములు. ఆత్మ అనగా దేహము. ఆదేశరూపమనగా విధి ప్రతిషేధములదెల్పు బ్రాహ్మణము. మనో

మయకోశము బాగుగ బెరిగి లిష్టమై యెవనికుండునో వాడు వేద శాస్త్రముల బోధించును. ప్రమాణములను జూపును. వాదించును. శాస్త్రచర్చలయం దఖండు డగును. జనులచే సమ్మానింపబడును. ఇట్లు వేదశాస్త్రములను గనుపఱచుకొనుటయే జన్మసాక్షల్య మగుచున్నదా? కాదు. సమూలముగ దుఃఖనివృత్తికలిగి అఖండానందాను భవమును పొందవలెను. అయ్యానందము సర్వశాస్త్రములను చదివి. వినినంత మాత్రమున కలుగదు.

మూ. యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసాసహ
ఆనందం బ్రహ్మణో విద్వాన్ సవిభేతి కదాచన.

తా. సర్వేంద్రియములు మనస్సు బ్రహ్మమును చేరగోరి పొందలేక మరలి వచ్చెను. బ్రహ్మానందము గలవానికి ఇంద్రియాది విషయముల నలని భయములేదు. సదా విషయములతో గూడినమనస్సులో గలుగు ఆత్మను తెలియలేదు - కావున వేదముచే నాత్మసాక్షాత్కారము, ఆత్మ యథార్థజ్ఞానము కలుగనేరదని నమ్మవలెను.

వేదమంతయు మనోమయము కావున మనస్సువల్ల ఆత్మ తెలియ వీరులేదు.

మూ. తస్య శ్రద్ధైశిరః ఋతం దక్షిణః పక్షః సత్య
ముత్తరః పక్షః యోగఆత్మా మహాపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా॥

తా. విజ్ఞానమను పక్షికి శ్రద్ధయే శిరస్సు. ఋతసత్యములు రెక్కలు. యోగము దేహము. మహత్తు తోక. ఇట్లు శ్రద్ధ, ఋతసత్యములు, యోగము, మహత్తు, ఏకత్వసమిష్టియగు బుద్ధి ఈనాలుగు విజ్ఞానాంగములు. శ్రద్ధ శిరస్థానీయ మగుటవలన ప్రామాఖ్యము నందియున్నది.

శ్రద్ధాఘోషిత్యమే తమోగుణమనియు, శ్రద్ధలేని యభ్యాసములన్నియు నిష్ఫలములనియు, శ్రద్ధలేనివాడు ఆత్మనుపొందక నశించుననియు చెప్ప బడియున్నది.

శ్రద్ధచే నేకార్యమయినను బాగుపడుటవలన శ్రద్ధకు మేరువు పూసవలె గొప్పతనము కలిగెను.

మూ. తస్య ప్రియమేవశిరః మోదదక్షిణఃపక్షః ప్రమోద
ఉత్తరఃపక్షః ఆనందఆత్మా బ్రహ్మపుచ్చం ప్రతిష్ఠా ॥

తా. ప్రియమేశిరస్సు. మోదప్రమోదములు రెక్కలు, ఆనందము దేహము. బ్రహ్మముతోక.

పత్రాది ప్రియదర్శనమువలన కలుగుసుఖవిశేషము ప్రియ మనియు, ఆ ప్రియవస్తువులవలన కలుగుసంతోషము మోదమనియు, వానిసంస్పర్శాదుల ననుభవించుటచే కలుగుగొప్పసుఖము ప్రమోద మనియును దృష్టాంతములేకదా. ఈకోశముయొక్క ముఖ్యభాగ మానందము. దీనికితోక ఆధారమగు బ్రహ్మము. బ్రహ్మమే సర్వ సుఖములకు, సమస్తానందములకు ముఖ్యకారణము. బహ్మనందము యొక్క వాసనలే విషయసుఖములు. సర్వభూతముల హృదయముల యందును బ్రతిష్ఠింపబడి యానందమును కలుగజేయునది బ్రహ్మవే యగుచున్నది. అయ్యానంద ముపాధుల మాలిన్యమువలన విషయ సందముగ మారుచుండునేగాని, ఆనందమునకు మూలకారణము బ్రహ్మమే. ఈకోశమువలన దెలియదగిన యానందానుభవ మిదిదే

ఇయ్యది కర్మనశమున దుఃఖముగా స్తాప్తించును. అనుభవముచే నాదుష్కర్మ తీరిపోవును. దుఃఖించిన లాభములేదు. దుఃఖమునకు కారణము కాగద్వేషములు. భేదబుద్ధి అహంకారము. ధానిని నాశనము

చేసికొననిచో కారణము, వేగించినగింజవలె నాశనమైనకార్యమున మొలకరాదు. దుఃఖమునశించి పూర్ణజ్ఞానము కలుగును.

సర్వాశ్మజ్ఞానమే జ్ఞానము. సర్వము బ్రహ్మమయము. “వాసుదేవ స్సర్వమితి” యనుటచే ప్రతివస్తువులోను బ్రహ్మముకలదు. బ్రహ్మమే ప్రియవస్తువు. అన్నిటియందును బ్రహ్మదృష్టియుంచినచో నన్నియు బ్రహ్మమే యగును. సదా సర్వత్ర పూర్ణానందమే కలుగును. అదియే బ్రహ్మమునందు ప్రతిష్ఠ యకబడును. (వస్తువును జూచినప్పు డావస్తువులో క్షణికసుఖము పొందినరీతి) విషయసుఖములందు సుఖమును పొంది నట్లుగనే యా నామరూపవస్తువులలో పూర్ణాత్మసుఖము, నిత్యసుఖము చూడవలెను.

మూ. వా జ్ఞే మనసి ప్రతిష్ఠితా మనో మే వాచి ప్రతిష్ఠిత
మావిరాపీర్మ ఏధి వేదస్య మ ఆణిస్థ శ్రుతం మే
మా ప్రహసీ రనే నాధితే నాహోరాత్రా న్నన్దభామి
ఋతం వదిష్యామి సత్యం వదిష్యామి త న్మా మవతు
త ద్వక్తా మవ త్వవతు మా మవతు వక్తార
మవతు వక్తారం.

ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః

తా. నావాక్కు నిరంతరము మనోరూపమున స్థిరమగుగాక. నా మనస్సు వాక్కునందు స్థిరమగుగాక. వాక్కున్ను, మనస్సున్ను పరస్పర సహాయముగ నుండుగాక. జ్యోతిస్వరూపుడవగు నోపరమాత్మా! నా అజ్ఞత్వమును బోగొట్టి నాకు ప్రకాశము కలుగునట్లునుగ్రహింపుము. ఓ మనోవాక్కులారా! నాకు దిగువ నుదహరింపబడు గ్రంథము గొనంగుటకు సమర్థులగుదురుగాక. నాచే వినబడిన గ్రంథమును దాని

యర్థమును నేను మరువకుందునుగాక. అధ్యయనముచేసి మరువక యుండు గ్రంథమును నేను సర్వకాలములయందును అనుసంధానము చేయుదునుగాక. యథార్థవస్తువగు పరమాత్మనే అనుభవించెదనుగాక. సత్యమునే వచింతునుగాక. మీదచెప్పబడిన బ్రహ్మము గురుశిష్యులమగు మమ్ములను రక్షించునుగాక. ఆధ్యాత్మికాదితాపములు శాంతించుగాక.

మూ. ఆత్మావా ఇద మేక ఏవాగ్ర ఆసీత్ నాన్య
త్కించ నమిషత్ స ఈక్షత లోకా న్న సృజా ఇతి॥

తా. ఈ సర్వజగత్తు సృషికి పూర్వము ఆత్మ (పూర్ణాత్మ) ఒక్కటి గనే ఉండెను. ఇతరమైన దేదియును (ఏవ్యాపారమును) లేదు. ఆ పూర్ణాత్మ లోకములను సృష్టించెదనుగాక యనిచూచెను.

ఫేన బుద్బుద తరంగాదులు నామరూపములను పొంది నీటికంటె వేరుగ నోచినప్పటికినీ మరలనవి నీరుమాత్రమే యైయుండునట్లు ప్రపంచమునందున్న సకలనామరూపములను పొందిన సకలవస్తువులును పరమాత్మకంటె భిన్నముకావని తెలియవలెను.

మూ. స ఏష బ్రహ్మ ఏష ఇంద్ర ఏష ప్రజాపతి కేతే సర్వే
దేవా ఇమానిచ త్సుద్ర మిశ్రాణీవ బీజా నీతరాణి
చేతరాణి చాణ్డజాని చ జారుజాని చ స్వేదజాని
చోద్భిజ్జాని చాశ్వా గానః పురుషా హస్తినో
య త్కి ఇచ్ఛేదం ప్రాణిజ్జగమంచ పశత్రిచ యచ్ఛ
స్థావరం సర్వం త త్రృజ్జానేత్రం ప్రజ్జానే ప్రతిష్ఠితం
ప్రజ్జానేత్రో లోకః ప్రజ్జా ప్రతిష్ఠా ప్రజ్జానం బ్రహ్మ॥

తా. అంతఃకరణమందును జలమందును ప్రతిఫలించిన సూర్యబింబము వలె ప్రవేశించియుండు ఈ ప్రజ్ఞానాత్మయే హిరణ్యగర్భుడనుపేరున

ప్రాణరూపమగు ఆత్మ. ఈ ప్రజ్ఞానాత్మయే దేహేంద్రియాదులయందు జీవరూపముతో ప్రవేశించినది. సకలదేవతలును, భోక్తృ భోజ్యములై అన్నాన్నాద లక్షణములైన పంచ మహాభూతములును, సమస్త జీవ రాసులును గల యీ ప్రపంచమంతయును ప్రజ్ఞానమునందే ప్రతిష్ఠింప బడియున్నది. ఈ ప్రజ్ఞానమే శాశ్వతమైన బ్రహ్మస్వరూపము. సమస్త మును ప్రజ్ఞాన మనుపేరుగల పూర్ణాత్మ (బ్రహ్మ) స్వరూపము. ప్రజ్ఞా నేత్ర మనగా: ప్రజ్ఞయే (జ్ఞానమే) నేత్రముగా గలది. 'దేనిచే చూడ బడుచున్నదో అదేనేత్రము, సర్వప్రపంచమున్న జ్ఞానమే నేత్రముగా కలిగియున్నది.' బ్రహ్మది స్తంభసర్వంతము (గరికపోచ మొదలు బ్రహ్మ వరకు)గల సర్వజగత్తు పూర్ణాత్మస్వరూపమని ముఖ్యాభిప్రాయము.

మూ. స ఏతే నైవ ప్రజ్ఞానాత్మనా ఒస్తాల్లోకా దుత్క-
మ్యాముష్క్ స్వరేలోకే సర్వా కామా నాప్వా
ఒమృత స్సమభవ త్సమభవ దితి॥

తా. పూర్వు లే ప్రజ్ఞాన బ్రహ్మమును తెలిసికొని ముక్తులయిరో; ఆ ప్రజ్ఞానాత్మచేతనే సాధకు డీలోకమునుండి (దేహాత్మభావమునుండి) గూటిసిండి పక్షి యెగిరిపోవునట్లుగా శరీరమునుండి లేచి పోయి విదేహుడై అశరీరుడై పూర్ణాత్మను పొందినవాడై ప్రారబ్ధానునారముగ సర్వసుఖ ములను పొంది పూర్వు డగుచున్నాడు.

మూ. కో ఒయ మా త్మేతి వయ ముపాస్త హే కతర స్స
ఆత్మా యేన వా రూపం పశ్యతి యేన వా శబ్దం
శృణోతి యేన వా గంధా నాజస్రతి యేన వా
వాచం వ్యాకరోతి యేన వా స్వాదు చాస్వాదుచ విజానాతి.

తా. వామదేవా ద్యాచార్యపరంప రాయాత మగువేదవ్రాతముచే బోధింప బడినదియు బ్రహ్మజ్ఞానుల సంఘములందు సుప్రసిద్ధ మైనదియు నగు బ్రహ్మవిద్యాసాధనకృత సర్వాత్మభావరూపఫలము నందుట కిచ్చ గలవారు ముక్షువులు నగు బ్రాహ్మణులు జీవస్థితినిపొంది అనిత్యమైన సంసారమునుండి తరింపగోరినవారై ఈ ఆత్మఏది? అని ఒకరినొకరు ప్రశ్నించుకొనిరి.

మనుజు లెద్దాని నాత్మ యనియుపాసించెదరో అయ్యాత్మ (వామ దేవాదు లుపాశించి ముక్తిని బొందిన ఆత్మ) ఏది? మనము దాని నె క్లుపాసించెద మని పరస్పరము ప్రశ్నించుకొనిన బ్రహ్మజ్ఞానువులకు విచారణదశయందు మున్ను బ్రహ్మరంధ్రద్వారమున శరీరేంద్రియ ములయందు బ్రవేశించి యుండుపరాపరములగు ఆత్మప్రాణము లను నీరెంటియొక్క విశేషవిషయమును వినియుండుటవలన స్మృతికలిగి ఈ పురుషుని ఆపరబ్రహ్మను తెలిసికొనిరి.

ఆత్మప్రాణములను నీరెండుబ్రహ్మములును అన్యోన్యప్రతికూలములుగా నీశరీరమునందు ప్రవేశించినవి; కావున నీరెంటిలో ఉపాసింపదగిన ఆత్మ ఏది? యని మరల విచారింపదొడంగిన ముముక్షువులు ' ఏకస్వరూప మగుఆత్మ దేహేంద్రయాది సముదాయరూపమైన పిండమునందు ప్రాణము, ఆత్మ యను రెండురూపములుగ నెట్లు ప్రవేశించిన ' దని విశేషవిచారముచేసికొని, పిదప ఆత్మప్రాణములురెంటిలో ఆత్మస్వరూ పమునకు తగియున్న దేద? యది దేనిచేత పొందబడుచున్నది? యని ఆకాంక్షించుకొని; తుదకు మనస్సుచేతనే పొందబడుచున్న దనియు, ఆ మన స్సనేకవిధములైనదని శ్రుతియే బోధించుచున్న దనియు తెలిసి కొనిరి. ఏది నేత్రేంద్రియముచే రూపములను జూచుచున్నదో ఏది శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దమును వినుచున్నదో ఏది ఘ్రాణేంద్రియముచే గంధము నాఘ్రాణించుచున్నదో ఏది వాగింద్రియముచే వాక్కు నుచ్చ

రించుచున్నదో ఏడి జిహ్వోంద్రియముచే రుచిని అరుచిని తెలిసికొను
చున్నదో అది ఆ యోయింద్రియము లగుసాధనముల రూపమున
నున్నప్రాణాత్మ యనితెలిసికొనవలెను.

(ఉపదేశ వాక్యము)

మూ. ఆచార్యవాక్ పురుషో వేద తస్య తావ దేతి
చిరం యావ న్న విమోక్షే ఒదసంపత్స్యత ఇతి.

తా. ఏ పురుషుడు సద్గురువులన తత్త్వోపదేశము (పరోక్షాపరోక్ష
జనకములైన మహావాక్యములను, తదర్థములను) పొందుచున్నాడో;
ఆ పురుషుడు ఆకాలమందే అక్కడనే ఆఘడియలోనే ఆ దేశము
లోనే (స్వప్నమధ్యమున నెక్కడ తెలివినచ్చిన నక్కడనే స్వప్నభయము,
స్వప్ననగరాదులు మిథ్య యగు నట్లు) ఆవిద్యాముక్తు డగుచున్నాడని
యును పరిపూర్ణుడనియు చెప్పబడును. అట్టి యుపదేశరహితు డవిద్యా
ముక్తుడు కా జాల డనిచెప్పబడును.

అథవా తెలిసినను శాస్త్రజ్ఞానమే కాని సందేహరహితమైన
అనుభవజ్ఞానము కలుగదు.

మూ. యథా సో మ్యైకేన మృత్పిణ్డేన సర్వం మృణ్మయం
విజ్ఞాతం స్యా ద్వాచారమ్భణం వికారో నామధేయం
మృత్తి కేత్యేవ సత్యం,
యథా సో మ్యైకేన లోహమణినా సర్వం లోహ
మయం విజ్ఞాతం స్యా ద్వాచారమ్భణం వికారో నామ
ధేయం లోహమిత్యేవ సత్యం,
సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ.

తా. కుండ, మూకుడు, కడవ మొదలగువస్తువు లెట్లు త్రికాలముల
యందును మన్ను శేషించినవై యగుచున్నట్లు లీసర్వమును బ్రహ్మమే

నామ రూపాదులు వికారమాత్రములే కాని యధార్థములు కావు. లోహముతో చేయబడిన పద్ధాథము లన్నియు లోహమయము లైనట్లు నిజమైన బ్రహ్మనస్తువునందు నామ రూపములతోగూడిన వికారములు కలిగిన నది రజ్జుసర్పభ్రాంతి వంటిదని తెలిసికొనవలెను.

‘బ్రహ్మ సత్యం జగ న్మిథ్య’ యని న ట్లీ సర్వజగత్తును కల్పితమే యనునది ముఖ్యాంశము.

మూ. ఐతదాత్మ్య మిదగ్ సర్వం త త్సత్యగ్ స ఆత్మా
త త్వ మసి శ్వేతకేతో ఇతి భూయ ఏవ మా
భగవాన్ విజ్ఞాపయ త్వితి తథా సోమ్యేతి
హో వాచ.

తా. “ఈసమస్తప్రపంచము అధిష్ఠాసస్వరూపమే అయియున్నది. అదియే సత్యము; అదియేప్రత్యగాత్మ; కనుక నీవును సర్వప్రపంచమున కధిష్ఠానము, సత్యము, అద్వితీయము, అఖండైకరసము, పరిపూర్ణము నగుప్రత్యగభిన్నపరిపూర్ణము నైయున్నావు.” అని శ్వేతకేతుఁడ నకు తండ్రివోధించెను.

మూ. భూమై తత్సుఖం భూమాత్వేన విజిజ్ఞాసితవ్యం.
యత్ర నాన్య త్వశ్యతి నాన్య చ్ఛ్రుణోతి నాన్య
ద్విజ్ఞాయతే త ద్భూమా అన్యథార్తం తస్మ ర్త్యం.
యద్భూమా త దమృత మితి.

తా. నిత్యానందమే బ్రహ్మస్వరూప మనియు, అయ్యానందము నిత్యసుఖరూప మనియు, (భూమా) పరిపూర్ణ మనియు జెప్పబడిన పరిపూర్ణవస్తువు ఏస్థలమునగాని, ఏయవస్థయందుగాని, చక్షుర్గోచరమైన

ఏనస్తువున్ను కాక శ్రవణగోచరమైన ఏశబ్దమున్ను కాక మనోగోచరమైన
ఏపదార్థమున్ను గాక అఖండాకారమై సర్వత్ర నిండియున్నది. అయ్యది
నిత్యనిరవధిక సుఖస్వరూపమనియు ఆత్మ పరబ్రహ్మ మనియును తెలియ
బడుచున్నది.

మూ. యోవై భూమా తత్సుఖం నాలే సుఖనుస్తి భూమైవ
సుఖం భూమా త్యేన విజిజ్ఞాసితవ్య ఇతి భూమానం
భగవో విజిజ్ఞాన ఇతి యత్ర నాన్యత్పశ్యతి
నాన్య చ్చుణోతి నాన్య ద్విజానాతి సభూమాఽ
న్యత్పశ్య త్యన్యచ్ఛుణో త్యన్యద్విజానాతి
తదల్పం యోవై భూమా తదమృత మథ యదల్పం
తన్నర్త్యగ్ సభగవః కస్మి న్ప్రతిష్ఠిత మితి స్వే
మహిమ్ని యదివా న మహిమ్నాతి భూతోత్పజ్జేః
పురా భూమి త్రిపుటీ ద్వైతవర్జనాన్ జాతృ జాన
జ్ఞేయరూపా త్రిపుటీ ప్రలయేపిన్॥

తా. బ్రహ్మచస్తువును భూమాస్వరూపముగా నిర్దేశించి ఉపదేశించి
యున్నారు. ఏది భూమా యనబడునో యది నిత్య పరిపూర్ణసుఖము.
పూర్ణముకానిది నశించును. అట్లు నశించుదానియందు సుఖములేదు.

భూమాస్వరూప మెట్టిదనిన? — తాను జాగ్రత్తలోగాని, ఏ
అవస్థలోగాని యున్నపుడు ఏరూప మగపడదో ఏశబ్దమువినబడదో ఏ
మనస్సు గోచరముకాదో ఆ అవస్థయే భూమావస్థ యనబడును. అదియే
తురీయ తురీయాతీతమై ఏదృశ్యమును లేనిదై పూర్ణాత్మ యనబడు
చున్నది.

ఏరూపము కనబడినను, ఏశబ్దము వినబడినను, ఏచస్తువు స్పృశించినను
అయ్యవస్థ నశించును. పూర్ణావస్థ అమృతము, జననమరణరహితము.

బ్రహ్మకారము నగుచున్నది. రెండవది మాయాస్వరూప మగుట జనన మరణములు కలది; కావున జాగ్రత్తలోనే సర్వశూన్యము కావలెను. సృష్ట్యాదిని, సృష్ట్యంతమందును జ్ఞాతృ, జ్ఞాన, జ్ఞేయము లను త్రిపుటి లేనందున నాకాలము భూమాకారముగా నున్నది.

అదియే నిజమగుబ్రహ్మము. అదియే పూర్ణమనియు చెప్పబడును.

మూ. వాచారమ్భణం వికారో నామధేయం మృత్తికేత్యేవ సత్యం.

తా. కుండ, కడవ, మూకుడు మొదలగు వికారములు వాజ్ఞాత్ర ములే. వానికి కారణమయిన మృత్తే సత్యము. ఇట్లాచార్యోపదేశము వలన అనాత్మవస్తువులన్నియు నసత్యములనియు, ఆత్మయొక్కటే సత్య మనియు (బ్రహ్మసత్యంజగన్విధ్య - యనుటచేత) తెలిసికొని మనస్సు విషయములను సంకల్పింపకూడదు.

దహింపబడు పదార్థములేనప్పుడు అగ్ని చల్లారునట్లుగనే సంకల్ప విషయములు లేనప్పుడు మనస్సు నాశనమగును.

మూ. య దేవ విద్యయా కరోతి శ్రద్ధ యోపనిషదా
త దేవ వీర్యవత్తరం భవతి.

తా. పద్మరాగాది మణుల వ్యాపారము చేయువా రామణుల విష యిక మగు జ్ఞానము కలవారై నచో నధికమగు ఫలమందెదరు. అట్లే విజ్ఞానయుక్తుడు వివేకజ్ఞానయోగముతో సాధించెనేని వానిధ్యాన మెక్కువవీర్యవంత మైయుండును.

అనగా: శాస్త్రము, యుక్తి, ఉపదేశములవలన జ్ఞానముకలవాడై దాని ననుభవమునకు దెచ్చుకొనుటకై జ్ఞానయోగముచే సాధింపవలెను. జ్ఞానయోగమే ఫలవంతముగ నుండును గాని, కేవల మణిమాది సిద్ధుల వలన రాకపోకలులేని రాజమార్గ మలవడనేరదు. యోగమనగా

హతయోగము కాదు. జ్ఞానయోగమే ముఖ్యయోగమనియు సుఖి
మనియు, సులభమనియు నమ్మవలెను.

మూ. యే నాశ్రుతగ్ శ్రుతం భవ త్యమతం
మత మజ్ఞాతం విజ్ఞాతమితి.

తా. “ ఏవిషయమును గ్రహించుటచేత శ్రవణము చేయబడనిది
శ్రవణము చేయబడినదిగాను, మననము చేయబడనిది మననము చేయ
బడినదిగాను, అగుచున్నదో! అట్టి రహస్యవిషయమును గురువులవలన
ఉపదేశరూపమున గ్రహించియుంటివా?” అని ఉద్దాలకమహర్షి తన
పుత్రుడైన శ్వేతకేతువున కుపదేశించెను.

మూ. స దేవ సోమ్యేద మగ్రఆసీత్
ఏక మే వాద్వితీయమ్.

తా. ఓప్రియదర్శనుడా! ఈ సర్వప్రపంచ మంతయును సృష్టికి
పూర్వమందు రెండవవస్తువు లేనిదియు, నొక్క-ఉపాయినదియు, నిర్వి
కారాఖండ స్వరూపమైనదియు నగు సత్స్వరూపముగనే యుండెను.

మూ. సదేవ సోమ్యేద మగ్రఆసీత్
ఏకమే వాద్వితీయమ్.

తా. సృష్టికి పూర్వము బ్రహ్మము స్వజాతి విజాతి స్వగతభేదము
లేనిదై ఒక్కటిమాత్రమే ఉండెను. పత్ర పుష్ప ఫలాదులవలన వృక్ష
మునకుగల భేదమువలె స్వగత భేదమున్నూ, (వృక్షమునుండి ఫల
పుష్పాదులు వచ్చినట్లు) ‘అరటితోటలో చెఱకురీతి’ వృక్షమునకు
స్వజాతిభేదమున్నూ, వృక్షములలో శిలాదులు భేదించినట్లు విజాతిభేద
మున్నూ గ్రహించవలెను. ఏకం, ఏవ, అద్వితీయం, అనుష్ఠాడు పద

ములచేత అయ్యఖండపరిపూర్ణమునం దీభేదత్రయము నివారింపబడు చున్నది ; కనుకనే స్వజాతి, విజాతి, స్వగత భేదములు పరబ్రహ్మము నకు లేవు.

పరబ్రహ్మమున కవయవములు లేవు. అవయవనిరూపణ లేక పోవుటచేత నామరూపములు పూర్ణముయొక్క అవయవములు కావు. నామరూపములే సృష్టికనుకను, సృష్టికిపూర్వము నామరూపములు లేవు కనుకను స్వజాతి, విజాతి, స్వగతభేదములు పూర్ణమునకు లేవు.

మూ. త త్సత్యం త దాత్మా తత్త్వమసి శ్వేతకేతో,

తా. 'తత్త్వమసి' యను వాక్యము సత్యము. దానిని సాక్షాత్కారముగా నేను తెలిసికొనగలను. అందుకై ప్రయత్నము చేసెదను. అను నమ్మకముశ్రద్ధ. 'బ్రహ్మవిషయ నిర్వచన సత్యము' అనువాక్య సత్యత్వము నేను ప్రయత్నించి అనుభవముచే తెలిసికొనగల నను నమ్మకము శ్రద్ధ. ఇంతమాత్రము నమ్మవలెను. నమ్మినదానిని స్వానుభవముచే సత్యమను జ్ఞానమును పొందవలెను. గురువాక్యమును గ్రహించుట శ్రవణము. అంతమాత్రము చాలదు. అనుభవ దర్శనమునకు మనన, నిధి, ధ్యాసములు శ్రవణముతో చేరవలెను.

మోక్షాపేక్షకలవారు పరబ్రహ్మమే ఇష్టదైవమనియు, ఇష్టదైవమే సద్గురువనియు, సద్గురుసేవయే (సర్వభూత సేవయే) సద్ధర్మమనియు, సద్గురుబోధయే వేదమనియు, వేదసారమే వేదాంతమనియు, వేదాంతరహస్యార్థమే మోక్షమార్గమనియు, మోక్షాపేక్షయే తపస్సనియు, తపఃఫలమే మననమనియు, మననమే నిధిధ్యాసమనియు, నిధిధ్యాసయే సమాధియనియు, సమాధియే సాక్షాత్కారమనియు, సాక్షాత్కారదశయే పరబ్రహ్మమనియు, పరబ్రహ్మమే ఆనందమనియు, ఆనందమే ముక్తియనియు దృఢముగా తెలియవలెను. ముముక్షువు

నిరంతరము పరమాచార్యులయందును, ఇష్టదైవమందును, తత్వార్థము లందును, ముఖ్యముగా శ్రద్ధకలిగి యుండవలెను. పరమాచార్యునియందు గల శ్రద్ధ పరమమగు జ్ఞానమునకు ముఖ్యసాధనముగను, ఇష్టదైవము నందుగల శ్రద్ధ పాపవిముక్తికి ముఖ్యసాధనముగను, తత్వార్థముల యందు గల శ్రద్ధ సంశయవిచ్ఛిత్తికి ముఖ్యసాధనముగను నగుచున్నవి; కావున శ్రద్ధలేనివారికి సుజ్ఞానము లభ్యముకాదు.

శ్రద్ధావిహీనునకు పరమార్థ మెంతమాత్రమును మనస్సునపట్టదు. ఆచార్యుని యనుగ్రహములేక శ్రవణాదులు ఫలించవు. తన్ను తామరచి తన్మయ మగువఱకును, గురుదైవార్థమునందు శ్రద్ధకలిగి పాటుపడు వానికే బ్రహ్మానందము సిద్ధించును. ఆచార్యుని యనుగ్రహము కలిగిన తోడనే జ్ఞానముకలుగును. జ్ఞానముకలిగినంత అజ్ఞానము నశించును. అజ్ఞానము నశించినంతనే ఆత్మానందము కలుగును. ఆత్మానందము కలిగినతోడనే సర్వదుఃఖములు నశించును. దుఃఖనివృత్తి యగుట తోడనే సంచితకర్మమంతయును భస్మమగును. తన్ను తామరచి తత్త్వము నందు కలసి తన్మయముగా నుండవలెనన్నచో బ్రహ్మోపదేశమును పొంద వలసియుండును! బ్రహ్మోపదేశము లభించినపక్షమున బంధములన్నియు విడిపోవును. బంధమోచన మగుటతోడనే పరమోత్తమమైన విశ్రాంతి కలుగును. కావున సర్వవిషయములకును ముఖ్యకారణము సత్పురుషుల సాంగత్యమని తెలిసికొని సంచరించుచు గురుసేవారతుడయి వర్తించు నట్టి యుత్తమున కేవిషయమునందును లోపముకలుగదు.

ముముక్షువునకు గురు, శాస్త్రార్థములయందు దృఢసమ్మకము, భక్తి శ్రద్ధలునుండవలయును.

మూ. తద్దేదం తర్హి అవ్యామాసీత్ తన్నామరూపాభ్యా మేన
వ్యాక్రియత అసౌనామ అయ మిదం రూప ఇతి॥

తా. అవ్యక్తముగ నుండినజగత్తు నామరూపములతో వ్యక్త మయ్యెను. వ్యక్తప్రపంచములో నామరూపములులేని పదార్థములేదు. నామరూపధారణమే జీవుడను వ్యవహారమునకు కారణము.

మూ. స ఏష సంవత్సరః ప్రజాపతిః షోడశకలా స్తస్యరాత్రయ ఏవ పంచదశకలా ధృవై వాస్య షోడశీ కలా స రాత్రిభి రేవా చ పూర్యతేఽచపక్షీయతే తస్మా దేతాగ్ం రాత్రిం ప్రాణభృతః ప్రాణః సవిచ్ఛింద్యా దపి కృకలాసస్యై తన్యా ఏవ దేవతాయా అపచిత్యై యో వై త సంవత్సరః ప్రజాపతిః షోడశకులోఽయ మేవ స యోఽయ మేవంవి త్పురుష స్తస్య విత్తమేవ పంచదశ కలా ఆత్మై వాస్య షోడశీ కలా స విత్తే వై వ పూర్యతేఽచపక్షీయతే॥

తా. షోడశకళలకు సంవత్సరమనినామము. అది కాలస్వరూపప్రజా పతియనునామము కలదిగ చెప్పబడుచున్నది. ఆ సంవత్సరమునకు ఈ షోడశకళలు అవయవములుగా నున్నవి. అందు షోడశీకళ ధృవకళగా నున్నది. ఈప్రజాపతిశబ్దము సృష్టికర్తయందును, 360 దినరూపకళల కధిపతియైన సంవత్సరమందును వర్తించుచున్నది. ఇందు రాత్రుల ముఖ్యములు. షోడశీకళ రాత్రులచేతనే వృద్ధిక్షయముల పొంది చున్నది. శుక్లపక్ష రాత్రులచేత వృద్ధిపొంది పౌర్ణమాసియనియు కృష్ణపక్ష రాత్రులచేత క్షయమునుపొంది యమావాస్యయనియు ను పించుకొనుచున్నది. దినమందు ధృవకళమాత్రము నిలిచియుండును. ఆ కళ అమావాస్యయందు ప్రాణులలో లీనమైయుండును ; కావున దినమం దేప్రాణికిని హింసకలుగచేయగూడదు. అమావాస్య కళా రహితము ; కాన నాదినమున నెంతమాత్రమును ప్రాణిహింస చేయ గూడదు. రాత్రిరూపమైన కాలవర్షిణియను సరఘు (మధు మక్షిక) శుక్ల, కృష్ణ పక్ష భేదముచే పంచదశకళ లను ధనమును పూరించుచు హరించుచునుండును. కావున నీ పంచదశకళలు షోడశీకళయొక్క

ధనముగానున్నవి. ఆ ధృవకళయే పరమాత్మయని యాజ్ఞవల్క్య-
మహర్షి తమశిష్యుల కుపదేశించినట్లు తెలియుచున్నది. కనుక నీహోడశీ
కళ సకలవేదాంతములందును. శ్రుతి స్మృతి పురాణేతిహాసములచే
ప్రతిపాదితమై జగద్విఖ్యాత మైయున్నది.

మూ. వాయుర్వై గౌతమ తత్సూత్రం వాయునావై
గౌతమసూత్రేణ అయంచ లోకః పరశ్చలోకః సర్వా
ణిచ భూతాని సంవృద్ధాని భవంతి కతమ ఏకో
దేవ ఇతి ప్రాణ ఇతి స బ్రహ్మే త్యదిత్యాచక్షతే.

తా. సమిష్టిదృష్టిచే చూడగా నీశ్వరశక్తియగు ప్రాణము ఆది
త్యాది సర్వభూతచైతన్యమున కధిష్ఠానమై యుండునట్లు వ్యష్టియందును
జీవశక్తియగు ప్రాణము సర్వకరణముల కధిష్ఠానమై యొప్పుచుండును.

ఈశ్వరాంశ మగుజీవుడవినాశి యని తెలియుచున్నది; కావున జీవుని
శక్తియగు ప్రాణమునుగురించి భయపడనవసరములేదు. ప్రాణము పోవు
ననిచింతించుట కవకాశములేదు. జీవుని సంసారభ్రమణకాలమందే ఏ
జన్మలో నెట్టి అనుభవప్రాప్తి చేకూరెడినో! ఎంతటిజ్ఞానము సంపాదింపవల
యునో! తత్సాధనార్థ ముపయుక్తము లగుదేహము లేర్పడియుండును.
ఏదేహముతో వచ్చినపని సమాప్తమగునో, ఏదేహముతో నెక్కుడు
జ్ఞానము సంపాదించుటకు వీలుకాదో, ఏదేహముకతన తనశక్తులనుప్రకా
శింపజేయుటకు శక్యముకానేరదో అట్టి దేహమును జీవుడువదలి (పై
మెట్టునకు) అధికజ్ఞానసంపాదనకు దగినదేహమును మఱియొకదానిని
నిర్మించుకొనును. కావున శోక మోహములు పొందగూడదు.

మూ. న వా అరే పత్యుః కామాయ పతిః ప్రియో భవతి
అత్మనస్తు కామాయ పతిః ప్రియో భవతి.

తా. పతియందలిప్రేమచే పతిప్రియుడుకాడు. అతనిప్రేమచేతనే పతి ప్రియుడగును. భగవంతుడు నీలోపలవెలువల అంతట వ్యాపించియున్నాడనియు, ప్రతివస్తువు అతనిని స్మరించుటకే నీ కగపడుచున్నదనియు, అట్టిభావనచేహేయమగు పదార్థమేదియు లేదనియు, నీయందుండెడి భగవంతుడే సర్వభూతములయందున్నాడనియు, సర్వభూతములు నీయందు భగవంతునియందు నున్నవనియు నెఱుంగుము. నీవు దేహ తాదాత్మ్యమును చెందుటచేత ననేకవాసనలతో గూడినసుఖదుఃఖములనుభవించుచు సంసారసాగరములో నిమగ్నుడవైతివి. కనుక వివేకివై సుఖదుఃఖములతోగూడిన సర్వవాసనలను విడిచిపెట్టుము.

మూ. పశూన్ దేవతాభ్యః ప్రత్యాహతో తస్మా
త్సర్వదైవత్వం ప్రేక్షితం ప్రాజాపత్య
మాలభంతే॥

తా. యాజ్ఞకులు వధించుపశువు మనయందున్న పశుబుద్ధియని గ్రహించి పశువునుబంధించి చంపుట పాపహేతువని తెలియవలెను. మనలోనున్న పశుత్వమును, పశుబుద్ధులను వధింపవలెను.

అనగా: వధించవలసినవి కామక్రోధాదులు.

మూ. యత్ర లోకా నలోకా దేవా నదేవా యజ్ఞా
నయజ్ఞా మాతా నమాతా పితా నపితా స్నుషా
నస్నుషా చాణ్డాలో నచాణ్డాలుః పౌష్కలో
నపౌష్కల శ్రమణో నశ్రమణా స్తాపసో
నతాపసా స ఏక మేవాతఃపరం బ్రహ్మవిభాతి నిర్వాణం.

తా. ఏపరిపూర్ణమందు లోకములు లోకములుగావో దేవతలు దేవతలుగావో వేదములు వేదములుగావో యాగములు యాగములు

గాఢో తల్లి తల్లిగాదో తండ్రి తండ్రికాఢో కోడలు కోడలుకాదో
మాలవాడు మాలవాడుకాఢో సన్యాసి సన్యాసికాఢో తపస్వి తపస్వి
కాఢో అట్టిపరబ్రహ్మము అద్వితీయమగు మోక్షస్వరూపమై అఖండమై
యున్నది.

మూ. న తత్ర దేవా ఋషయః సితర ఈశ తే
ప్రతిబుధ్య సర్వ విద్యేతి.

తా. ఆ పరిపూర్ణమును దేవతలును, ఋషులును నియమింపజాలరు.
సర్వజ్ఞు డగువా డాపరబ్రహ్మమును దెలిసికొనిన వాడై అఖండుడై రాక
పోకలు లేనివాడగును.

మూ. యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్య
త్సహజం పురస్తాత్ ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతి
ముంచ శుభ్రగ్ యజ్ఞోపవీతం బలమస్తుతేజః.

తా. ముందుగా సృష్టికర్త యగుబ్రహ్మకు తోడబుట్టినదియు, శ్రేష్ఠ
మైనదియు, పావన మైనదియు, ఆయువును గలుగచేయునదియు, నన్నిటి
కన్న ముందుబుట్టినదియు, నైన సూత్రరూపమగుయజ్ఞోపవీత మేదియో
దానిని గ్రహింపుము. పరిశుద్ధమును, దృఢమును, తేజోరూపమును
నగుయజ్ఞోపవీతము బుద్ధిగుహయం దింద్రియ, ప్రాణ, తేజో రూపములను
మూడువిధములుగనుండుపరబ్రహ్మస్వరూప మైనసూత్రాత్మయగుచున్నది.
మోక్షేక్షు వట్టి యజ్ఞోపవీతము నే కోరవలయును.

మూ. యేన సర్వ మిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ
త త్సూత్రం ధారయే ద్యోగీ యోగవి త్తత్త్వదర్శివాన్
బహిస్సూత్రం త్యజే ద్విద్వాన్ యోగ ముత్తమ మాస్థితః.

తా. ఏవ డా మోక్షస్వరూప మగు యజ్ఞోపవీతమును తెలిసి
కొనునో వాడే బ్రాహ్మణు డనబడును. 'బుద్ధి వృత్తిరూపముతో నేను
పరబ్రహ్మ మైతి' ననెడు జ్ఞానమునువిడిచి నిర స్తాశేష విశేషము గల
(ఏయుపాధిలేని నిరుపాధిక పరబ్రహ్మమాత్రుడై శేషించియున్న) వా
డయ్యెనేని శ్రేయస్కాము డగుచున్నాడు.

ఈ సమస్త ప్రపంచమును దారమునందు మణుల సమూహము
వలె దేనితో గ్రుచ్చ బడియున్నదో అట్టి బహుసూత్రమును యోగ
విదుడును, పరబ్రహ్మతత్వమును తెలిసికొనిన వాడును నగుయోగి ధరిం
చును. బ్రహ్మ స్వరూపమును దెలిసికొనినజ్ఞాని శ్రేష్ఠమగు జీవబ్రహ్మైక్య
గూపమును బొందినవాడై వెలుపల కర్మాంగముగా ధరింపబడిన యజ్ఞోప
తమును విడుచును.

మూ. ఏకో దేవ స్సర్వభూతేషు గూఢ
స్సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాంతరాత్మా,
కర్మాధ్యక్ష స్సర్వభూతాధివాస
సాక్షీ చేతా కేనో నిర్గుణ శ్చ ॥

తా. అద్వితీయుడును, స్వయంప్రకాశుడును నగుపరిమాత్మ సకల
భూతములందును రహస్యమైనవాడై అంతటను వ్యాపించియున్నాడు.
వాడు సమస్తభూతములలోపల నుండు నాత్మస్వరూపమును, కర్మాధిపతి
యును, సర్వభూతములందధిష్ఠించి నివసించియుండువాడును, సాక్షి
యును, చైతన్యస్వరూపుడును, సమస్తమగు వాసనావిశేష శూన్య
మైన ఏకరూపుడును నిర్గుణుడును నైయున్నాడు.

ఇ— ఏకో వశీ సర్వభూతాంతరాత్మైకగ్ రూపం
బహుధా యః కరోతి, త మాత్మ స్తం

అనుపశ్యంతి ధీరా స్తేషాగ్ సుఖం

శాశ్వతం సేతరేషాం.

తా. అద్వితీయుడును, సర్వమును స్వాధీనముచేసికొనియుండువాడు సర్వభూతాంతరాత్మయు నగు ఏ పరమాత్మయొక్క రూపమునే అనే రూపములుగా చేయునో; అట్టి హృదయమునందుండు పరమాత్మ జితేంద్రియులగు నేజ్ఞాను లనుసరించి చూతురో వారికి శాశ్వతమ పరబ్రహ్మనందమగు సుఖము కలుగును. ఇతరులకులేదు.

మూ. తిలేష్వుతైలం దధినీవసర్పి రాపస్రోతస్స్వరణేషు
చాగ్నిః ఏవ మాత్మాఽఽత్మని జాయతేఽసౌ
సత్యేన తపసా యోఽనుపశ్యతి॥

తా. ఏ పరమాత్మస్వరూపము సత్యముచేతను, తపస్సుచేతను తన్ననుసరించి చూచుచున్నదో; ఆపరమాత్మస్వరూపము నువు, యందు నూనె, పెరుగునందు నెయ్యి, ప్రవాహమునం దుదకము, అమంథన దారువులయం దగ్నియు నుండినరీతి అంతకరణమునందు కలుచున్నది. (బ్రహ్మసాక్షాత్కార మగుచున్నది.)

మూ. యతో షాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ
అనంత మేతజ్జీవస్య యద్జ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః॥

తా. మనస్సులోగూడిన వాగాది సర్వేంద్రియములు ఏపరబ్రహ్మమును పొందజాలక మరలిపోవుచున్నవో; పండితుడు, జ్ఞానియు నగు డేపూర్ణమును తెలిసికొని జనన మరణ ప్రవాహరూపమైన సంసారమునుండి ముక్తుడగుచున్నాడో; అదియే జన్మసాఫల్యము.

ఋ. సర్వవ్యాపిన మాత్మానం క్షీరే సర్పి రివార్పితం,

తా. పాలయందుండు నేయివలె బ్రహ్మవిద్యాజ్ఞానతపములే ప్రధానములుగా గల పరమాత్మయే సర్వవ్యాపిగా బ్రహ్మవేత్తలు తెలిసికొనుచున్నారు.

ఋ. పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం బిభాజ

దేత ద్యతయో విశన్తి, వేదాంతవిజ్ఞాన

సునిశ్చితార్థా స్స న్నాన్యసయోగా ద్యతయ

శ్శుద్ధసత్వాః॥

703

తా. స్వర్గముకంటె శ్రేష్ఠమైనదై, హృదయ గుహయందుండెడి ప్రకాశించుచున్నదో; ఆ పరబ్రహ్మమును వేదాంత రహస్యముచే క్కగా నిశ్చయింపబడియుండు అర్థమును తెలిసికొన్నవారును, సన్యాస యోగముచేత (అంతఃకరణకు పట్టిన సర్వవాసనాత్మాగమే సన్యాస యోగము) పరిశుద్ధమైన అంతఃకరణము కలవారు నగు యతులు ఈత్రమే పొందగలుగుచున్నారు.

ఋ. స ఏవ సర్వం, య ద్భూతం, యచ్ఛ భవ్యం, సనాతనం

జ్ఞాత్వా తం మృత్యు మత్యేతి నాన్యః పథా

విముక్తయే.

తా. త్రికాలములయందును, సర్వమును శాశ్వతముగ నుండునది ఆపరమాత్మయే. అట్టి పరమాత్మను తెలిసికొని జ్ఞాని మృత్యువునుండి తిరించి ముక్తిని బొందుచున్నాడు. ముక్తిని పొందుట కింతకంటె వేరు మార్గము లేదు.

ఋ. సర్వభూతస్థ మాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని

సంపశ్యన్ బ్రహ్మ పరమం యాతి నాన్యేన హేతునా.

తా. సర్వభూతములయందును తనను, తనయందు సకల భూతములను సూక్ష్మదృష్టితో (సద్బుద్ధి, వివేకజ్ఞానములతో) చూచువారు పరబ్రహ్మమును పొందుచున్నారు. ఏ యితరకార్యములచేతను పొందశక్యము కాదు. అనగా: నేను నాది యను సభిమానము, (భేదదృష్టి) ఉన్నంత కాలము శక్యముకాదు. సర్వేషణములు చేదింపబడినంతనే ఆవస్తువు తెలియబడును.

మూ. ఆధార మానస్త మఖిణ్డవోధం
యస్త్విన్ లయం యాతి పురత్రయం చ॥

తా. సర్వమున కాధారముగను, ఆ నందముగను, అఖిండజ్ఞానము గను నుండునట్టి పరమాత్మయందు సర్వేషణములు సమస్తదేహములు లయమును పొందుచున్నవి.

మూ. య త్పరం బ్రహ్మ సర్వాత్తా విశ్వస్యాయతనం మహత్
సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం నిత్యం తత్త్వమేవ త్వమేవ తత్.

తా. సర్వస్వరూపిగను, ఈజగత్తునకు ముఖ్యసాధనముగను, సూక్ష్మముకంటె సూక్ష్మముగనుండెడు పరబ్రహ్మమేది కలదో అదియే నీవు గవే అది!

పై విషయమే సామవేదమందు 'తత్త్వమసి' యని చెప్పబడినది.

మూ. జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యాది ప్రపంచం యత్ప్రకాశతే
తద్బ్రహ్మైవా మితి జ్ఞాతాసర్వబద్ధైః ప్రముచ్యతే॥

తా. జాగ్రత్తు, స్వప్నము, సుషుప్తి మొదలగువానియందు ఏప్రపంచము కనబడుచున్నదో అదిబ్రహ్మమే. అది నేనే యని తెలిసినయెడ

సకలబంధములనుండియు విముక్తినిొందనగును. విముక్తినిొందుటయే పూర్ణము. అదియే జన్మసాఫల్యము.

ఈవిషయమే అధర్వణవేదమునందు 'అయమాత్మా'యనిచెప్పబడినది.

మూ. త్రిషు ధామసు యదోభ్యజ్యం భోక్తా భోగశ్చ య ద్భవేత్
తేభ్యో విలక్షణ స్సాక్షీ చిన్మాత్రో ఽహం నదాశివః ॥

తా. దేహాత్రయమునందు అనుభవింపబడునది, అనుభవింపబడు వాడు, అనుభవము, ననుత్రిపుటికంటె వేరైనవాడును, సాక్షియును, న్మాత్రస్వరూపుడును నగునదాశివుడే నేను. అనగా: సర్వోపాధులయం దున్నప్పటికినీ ఉపాధిధర్మముల నంటక విదేహుడై, అశరీరుడై యుండును.

ఈవిషయము ఋగ్వేదమున 'ప్రజ్ఞానంబహ్మ' యనిచెప్పబడినది.

మూ. మయ్యేవ సకలంజాతం మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం
మయి సర్వం లయం యాతి త ద్రృహ్మాద్వయ మస్మ్యహమ్ ॥

తా. నానుండియే సర్వమును కలుగుచున్నది. నాయందే సర్వము నున్నది. నాయందే సర్వమును లయమగుచున్నది. అట్టి అద్వయ జ్ఞాన బ్రహ్మమే నేను.

ఈవిషయము యజుర్వేదమున 'అహంబ్రహ్మాస్మి'యని చెప్పబడినది.

మహాత్తర భావపూరితము లగుపై నాలుగు వేదవాక్కులలోని రహస్యములను గురుముఖతః తెలియవలెను. తేనిచో విపరీతార్థములు వచ్చును. అట్లు విపరీతార్థ గ్రహణముచే నుభయభ్రష్టు లగు

కావున ముఖ్యముగ శాస్త్రమునందు, దేవునియందు, గురువు ను భక్తిశ్రద్ధలనుంచి తెలిసికొనిరేని కృతార్థు లగుదురు.

మూ. అథ నై నమత్రిః పప్రచ్ఛ యాజ్ఞవల్క్యమ్, య ఏషోఽ
నంతోఽవ్యక్త ఆత్మా తం కథ మహం విజానీయా మితి.

తా. అత్రిమహాముని యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి నాశ్రయించి అనంతమై
అవ్యక్తమైయుండు ఆత్మను నే నెట్లు తెలిసికొందు నని యడిగెను.

మూ. స హోవాచ యాజ్ఞవల్క్య సో విముక్తే ఉపాసోయ
ఏషోఽనంతోఽవ్యక్త ఆత్మా నో విముక్తే ప్రతిష్ఠిత
ఇతి సో విముక్తః కస్మిన్ ప్రతిష్ఠిత ఇతి.

తా. అట్లుడిగిన యత్రిమునికి యాజ్ఞవల్క్య డిట్లుచెప్పెను. నీవడిగిన
స్వరూపము గల ఆత్మ అవిముక్తమునందు నెలకొనియున్నది. కావున
దానియాత్మను ప్రతిష్ఠించి ఉపాసింపతగినది. అనగా: అత్రిముని అది
యెచ్చట ప్రతిష్ఠింపబడియున్నదని యడిగెను. అవిముక్త మనగా: వార
ణాసి. ఇంద్రియవ్యాపారమేవారణము. అయ్యింద్రియవ్యాపారనాశనమే
వారణాసి యనబడుచున్నది; కావున ఇంద్రియవ్యాపార మెక్కడ నశిం
చునో అదియే అవిముక్తము.

అనగా: ముక్తి పొందబడియేయున్నది; గాని క్రొత్తగా పొందబడదు;
కావున ఆస్థానమును వివేకదృష్టిచే తెలియవలెను.

మూ. జ్ఞాజ్ఞా వజా వీశా నీశా -

తా. జీవేశ్వరులిద్దరు నజాలే (పుట్టుక లేనివారలే) అనాదులే. పరమాత్మ
జ్ఞానపూర్ణుడు. జీవు డజ్ఞాని. కారణమేమన: ఈశ్వరుడగు పరమాత్మ
ప్రకృతిని వశపఱచుకొని దాని నేలువాడు, జీవు డనీశుడు, ప్రకృతికి
లోబడినవాడు.

బయలనగా పూర్ణము. ఈ మాయకు లోబడినవాడును, ఈ మా
యలో మునిగియున్నవాడును నై యితరసహాయము లేకయే స్వీయము

లగు శక్తి జ్ఞానములచే నెవడు మాయ యను వలలోనుండి బయటికి రాగలుగుచున్నాడో వాడే పూర్ణుడు.

మూ. అణో రణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మాఽస్య
జంతో ర్నిహితో గుహాయామ్ త మక్రమః
పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదా న్మహిమాన మాత్మనః॥

తా. సూక్ష్మపరిమాణముగలిగి మిక్కిలి సూక్ష్మమైనట్టియు మహత్పరిమాణముగలిగి పృథివ్యాదికముకంటె మిక్కిలి గొప్పదైనట్టిదియునగు ఆత్మ బ్రహ్మాది స్తంభసర్వంతమైన ప్రాణిజాతముయొక్క బుద్ధిగుహ యందుండెను. అట్టిఆత్మను దృష్టాదృష్ట బాహ్యవిషయోపగత బుద్ధిగల వాడు చూచుచున్నాడు. మనస్సు మున్నగు ఇంద్రియ సముదాయము యొక్క ప్రసన్నత్వమువలన ఆత్మయొక్క మహత్త్వమును చూచుచు నున్నాడు. శోకరహితు డగుచున్నాడు. ఒక వస్తువే అణువును మహత్తును అగుట యసంభవము; కావున అణుత్వ మహత్త్వములు పరస్పరముగ ఆత్మకులేవు. ఏవికారములుగాని ఏఅభ్యాసములుగాని పూర్ణాత్మకు లేవని యెఱుంగవలెను.

మూ. సర్వేంద్రియ గుణాభాసం సర్వేంద్రియ వివర్జితం,
సర్వస్యప్రభు మీశానం సర్వస్యశరణం సుహృత్.

తా. సర్వోపాధు లాభాసయేకాని నిజముకాదు. ఏఇంద్రియములు లేనివాడు, (ఇంద్రియములను విడిచినవాడు) అన్నింటికీ అతీతమైన శాశ్వతస్వరూపుని (జగత్స్వరూపుని) అంతటను నిండియున్నవానినిగా నెరింగి శరణుపోందినయెడల మంచిప్రవృత్తికలవాడై పూర్ణాత్మను లేలీయ సమర్థుడగుచున్నాడు.

మూ. మాయాంతం ప్రకృతిం విద్యా న్తాయినంతం మహేశ్వరం,
అస్యావయవభూతైస్తు వ్యాప్తం సర్వ మిదం జగత్.

తా. అహంకారరూపమున . పరిణమించు జీవుని వశపఱచుకొని
స్వస్వరూపము మఱచునట్లు చేయును. అవయవములతోను, అనేకభూత
ములతోను నగుచు మాయ కప్పినది. పరిదృశ్యమానమగు జగత్తుం
తయు ఆ స్వస్వరూపముమీద మాయచే కప్పబడినది; కాని పూర్ణాత్మ
కింద్రియాదులతోగూడిన జగత్తు లేదని తెలిసికొనవలెను.

మూ. తస్మా స్మిన్ విలీనే మనసిగతే సంకల్పవికల్పకే దగ్ధే
పుణ్యపాపే సదాశివ శక్త్యాత్మ స్సర్వత్రావస్థితః
స్వయంజ్యోతిః శుద్ధో బుద్ధో నిత్యో నిరంజనః
శాంతతమః ప్రకాశయతీతి వేదానువచనం
భవతీ త్యుపనిషత్ ||

తా. మనస్సు, పుణ్యపాపములు మున్నగునవి స్వాజ్ఞానవికల్పితములు.
కావున స్వకీయమగు జ్ఞానముచే మనస్సు నిర్మలభావమును పొందెనేని,
మనోకార్యములగు సంకల్పవికల్పములును, తత్కార్యములగు పుణ్యపాప
ములును సమ్యక్జ్ఞానాన్నిచే దహింపబడుచున్నవి. ఇట్లు సమ్యక్జ్ఞానాన్నిచే
సంకల్పవికల్ప, పుణ్యపాపములు దగ్ధములు కాబడిన వయ్యేనేని సకలాప
వాదములకు అధికరణ భూతుడు బ్రహ్మము నగుసదాశివుడు తత్త త్పదార్థ
గత సర్వశక్త్యాత్మకుడై అంతట యున్నవాడని చెప్పబడెను.

మూ. ఔషధవ దశన మాచరేత్ ||

తా. అన్నము నౌషధముగా భావించి గ్రహింపవలెను. రోగ
నివారణార్థపరిమిత మగు నౌషధము నెట్లుగ్రహింతురో అటులే పరిమిత
మగు అన్నమును ప్రాణధారణార్థము భుజింపవలెను.

మూ. తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యంతి సూరయాః
దివీవ చక్షు రాతతం తద్విప్రాసో విపశ్యహ్
జాగృవాన్ స స్సమింధతే విష్ణో ర్య త్పరమం పదమ్.

తా. సత్య జ్ఞానానంత లక్షణ లక్షితమును, వా జ్ఞానసాతీతమును, వ్యాపనశీలమును నగుపరబ్రహ్మము యొక్క నిరుపమానమగు స్థానమే నని త్రికాలములయందును తత్స్వరూప సాక్షాత్కారము చేసికొనుచు నెవ్వరు స్వయంప్రకాశమగు తత్స్వరూపమునం దుండగలుగుచున్నారో నారి కాధారాధేయభావము నివారింపబడినది.

కామక్రోధాది రహితులును, అజ్ఞాన నిద్రావిరహితులును నగు హృదయేత్తలు స్వయంప్రకాశమును, దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేద్యశూన్యము నగు పరిపూర్ణమును సకలవేదాంతములయందును శ్రేష్ఠమైన నానినిగా చెప్పియున్నారు; కావున నట్టి పరిపూర్ణమునే తెలిసికొనుటకై నము ప్రయత్నింపవలెను.

మూ. ఖలు వేదార్థం యో విద్వాన్ సోపనయనాదూర్ధ్వం
స తాని ప్రాగ్వా త్యజేత్.

తా. ఎవడు నిశ్చయమగు జీవబ్రహ్మల కేకత్వలక్షణమగు వేదాంతము నెరుంగునో వా డుపనయన సంస్కారానంతరము (ఉపదేశమైనతరువాత, ఉపనయనసంస్కారము కలవా డుపదేశమైనవాడు) కుక్రోధాది దుర్గుణములను వదలవలయును. జన్మాంతరకృత కృతమువలన బాల్యమునందే (ఉపదేశసంస్కారములేకముందే) జీవబ్రహ్మైకరూప వేదార్థమును చక్కగా నెఱుగునెడల ఉపనయనోపచేయనకు ముందే దుర్గుణములను విడువవలెను.

నానాయోనిసహస్రాణి దృష్ట్వా చైవ తతో మయా
అహారా వివిధా భుక్తాః పీతాశ్చ వివిధా స్తనాః

జన్మభూమిన్ స్థా సర్వాభూ శ్శ్శానమపి మే పరా
చతురశీతిచ లక్షేషు యోనిభేదేషు చాభవమ్
జాతశ్చాస్మి మృతశ్చాస్మి సంసార్యస్మి పునఃపునః
జన్మమృత్యూ పునర్జన్మ పునరృత్యుః పునర్జన్మనిః॥

తా. నేను లెక్కకుమించిన స్త్రీలయోనులను చూచితిని, అనేక
విధములైన ఆహారములను భుజించితిని. అనేకములైన స్తనములను
పాసముచేసితిని. భూమియంతయు నాశ్శ్శానమే యనునట్లు చరించితిని.
ఎనుబదినాలుగులక్షల యోనిభేదములందును జన్మించితిని. ఎన్నియో
మారులు జన్మించితిని. ఎన్నియోమారులు మృతినొందితిని. మరెని
యోమారులు సంసారి నై యుంటిని. పుట్టుట, చచ్చుట. మరలపుట్టు
మరలచచ్చుట. ఇట్లు నాకాలమంతయు గడిచినది.

మూ. గర్భవాసే మహద్దుఃఖం మోహోదుఃఖంచ జన్మసు,
బాల్యేదుఃఖం తథాశోకః పారవశ్యంచ మూఢతా.

తా. గర్భవాసమునందు ముక్కిలి దుఃఖము. ఇట్లు జన్మముల
నెత్తుటయు, నందు భ్రమనొందుటయు, మరల మరల పుట్టుటయు,
దుఃఖము. బాల్యమునందు దుఃఖము. అట్లే శోకమును, సుఖానుభూతి
పరవశత్వమును, మూఢత్వమును దుఃఖమునే కల్గించుచున్నవి.

మూ. అహో దుఃఖోదధౌ మగ్నో నపశ్యామి ప్రతిక్రియామ్,
ధిగజ్ఞానం ధిగజ్ఞానం ధి కామక్రోధ సజ్కటమ్.

తా. అక్కటా! దుఃఖసాగరమున మునిగియుంటిని. దీనికి బ్రతికా
మేదియు నెఱుగకయుంటిని. కావున అజ్ఞానమును, తెలివితేకపోవు
యను దుర్గుణమును, కామక్రోధాదులచే కలుగు సంకటములను పోనడ
వలయును.

మూ. స వై జన్తుః స్త్రీయోనిశతం శీత్వా యోనిద్వార
ముపేత్య ముముక్షు ర్యతతే, తత్రాశక్తో
యన్త్రేణపీడ్యతే మహతా దుఃఖేన క్లిశ్యతి
పిష్యతే చ ప్రసూతివాతేన జాతమాత్రస్తు వైష్ణవేన
వాయునా సంస్పృశ్యతే తదా స స్మరతి నైవ
కింఞ్చ స పారత్రికం నా పరోక్షదృ గ్భవతి.

తా. ఆ సరజంతువు నూర్లకొలది స్త్రీల యోనిద్వారములను పొంది
ది. ఇప్పుడు మరల యోనిద్వారమును పొంది విమోచనము పొందు
కు ప్రయత్నించుచున్నది. కాని విమోచనము పొందుటకు శక్తి
వచ్చినదై, తిరుగలి, గానుగ మున్నగువానికన్న నధిక మాతనావహముగు
గర్భదుఃఖమును యంత్రముచే పీడింపబడుచున్నది. దుఃఖాధిక్యముచే
కశముల నందుచున్నది. ప్రసూతివాయువుచే మోదుకొనబడుచున్నది;
చుట్టినవెంటనే వైష్ణవీవాయువుచే వ్యాపింపబడుచున్నది; కావుననే
ఎరలోక సాధనాదులను స్మరించుటలేదు. ఇప్పు డపరోక్షజ్ఞానమే
పొందుటలేదు.

అన్యథాత్వజ్ఞస్య సంసారిణ అహరహః క్రిమివ
త్తన్మాత్రపురీషయోః పానం యథానరకే
తద్వ ద్విహైవ శరీరే.

తా. అట్లుగాక మూఢత్వముచే సంసారమును పొందినవానికి ప్రతి
నిమిషము మలమూత్రములను పానముచేయునట్టి పురుషునకు సరకమం
దచో ఈశరీరమునందును అట్లేయున్నది; కాన జననమరణములలోనున్న
క్షణము తెలిసికొని గర్భదుఃఖమును విడిచి జననమరణములులేని మార్గ
మును వలెను.

మూ. అంతర్బహిశ్చ నారాయణః నారాయణ ఏవేదగ్ సర్వం
యద్భూతం యచ్ఛభవ్యం నిష్కళంకో నిరంజనో నిర్వికలో
నిరాఖ్యాత శ్శుద్ధో దేవ ఏకో నారాయణః ॥

తా. సకలప్రపంచము లోపల వెలుపల నిండియున్న పూర్ణాత్మయే
నారాయణశబ్దముచే చెప్పబడెను. ఆనారాయణు డనుపూర్ణాత్మయే
సర్వవేదములయందును, అన్ని భూతముల యందును, అన్ని కాలము
యందును జగత్తునకు వేరుగ నున్నట్లు చూచుచున్నాము; కాని వేరుగ
లేదు. ఏకవస్తువుగనే యున్నది. ఏకశంకములేని నిరంజనముగను,
ఏకల్పనలు లేనిదిగను, ఏకులములులేక ఆటంకరహితముగను, అడ్డులేనిది
గను, శుద్ధముగను, 'ఏకోదేవ' యనునట్లంతటను నిండియుండెను
ఆపూర్ణాత్మయే నారాయణ శబ్దముచే బిలువబడె నని తెలిసికొనవలెను.

మూ. ప్రత్య గానన్దం బ్రహ్మపురుషం ప్రణవస్వరూపమ్
అకార ఉకార మకార ఇతి త్ర్యక్షరం ప్రణవమ్
త దేత దోమ్ ॥

య ముక్త్వా ముచ్యతే యోగీ జన్తనంసారబద్ధనాత్.

తా. ప్రత్యగానందముగను, ఏకస్వరూపముగను, సర్వవ్యాప్తమైన
ఆత్మముగను నుండుబ్రహ్మపురుషుని ప్రణవస్వరూప మనిచెప్పియున్నారు.
అకార ఉకార మకారము లనెడి మూ డక్షరములును ప్రణవస్వరూప
మనబడుచున్న ఓంకార మనితెలియవలెను. ఆప్రణవమున కధిపతి
యైనవానిని సర్వవ్యాపకునిగా ఏయోగి తెలిసికొనుచున్నాడో ఆయోగి
సంసారబంధమునుండి విడువబడి ముక్తు డగుచున్నాడు.

మూ. సర్వాన్కామా స్పరిత్యజ్య అద్వైతే పరమస్థితిః
జ్ఞానదండో ధృతో యేన ఏకదండీ స ఉచ్యతే.

తా. ఇహపరసంబంధము లైనవిషయోపభోగములను విడిచి, సకల భేదజాతశూన్య మగు ఆనందాత్మ్యం దుత్థాన, అలోచనాశూన్యమైన స్థితిగలవాడై యెవడు జ్ఞాన మనుదండము ధరించుచున్నాడో వాడు ఏకదండి (ఒకేలక్ష్యమందున్న చాడు) అని చెప్పబడుచున్నాడు.

మూ. సర్వేషా మిన్ద్రియాణాం గతి మపరమతే య ఆత్మ
 న్యే వావస్థీయతే య త్పూర్ణానందైకబోధ స్త. ద్భ్రష్ట
 యా మస్మితి కృతకృత్యో భవతి కృతకృత్యో భవతి॥

తా. దుష్టాశ్వము లనందగు ఇంద్రియములు మనస్సనుత్రాడు చేత ట్టినవై శరీర మనురథమును వహించుచు శబ్దాదివిషయముల నెడు లేత డ్డిని గాంచి తదాన్వాదనార్థము తమసారథి యగు బుద్ధియొక్క ఆజ్ఞకు లొంగక త్రోవను విడచి దుర్మార్గమును జొచ్చి, తమకును, రథమునకును, సారథికిని నాశనమును కలుగజేయుచుండుట సుప్రసిద్ధ మైయుండగా ద్వేషమోదములు లేకయుండుట సంభవ మగునా?

ఎవ్వ డాత్మ్యమందే యుండునో వానికి సర్వేంద్రియములయొక్క గమన ముపరమించును; మరియు మనస్సహితము లగుసర్వేంద్రియ ములు సర్వదా తమసుఖప్రాప్తియు దుఃఖపరిహారమును చేసికొనుటకు ప్రయత్నించుచుండును. పరమహంస యగువానికి పొందవలసిన సుఖము గాని, పరిహరించు కొనవలసిన దుఃఖముగాని లేకపోవుటచేత ఆయింద్రి యములయొక్క గమనము నిలచిపోయిన దని తెలిసికొనవలెను. ప్రజ్ఞా నముతో గూడినశిక్ష నొందుటవలన ప్రేరకు డగుసారథియొక్క ఇచ్చ నిచో గుఱ్ఱము లెచ్చటికిని పోవక (కదలక) నిలచియుండునట్లే పరమ హంసయొక్క ఇంద్రియములు నిశ్చలము లై యుండును. అట్టి ఇంద్రియ శాంతి గలవాడు తత్త్వార్థలక్ష్యభూతు డగుఆత్మ్యమందు నే ననెడిబుద్ధి పోయి యుండును. (ఏది సకలోపనిషత్తులయందును పూర్ణానందైక

బోధము కలదో అట్టిబ్రహ్మమును తలంచుచుండును.) అట్టి పూర్ణ మగు బ్రహ్మను దేశ కాల వస్తు పరిచ్ఛేద్యశూన్యముగ నెఱుంగవలెను. ఇంద్రియ విషయములుకావు. స్వయంప్రకాశ మగుఆనందాత్మ పరిపూర్ణ జ్ఞానము స్ఫురించినపిదప సమస్తభేదములు నశించుటచేత చేయదగిన కృత్యము లతనికిలేవు. కనుక ఆయోగి కృతకృత్యు డనబడును.

కావున అట్టి సన్యాసియగు పూర్ణునికి చేయవలసిన కృత్యము లేమియు లే వని తెలిసికొనవలెను.

మూ. మనవవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః
బంధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యై నిర్విషయం స్మృతమ్.

తా. మానవులబంధమోక్షమునకు కారణము మనస్సేఅగుచున్నది. ఎదుటివారును ఇతరులెవరును గారు. తన మనస్సే తనకు శతృవు. విషయాసక్తమగు మనస్సు బంధమునకును, విషయేచ్ఛలేని మనస్సుని మోక్షమునకును గారణము లగుచున్నవి. శతృమితృలుగాని, ఆశ్రితులు గాని, బంధువులుగాని బంధమోక్షములకు గారణభూతులు గారు; కావున మానవుడు తనమనస్సును స్వాధీనముచేసికొని, తనలోనిశతృవులను జంపి తనను తా నుద్ధరించుకొని జననమరణరాహిత్య మగుమార్గమును తెలియవలెను.

మూ. త దేవం నిష్కలం బ్రహ్మ నిర్వికల్పం నిరజ్జనమ్,
త ద్రబ్ధహ మితి జ్ఞాత్వా బ్రహ్మ సమృద్యతే ధ్రువమ్.

తా. ఆ పరబ్రహ్మము నిష్కళముగను, నిర్వికల్పముగను, నిరంజనముగను, శాంతముగను, సర్వేంద్రియ వ్యాపార శూన్యముగను న్నది. ఆబ్రహ్మము సర్వత్ర నిండియున్న రీతిగనే దేహమునకు లోపలను

వెలుపలను నిండియున్నది; కాని 'నే' నన్నపదార్థము లే దని యేసాక
కుడు తెలిసికొనునో యాతడు సత్యముగా బ్రహ్మమే యగుచున్నాడు.

మూ. నిర్వికల్ప మనన్తంచ హేతు దృష్టాంత నజ్జితమ్
అప్రమేయ మనాదించ య ద్జ్ఞాత్వా ముచ్యతే బుధః.

తా. ఏబ్రహ్మము నిర్వికల్ప మైనదో, అనంతమైనదో, కారణము
లేనిదో, సమానములేనిదో, (స్వజాతీయ, విజాతీయ, స్వగతభేదము
లేనిది.) ఊహింపనలవికానిదో, అనాదియైనదో దానిని పూర్ణుడైన
వాడు తెలిసికొని బంధమునుండి విడిపోవుచున్నాడు.

అట్లగుటయే విదేహముక్తి, అశరీరము అనబడును.

మూ. గ్రన్థ మభ్యస్య మేధావీ జ్ఞానవిజ్ఞానతత్పరః
పలాలమివ ధన్యార్థీ త్యజేద్గ్రన్థ మశేషతః.

తా. బుద్ధిశాలియైనవాడు వేదశాస్త్రముల నభ్యసించి జ్ఞానవిజ్ఞా
నములు తెలిసికొనినరీతిగా అనుభవమునందు తత్పరుడై తీవ్రేచ్ఛగలవాడై
యుండవలెను. ధాన్యమును గోరువాడు పొట్టును విసర్జించినట్లు
వేదశాస్త్రమునంతయు విసర్జించి, వాసనాత్రయమును దాటి ముక్తిని
పొందవలెను.

మూ. గవా మనేకవర్ణానాం క్షీరస్యా ప్యేకవర్ణతా,
క్షీరవ త్పశ్యతే జ్ఞానం లింగినస్తు గవాం యథా.

తా. ఆవు లనేకవిధములగు వర్ణములుగల వైనను పాలు ఒకేరంగు
కలిగియుండునట్లు జ్ఞానమును తెలిసికొనవలెను. జీవులు జగత్తునం దపం
ఖ్యాకములగు ఆవులవలె నుండినను జ్ఞానామృత మొక్కటే యని
యెఱుంగవలెను.

మూ. ఘృత మివ పయసినిగూఢం
 భూతే భూతేచ వసతి విజ్ఞానం
 సతతం మనసి మధయితవ్యం
 మనోమన్థానుభూతేన.

తా. పాలముందు నెయ్యి మరిగియుండునట్లు ప్రతిభూతమునందును
 విజ్ఞానము మరిగియున్నది; కావున మనస్సును మఢించి నిష్కళముగను,
 నిశ్చలముగను, శాంతముగను నుండు నా బ్రహ్మ పూర్ణాత్మయని తలంచి
 ఆ పూర్ణాత్మను (బ్రహ్మమును) వెలువరింపవలెను. బయటికితీయవలెను.
 అదియే బయలని చెప్పబడుచున్నది.

మూ. శాస్త్రాణ్యధీత్య మేధావీ అధ్యస్యచ పునఃపునః
 పరమంబ్రహ్మ విజ్ఞాయ ఉల్కావ త్తా న్యథోత్సృజేత్.

తా. మంచిమేధస్సుగలవాడు శాస్త్రముల నధ్యయనముచేసి, అధ్య
 యనము చేసినదానిని మరల మరల శ్రవణ మననాదులచే నభ్యసించి,
 పరబ్రహ్మము నెఱింగి తరువాత దీపమువలె (దీపసహాయముచే చీకటిలో
 నుండువస్తువును పొంది పిదప దీపమును పారవేయునట్లు) సాధనా
 భ్యాసము లగు నానాశాస్త్రములను విడిచిపెట్టవలెను.

మూ. తావద్రథేన గత్తవ్యం యావద్రథపథిస్థితః
 తతో రథపతిః స్థానం రథముత్సృజ్య గచ్ఛతి.

తా. రథమార్గమున్నంతవఱ కారథమునందే బోవలయును.
 రథమార్గము ముగియగనే రథమును విడిచిపోవలయును. అనగా: ఉపాధి
 రహితమైన కేవల వివేకమార్గముననే వెళ్లవలయును.

మూ. అన్ధవ తృశ్య రూపాణి బధిరవ చ్ఛృణు శాబ్దికం,
కాష్ఠవ తృశ్యవై దేహం ప్రశాంతస్యేతి లక్షణమ్.

తా. అంధునివలె రూపములను చూడనలెను. బధిరునివలె శబ్దము
లను వినవలెను. కాష్ఠమువలె శరీరమును భావింపవలెను. ఇదియే
ప్రశాంతుని లక్షణము.

అనగా: జ్ఞాని పూర్ణాత్ముడు. చూచినను చూడడు. వినినను వినడు.
శరీరమం దున్నను అశరీరియే; కావున నట్టివా డింద్రియవృత్తులతో
నున్నప్పటికినీ లేనివాడే యగును. వృత్తి శాంతించినవా డగును.

మూ. దేవాహవై స్వర్గంలోక మగమస్తేదేవా రుద్ర
మపృచ్ఛ నోభవా నితి సోఽబ్రవీ దహమేకః
ప్రథమ మానం నర్తామి భవిష్యామి చ నాఽన్యః
కశ్చి స్మత్తో వ్యతిరిక్త ఇతి.

తా. పూర్వ మొకప్పు డింద్రుని వాయ్యాది దేవతలు రుద్రుడు
నివసించుస్వర్గమున కేగి నీలలోహితుడును, త్రిలోచనుడును, పినాక
పాణియునై పితృరూపముననున్న రుద్రునిగాంచి 'నీవెవ్వడ?' వనియడిగిరి.
అందుల కారుద్రు డీవిధముగ సమాధానము చెప్పెను. స్వయంప్రకాశ
బదానంద స్వరూపుడను, దేశకాలవస్తు పరిచ్ఛేదశూన్యుడను నగునే
నొక్కరుడనే జగదుత్పత్తికంటె ముందు జగదాత్మకముగ నుంటిని. వెనుక
నొకప్పు డెప్పుడోయుండి ఇప్పుడు లేకపోలేదు. ఇప్పుడు నున్నాడను.
ఇకముందుగూడ నుండగలను. నావలె మరెయొక డుండియుండలేదు.
ఇప్పుడును లేడుసరిగదా ఇకమిదటగూడ నుండబోదు. అనగా: త్రికాల
ములయందు నేనొక్కడనే యున్నాడను. రెండవవస్తువు లేదని జవాబు
చెప్పినని గ్రహించవలెను.

మూ. అథ కస్మా దుచ్యతే భగవాన్ య స్సర్వాన్
భావా నిరీక్ష త్యాత్మజ్ఞానం నిరీక్షయతి
యోగం గమయతి తస్మా దుచ్యతే భగవాన్.

తా. భగవంతుడని యేలచెప్పబడుచున్నాడందుచేని: ఎవడు సక
పదార్థమును స్వయముగ జూచుచున్నాడో, 'అహం బ్రహ్మస్మి'
యను బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును అస్మదాదులకు కలుగజేయుచున్నాడో.
జీవాత్మ పరమాత్మలకు గల తాదాత్మ్య సంబంధము మరల భేదబు
పుట్టకుండ నెవడు నాశనమొనర్చుచున్నాడో వాడు భగవంతుడని చెప్ప
బడుచున్నాడు. (భగవంతుడు = జీవులను భరించువాడు. అనగా
జీవుల సుఖదుఃఖములను, యోగక్షేమములను చూచి రక్షించువాడు.
భగవంతుడుగాని జీవులను హింసించువాడు భగవంతుడు కాజాలడు

భగవంతునివలన మన కే కష్టసుఖములును లేవు. చేసిన కర్మవలన
అనుభవించుచున్నామని తెలిసివా రెన్నటికిని చెడిపోవరు. మిత్రులు
మూలముననే సుఖదుఃఖములు వచ్చినవని తలచువారు తప్పక చెడి
పోవుదురు; కాన పరులయం దెట్టియారోపణయును చేయరాదు.

మూ. అన్యో శ్చింతయంతో మాం యేజనాః పర్యుపాసతే,
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్.

తా. అన్యుల భజింపనివారై, ఇతరచింతలు లేనివారై యెవ్వ
నన్నే ధ్యానించుచు భజించెదరో అట్టి నిత్యత్వమునం దాశగలవారికి నే
వారి యోగక్షేమమును గలిగించుచున్నాను. అట్టివా రెప్పటికిని చెడ

మూ. భగవన్కి మాదా ప్రయుక్తం ధ్యానం ధ్యానితవ్యం
ఓం తద్ధ్యానం కోవా ధ్యాతః కశ్చ ధ్యేయః.

తా. ఓ భగవానుడా ! ఆనికాలమునందు బ్రహ్మాదిదేవత లుచ
యోగించిన దేది ? ధ్యాన మేది ? ధ్యానింపఁతగిన దేది ? ధ్యాన
మునకు సాధనమేది ? ధ్యానింపఁతగిన వస్తువులలో శ్రేష్ఠమైన దేది ?
ఎయ్యది మంత్రముచే తెలిసికొనఁతగినది ? - యని పైప్పలాదు లధర్వ
ణుని చూచి యడిగిరి.

మూ. ప్రతీయా ద్విశందిశం భిత్వా సర్వాన్ లోకాన్ వ్యాప్నోతి
వ్యాపయతీతి వ్యాపనా ద్వాప్యపీ మహా దేవః॥

తా. సకలదిశలయందు లోపల అంతర్యామియై ప్రవేశించి, సకల
లోకములయందును వ్యాపించుటవలన వ్యాపియనియు, మహాదేవు
నియు, పరమాత్మ స్వరూపుడనియు ప్రణవశబ్దవాచ్యుడైన భగ
వంతుడు చెప్పబడుచున్నాడు.

మూ. శివ ఏకోద్యేయశ్శివంకరః సర్వ మన్య
త్పరిత్యజ్య సమాప్తా ఽధర్వశిఖా॥

తా. శివంకరుడై మోక్షమునొసంగువాడైన శివుడే సర్వమును
ఽపరిత్యజించి ఇతరోపాసనలను విసర్జించి ధ్యానింపఁతగినవాడు.
శివరాత్రి యనగా : అన్నియును రహితమై శేషించిన పరశివుని
స్వరూపము. అట్టి స్థితిలో వృత్తులు లేకపోవుటచేతనే రాత్రియని చెప్ప
బడుచున్నది.

మూ. భౌమ్యమాణం మహోరగదష్పఞ్చ విషదష్పం
మహాంధకారఞ్చ రాగాంధ మింద్రజాలమివ మాయామయం
స్వప్నఞ్చ మిథ్యాదర్శనం కదళీగర్భఞ్చ వాసారం నటఞ్చ
క్షణవేషం చిత్రభిత్తిరివ మిథ్యామనోరమ మిథోక్తమ్॥

శబ్దస్పర్శాదయో యేర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః
యేషాం స క్తస్తు భూతాత్తా న స్మరేచ్ఛ పరంపదమ్ ॥

తా. సర్వజగత్తును స్వప్నమువలె మాయామయము. లేకయే ఉన్నట్లు భ్రమింపజేయుచున్నది. అరటిచెట్టు నెంతగ చీరి చూచినప్పటికినీ పరిదృశ్యమానమగు నీ సర్వమును నిస్సారము. ఇంద్రజాలమువనిజముకాదు. ధాన్యపుపొల్లు చూచుట కాకారబాహుళ్యముతో నున్నను నిస్సార మగునట్టి చక్షుర్గోచర మగుప్రపంచమంతయును సాంఘీయమై క్షణములో నశించిపోవుచున్నది. రెప్పపాటుకాలమున ననేక వేషములతోగూడిన వృత్తులతోబుట్టి పోవుచు చిత్రవిచిత్రములతో నిండినట్టిదియు, మిథ్యాభూతము నైనమనస్సే గాజుపెంకువలె రమించును. చూడబడున దంతయును మిథ్య. ఏతన్మాత్రలతో సంగము, సంబంధము అనర్థమును నని తెలియవలెను.

కావున నింద్రియవిషయములతో సంగమువిడిచి స్వరూపనిష్ఠలో నుండవలెను. సూర్యునకు కిరణరూపమున సమస్తవస్తుసంబంధ మున్నవాని నంటకయేయుండునట్లు సాధకుడు వ్యవహారములో నున్నప్పటికిని దానినంటకయే యుండవలెను. ఎన్నింటితో కలసియున్నను సక్తుడుకాని అన్నిభూతములలోను తన యాత్మ నెవడుచూచునో వాడు భ్రమానమానములతోగూడిన కామక్రోధములను పాములకు పై నున్నవాడును. ఇంద్రజాలమున కందనివాడును, మహాంధకారమునకు విలక్షణుడును రాగాదీంద్రియజాలమునకు సాక్షిమాత్రుడును నగు పరమాత్మను దెలికొని పరమపదమును పొందగలుగుచున్నాడు.

మూ. యోవై ప్రాణః సాప్రజ్ఞా యోవైప్రజ్ఞా సప్రాణః॥

తా. ఈప్రాణము సూత్రసంజ్ఞకముగా సర్వాత్మకముగా సర్వ నిండియున్న దని తెలియవలెను.

మూ. యోవైప్రాణః సాప్రజ్ఞా యావాప్రజ్ఞా సప్రాణః॥

తా. ఈ ప్రాణము సూత్రసంజ్ఞకముగా సర్వాత్మకముగా సర్వత్ర నిండియున్న దని తెలియవలెను.

మూ. యో వై ప్రాణః సా ప్రజ్ఞా
యా వా ప్రజ్ఞా స ప్రాణః॥

తా. ఇంద్రియములు, మనస్సు ప్రకృతिसంబంధములు. ఆదియం దహంకారతత్వమునుండి సాత్వికాంశముతో మనస్సును, రాజసాంశ ముతో ఇంద్రియములును సృజింపబడెను. ఈ సృష్టి ప్రాకృతములో చేరినది. ప్రాకృతముం దుండెడు నియ్యింద్రియమనంబులను జీవాత్మ లోకములో తనకార్యముకొఱకై కల్పించినది ; కాని నిజముకాదు.

మూ. ప్రజ్ఞయా వాచం సమారుహ్య వాచా సర్వాణి నామా
న్యాప్నోతి, ప్రజ్ఞయా ప్రాణమారుహ్య ప్రాణేన సర్వాన్
గన్ధా నాప్నోతి, ప్రజ్ఞయా చక్షుస్సమారుహ్య చక్షుషా
సర్వాణి రూపాణ్యాప్నోతి, ప్రజ్ఞయా శ్రోత్రం సమా
రుహ్య శ్రోత్రేణ సర్వాణిశబ్దా న్యాప్నోతి, ప్రజ్ఞయైవ
ధియం సమారుహ్య ప్రజ్ఞయైవ ధియో వీజ్ఞాతవ్యం
కామానాప్నోతి-ఇత్యాది

తా. ఆత్మ ప్రాణములేక ప్రజ్ఞారూపమున వాగాది ప్రతియింద్రియము నందును, మనస్సునందును ప్రవేశించి ఆ యా ఇంద్రియసముదాయము ద్వారా ఆ యావిషయజ్ఞానమును బొందును. ఇందువలన ఇంద్రియ సముదాయముతో జీవు డాయాలోకములలో నాయారూపమున నుం ప్రకృతిని తెలిసికొని దానికన్నవిలక్షణు డాత్మ యనుజ్ఞానమును సం దించుకొనుటకై నిర్మించుకొన్న వేయనియు జీవునిసంకల్పము నన

రించియే శరీరములో నుత్పత్తియైనవనియు, సవి జీవునిపనిముట్లు (సాధనములు) అనియు, జీవుడు ముక్తినిపొందువఱకు ఈసాధనము లవసరము అనియు వివేకజ్ఞానముకలిగి జీవుడు విదేహుడు, అశరీరుడు నైనతగువాత సాధనతోగూడిన కరణములు విడువవలె నని ముఖ్యముగా నెఱుంగవలెను.

మూ. సర్వేషాంభూతానాం శ్రేష్ఠ్యం స్వారాజ్య
మాధిపత్యం పర్యాతి, తథైవైవం విద్వాన్॥

తా. సర్వభూతములలోనువిలక్షణముగనున్న దేహాత్రయమునకంటె శ్రేష్ఠమైనట్టి గొప్పపదవి యేదికలదో అదియే అఖండసామ్రాజ్యము. అట్టిపదవిపొందినవాడే విద్వాంసుడు గాని శాస్త్రము చదివినంతమాత్రమున విద్వాంసుడు కాజాలడు.

మూ. అగ్ని ర్యథేకో భువనంప్రవిష్ఠో రూపంరూపం
ప్రతిరూపో బభూవ ఏకంబ్రహ్మ సర్వభూతాంతరాత్మా
రూపంరూపం ప్రతిరూపోబహిశ్చ॥

తా. ప్రకాశస్వరూపుడగు అగ్నియొక్కడే లోకమునందుగల దార్వాదికమును ప్రవేశించి, ఆయా దాహపదార్థమునకు తగిన రూపము లివాడై యెట్లగుచున్నాడో (ఏకాష్టమును కాల్చునో యా కాష్టము యొక్క వక్రత్వాదికము ననుసరించి, అగ్నికూడా వక్రత్వాదిగుణములు కలిగియున్నటులు ఎట్లుకనబడుచున్నాడో.) అట్లొక్కడే యైనయాత్మయే సర్వభూతములందును, సర్వదేహములందును అతిసూక్ష్మరూపమున అంత రాత్మభూతుడై ప్రవేశించి ఆయాదేహములకుతగిన రూపముకలవాడగుచున్నాడు. మరియు ఆకాశమువలె వికారరహితుడై లోపల వెలుపల ప్రకాశించుచున్నాడు.

మూ. సదానందం పరమానందం శాంతం శాశ్వతం సదాశివం
బ్రహ్మాదినందితం యోగిధ్యేయం పరంపదం తత్రగత్వాననివర్తతే.

తా. బ్రహ్మాదులకు శక్యముకానిదై, కాలత్రయమునందును వృత్తి
రహితమై, శాంతస్వరూపమై, రాకపోకలులేక శాశ్వతమైన పరశివ
మయిన మహాపదవి నేపూర్ణ యోగి పొందుచున్నాడో యాతడు పర
బ్రహ్మనుగును. అట్టివానికి ఎక్కడనున్నను, ఎక్కడికివెళ్ళినను, (మూడు
లోకములలో) అడ్డులేదు. (నిరోధములేదు) స్వేచ్ఛగా తిరుగవచ్చును.

మూ. యస్తా త్వమహిమ్నా సర్వాన్లోకాం త్వర్వాదేవాం
త్వర్వానాత్మన స్సర్వాణిభూతాని స్వతేజసా జ్వలతి
జ్వాలయతి జ్వాల్యతే జ్వాలయతే.

తా. సర్వలోకములు, దేవతలందరును, ఆత్మలన్నియును, భూతము
లన్నియును స్వతేజోమహిమలచేతనే వెలుగుచున్నవి. (జ్వాలలువచ్చు
చున్నవి) ఆ సత్యశక్తిచేతనే యింద్రియములు కదలుచున్నవి. అనగా:
కదలునది, కదలబడునది, కదలుచున్నది యను త్రిపుటియంతయు నిజ
శక్తిచేతనే జరుగుచున్నది.

మూ. ఏషసర్వేశ్వర ఏషసర్వజ్ఞ ఏషోఽన్తర్యామ్యేష
యోని స్సర్వస్య ప్రభవాప్యయోహి భూతనామ్ ||

తా. చైతన్యైకప్రధానుడై స్వరూపమునందున్న ఈప్రాజ్ఞుడే సర్వే
శ్వరుడు. పూర్ణుడు. అఖండుడు. ఇతడే అధిదైవికముతోగూడిన సకల
ధ్యాత్విక ప్రపంచమునకున్నూ, భేదపూర్ణమైన ప్రపంచమునకున్నూ అధి
పతి. ఇతడే అంతర్యామియై సకలభూతములయొక్క అతఃకరణము
ందు బ్రవేశించి సకలభూతములను నియమించువాడు; కావుననే అవస్థా

త్రయమునందు విలక్షణమై, ఆధ్యాత్మికాదిత్రయమునందు భేదవిశిష్టమైనజగమును సృజించుచున్నాడు. కనుకనే సర్వయోని యనబడును. కావుననే సకలప్రాణులకు సృష్టిస్థితిలయములకు కారణ మగుచున్నాడు;

మూ. పుత్రేషణాయాశ్చ, విత్తేషణాయాశ్చ, లోకేషణాయాశ్చ,
స సాధనేభ్యోఽభ్యుతాయ నిరాకారా, నిష్పరిగ్రహా,
అశిఖా, అయజ్ఞోపవీతా, అంధా, బధిరా, ముగ్ధాః,
క్లీబా, మూకా, ఉన్మత్తా ఇవ పరివర్తమానా, శాంతా,
దాంతా, ఉపరతా, స్థితిక్షా, వసమాహితా, ఆత్మరతయ,
ఆత్మక్రీడా, ఆత్మమిధునా, ఆత్మానందాః ప్రణవమేవ
పరం బ్రహ్మత్వప్రకాశం.

తా. ఈషణత్రయవిలక్షణమును, రాగరహితమును, గ్రహించుటకాటంకములేనిదియును, సర్వమును విడిచినదియునగు అఖండపరిపూర్ణమును సాధకుడు శిఖగా ధరింపవలెను. యజ్ఞోపవీతమువలె (కరతలామలకమువలె) తెలియవలెను. అట్లు తెలిసికొనిన బ్రహ్మవేత్త. అంధునివలెను, చెవిటివానివలెను, లోకజ్ఞుని శూన్యునివలెను, మూగివలెను, ఉన్మత్తునివలెను నుండి ఇంద్రియవ్యాపారములో నున్నప్పటికినీ ఆంటకమేయుండు నని తెలియవలెను.

శమదమాదులతో సర్వకాలమందును ఆత్మనేచూచినవాడు తితిక్షాసమాధులయందును, ఆత్మరతియందును ఆత్మయందే క్రీడావిలాసము కలవాడై జీనబ్రహ్మైక్యముగలిగి ఆత్మానందముతో ప్రణవబ్రహ్మత్వప్రకాశకు డయియుండును.

మూ. సర్వాత్మక మాత్మన మన్విచ్ఛే ద్రబ్రహ్మైవేదగ్
సర్వం సచ్చిదానందరూపగ్ సచ్చిదానందరూప మిదగ్ సర్వం॥

తా. సర్వభూతములలోనున్న యాత్మయు, తనలోనున్న యాత్మయు నొక్కటేయని దృఢనమ్మకముతోను, తీవ్రేచ్ఛతోను ఏసాధకుడు చూచునో; అట్టి పుణాత్మునకు సర్వము బ్రహ్మకారమై పోవును. సర్వమును ఎల్లప్పుడు సదానందముతోను, నిత్యానందముతోను చూచును.

సర్వమును సచ్చిదానందరూపమే. సచ్చిదానందరూపమునం దీసర్వమును తోచుచున్నది. నామరూపములు గోచరముకావు. అంతా బ్రహ్మమయం. ఈజగమంతా బ్రహ్మమయంబగును.

మూ. ఏవం త్రిపుండ్రం విధి భస్మనాకరోతి యో విద్వాన్
బ్రహ్మచారీ, గృహీ, వానప్రస్థో, యతిర్వా స మహా
పాతకోపపాతకేభ్యః పూతో భవతి.

తా. ఎవరైతే త్రిగుణములతోగూడిన ఇంద్రియవృత్తిని భస్మము చేయుదురో వారలే విద్వాంసులని చెప్పబడుదురు.

బ్రహ్మచర్యాది చతురాశ్రమములయం దున్నవార లెవ్వరేనియు (ఆశ్రమముతో నిమిత్తములేక) వృత్తి భస్మముచేయగల్గుచున్నారో అట్టివారు ఘోరతరపాపము లాచరించినను, ఒకప్పుడు త్రికరణశుద్ధిగ పశ్చాత్తాపమనస్కులై వివేక విజ్ఞానముల నలవఱచుకొందురేని తప్పక వారికి ముక్తి (మోక్షము) కరతలామలకమని నమ్మవలెను.

మూ. జాత మృత మిదం దేహం మాతాపితృ మలాత్మకమ్,
సుఖదుఃఖాలయామేధ్యం స్పృష్ట్యా స్నానం విధీయతే.

తా. జననమరణములతోగూడిన యీదేహము మాతాపితృ మలాత్మకమనియును, అమేధ్యము, అయోగ్యము ననియును, ఎందుక పనికిరానిదనియును, సుఖదుఃఖము లనుభవించు మురికికొంఘ యనియును

తెలిసికొని, దానియర్థమును వివేకముచే గ్రహించి దేహాభిమానమును విడచి ఆత్మస్నానమును పొందవలెను.

మూ. అంతఃపూర్ణో బహిఃపూర్ణో పూర్ణకుంభ ఇవార్ణవే
అంతశ్శూన్యో బహిఃశూన్యో శూన్యకుంభ ఇవామ్బురే.

తా. లోపల వెలుపల సర్వముపూర్ణము. ఈఘటమునకు లోపల వెలుపల జ్ఞానాగ్నిచే దగ్ధముచేయుటచే సర్వము శూన్యము. అంతయు విషయశూన్యమగుటచే సర్వము శూన్యమై పరిపూర్ణమే శేషించెను.

మూ. నానాత్వ భేదహీనోఽస్మి అఖండానంద విగ్రహః,
నాఽహమస్మి నచాన్యోఽస్మి దేహాది రహితోఽస్మ్యహమ్.
ఆశ్రయాశ్రయహీనోఽస్మి ఆధారరహితోఽస్మ్యహమ్,
బంధమోక్ష విహీనోఽస్మి శుద్ధబ్రహ్మోఽస్మి సోఽస్మ్యహమ్

తా. నే ననేకత్వభేదములేని యఖండపరిపూర్ణుడను. అహంకార మమకారములు లేనివాడను. దేహాత్రయము లేనివాడను. దైవమువేరు నేనువేరు దైవమునాశ్రయింపవలె ననుభేదము లేనివాడను. (జీవాత్మలు రెండును ఒకేవస్తువైనప్పుడు ఎవరిని ఆశ్రయించుట; అన్న నిశ్చయ జ్ఞానము కలుగవలెను) అట్టిభేదబుద్ధులు లేనివాడను. ఆశ్రయించవలసినది లేనివాడను. సర్వోపాధులలో దేనితోను ఆధారము లేనివాడను. బంధ మోక్షములు లేనివాడను. సర్వకాల సర్వావస్థలయందును శుద్ధబ్రహ్మ మను, అఖండపరిపూర్ణుడను అని త్రికరణశుద్ధిగ నమ్మవలెను.

మూ. గర్భర్వ నగరోపమే, కదళీగర్భవన్నిస్సారే
జలబుద్భవచ్ఛృణ్వతే.

తా. ఈ జగత్తుంతయు గంధర్వనగరమువలె సదృశ్యమును, కదళి గర్భమందలి పద్మార్థమువలె నిస్సారమును, నీటిలోబుట్టిన బుగ్గలవలె చంచలమును నై స్థిరమును, శాశ్వతమును కాదని తెలియవలెను.

మూ. సర్వలోకా ఓతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి, సర్వలోక ఆత్మని బ్రహ్మణి మణయ ఇవోతాశ్చ ప్రోతాశ్చేతి.

తా. సర్వలోకములు పడుగుపేకలవలెఆత్మశక్తి, ఆత్మలచేతనే కలిసి యున్నది; కాన జగత్తు ఆత్మకన్న వేరుకాదని తెలియవలెను. ఒకనూలు పోగే అనేకవిధములుగా కనుపడును; గాని యధార్థముగా విమర్శచేసి చూచినయెడల నూలుపోగొక్కఁజే యగునట్లు త్రికాలములయందును పూర్ణాత్మయేగాని అన్యములేదని తెలియవలెను.

మూ. త్సురికాం సంప్రవక్ష్యామి ధారణం యోగసిద్ధయే
యాంప్రాప్య నపున్మనర్జ యోగయుక్తస్య జాయతే.

తా. జ్ఞానప్రతిబంధకమైన అజ్ఞాన మనుషాశమును ఛేదించుటకు యోగసిద్ధియం దుత్తమమయిన ధారణ యనుశస్త్రమువంటి సాధనము నుపదేశించు మూలమున నీయుపనిషత్ త్సురిక చెప్పబడెను. (త్సురిక= త్తి.) ఈత్సురికలోని రహస్యోపదేశము నెఱిగినవారలకు జననమరణ రూపమైన సంసారముకలుగదు.

ఈ రహస్య మాదియందు పరమేశ్వరునిచే బ్రహ్మకొఱ కుపదేశింప బడెను.

మూ. పాశం ఛిత్వా యథాహంసో నిర్విశంకం ఖ ముత్పతేత్
ఛిన్నపాశ స్తథాజీవః సంసారం తరతే తథా
యథా నిర్వాణకాలేతు దీపో దద్ధ్వా లయంప్రజేత్

యథా సర్వాణి కర్మాణి యోగీ దద్ధ్యా లయంప్రజేత్
ప్రాణాయామసుతీక్షణేన మాత్రాధారేణ యోగవిత్
వై రాగ్యోపలఘ్నుః ప్షేణ ఛిత్వా తంతుం నబధ్యతే॥

తా. మానససరోవరమునందు సంచరించుచున్న రాజహంసము
దై వికముగా సంచారసమయమందు కమలనాళములు పాదములకు చుట్టు
కొని పాశములవలె బంధములై తనగమనము నరికట్టిన యెడలముక్కుతో
నాకమలనాళముల తెగగొటికిభయరహితమై ఆకాశమునుగూర్చి యె
గురుచున్నదో యట్లే నిరంతరాభ్యాసయోగ మొనర్చుటయను తీక్ష
మైన ఖడ్గముచే తెగనరుకబడిన సంసారబంధముగల జీవుడున్నా సంసా
సముద్రమును తరించుచున్నాడు.

ప్రజ్వలించుచున్న దీప మారిపోవునపుడు తన్నాశ్రయించియుండు
వర్తి మున్నగువానిని కాల్చివైచి నిజస్థానములో శాంతి నెట్లు పొందు
చున్నదో అదేవిధముగ సభ్యాసపరుడు, బ్రహ్మత్వస్వరూపుడు నగు
యోగి తన్నావరించియుండు సర్వకర్మజాలమును కాల్చివైచి స్వాతిరి
మైన లయమును పొందుచున్నాడు.

యోగరహస్యములన్నియు చక్కగానెఱింగిన యోగవేత్త ప్రాణా
సాధనాభ్యాసముచే తీవ్రమైనట్టియు, తీవ్రతరవై రాగ్యమును గరుకురాయి
యందు పదుచుపెట్టబడిన అర్థజ్ఞ మను ఖడ్గముచేత సంసారబంధము
లను తంతువులను తెగనరికినవాడై సంసారతంతుచ్ఛేదనోత్తరకాలము
నందే సన్మాత్రస్వరూపుడై శేషించును.

అనగా: సంసారబంధమునందు మరలపడడు. సద్యోముక్తి నంద
గలుగుచున్నాడు.

మూ. అమృతత్వం సమాప్నోతి యదా కామా త్ప్రముచ్యతే
సర్వేషణ వినిర్ముక్తశ్చిత్వా తంతుం నబధ్యతే
ఛిత్వా తంతుం నబధ్యతే॥

తా. తీవ్రవైరాగ్యము కలుగుటచేత ఎప్పుడు సర్వకామములను వదలుచున్నాడో; అప్పుడే సాధకు డమృతత్వమును పొందుచున్నాడు. సాధకుడెప్పు డీషణత్రయమును విడువగలుగుచున్నాడో అప్పుడతడు సంసారపాశములను ఛేదించగలుగుచున్నాడు కావున నతనికి మరల సంసారబంధము కలుగదు.

మూ. చతుర్వింశతి సజ్జాతం వ్యక్త మవ్యక్త మేవచ.

తా. తత్త్వములు బీజములో వృక్షమువలె కనుపడునవివలె కొన్నిటి లోను, కనుపడనివివలె కొన్నిటిలోను కలసియుండెను.

మూ. బ్రహ్మవ్యం స్థావరాంతంచ పశ్యంతి జ్ఞానచక్షుషః॥

తా. బ్రహ్మ మొదలు గరికపోచవరకు గల స్థావరజంగమము లన్నియు కదలునవి, కదలనివిగాగల సర్వమును జ్ఞాననేత్రముతో చూచినయెడల పరబ్రహ్మయే యగుచున్నది.

మూ. బ్రహ్మది పిపీలికాంతం సర్వప్రాణి బుద్ధి సాక్ష్యధిష్ఠానాత్మాస్తి భాసతేచ సకూటస్థః॥

తా. బ్రహ్మ మొదలు చీమవరకు గల సకలప్రాణులయొక్క బుద్ధియ దవశిష్టమై హెచ్చుతగ్గులు లేక, భేదాభేదములు లేక కనుపడువాడుగన సకలప్రాణులయొక్క బుద్ధిసాక్షికి స్థానమైన ఆత్మగను నుండి యెవ్వడు ప్రకాశించునో వాడే కూటస్థుడు.

మూ. సత్యం జ్ఞాన మనంతం ఆనందం సర్వశరీరోపాధి వినిర్ముక్తం కటకమకుటా ద్యుపాధిరఘ్నితం సువర్ణఘనవ ద్విజ్ఞానఘనం చింత్రతం స్వభావ మాత్మచైతన్యం బ్రహ్మయ దవభాసతే త దవిద్యోపాధికం త్వం పదార్థ స్స ప్రత్యగాత్మా.

తా. సత్యజ్ఞానానందమయ మైనదియు, సర్వశరీరోపాధులు లేనిదియును, కటకమకుటాది భూషణభేదములేని బంగారుకణిక వంటిదియును, జ్ఞానఘన మైనదియును, చిత్స్వభావ మైనదియును, (బహుకార చిత్తము గలది) ఆత్మచైతన్య మైనదియును, బ్రహ్మ మైనదియును నై యేది ప్రకాశించుచున్నదో; అదియే అవిద్యోపాధికి లోబడినదియును, త్వంపదముచేత చెప్పబడినదియు నగు ప్రత్యగ్భాత్య యనబడుచున్నది.

మూ. సర్వోపాధి వినిర్ముక్తం నిర్విశేష చిన్మాత్రం స దద్వైత
మానస్తం అమాయం బ్రహ్మ.

తా. ఎయ్యది యేవిధమైన యుపాధులులేనిదియు, నిర్విశేషచిన్మాత్రక మైనదియు, సత్తైనదియు, రెండవది లేనిదియు, అఖండమైనదియు, ఆనందమైనదియు, మాయ లేనిదియు నగుచున్నదో; అదియే అఖండ పరబ్రహ్మము.

మూ. ఏకమేవాద్వితీయం సత్యం స్వజాతి విజాతి భేదరహితం
సత్యం దేశకాలవస్తునిమిత్తాదిషు వినశ్యత్సు య
న్నవినశ్యతి - ఇతి॥

తా. రెండవదిలేని అఖండమేసత్యము. స్వజాతివిజాతిభేదము లేనిదియు సత్యమే! దేశకాల వస్తు నిమిత్తాదులు రహితమైనను నెయ్యది వినాశము నొందకుండునో; అదియే అవినాశి యని తెలియవలెను.

మూ. జగ త్కల్పితం బ్రహ్మణ్యసత్యం, జగన్నిధ్యా మృ
ద్వికారేషు మృదివ, స్వర్ణవికారేషు స్వర్ణమివ, తన్తు
వికారేషు తన్తురివ అవ్యక్తాదిసృష్టి ప్రపఞ్చేషు
వ్యాప్యం పూర్ణ మవినాశి చైతన్య మనన్తమ్.

తా. లేని ప్రపంచమును బ్రహ్మమునం దారోపించుట మిథ్య. కుండ మూకుడు మొదలయినవన్నియు మన్నవలెను, కటక కేయూరాదులు బంగారమువలెను, సర్వవిధములైన వస్త్రములు నూలుపోగువలెను-అన్య క్తము మొదలగు సృష్టి ప్రపంచమునం దంతటను న్యాపించి పూర్ణమై, నాశరహితమై వెలయు నఖండపరిపూర్ణచైతన్యమే అనంతము.

మూ. బ్రహ్మజ్ఞానం స మూలానాత్మనివర్తకం
స ద్రబ్ధవృణివిలీయతే.

తా. అనాత్మయైన దేహాదులను సమూలముగా నివృత్తిచేసికొని సత్తామాత్రమైన బ్రహ్మమును పొందుటయే బ్రహ్మజ్ఞానము.

మూ. ఏషా మజ్ఞానజంతూనాం సమస్తారిష్టశాంతయే,
యద్య దోచ్ఛేద్ధవ్య మఖిలం తదాశక్య బ్రవీమ్యహమ్॥

తా. ఈ యజ్ఞానజంతువులు సమస్తమైన పీడానిన్మత్తికొఱ కెయ్య దెయ్యది తెలియదగినదో యది యంతయు ప్రశ్నోత్తరరూపమున జెప్పబడెను.

మూ. కిం బ్రహ్మేతి హోవాచ మహదహజ్కార పృథివ్య ప్తేజో
వాయు రాకాశాత్కతేన, బృహద్రూపే గాణ్డకోశేన
కర్మజ్ఞానార్థరూపతయా భాసమాన మద్వయ మఖిలో
పాథి వినిర్ముక్తం త త్సకల శక్త్యుపబృంహిత మనాద్యంతం
శుద్ధం శివం శాంతం నిర్గుణ మిత్యాది వాచ్య మనిర్వాచ్యం
చైతన్యం బ్రహ్మ.

తా. బ్రహ్మ మన నెయ్యది? మహదహంకారమై పృథివి, జలము,
వాయువు, ఆకాశము నను నీ భూతములను అణగియున్న మహా

ద్రూపములై నటుల ప్రకాశింపచేయుచున్నదియు, రెండవది లేనిదియు, సర్వోపాధులు లేనిదియు, అసత్యపు ఇంద్రజాలవేషము లేనిదియు, సర్వశక్తులతో గూడినదియు, ఆద్యంతములు లేనిదియు, వాక్కుల కందనిదియును, శుద్ధము, శుభము, శాంతము, నిర్గుణము, అనునీ శబ్దములచే జెప్పబడునదియు నైయుండు చైతన్యమే బ్రహ్మము.

మూ. అణిమా ద్యష్టైశ్వర్యాశాసిద్ధసంకల్పో బంధః

కేవలమోక్షాపేక్షా సజ్కల్పో బంధః

సజ్కల్పమాత్రసమ్భవో బంధః॥

తా. యమనియమాదులు మొదలగు యోగాభ్యాససాధనముల చేయవలయు ననెడికోరిక బంధము. కేవల మోక్షాపేక్షాసంకల్పమునూ బంధమే యగుచున్నది. ఇట్లు సంకల్పమాత్రముచేతనే బంధము కలుగుచున్నది. ఈబంధమునకు కారణము సంకల్పము. సంకల్పమునకు మనస్సు ప్రధానము. కాన తన మనస్సే తన బంధమునకు కారణమగుచున్నది ; కాని ఇతరులుకారు. ఇతరులపై నారోపణము చేయగూడదు సంకల్పమే బంధము - సంకల్పరహితమే పూర్ణత్వము!

మూ. తప ఇతిచ, బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యే త్యపరోక్ష

జ్ఞానాగ్నినా బ్రహ్మద్యైశ్వర్యాశాసిద్ధసజ్కల్ప

బీజ స్సంతాపనారూపం తపః॥

తా. తప స్సనగానేమి ? ' బ్రహ్మసత్యం, జగన్మిథ్య ' యనెడి అపరోక్షజ్ఞానాగ్నిచేత బ్రహ్మాదుల యైశ్వర్యమునందలి దృఢాభిలాష (స్వర్గాదిభోగాభిలాష) యనెడి బీజమును చక్కగాకాల్చుటయే తపసూ.

మూ. సన్న్యాస ఇతిచ, సర్వధర్తాన్ పరిత్యజ్య నిర్తమో,

నిరహజ్కరో భూత్వా బ్రహ్మైక్యం శరణ ముపగమ్య,

త త్వమసి సర్వం ఖల్విదంబ్రహ్మ నేహ నా నా స్తి కించ
నేత్యాది మహావాక్యార్థానుసంధా నానుభవజ్ఞానా
ద్రబ్బహ్మైవాహం మస్తీతి నిశ్చిత్త్య నిర్వికల్ప
సమాధినా స్వతంత్రో యతిశ్చరతి స సన్నాస్యసీ, సముక్త,
స్పృహజ్య, స్పృహగీ, సపరమహంస, స్సోఽవధూత, స్ప
బ్రాహ్మణ - ఇతిచ.

తా. సన్యాసి యన నెట్టివాడు? ఎవడు సకలధర్మములను, వర్ణాశ్ర
మాది ధర్మములను, సమస్తకర్మలను, సకలమును విడచి అనాంకాక
మమకారములను విడచి బ్రహ్మమునే (పరమాత్మనే) శరణు పొందిన
వాడై, తదేకధ్యానపరుడై “అది నీవై యున్నావు, ఈ సకలప్రపంచ
మును బ్రహ్మమే, ఇచ్చట అనేకమని గాని నేను నీవను భేదము గాని
లేదు” అను మొదలగు మహావాక్యార్థానుభవజ్ఞానముచే నేను బ్రహ్మమే
యని నిస్సంశయముగా నమ్మినవాడై, నిర్వికల్పసమాధితో గూడిన
వాడై, సర్వస్వతంత్రుడై, ‘అభేదజ్ఞానము గలుగువరకు కోటిశ్చరుడైనను
బుద్ధుడేకాని స్వతంత్రుడు కాజాలడు’ అని తెలిసికొని సంచరించు
చుండునో ఆ యతియే సన్యాసి. వాడే ముక్తుడు. వాడే పూజ్యుడు.
వాడే యోగి, వాడే పరమహంస. వాడే అవధూత. వాడే బ్రహ్మజ్ఞాని

మూ. సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణంబ్రజ

అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచః.

తా. సర్వధర్మములను విడిచి నన్నొక్కనినే శరణు పొందినయెడల
(దేహత్మభావనవిడచి నన్నే శరణు పొందినయెడల) నే నన్ని దుష్కృత
ములనుండి అన్ని బంధములనుండి విడిపింతును. విచారింపకుము; - ఊరక
కారించిన లాభములేదు. నిట్టరాట గట్టగా పట్టుకోవలెను.

శ్రీశుకోవాచ:-

దేవాదిదేవ, సర్వజ్ఞ సచ్చిదానందస్వరూప, సర్వభూత
ఉమారమణ, భూతేశ! ప్రసీద కరుణానిధే.
ఉపదిష్టం పరంబ్రహ్మ ప్రణవాంతర్గతం పరం,
తత్త్వమస్మాదివాక్యానాం ప్రజ్ఞాదీనాం విశేషతః.

తా. ఓ దేవాదిదేవా, త్రికాలవేదీ, సచ్చిదానందస్వరూప, సర్వభూత
ములతోను శివశక్తితో గూడిన పరమేశ్వరా, సంస్మరణమాత్రప్రసన్న
స్వరూప, కరుణాస్వరూపా, ఓంకారము నుపలక్ష్యముగా పెట్టి (సాధకు
సౌకర్యార్థము కల్పించి) ప్రణవమున కంతర్గతమైనవాడా, ఓపరమాత్మా!
అపరమపద మెట్టదో? మహావాక్యచతుష్టయ మెట్టిదియో? తత్త్వమ
స్మాది వాక్యమెట్టిదియో? విపులముగా చెప్పుమని శ్రీశుకు డడిగెను

శ్రీసదాశివోవాచ:-

సాధుసాధు మహాప్రాజ్ఞ శుక, జ్ఞాననిధే మునే,
ప్రప్తస్యం తు త్వయాపృష్టం రహస్యం వేదగర్భితమ్,
యస్యవిజ్ఞాన మాత్రేణ మోక్షస్సామ్యాన్న సంశయః.

తా. సాధువులలో నుత్తమసాధూ, గొప్పబుద్ధికలవాడా, జ్ఞాననిధి
మహానస్వరూపా! (గురువువద్దకేగి తీవ్రేచ్ఛ, దృఢజ్ఞాన, శ్రద్ధాభక్తులతో
నిండిన హృదయముగలవాడు, అజ్ఞానమును వదలినవాడు, మ
వ్యాపారములేక వృత్తిశాంతించిన హృదయముగలవాడునునై యడు.
చున్నాడని యర్థము.) శుకమునీ! నీవు చేయవలసినది, నేనుచెప్పవలసినది
వేదములో గర్భిస్తమైయున్నది. అతిరహస్యమైన దీనిని నీవెట్లు తెలి
వలెననగా: నిత్యానిత్యవస్తు వివేకముచే సుఖువుగా రాజమార్గమున
జని మోక్షసామ్రాజ్యము నందగలవు. సందియము లేదు. రా

మార్గమున జనినయెడల నేప్రమాదమును గలుగదు. పురాణాభ్యాసము
లను గాధలలోపడి తప్పుదారుల నేగితివేని ముండ్రపాదలో పడినవానికి
మరియొకరు చేయూత యొసగినట్లు నిన్నొకరు రక్షింపవలసియుండును;
కాన కంటకావృత మార్గతుల్యమగు బోధలులేని గాధలవిడచి గురు
బోధచే నిత్యానిత్యములను దెలిసికొని, నిత్యమందు తీవ్రవైరాగ్యము
కలిగి, నిత్యమైనదానియందు మనస్సు నుంచవలెను. ప్రారబ్ధానుభవ
వశమున నైహికవిషయాది సంబంధములున్నను 'అహ' మనునదిలేకయే
వర్తింపవలెను. 'అహ'ము లేనిచో 'ఇహ'ము లేదని పరమేశ్వరుడు
చెప్పెను.

ము. నిత్యానందం పరమసుఖదం కేవలం జ్ఞానమూర్తిం
విశ్వాతీతం గగనసదృశం తత్త్వమస్యాదిలక్ష్మ్యం
ఏకం నిత్యం విమలమచలం సర్వధీసాక్షిభూతం
భావాతీతం త్రగుణరహితం సద్గురుం తం నమామి.

తా. సర్వకాల సర్వావస్థలయందును నిత్యానంద స్వరూపుడును,
శాశ్వతమైన సుఖస్వరూపుడును. కేవలము శేషించిన బ్రహ్మస్వరూపు
ను దేహేంద్రియములలో జగత్తులో నున్నప్పటికినీ దేనికి సంబంధ
ముకాశముతో సమానుడును, తత్త్వమస్యాది మాహావాక్య చతుష్ట
యమునకు లక్ష్మ్యమైనవాడును, ఒక్కచోనున్నవా డొక్కచోలేనివా
డును భేదములేక జగత్తంతయు నిండిన యఖండపరిపూర్ణుడును, ఎట్టి
ప్రహేళికయములు వచ్చినను నశింపక సమస్తకాలములయం దున్న
వాడును, ఏ మలములు లేనివాడును, ఎన్నిగాలివర్షములు వచ్చినను
చలించని వాడునూ వ్యప్తిసమిష్టులులేక సర్వభూతములయొక్క బుద్ధి
యందు సాక్షిగా నున్నవాడును, ఏ భావనలకు నందనివాడును,
తిగుణములు లేనివాడును నగు సద్గురునకు నేను నమస్కరించుచున్నాను.

ఇట్లు తననిజస్వరూపమును తెలిసికొని నిజగురువునుపొంది నిత్యసుఖమును సాధింపవలెను. ఇదియే జన్మసాఫల్యము.

మూ. ఓం ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ, ఓం అహం బ్రహ్మాస్మి,
ఓం తత్త్వమసి, ఓం అయమాత్మా బ్రహ్మ,
తద్వమసీ త్యభేదవాచక మిదం యే
జపంతి తే శివసాయుజ్య ముక్తిభాజో
భవన్తి.

తా. ఈమహావాక్యచతుష్టయముయొక్క అర్థమును, తత్త్వమస్యాది మహావాక్యముయొక్క అర్థమును ఎవరభేదముగా జపింతురో వారి కీ సర్వ జగత్తు తోచనేతోచదు. సాక్షాత్పరమపదమును పొందెదరు.

1. ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ.*

యో నేక్షతే శృణోతీదం జిఘ్రతి వ్యాకరోతిచ
స్వాద్వస్వాదు విజానాతి తత్ప్రజ్ఞాన ముదీరితమ్.

తా. చక్షువుద్వారా వ్యాపించి అంతఃకరణవృత్తితోగూడిన యేచైతన్యముచే జూచుటకు యోగ్యమైన యీ రూపాదికమును పురుషుడు చూచుచున్నాడో; శబ్దములను వినుచున్నాడో; గంధము నాఘ్రాణింపుచున్నాడో; శబ్దసమూహము సుచ్ఛరించుచు వ్యవహరించుచున్నాడో, స్వాదు అస్వాదువుల (రసముల) నెఱుంగుచున్నాడో ఆచైతన్యమే ప్రజ్ఞాన మనిచెప్పబడుచున్నది.

మూ. చతుర్ముఖేన్ద్రియేవేషు మనుష్యాశ్వగవాదిషు,
చైతన్యమేకం బ్రహ్మాతః ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మమయ్యపి.

* ఋగ్వేదము : ఐతరేయోపనిషత్తు, లక్షణ (విడి) వాక్యము.

తా. బ్రహ్మాండ్రాది దేవతలయందును, మనుష్యులయందును, గవాశ్వాది పశువులయందు నొక్కటిగనే యున్న చైతన్యమే బ్రహ్మ మగును; కావున దేహమందుగల ప్రజ్ఞానమున్ను బ్రహ్మమే.

2. అహంబ్రహ్మాస్మి.*

పరిపూర్ణః పరాత్మాస్మిన్ దేహే విద్యాధికారినీ,
బుద్ధిసాక్షి తయా స్థిత్యా స్ఫుర న్నహ మితీర్యతే.

తా. పరిచ్ఛిన్నత్వములేని పరమాత్మ యిమ్మానూకల్పితమగు జగమ్మున జ్ఞానసంపాదనమునకు యోగ్యమైన వేదాంతశ్రవణా ద్యనుష్ఠానానంతమగు మానవాదిదేహములందు బుద్ధికి సాక్షిత్వముచే నిర్వికారముగా ప్రకాశించుచుండి (లక్షణావృత్తి చేత) అహం (నేను) అను పదముచే పరిపూర్ణుడగు పరమాత్మ చెప్పబడుచున్నాడు.

మూ. స్వతః పూర్ణః పరాత్మాత్ర బ్రహ్మశబ్దేన వర్ణితః,
అస్మీత్యైక్య పరామర్శ స్తేన బ్రహ్మ భవా మ్యహమ్.

తా. స్వాభావికముగా అపరిచ్ఛిన్నుడగు పూర్వోక్తపరమాత్మ ఈ మహవాక్యమందు బ్రహ్మ మను పదముచే లక్షణావృత్తి రూపమున చెప్పబడుచున్నాడు. ఇతి యను పదము ఏకత్వమును (జీవబ్రహ్మైక్యమును) తెలుపుచున్నదగును. అందుచే నేను బ్రహ్మమునే యగుచున్నాను.

3. తత్త్వమసి. ♦

ఏకమేవాద్వితీయం స న్నామరూపనివర్జితం,
సృష్టేః పురాధునాప్యస్య తాదృక్త్వం త దితీర్యతే.

* యజుర్వేదము. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు అనుభవవాక్యము.

♦ సామవేదము, ఛాందోగ్యోపనిషత్తు ఉపదేశవాక్యము.

తా. సృష్టికిపూర్వము నామరూపములు లేనిదియును, రెండవది లేనిదియును, ఏకమును నగు నే సద్వస్తువు ప్రతిపాదించబడియున్నదో ఆవస్తువునకు సృష్టికిపూర్వమందును, ఇప్పుడును, సృష్ట్యంతరకాలమందును విచారదృష్టిచే నట్టిస్వభావమే తత్ (అది) అనెడిపదముచే లక్షణావృత్తి చేత చెప్పబడుచున్నది.

మూ. శ్రోతు ర్దేహేన్ద్రియాతీతః వస్త్రత త్వంపదేరితమ్,
ఏకతా గ్రాహ్యతేఽసీతి తదైక్య మనుభూయతామ్.

తా. ముముక్షువుయొక్క స్థూలాదిశరీరత్రయముకంటె విలక్షణమగు సద్వస్తు వీ మహవాక్యమునందు 'నీ' వనెడి శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. ఐతి యనెడి పదముచేత వైక్యము గ్రహింపబడుచున్నది. ఆతత్త్వము పదార్థములయొక్క ఏకత్వము. అది ముముక్షువులచే ననుభవింపబడు గాక.

4. అయమాత్మాబ్రహ్మ. *

స్వప్రకాశారోక్షత్వ మయ మిత్యుక్తి తోమతమ్,
అహంకారాదిదేహాంతా త్ప్రత్యగాత్మేతి గీయతే.

తా. ఈ, యను విశేషణముచే ఆత్మకు స్వప్రకాశత్వముచేత అపరోక్షము గలిగియున్న దనునర్థము సమ్మతమగుచున్నది. అది అహంకారమే ఆదిగా గలిగినట్టిదియు స్థూలదేహమే అంతముగాగలిగినట్టిదియు నగు ప్రపంచమునకంటె అధిష్ఠాన సాక్షిత్వములచేత లోగా, వేరుగా నుండెడు ఆత్మయని, ప్రత్యగాత్మయని చెప్పబడుచున్నది.

మూ. దృశ్యమానస్య సర్వస్య జగత స్తత్త్వ మిరితమ్,
బ్రహ్మశబ్దేన తద్రూపా స్వప్రకాశాత్మ రూపకమ్.

* అధర్మజడము. మండూక్యోపనిషత్తు సాత్వాత్కారవాక్యము.

తా. పరిదృశ్యమానమగు సకలజగత్తునకు అధిష్ఠానరూపము బ్రహ్మ శబ్దముచేత చెప్పబడుచున్నది. ఆబ్రహ్మము స్వయంప్రకాశమానుడగు ప్రత్యగాత్మయే స్వరూపముగాగలది యగును.

అనగా: ప్రత్యగాత్మయే బ్రహ్మమనబడును.

మూ. అనాత్మదృష్టే రవిచేకనిద్రా
మహం మమ స్వప్నగతిం గతోఽహమ్
స్వరూపసూర్యే భృదితే స్ఫుటోక్తే
క్షురో ర్మహావాక్యపదైః ప్రబుద్ధః.

తా. దేహేంద్రియములే ఆత్మ యనునజ్ఞాననిద్రలో నుండుటచే దైవమువేరు, నేను వేరు యను దీర్ఘస్వప్నములో పడిపోయినవాడు; సూర్యోదయమైన తరువాత చీకటిపోయి నిత్యానిత్యములు స్ఫుటముగ కనుపడునట్లు సద్గురువుచెప్పిన మహావాక్యార్థము అనుపదవిచే దృఢబుద్ధిగలవా డగుచున్నాడు.

గురుబోధచే గాఢలన్నియు పటాపంచలగును.

మూ. కార్యోపాధి రయంజీవః కారణోపాధి రీశ్వరః,
కార్యకారణతాం త్వక్త్వా పూర్ణబోధోఽవశిష్యతే.

తా. కార్య కారణములతోగూడిన జీవేశ్వరులు కల్పించిన కార్య కారణోపాధులు విడిచినయెడల పూర్ణత్వమే మిగులుచున్నది.

మూ. శ్రవణంతు గురోఃపూర్వం మననం తదనంతరమ్,
నిధి ధ్యాసన మిత్యేత త్పూర్ణబోధస్య కారణమ్.

తా. గురుబోధ వినినపిదప మననము. తదుపరి నిధిధ్యాసనములు. అటిమార్గము పూర్ణబోధకు కారణమగును. గురుబోధ వినునంతవరకు

శ్రవణము. ఇట్టివరుసయగు శ్రవణ, మనన, నిధి ధ్యాసనములు లేకపోయినచో పూర్ణబోధ కలుగదు. పూర్ణబోధ కావలెనన్న సద్గురువును చేరి శ్రవణ మనన, నిధి ధ్యాసనము లలవఱచుకొనవలెను.

మూ. అన్య విద్యాపరిజ్ఞాన మవశ్యం నశ్వరం భవేత్,
బ్రహ్మ విద్యాపరిజ్ఞానం బ్రహ్మప్రాప్యకరం స్థితమ్.

తా. అజ్ఞానముతోను, కోరికలతోనుగూడిన విద్యలన్నియు నశించు నవిగావున తొందరగా నయ్యజ్ఞానమును విడిచిపెట్టుము. బ్రహ్మజ్ఞానముతో గూడినవిద్య బ్రహ్మప్రాప్తికి నాధనముకాన తద్రూపవిద్యను తెలిసి ఆచరణ లోను, అనుభవములోను ఉంచుము.

మూ. యో రహస్యోపనిషద మధీతే గుర్వనుగ్రహాత్,
సర్వపాపవినిర్ముక్త స్సాక్షాత్కైవల్య మశ్నుతే.

తా. ఈరహస్యోపనిషత్తు సద్గురువుయొక్క అనుగ్రహముచే తెలిసిన వాడై సాక్షాత్కైవల్యమునుపొంది ముక్తుడగును.

మూ. కోవా బ్రహ్మణోనామ కింజీవః కింతు వద దేహః,
కింజాతిః కింజ్ఞానం కింకర్తృచ కింతుధార్మికః? ఇతి,

తా. బ్రాహ్మణునకు పేరేమి; అతడెవడు; అతడు జీవుడా; దేహమా;
వర్ణమా; జ్ఞానమా; కర్తృమా; ధర్మము ననుష్ఠించువాడా?

మూ. యః కశ్చి దాత్మాన మద్వితీయం, జాతిగుణక్రియాహీనం,
షడూర్తి షడ్భావేత్యాది సర్వదోషరహితం, సత్యజ్ఞా
నానందానంతస్వరూపం, స్వయం నిర్వికల్ప, మశేష
కల్పనాధార, మశేష భూతాంతర్యామిత్యేన వర్తమాన,

మన్త ర్భహిశ్చాకాశవ దనుస్యూత, నుఖిజ్ఞానస్త స్వభావ,
మప్రమేయ, మనుభవైకవేద్య, మపరోక్షతయా
భాసమానం కరతలామలకవ త్సత్తా దపరోక్షీకృత్య
కృతార్థతయా కామరాగాది దోషరహిత, శ్శమదమాది
గుణసంపన్నో, భావమాత్సర్యతృష్ణాశా మోహాది
రహితో, దంభాహంకారాదిభి రసంస్పృష్టచేతా సర్వతే
ఏవ ముక్తలక్షణో యస్సఏవ బ్రాహ్మణ ఇతి: శృణి
స్మృతి పురాణేతిహాసానా మభిప్రాయః అన్యథా బ్రాహ్మణత్వ
సిద్ధి ర్నాస్త్యేవ.

తా. ఎవ్వడు, అద్వితీయుడును, జాతిగుణక్రియాదులు లేనివాడును,
'ముసలితనము, చావు, దుఃఖము, మోహము, దప్పి యనుషడూర్తు
లును - పుట్టుట, ఉండుట, వృద్ధిసౌండుట, మారుట, చిక్కుట, నశించుట
యను షడ్భావములును' లేనివాడును, సత్య జ్ఞానానందానంతస్వరూ
ము గలవాడును, సంకల్పమునందు వేరువ్యాపారము లేనివాడును,
సమస్తసంకల్పముల కాధారుడును, సకలభూతముల కంతర్యామియును,
ఆకాశమువలె లోపలను వెలుపలను వ్యాపించియుండువాడును, అనిచ్ఛి
న్నమైన ఆనందముగలవాడును, అప్రమేయుడును, అనుభవముచేతనే
తెలియతగినవాడును, ప్రత్యక్షముగా ప్రకాశించువాడునునగు భగ
వంతుని అరచేతిలోని యుసిరికాయవలె చక్కగా ప్రత్యక్షము చేసికొని
కృతార్థుడై యాశ మున్నగుదోషముల విడిచి, శాంతిమున్నగు గుణ
ములను పొంది, మోహమాత్సర్యాది దోషములు లేనివాడై, అహం
కార దంభాదులను మదమున జొరనీయక యుండునో; అట్టి లక్షణములు
గలవాడే బ్రాహ్మణుడని శ్రుతిస్మృతి పురాణేతిహాసముల యభిప్రాయము.
కాదేని బ్రాహ్మణత్వసిద్ధియే లేదు.

మూ. సర్వం బ్రహ్మేతివై జ్ఞానా దింద్రియగ్రామసంయమః
 యమోఽయమితి సంప్రోక్తోఽభ్యసనీయో ముహూర్తుహుః
 సజాతీయప్రవాహశ్చ విజాతీయతిరస్కృతః
 ఇతివా తద్భవే న్మానం సర్వం సహజసంస్థితమ్
 గిరా మకానంతు బాలానా మయుక్తం బ్రహ్మవాదినామ్
 ఆదా వస్తేచ మధ్యేచ జనో యస్మి న్నవిద్యతే
 యేనేదం సతతం వ్యాప్యం సదేశో విజనస్కృతః
 నిర్వికారతయా వృత్యా బ్రహ్మకారతయా పునః
 వృత్తివిస్మరణం సమ్యక్సమాధి రభిధీయతే॥

తా. నియమమనగా: సర్వముబ్రహ్మమే యను దృఢజ్ఞానమువలనను, ఇంద్రియములవలనను విషయాభిముఖములుగ చేయక నిగ్రహము కలిగియుండుట. దీనిని సర్వకాల సర్వావస్థలయందును అభ్యాసముల నుంచవలెను.

సజాతీయమయిన అఖండ చిన్మాత్రవృత్తిని విజాతీయమగు ఘటపటాది వృత్తితిరస్కార పూర్వకమగు నియమముకలిగి సదానన్వరూపుడై యుండుట.

మకానమనగా: “బ్రహ్మము వాగాదికముచేత చెప్పటకు శక్యమైనదికాదు. ప్రపంచకముకూడ ఇట్టిదని నిరూపింప శక్యమైనదికాదు. అని తద్విషయముగూర్చి యేమియును చెప్పకపోవుటయే మకాన మనబడును ; కాని నోటితో పలుకకుండుటమాత్రమే మకానమనుట బాలు విషయముగాని బ్రహ్మవేత్తలవిషయము కాదు.

దేశమనగా: ఆదియందు, అంతమందు, మధ్యయందును దేనియందును జననముదాయము కనబడుటలేదో; ఏనస్తువుచేత ఆదిమధ్యాములయం దంతటను వ్యాపింపబడియున్నదో అట్టి ప్రదేశము (బ్రహ్మవిజనవిశ్రాంతి పొందుటకు తగినప్రదేశము.

సమాధియనగా : అఖండాకారవృత్తి కలిగియుండుట. సవికల్ప సమాధి. అట్టి యఖండాకారవృత్తియను స్థరణమునుగూడ లేకయుండు నట్టి బ్రహ్మత్వస్థితి నిర్వికల్పసమాధి యనబడును.

మూ. అఖండాకరసందృశ్య అఖండాకరసంజగత్
అఖండాకరసందేహ అఖండాకరసంమనః
అఖండాకరసామాతా అఖండాకరసఃపితా
అఖండాకరసోభ్రాతా అఖండాకరసఃపతిః
అఖండాకరసంపూర్ణ మఖండాకరసామృతం
అఖండాకరసంగోత్ర మఖండాకరసంగృహమ్
అఖండాకరసంరాజ్య మఖండాకరసాఃప్రజాః
అఖండాకరసోధ్యాన మఖండాకరసంపదమ్
అఖండాకరసంభోజ్య మఖండాకరసంహవిః
అఖండాకరసోహోమ అఖండాకరసోజయః ॥

తా. ఇంద్రియములకు గోచరించుచున్నదంతయు అఖండాకరస స్వరూపము. అట్టిసర్వప్రపంచము అఖండపరిపూర్ణమని తెలియవలెను. సర్వకాల సర్వానస్థలయందును, సమస్తమగు జగత్తున నెచ్చట యున్నను, సర్వేంద్రియ విషయికమగు సేకార్యముల యందున్నను, త్రికాలములయందును సర్వము అఖండపరిపూర్ణము నిండియుండెను. వ్యతిరేక్తముగా అనుస్వరూపముగూడ లేదని త్రికరణశుద్ధిగా నన్తువలెను.

మూ. విజ్ఞానమాత్రరూపోఽహం సచ్చిదానందలక్షణః.

తా. బ్రహ్మముకంటె భిన్నమైనది, వేరైనదియు లేనేలేదు.

మూ. నామరూప విముక్తోఽహం మహదానందవిగ్రహః
 బంధముక్తి విహీనోఽహం శాశ్వతానందవిగ్రహః
 సర్వత్ర పూర్ణరూపోఽహం భూమానందమయోఽస్మ్యహమ్
 సర్వత్ర తృప్తిరూపోఽహం పరామృతరసోఽస్మ్యహమ్॥

తా. నేను నామరూపవిరహితుడ నగుచున్నాడను; నేను ఆనంది
 స్వరూపుడ నగుచున్నాడను; బంధమోక్షములు నాకులేవు; కావున
 నేను శాశ్వతానందరూపుడ నగుచున్నాడను; అంతటను పరిపూర్ణ
 స్వరూపము గలవాడను. అంతట భూమానందమయుడ నగుచున్నాను.
 అంతట తృప్తియే రూపముగా గలవాడను; పరామృత రసస్వరూపుడ
 నగుచున్నాడను.

మూ. సజాతీయం నమేకించి ద్విజాతీయం నమేక్వచిత్,
 స్వాగతంచ నమేకించి న్నమే భేదత్రయం క్వచిత్.

తా. నాకు స్వజాతీయముగాని, విజాతీయముగాని, స్వాగతభేదము
 గాని వాస్తవముగ నేదియులేదని భావము.

మూ. స్వాత్మమంత్రం సదాపశ్యేత్ స్వాత్మమంత్రం సదాఽభ్యసేత్
 అహంబ్రహ్మాఽస్మి మన్తోఽయ మన్యమన్తం వినాశయేత్
 అహంబ్రహ్మాఽస్మి మన్తోయం సర్వవ్యాధీ న్విनाశయేత్
 అహంబ్రహ్మాఽస్మి మన్తోయం సర్వశోకం వినాశయేత్
 అహంబ్రహ్మాఽస్మి మన్తోయం కామాదీ న్నాశయేత్క్షణాత్
 అహంబ్రహ్మాఽస్మి మన్తోయం క్రోధవృత్తిం వినాశయేత్
 అహంబ్రహ్మాఽస్మి మన్తోయం కోటిదోషం వినాశయేత్
 సప్తకోటిమహామన్తం జన్మకోటిశతప్రదమ్

సర్వమన్తాన్ సముత్సృజ్య ఏతస్మిన్ సమభ్యసేత్
స ద్యో మోక్ష మవాప్నోతి నాస్తి సందేహ మన్వాసి॥

తా. అంతయు నాత్మయేకాని తద్భిన్నముగ నేదియులేదని తలంపవలయును. ఇట్లు తలంచుచు సర్వకాలసర్వావస్థలయందును ఆత్మమంత్రము నభ్యసించుచుండవలయును. ఆత్మమంత్ర మనగా: 'అహంబ్రహ్మాస్మి' యనునది. ఇతరమంత్రములను, దేహదోషములను, సర్వవ్యాధులను, సర్వశోకములను, కామాద్యరిషడ్వర్గమును, క్రోధవృత్తీని, కోటిదోషములను, సప్తకోటి మహామంత్రములను జపించుటవలన అనేకకోటి శతజన్మములయందు పుట్టుటకంటె వేరుఫలముకలుగబోదు.

మంత్రాంతరముల నన్నిటిని వదలి 'అహంబ్రహ్మాస్మి' యను మంత్రాభ్యాసమువలన వెంటనే మోక్షము లభించును. ఈవిషయమై యణుమాత్రమైనను సంశయములేదు.

పైన చెప్పినవిషయములు దేహాత్మభావన అతిగాఢముగ నున్న వారల కొరకని తెలియవలెను.

మూ. నమే పుణ్యం నమేపాపం నమేకార్యం నమేశుభమ్
నమేఽన్తికం నమేదూరం నమేబోధో నమేరహః
నమేగురు ర్నమేశిష్యో నమేహీనో నచాధికః
నమేభ్రాంతి ర్నమేస్థైర్యం నమేగుహ్యం నమేనయః ॥

తా. పుణ్యముగాని, పాపముగాని, కార్యముగాని, జీవుడుగాని, సమీపముగాని, దూరముగాని, రహస్యముగాని నాకులేదు. నాకు గురువుగాని, శిష్యుడుగాని, హీనుడుగాని, అధికుడుగాని లేడు. భ్రాంతిగాని, స్థైర్యముగాని, రహస్యముగాని, కులముగాని నాకులేదు.

మూ. బ్రహ్మభూతః ప్రశాంతాత్మా బ్రహ్మనందమయ స్సుఖీ
 స్వచ్ఛరూపో మహామానీ వై దేహీముక్త ఏవసః
 కాలభేదం, వస్తుభేదం, దేశభేదం స్వభేదః ॥

తా. బ్రహ్మమాత్రుడుగా నుండుటచే బ్రహ్మభూతుడుగను, దేహా
 త్రయాభిమానము శాంతించుటచే ప్రశాంతాత్ముడుగను, ఆనందస్వరూపు
 డగుటచే బ్రహ్మనందమయుడు (రెండవదిలేని భూమానందమాత్రుడు)
 గను, పూర్ణబోధస్వరూపు డగుటచే స్వచ్ఛరూపుడుగను, స్వమాత్రుడుగ
 తూష్టింభావమునువహించి యుండుటచే మహామానిగను ఉండువాడు
 విదేహముక్తు డనియెఱుంగవలయును. స్వాతిరిక్తమైన దేదియులేదని
 అభ్యాసమున తోచుచున్నదాని నెవ్వడు నిరసించుచున్నాడో; వాడు
 విదేహముక్తు డనువిషయమును స్మృతిప్రమాణములచేత తెలియపరుప
 బడినది.

ఆత్మకు దేశ, కాల, వస్తు. స్వగతాది భేదములులేవు. అతనికి
 కొంచెమైనను భేదములేదు.

మూ. తురీయాతీతరూపాత్మా శుభాశుభ వివర్జితః
 జీవాత్మా పరమాత్మేతి చింతా సర్వస్వ వర్జితః
 ముక్తాముక్త స్వరూపాత్మా ముక్తాముక్త వివర్జితః
 బద్ధమోక్ష స్వరూపాత్మా బద్ధమోక్ష వివర్జితః
 ద్వైతాద్వైత స్వరూపాత్మా ద్వైతాద్వైత వివర్జితః
 సర్వాసర్వస్వరూపాత్మా సర్వాసర్వ వివర్జితః
 సర్వసంకల్ప హీనాత్మా వై దేహీముక్త ఏవసః ॥

తా. తురీయాతీతరూపుడును, శుభాశుభములచే వర్జితుడును, జీవా
 త్ముడులేక పరమాత్ముడు ననుమూలొచనయే లేనివాడును, ముక్తుడు

లేక బద్ధుడు నను చింతయే లేనివాడును, ముక్తాముక్త వర్జితుడును, వాస్తవముగ బంధమోక్షములు లేనివాడైనప్పటికినీ బంధమోక్షములు స్వరూపముగా గలవాడును, ద్వైతాద్వైత స్వరూపుడును, సర్వాసర్వ వర్జితుడును, (సాపేక్షములైనబంధమోక్ష ద్వైతాదికములు లేనివాడును, సర్వసంకల్ప విహీనుడును నైనట్టివాడు విదేహముక్తుడు.

పూర్ణరూప, నిర్మలాత్మ, శుద్ధాత్మ, మున్నగుపదములు నిర్విశేష బ్రహ్మమునుగూర్చి బోధించుచుండునని తెలియవలెను.

మూ. నిత్యానిత్యవిహీనాత్మా ఇహాముత్ర వివర్జితః
శమాదిషట్కశూన్యాత్మా ముముక్షుత్వాది వర్జితః
స్థూలదేహవిహీనాత్మా సూక్ష్మదేహ వివర్జితః
కారణాది విహీనాత్మా తురీయాది వివర్జితః
అన్నకోశవిహీనాత్మా ప్రాణకోశ వివర్జితః
మనఃకోశవిహీనాత్మా పంచకోశ వివర్జితః
నిర్వికల్పస్వరూపాత్మా సవికల్పవివర్జితః
దృశ్యానువిద్ధహీనాత్మా శబ్దవిద్ధవివర్జితః
సదాసమాధిశూన్యాత్మా ఆదిమధ్యాంతవర్జితః
ప్రజ్ఞావాక్యవిహీనాత్మా అహంబ్రహ్మస్మివర్జితః
తత్త్వమస్యాదిహీనాత్మా అయమాత్మేతిభావకః॥

తా. నిత్యానిత్య విభేదరహితుడును, ముముక్షుత్వము, తత్సాధమగు శమాదిషట్కసంపత్తి లేనివాడును, స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ, తురీయాది దేహవిహీనుడును, అన్నమును, ప్రాణమును, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయములను పంచకోశవిరహితమైన స్థితిగలవాడును, దృశ్యానువిద్ధ, శబ్దవిద్ధ వివర్జితుడును, ఆదిమధ్యాంత విరహితుడును,

సమాధిశూన్యమును, మహావాక్యచతుష్టయము లనబడు “1 ప్రజ్ఞానం
బ్రహ్మ, 2 అహంబ్రహ్మాస్మి, 3 తత్త్వమసి, 4 అయమాత్మాబ్రహ్మ” యను
వాక్య చతుష్టయార్థమునకు సంబంధించిన వాడును విదేహముక్తుడని
తెలియవలెను.

మూ. చిత్తప్రపంచ మిత్యాహు రాస్తిస్త్విన్యాస్త్వైవ సర్వదా
మాయాకార్యాదికం నాస్తి మాయానాస్తి భయంనహి.
కర్తానాస్తి క్రియానాస్తి శ్రవణం మననంనహి
జాతిర్నాస్తి గతిర్నాస్తి వర్ణోనాస్తి సతాకికమ్.

తా. మనస్సే ప్రపంచమని చెప్పబడుచున్నది. ఎల్లప్పుడు జగత్తు
లేనేలేదు; మాయగాని తత్కార్యముగాని లేనేలేదు; మాయయేలేన
పుడు దానితోబుట్టిన భయముగూడలేదు; కర్తగాని, క్రియగాని, శ్రవణ
మననాదికముగాని లేనేలేదు; జాతిగాని, గతిగాని, వర్ణముగాని, తాకి
కముగాని లేనేలేదు.

మూ. అనేకకోటిబ్రహ్మాండాం సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను
యత్రయత్ర శుభంకర్మ యత్రయత్రచ దుష్కృతమ్
య ద్య త్కరోషి సత్యేన సర్వం మిథ్యేతి నిశ్చిను.

తా. అనేకకోటి బ్రహ్మాండములుగల యిదియంతయు మిథ్యయని
యెఱుంగుము. ఆయా ప్రమాణములచే నిర్ణయింపబడిన వివిధాచార
ర్యోపదేశములు జగత్తునందున్నవి. వానినాధారముగా గొనుము.

ఏ విధముగా పలుకబడినదియు, ఏ విధముగానయిన నంగీకరింపబడి
నదియు, ఏవిధముగానయిన నివ్వబడినదియును, చేయబడిన శుభాశుభ
కర్మలును, సత్యముగా చేయబడినదియును ననునదంతయు మిథ్యయే
యని యెఱుంగుము.

పై నజెప్పిన రీతిని 'అంతయుపూర్ణమే, అంతయు బ్రహ్మమే' యని గురువు శిష్యునకు బోధించెను. అట్టిగురుబోధ సాంతముగ వినియు నంతయుపూర్ణమే, బ్రహ్మమేయని గ్రహించియు, నేను ఉన్నాను. అను నభిమానము శిష్యునకు వదలకపోవుటయు, తదభిమాన మనేకానర్థము లకు కారణమగుటయు గురువెఱింగియే పూర్ణ, బ్రహ్మములగూర్చి విస్తరించి, అంతయును మిథ్యయే యని బోధించెను. పిన్నుట అనేక కోటి బ్రహ్మాండములు మిథ్యయేయైనచో నేనును మిథ్యయేనా? యని శంకించుచున్న శిష్యునకు గురువు చెప్పుచున్నాడు.

నీవు మిథ్యాధారుడవు నిరాధారుడవు నగుదువేగాని పరమాత్మ స్వరూపుడవుమాత్రము కాజాలవని చెప్పుటలేదు. నిస్సంశయముగ పరమాత్మస్వరూపుడవే సందేహములేదు. పరిదృశ్యమానమగు నీజగత్తంతయు మిథ్యగాని, నీ వాపరమాత్మ స్వరూపుడవు. సందేహింపకుమని యభయ మిచ్చెను.

'నేను, నాది' యను నభిమానమువదలుట సామాన్యముకాదు. ఇదియే కోటికొకడు గ్రహించుగూఢవిషయము. ఎంతనేర్చినను, విన్నను, చదివినను, తుద కొక్కొక్కపుడు 'నేను' యనునభిమానము కలుగవచ్చును; కాన అట్టి అనర్థదాయకములగు అభిమానాదుల దరిజేరనీయక, గురుబోధల ననుసరించి సత్యమునుగ్రహించి అయ్యఖండ పరబ్రహ్మగుగుటయే జన్మసాఫల్యము. అట్టవాని కీజననమరణము లుండవు.

మూ. సర్వ ప్రపంచా చ్చ భ్రమ వర్జితోఽసి
సర్వేషు భూతేషుచ భాసితోఽసి
సర్వత్ర సంకల్ప వివర్జితోఽసి
సర్వా గమాంతార్థ విభావితోఽసి
సర్వత్ర సంతోష సుఖాసనోఽసి
సర్వత్ర గత్యాది వివర్జితోఽసి

సర్వత్ర లక్ష్యాది వివర్జితోఽసి
 ధ్యాతోఽసి విష్ణోనిసై రజనమ్.
 భ్రమేణాహం, భ్రమేణత్వం, భ్రమేణోపాసకంమనః
 భ్రమేణేశ్వరభావత్వం భ్రమనూల మిదంజగత్.

తా. ప్రాపంచిక సకలవిధ భ్రమావివర్జితుడవును, అంతర్యామియై
 సకలభూతములందు వసించువాడవును, సర్వసంకల్ప వివర్జితుడవును,
 సర్వోపనిషత్తులచే ప్రతిపాదింపబడినవాడవును, సర్వకాల సర్వావస్థల
 యందును నిరతిశయానంద సుఖస్వరూపమున నుండువాడవును, గతివి-
 హితుండవును, లక్ష్యరహితుండవును, విష్ణోనిదేవగణముచే నెల్లప్పుడు
 ధ్యానింపబడువాడవును నీవే యగుచున్నాడవు.

నీవు. నేను అను నానావిధజన్మలగు జీవులును, మనస్సునూ, ఈశ్వరుడునూ గల సర్వజగత్తునూ సకలము మాయాభాంతియేగాని
 యథార్థములుగావు. కావున మరువక సకలసందేహములుమాని భ్రాంతి
 రహితుడవై సదా స్వ స్వరూపమునందే రమించుచుండుము. నీనిజ
 స్వరూపమునందే రమించుచుండుటయును, అందే పరబ్రహ్మభావనతో
 నుండుటయును నీకు ముఖ్యకర్తవ్యములు.

మూ. ఇదం ప్రపంచం యత్కించి దృశ్య జ్ఞగతిఃసర్వతే
 దృశ్యరూపంచ దృశూపం సర్వం శశవిషాణవత్.

తా. ఈ జగత్తునందు దృశ్యరూపముగను, దృశూపముగను, గలి
 గినదంతయు కుందేటికొమ్మువలె మిథ్యాభూతమే యని తాత్పర్యము.

మూ. దేహోఽహమితి సజ్కల్పం మహత్సంసార ఉచ్యతే.
 దేహోఽహమితి సజ్కల్పం తద్భస్మమితి చోచ్యతే.

దేహోఽహమితి సజ్కల్పం తద్దుఃఖమితి చోచ్యతే
దేహోఽహమితి యద్జ్ఞానం తదేవనరకం స్మృతమ్
దేహోఽహమితి సజ్కల్పం జగత్సర్వ మితీర్యతే.

తా. దేహమే నేననితలంచుటయే మహాసంసార మనబడును.
దేహమే నేనని తలంచుట బంధమనియు, నరకమనియు, జగత్తనియు
చెప్పబడుచున్నది.

మూ. కామంక్రోధం బంధనం సర్వదుఃఖం
విశ్వందోషం కాలనానాస్వభావమ్,
యత్కించేదం సర్వసంకల్పజాలం
తత్కించేదం మానసం సౌమ్యవిద్ధి.
నాస్తి నాస్తి జగత్సర్వం గురుశిష్యాదికం నహి.

తా. కామక్రోధములే సర్వబంధములకును కారణభూతములగు
చున్నవి. వివిధస్వభావములు గలదోషములకును, దుఃఖములకును
కామమే మూలకారణ మగుచున్నది. నానారూప మగుసంకల్పజాత
మేదిగలదో అదియంతయు మానసమే. మనస్సే మనసంబంధ మని తెలిసి
కొనుము. కావున సర్వాసర్థములకు మనస్సే మూలమగుచున్నది.
గత్తుగాని, గురుశిష్యాదికముగాని వాస్తవముగా లేనేలేదు.

మూ. ఇదంబ్రహ్మ పరంబ్రహ్మ సత్యంబ్రహ్మ ప్రభుర్హిసః
లోకోబ్రహ్మ గురుర్బ్రహ్మ శిష్యోబ్రహ్మ సదాశివః
పూర్వంబ్రహ్మ పరంబ్రహ్మ శుద్ధంబ్రహ్మ శుభాశుభమ్
జీవపవ సదాబ్రహ్మ సచ్చిదానంద మస్మ్యహమ్
సర్వం బ్రహ్మమయంప్రోక్తం సర్వం బ్రహ్మమయంజగత్.

తా. ఈపరిదృశ్యమానమును, దీనికంటెపరమైనదియును బ్రహ్మము సత్యమే బ్రహ్మము. బ్రహ్మమే ప్రభువు, లోకము, గురువు, శిష్యుడు, సదాశివుడు, పూర్వము, పరము, శుద్ధము, శుభాశుభములు నగును. జీవుడెల్లప్పుడును బ్రహ్మమే. నేను సచ్చిదానంద స్వరూపుడ నగుచున్నాను. జగత్తంతయు బ్రహ్మమే.

మూ. బ్రహ్మమాత్ర మిదంసర్వం బ్రహ్మమాత్ర మసన్నహి
బ్రహ్మ మాత్రం శ్రుతంసర్వం స్వయం బ్రహ్మైవకేవలమ్.

తా. ఆత్మకంటె వేరుగ తున్నమైనను (తుషము = పొల్లు)లేదు జగత్తంతయు ఆత్మమయమే. ఇదియంతయు బ్రహ్మమేగాని అసత్తు మాత్రముకాదు. కావున 'బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్య' యని తెలిసికొ ఎందుజూచిన బ్రహ్మమే యనినమ్మవలెను.

మూ. వంధ్యాకుమారవచనే భీతిశ్చే దస్తికించన
శశశృంగేణ నాగేంద్రో మృతశ్చే జ్జగదస్తితత్
నరశృంగేణ నష్టశ్చే త్కశ్చి దస్త్విద మేవహి
గంధర్వే నగరేసత్యే జగద్భవతి సర్వదా
గగనే నీలిమాసత్యే జగత్సత్యం భవిష్యతి
శుక్తికారజతంసత్యం భూషణంచే జ్జగద్భవేత్
రజ్జుసర్పేణ దష్టశ్చే న్నరోభవతు సంసృతిః
జాతరూపేణ బాణేన జ్వాలాగ్నా నాశితేజగత్.

తా. గొడ్డాలికొడుకుయొక్క మాటలకు భయముండునెడ నాకంటె భిన్నమైనది యుండును. కుందేటికొమ్ముచే మదించినగజేంద్ర చంపబడినయెడల నాకంటె వేరుగ జగత్తు కలదు. ఎండమావులందు జలము తృప్తార్తుడుగ్రోలి తృప్తినందెనేని జగత్తునునది కలదు. మూ.

యొక్క కొమ్ముచే నేజీవుడైన చంపబడినయెడల జగత్తునునది యుండ వచ్చును. ఆకాశమందున్న సగరము సత్యమైనయెడల జగత్తునునది యుండవచ్చును. ఆకాశమునల్లగానుండుట సత్యమైనచో జగత్తుకూడ సత్యముగా నుండవచ్చును. శుక్తికారజితముచే నలంకారములు చేయ బడినచో జగత్తు సత్యముగా నుండవచ్చును. రజ్జుసర్పముచే మనుజుడు కరువబడినచో జగత్తు సత్యముగనుండవచ్చును. బంగారుబాణముచే జ్వాలాగ్ని సలింపజేయబడినచో జగత్తు సత్యముగ నుండవచ్చును. కాబట్టి యీసర్వజగత్తును మిథ్యాభూతమువలె చూడవలెను.

మూ. శాంకరీయం మహాశాస్త్రం సదేయం యస్యకస్యచిత్
నాస్తికాయ కృతఘ్నాయ దుర్వృత్తాయ దురాత్మనే
గురుభక్తివిశుద్ధాంతఃకరణాయ మహాత్మనే
సమ్యక్పరీక్ష్య దాతవ్యం మాసం షణ్మాస వత్సరమ్.

తా. పరమశివప్రోక్తమగు ఈ శాస్త్రమును అనర్హులగువారల కుప దేశింపతగదు. నాస్తికుడు, కృతఘ్నుడు, దురాచారుడు, దుష్టుడు మున్నగువారల కుపదేశింపగూడదు. గురుభక్తికలిగిన పరిశుద్ధచిత్తు లకు, మహాత్ములకు, మాసమో, ఆరుమాసములో, సంవత్సరమో వాగిప్రవర్తనమును పరిశీలించి ఉపదేశింపవలెను.

మూ. ద్వాదశ్యాం బ్రహ్మ శాశ్వతమ్
ఆత్మానం సతతంజ్ఞాత్వా కాలంనయమహిమ తే
ప్రారబ్ధ మఖిలం భుంజ న్నోద్వేగం కర్తుమర్హసి॥

తా. ద్వాదశస్థానమే స్థిరమైనది, రాకపోకలులేని అఖండపరిపూర్ణము నని తెలియవలెను. సర్వకాలములందు సర్వమునందును ఆత్మజ్ఞాన ముతో నెవడు కాలముగడుపునో; వాడు మహాత్ముడు; గొప్ప బుద్ధి కల

వాడును. తాను జన్మించినది మొదలంతమువఱ కెంతకర్మకలదో, ఏవిధముగ నున్నదో అది యంతయు ననుభవింపక తప్పదు. అత డాకర్మ ననుభవించుచున్నను సంద్రపు టలలవలె కర్మ నంటడు.

మూ. పుష్పమధ్యే యథాగంధః పయోమధ్యే యథాఘృతమ్
 తిలమధ్యే యథాతైలం పాషాణే ప్లివకాంచనమ్
 ఏవం సర్వాణిభూతాని మణీసూత్రైశ్చవాత్మని
 స్థిరబుద్ధి రసమూఢో బ్రహ్మవి ద్రబ్హాణిస్థితః.

తా. పుష్పములో పరిమళమువలెను, పాలలో నెయ్యివలెను, నువ్వులలో నూనెవలెను, పాషాణములందు బంగారమువలెను సర్వములోను నిండియున్న ఆత్మ నెవడు మణులలోని దారమువలె సర్వభూతాంతస్థముగ చూచుచున్నాడో అట్టి స్థిరబుద్ధికలవాడు అజ్ఞానమును మూఢత్వమును విడువగలుగుచున్నాడు.

‘బ్రహ్మవి ద్రబ్హైవభవతి’ యనునట్లు బ్రహ్మమును తెలిసికొన్నవారు బ్రహ్మమే యగుచున్నారు.

మూ. తథా తురీయాతీతావస్థా
 తథా సర్వేషా మానందస్వరూపా భవతి.
 ద్వన్ద్వాతీతా భవతి
 యావ ద్దేహధారణా వర్తతే తావత్తిష్ఠతి.

తా. ఎయ్యది తురీయాతీతావస్థగా చెప్పబడుచున్నదో అది సకలజనుల కానందకరమైనది; నిజస్వరూపస్థానమైనది; రెండవదిలేనిది; అఖండైకరసము నగుచున్నదని తెలియవలెను. అట్లైతింగినవారలు దేహాత్రయముదాల్చి ప్రారబ్ధ మనుభవించుచున్నను కర్మబద్ధులు కారు.

మూ. దేహాంత స్సవై జ్ఞేయో నిష్కలో దేహవర్జితః
అప్రోపదేశగమ్యానౌ సర్వతః కిమవస్థితః
తిలేషుచ యథాతైలం పుష్పే గంధవివస్థితః
పురుషస్య శరీరేఽస్మిన్ సబాహ్యభ్యంతరే స్థితః.

తా. పరమాత్మ సకళుడనియు, నిష్కళుడనియు చెప్పబడు కషయములు దేహధ్యానచేతను, తత్సంబంధరాహిత్యముచేతను కలుగుచున్నది. దేహసంబంధము కలిగినప్పుడు సకళు డనియు, దేహధ్యానవివర్జితుడైనప్పుడు నిష్కళుడనియు చెప్పబడును. సర్వత్రవ్యాపించియున్న ఈ నిష్కళస్వరూపు డాత్ముడైన సగ్గురువుయొక్క సదుపదేశముచేతనే తెలియదగిననా డగుచున్నాడు. నిష్కళుడు, సర్వవాపియు నై యున్నను గురూపదేశములేక కేవలసాధనములచే తెలియబడ డని చెప్పబడెను. పుష్పములందలి పరిమళమువలెను, నువ్వులయందలి నూనెవలెను పరమాత్మ ప్రాణులయొక్క శరీరములందు బాహ్యభ్యంతరములయందంతటను వ్యాపించియున్నా డని చెప్పసగ్గురవాక్యమును నమ్మవలెను. నమ్మినవా డెన్నటికిని నాశనము నొందడు.

మూ. అగోత్రోఽహ మగాత్రోహఽ మచక్షుశ్కోఽస్త్వహ గహష్
అదృశ్యోఽహ మవన్ద్యోఽహ మఖిణ్డ్యోఽస్త్వహ మద్భుతః
అద్వైత్యోఽహ మపూర్ణోఽహ మబాహ్యోఽహ మనన్తరః
అశ్రోత్యోఽహ మదీర్ఘోఽహ మవ్యక్తోఽహ మనామయః ॥

తా. కులగోత్రవివర్జితుడ నగుటచే నేను అగోత్రుడను, అగాత్రుడను, జానేంద్రియము లేనివాడనగుటచే నేను అచక్షుషుడను. కర్తేంద్రియాభావుడ నగుటచే నే నవాక్కుడను అగుచున్నాడను. తాన్మకీభావుడ నగుటచే నే నదృశ్యుడను. వర్ణాశ్రమాతీతుడ నగుటచే నే నవర్ణుడను. పరిపూర్ణుడ నగుటచే నే నఖిందుడను, అద్భుతుడను అగుచున్నాను.

నిష్ప్రతియోగికుడ నగుటచే నే నద్వైతుడను. జీవాత్మ పరిచ్ఛన్న దృష్టి గలవాడ నగుటచే నే నపూర్ణుడను, అపూర్ణుడనగా: శ్రీమహా విష్ణువు; కావున విష్ణ్వాత్మకముగ అంతట పూర్ణుడనై యున్నాను. కావున అపూర్ణుడను. స్వబాహ్యంతఃకలనా విభేదరహితుడ నగుటచే నే నబాహ్యుడను, అసంతుడను అగుచున్నాను. కారణవిరహితుడ నగుటచే అశోత్రుడను, పరిణామవిరహితుడ నగుటచే అదీర్ఘుడను, అదృశ్యుడ నగుటచే అవ్యక్తుడను, అన్నావుడ నగుటచే అనామయుడను అగుచున్నాను.

మూ. స్థానత్రయవ్యతీతోఽహం సర్వానుగ్రహకోఽస్త్వహమ్
సచ్చిదానందపూర్ణాత్మా సర్వప్రేమాస్పదోఽస్త్వహమ్.

తా. ఏను జాగ్రదాది స్థానత్రయ వ్యతీతుడను. సర్వానుగ్రహ కారకుడను. సచ్చిదానంద పూర్ణాత్ముడను. సర్వప్రేమాస్పదుడను. స్వప్రకాశుడను. చిద్భునుడను. సత్యస్వరూపతన్మాత్రుడను, సిద్ధసర్వాత్మకుడను, అగుచున్నాను.

మూ. తేషాం ముక్తికరంమార్గం మాయాజాలవికృంతనమ్
జన్మమృత్యు జరావ్యాధి నాశనం మృత్యు తారకం
నానామార్గైస్తు దుష్ప్రాపం కైవల్యం పరమంపదమ్.

తా. జీవులకు ముక్తిమార్గమును, మాయను తొలగించునదియును. ననము, మరణము, వార్ధక్యము, వ్యాధి అనువానిని నాశనము చేయునదియును, మరణము లేనిదియును, అనేకమార్గములచే పొందదగనియును నగుపరమపదమే పరబ్రహ్మముగా తెలియవలెను.

మూ. నిష్కళం నిర్మలం శాంతం సర్వాతీతం నిరామయమ్
తదేవ శివరూపేణ పుణ్యపాప ఫలైర్వృతమ్

జ్ఞాతం యేన నిజంకూపం కై వల్యంపరమం పదమ్
 నిష్కళం నిర్మలం సాక్షాత్సచ్చిదానందరూపకమ్
 ఉత్పత్తి స్థితి సంహార స్ఫూర్తిజ్ఞాన వివర్జితమ్
 ఏతత్ జ్ఞాన మితిప్రోక్త మథ యోగం బ్రవీమి తే
 సదా బుద్ధిమతాభావ్యం యోగినా యోగసిద్ధయే
 ఏతే విఘ్నా మహత్ప్రదే ర్నరమేత్తేషు బుద్ధిమాన్ ॥

తా. నిష్కళమై, నిర్మలమై, శాంతమై, సర్వశేష్మై, మలరహితమై, యండునట్టివస్తువే జీవరూపమునొంది భావముయొక్క ఫలములచే నావరింపబడిన దైయున్నది.

నిష్కళమై, నిర్మలమై సాక్షాత్సచ్చిదానందరూపమై ఉత్పత్తిస్థితి సంహారములు, వృద్ధిపొందుట యనునవి లేనిదై యుండెడికై వల్యమైన పరమపదమే పరబ్రహ్మముగా చెప్పబడును.

యోగియైనవాడు తనకు యోగము నెడి తలంపుతో యోగము నభ్యసింపవలెను. అనగా జ్ఞానము తీసుకొని యోగము; ఉద్దిష్టవస్తుప్రాపణము; మీదచెప్పిన దూరశ్రవణాదిశక్తులు, సిద్ధులు, మహాసిద్ధియగుపరమాత్మయు ననునివి పూర్ణాత్మ జ్ఞానయోగమునకు విఘ్నములుగా తెలియవలెను.

బుద్ధిమంతు డాశక్తులను వాసనతోగూడ పూర్తిగావిడచి, పూర్ణాత్మ నెఱింగి రాకపోకలులేని రాజమార్గమును తెలిసికొనవలెను.

కూ. యద్యత్పశ్యతి చక్షుభ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్
 యద్యచ్ఛ్రుణోతి కర్ణాభ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్
 నాసయా లభజే యద్యత్ తత్తదాత్మేతి భావయేత్
 జిహ్వయా యంద్రనం హ్యత్తి తత్తదాత్మేతి భావయేత్

త్వచా యద్యత్ స్పృశేన్యోగీ తత్తదాత్మేతి భావయేత్
ఏవం జ్ఞానేన్ద్రియాణాంతు తత్తత్సౌఖ్యంతు సాధయేత్ ॥

తా. ఇట్లు విషయభోగమునం దాత్మదర్శనసౌఖ్య మనుభవించు చున్నట్లుగ నేయగును. విషయభోగమునకు వెరగందబనిలేదు. విషయములకు నింద్రియమనంబులను చలింపజేయుశక్తి లేదు. జ్ఞానము కలిగినపిదప సయితము ఇంద్రియములలోని బహుకాలానుభవము విలీనముచేయుచుండు రాగవాసనలు బాహ్యస్పర్శచే పైకివచ్చి అడ్డగించవచ్చును. అప్పుడుగూడ వెరగందక “నీవు ఉపాధివాసనాజనిత దోషమేగా ఇతరముగాదు. ఆత్మస్వరూపుడనగు నన్ను నీ వేమిచేయగలవు?” అని నిరసరగా చేసినయెడల తనంతటతానే నశించును. కాలత్రయమున నవి బాధింప నేరకయేపోవును. మనము భయపడినందువలన మన కనున యోగకార్య మాచరించుకొనుటయు, నితరులకు సహాయము చేయలేక పోవుటయు జరుగును. మనకు రాగవాసనలు పైకివచ్చునట్లుగనే ఇతరులకుగూడ వచ్చినయెడల మనము భయపడక (చలింపక) వాని యథాస్థితి నెఱింగి తగుసహాయ మొనర్పవలెను.

పరిపూర్ణమైన సముద్రమునం దెన్నినదులు చేరినను సముద్రము చలింపనివిధమున సర్వకాల సర్వావస్థలయం దిరువదినాల్గుగంటలును ఆత్మావలోకనచే చిత్తము బ్రహ్మకారమై తృప్తినందు బ్రహ్మవేత్తన విషయజాత వాసనాత్రయ మంటజాలదు. (చలింపజేయజాలదు).

మూ. ప్రపశ్చాధారరూపేణ వర్తతే కో జగన్నహి
యథేక్షుగస సంవ్యాప్తా శర్కరా వర్తతేతథా
అద్యయబ్రహ్మరూపేణ వ్యాప్తోహంనై జగత్రయమ్ ॥

తా. ప్రపంచము నాకు నివృత్తియైనను ఎప్పుడును నుండునట తోచుచున్నది. రజ్జుసర్పభ్రాంతికి రజ్జువే కారణమగునట్లు జగత్తు

కాధారరూపముగా బ్రహ్మ సత్తామాత్రమే వ్యాపించి యున్నది. కావున జగత్తులేదు. చెఱకురసమున శర్కర వ్యాపించియున్నట్లుగనే అద్వయబ్రహ్మరూపమే లోకత్రయమునను నిండియున్నది.

మూ. ఘటావభాసకో భానుః ఘటనాశే ననశ్యతి
దేహావభాసక స్సాక్షీ దేహనాశే ననశ్యతి
నమేబద్ధో నమేముక్తి ర్నమేశాస్త్రం నమేగురుః
మాయామాత్ర వికాసత్వా న్మామూతీతోఽహ మద్వయః.

తా. ఘటమును ప్రకాశింపజేయుసూర్యుడు ఘటము నాశన మైనప్పుడు నాశనమగుటలేదు. దేహమును ప్రకాశింపజేయుఆత్మ దేహము నశింపగనే నాశనమగుటలేదనియు తెలియవలెను.

“నాకు బంధములేదు. ముక్తిలేదు. శాస్త్రములేదు. గురువులేదు. ఇయ్యవి మాయామాత్రప్రకాశమానములగుటచే వీని సతిక్రమించినవాడను. విలక్షణుడను. రెండవది లేనివాడ” నని పరమాత్మ చెప్పుచున్నాడు.

మూ. బ్రహ్మణ్యం, కులగోత్రేచ నామ సౌందర్య జాతయః
స్థూలదేహగతా ఏతే హ్యలిజ్జస్య నవిద్యతే॥

తా. బ్రాహ్మణ్యము, కులము, గోత్రము, నామము, అందము, జాతి ఇవియన్నియు స్థూలదేహముతో సంబంధించినవేగాని దేహములేని విదేహికి లేవని తెలియవలెను.

మూ. స్వల్పాఽసి దీపకణికా బహుళం నాశయేత్తమః
స్వల్పాఽసి బోధోఽస్యజ్ఞానం బహుళం నాశయేత్తథా

కాలత్రయే యథాసర్వో రజ్జోనా స్తి తథామయి
అహంజ్కారాది దేహాంతం జగన్నా స్త్యహ మద్వయః॥

తా. దీప మెంతచిన్నదైనను దానిప్రకాశము గాఢాంధకారమును పోగొట్టుచున్నయట్లు గురుబోధ మొంతస్వల్పమైనను ఘనతరాజ్ఞామును నశింపజేయుచున్నది. కాలత్రయమునందును రజ్జువునందు సరమెట్టు లుండదో అట్లే అహంకారముమొనలు దేహముచటకు గలజగత్తు అద్వయుండనగు నాయందు లేదు.

మూ. ఇత్యాత్మబోధోపనిషదం ముహూర్త ముపాసిత్యా
నచ పునరావర్త తే నచపునరావర్త తే ॥

తా. ఆత్మబోధలోని రహస్య మొక్క ముహూర్తమాత్రమైన నెవరు తెలియుదురో వారు రాకపోకలులేని రాజమార్గమును పొందెదరు.

మూ. జ్ఞానవైరాగ్య సున్నాన్యః॥

తా. సర్వవాసమువిడిచిన వైరాగ్యముతోను, - నిత్యానిత్యవస్తు వివేకజ్ఞానముతోనుగూడిన సన్యాసమే సన్యాసముగాని సన్యాసాశ్రమములో నున్నంతమాత్రమున సన్యాసము కాదు.

మూ. సర్వసంసారం నివర్త్య, దారేషణ, ధనేషణ, లోకేషణవ
ద్దేహవాసనాం, శాస్త్రవాసనాం, లోకవాసనాంత్యక్త్యా
వమనాన్నమివ ప్రాకృతికం సర్వమిదం హేయం మత్వా
సాధన చతుష్టయసంపన్నో అసన్నశ్యతి సపవ జ్ఞానసన్నాన్యసీ
బ్రహ్మ వ్యతిరక్తం సర్వం నశ్వర మితి॥

తా. సర్వసంసారము సారములేనిది నశించునది యని తెలిసి, ఈషణ త్రయమును వాసనాత్రయమును వమనాన్న మలమూత్రములతో సమముగ చూడవలెను. సర్వేంద్రియములతో వ్యవహారము చేయుచున

జగత్తంతయు హేయమనితలచి, అహంకార మమకారములు విడిచిన
బుద్ధిమంతుడు సాధనచతుష్టయసంపన్నుడై నిత్యానిత్య వస్తువివేకముచే
నిత్యవస్తువునుపొంది, యనిత్యవస్తువునందు వమనాన్నమువలె విరాగ
మును జెందియుండునేని వాడు సన్యాసి యనబడును. వాడే జ్ఞానసన్యాసి
ఆత్మసన్యాసి యని తెలియవలెను. కన్నుమూసినను, కన్నువిప్పినను,
లోపల వెలుపల సర్వమును ఏకాకారముగా నున్నదే అఖంక పరిపూర్ణ
పరబ్రహ్మము. మిగిలినదంతయు నశించుచున్నది; కాన 'బ్రహ్మ సత్యం,
జగన్మిథ్య' యని నమ్మవలెను.

మూ. త్రిశిఖీ బ్రహ్మణ ఆదిత్యలోకం జగామ తం
గతోవోవాచ భగవన్ కిందేహః, కింప్రాణః, కిమాత్మా? ||

తా. త్రిశిఖియనువాడు సూర్యలోకమునకేగి, తత్సూర్యమండ
లాంతర్వర్తియగు సయ్యాదిత్యుని యథాశాస్త్ర నియమపూర్వకముగ
సమీపించి, సాష్టాంగనమస్కార మాచరించి షడ్గుణైశ్వరసంపన్నుడ
వగు నోమహానుభావా! దేహమన నేమి? ప్రాణమన నేమి? ఆత్మ
యనగా నేమి? యని ప్రశ్నించెను.

మూ. సహోవాచ సర్వమిదం శివపవ విజ్ఞానీహి కిన్తు
నిత్యశుద్ధో నిరజ్ఞానో విభు రద్వయ శ్శివ ఏక త్వేన
భాసేదం సర్వదృష్ట్యా తప్తాయః పిణ్డవ
దేకం భిన్నవ దవభాసతే తద్భాసం కిమితిచే
దుచ్యతే - సచ్ఛబ్దవాచ్య మవిద్యాశబలం బ్రహ్మ.

తా, ఓత్రిశిఖీ! నీవడిగిన దేహ, ప్రాణ ఆత్మలుమూడును శివస్వరూ
పమే. శివుడన నేమియో తెలియమిచే నిట్టి భ్రాంతియుతమగు వికల్పజ్ఞాన
ముద యించినది.

నిత్యును, శుద్ధును, నిరంజనును, విభును, అద్వయానందును నగువాడు శివుడొక్కడే. తనకాంతిచేతనే కనబడుచున్న దేహప్రాణాది రూపమైన జగత్తు సృజించి తప్తాయఃపిండమువలె నైక్యమునుపొంది, అజ్ఞానదృష్టిచే భిన్నుడయినవానివలె ప్రకాశించుచున్నాడు. కాన ఇట్లు భాసక మగుచున్నదియే సత్తు “సదేవసోమ్యేద మగ్రఆసీత్” అను శృత్యనుసారము స్వావిద్వాసంబంధముచే అవిద్యాశబలబ్రహ్మము స్వరూపముచేత ఘాణాత్మ పరబ్రహ్మ మగుచున్నది.

మూ. శ్రీరామసాన్నిధ్యవశా జ్జగదానందకారిణీ
ఉత్పత్తిస్థితికారణసంహారిణీ సర్వదేహిగాంసీతా
భగవతీ జ్ఞేయా.

తా. ఆత్మారాముని సాన్నిధ్యముచేత జగత్తున కానందముగ తోచుచున్నదియు, సృష్టిస్థితిసంహారములతో సర్వదేహములందుగనబడుచున్నదియు, మూలప్రకృతి నాబడునదియు, భగవతి యనుపేరుగల సీతనుం జగత్తంతయు బీజములోనిచెట్టువలె తోచుచున్నది. ఈతోచుట సంజ్ఞగా తెలియవలెనేగాని ఇదమిత్యమని నిశ్చయించుటకు వీలులేదు. ఈసంజ్ఞయే మహాసంజ్ఞ. కలలోమేలుకున్న శరీరము లేకపోవునుగదా? అప్పు డెరుగువారే వేరు. ఈ మూలరహస్యమును ముఖ్యముగా గురుముఖుల తా తెలియవలెను.

ఈ సంజ్ఞచే పరిపూర్ణముగు దర్శించి ఈ ఎరుకను, మూలములేని ఈ సంజ్ఞను సమూలముగ విడువవలెను. భగవంతునిచే భరింపబడుచున్నది గాన భగవతి యని చెప్పబడెను.

మూ. సర్వవేదమ యీ, సర్వదేవమ యీ, సర్వలోకమయీ, సర్వ
కీర్తిమయీ, సర్వమయీ, సర్వధర్మమయీ, సర్వాధారకారక

కారణమయీ, మహాలక్ష్మీరేవేశస్య భిన్నాభిన్నరూపచేతనా
చేతనాత్మికా, బ్రహ్మసావరాత్మా, తద్గుణవిభాగాభేదా చ్ఛరీర
రూపా, దేవర్షిమనుష్యగన్ధర్వరూపా, అసుర రాక్షస భూత ప్రేత
పిశాచ భూతాది భూత శరీరరూపా, భూతేంద్రియ మనఃప్రాణ
రూపేతి విజ్ఞాయతే.

తా. సర్వవేదములకు, సర్వదేవతలకు, సర్వకీర్తులకు, ఇంతింత
యని చెప్ప వీలులేనట్లంతయునిండిన మహామాయామయమై, సర్వ
ధర్మములకు, సర్వకార్యకారణములకును, ఆధారమై, మహాలక్ష్మీ
దేవియొక్క ఆలోచనచే నియమింపబడినదై, అనేకరూపములుకలిగి
చేతనాచేతనాత్మకమైవెలయు పిపీలికాది బ్రహ్మసర్వంతము గుణవిభాగమే.

భేద శరీరరూపాదులతో దేవతలయందు, ఋషులయందు, మను
ష్యులయందు, గంధర్వులయందు రాక్షసులయందు, భూతప్రేత పిశా
చాదులయందు నా యా శరీరరూపములచేత నా యా భూతముల
యొక్క ఇంద్రియ మనఃప్రాణరూపములు సర్వము ఆమూలప్రకృతి
యైన సీతామహాదేవివల్లనే జరుగుచున్నదని తెలియవలెను.

మూ. జాగ్రన్నేత్రద్వయోర్మధ్యే హంసఏవప్రకాశతే
సకారః ఖేచరీప్రోక్త స్త్వంషదంచేతి నిశ్చితమ్
హకారః పరమేశస్యా త్తత్పదంచేతి నిశ్చితమ్
సకారో ధ్యాయతేజన్తుర్హకారోహి దృతంభకేత్
ఇద్వియై ర్భుధ్యతేజీవ ఆత్మాచైవ నబధ్యతే
మమత్వేన భవేజ్జీవో నిర్తమత్వేన కేవలః॥

తా. నేత్ర జాగరితముల కాధారాధేయభావము నిరూపింపబడు
చున్నది. ఆధారాధేయములైన జాగ్రన్నేత్రముల మధ్యభాగమందు

తదారోపముల కపవాదమైన అధికరణగా హంస ప్రకాశించుచున్నది. హంసయను మంత్రమును భేచరియనియు, త్వంపదమనియు నెఱుంగవలెను. హాకారము పరమాత్మయనియు, తత్పదమనియు, తెలియవలెను. సకారశబ్ద వాచ్యుడైన జీవుడు స్వగతమైన జీవత్వమును విడచి సోఽహంశబ్దమున లక్ష్యమైన ప్రత్యగభిన్న బ్రహ్మహువుడగును. ఇది నిజము.

దేహేంద్రియాదులయందు సంబంధములేకపోవుటయే ఆత్మలక్షణము. మమత్వము జీవలక్షణమనియు, నిర్మమత్వము పూర్ణాత్మలక్షణమనియు సంగ్రహముగా నెఱుంగవలెను.

మూ. అనిత్యమ్ జగజ్జనితమ్, స్వప్నజగ దభ్రగజాదితుల్యమ్,
తథా దేహాదిసంఘాతమ్, మోహగుణజాలకలితమ్,
తద్రజ్జుసర్పచ త్కల్పితమ్॥

తా. ఈ పరిదృశ్యమాసమగు జగత్తంతయు మిథ్య. స్వప్నము వంటిది. స్వప్నమందు పెద్దయేనుగుతోడి పోరాటాదికమెట్టు లబద్ధమో అట్టు లీదేహత్రయ సంఘాతమంతయు అహంకార మమకారముల తోను రాగద్వేషములతోను గూడినదంతయు నింద్రజాలమువంటిదే కాని నిజముకాదు. త్రాటియందు సర్పమను భ్రాంతి అజ్ఞానజనితమై కల్పిత మగుచున్న దేకాని నిజము కాదుగదా!

మూ. మహాశ్మశానే ప్యానందవనే వాసః

మాయా మమతాహజ్కార దహనమ్

భ్రాన్తిహరణం కామాది వృత్తిదహనమ్

స్వస్వభావో మోక్షః సస్సర్వం విన్యాసం సన్న్యాసం

అంతే బ్రహ్మఖండాకారం నిత్యం సర్వసద్దేహనాశనమ్॥

తా. హృదయాకాశ మంతయు వృత్తిరహితమైనది. జ్ఞానాగ్నిచే మైన హృదయమే మహాయోగి కానందవనవాసము. ఇదియే మహా

సకలదేశసంచారశీలు డగుచున్నాడు. 'ఆ బ్రహ్మము నే నై యున్నాను; నాకంటె అన్యమేదియును లేదు.' అనెడి సర్వపరిపూర్ణ తురీయాత్మ పరబ్రహ్మస్వరూపుడగుచున్నాడు. అట్టివా డంతటను స్తుతింపబడిన వాడై అంతటను నిండినవాడై యున్నాడు.

మూ. శబ్దకాలలయేన దివారాత్ర్యతీతో భూత్వా సర్వపరి
పూర్ణ జ్ఞానోన్మన్యవస్థావశేస బ్రహ్మైక్యం భవతి,
ఉన్మన్వా అమనస్కంభవతి, తస్య నిశ్చింతతా ధ్యానం,
సర్వకర్తృహిరాకరణ మావాహనం, నిశ్చయజ్ఞాన మాసనం,
ఉన్మనీభావః పాద్యం, సదామనస్క-మర్ఘ్యం, సదా
దీప్తి రాచమనం, అపారామృతవృత్తిః స్నానం, సర్వాత్మ
భావనా గంధః, దృక్స్వరూపావస్థాన మక్షతాః, చిదాప్తిః
పుష్పం, చిదగ్నిస్వరూపం ఘోషః, చిదాదిత్యస్వరూపం
దీపః, పరిపూర్ణచంద్రామృతస్యైకీకరణం నై వేద్యం,
నిశ్చలత్వం ప్రదక్షిణం, సోమహంభావో నమస్కారః,
మహానం స్తుతిః, సర్వసంతోషో విసర్జన మితి,
ఏవంవేద.

తా. శబ్దకాలలయముచేత పగలు రాత్రి యనుదీని నతిక్రమిం-
స్వపరిపూర్ణ జ్ఞానోన్మన్యవస్థావశముచేత బ్రహ్మైక్యము కలు-
న్నది. ఆ బ్రహ్మైక్యముయొక్క నిశ్చింతయే ధ్యానము, సర్వకర్త-
వ్యాగమే ఆవాహనము, బ్రహ్మసత్యము, జగత్తుమిథ్య యనునిశ్చయ-
జ్ఞానమే ఆసనము; ఉన్మనీభావమే పాద్యము; సదా అమనస్క-భావముం-
డుండుటయే అర్ఘ్యము; అపారామృతవృత్తియే స్నానము; సర్వాత్మ-
భావనయే గంధము; దృష్టి సదా బ్రహ్మమునందు చెదరకుండుటయే
అక్షతలు; ఆ త్తదర్శనము చేయవలయు ననుతలంపే (ఇదియే జ్ఞానా-

పుష్పము ; ఆత్మనిష్ఠయందు బుద్ధినునిచి కదలక స్థిరముగానుంచుటయే
(ఇదియేజ్ఞానాన్ని) ధూపము ; 'నేతినేతి' అనగా : నేనుదేహము కాదు.
సర్వజగత్తును నేనుకాదు. ఇన్నిటి నెరుగుచుండెడు ఆత్మయే నేను. అని
యెఱింగెడు తత్వవివేకజ్ఞానమే సూర్యుడనబడును. ఈజ్ఞానసూర్యుడే
దీపము. 'నేను బ్రహ్మము బ్రహ్మమే నేను' అనుకీర్తి సర్వపరిపూర్ణ
మగు పరబ్రహ్మమునం దైక్యభావమే నైవేద్యము; చఫలములేక నిస్సం
కల్పముగా నుండుటయే ప్రదక్షిణము; సోహంభావమే ననుస్కారము;
నిర్వాసనాచూనమే స్తుతి; సర్వసంతోష విసర్జనము నను నివియే జ్ఞాన
జోడశోపచార ఆత్మపూజ యనబడును. ఇట్టి స్థితిలో నున్నవానికి
బాహ్యపూజ అనసరములేదు. ఇట్టి స్థితి నందిన జ్ఞానయోగి సర్వాత్మ
పూజ చేయవలెను.

మూ. తదనునిత్యశుద్ధః పరమాత్మాఽహ మేవేతి తత్త్వమసి
త్యుపదేశేన త్వమేవాహ మహమేవత్వమితి తారకయోగ
మార్గే ణాఖిణ్డానందపూర్ణః కృతార్థో భవతి.—
పరిపూర్ణ పరమాకాశ మగ్నమనాః ప్రాప్తోన్మనస్థ
స్సంస్యస్త సర్వేంద్రియవగ్తో అనేకజన్మార్జిత పుణ్యపుంజ పక్వ
కైవల్యభూః ఽఖిణ్డానంద నిరస్తసర్వక్లేశ కశ్మలో
బ్రహ్మఽహ మస్మితి కృతకృత్యో భవతి.—
త్వమేవాహం నభేదోఽస్తి పూర్ణత్వా త్వరమాత్మనః
ఇత్యుచ్చరన్ తమాలిజ్య శిష్యం జ్ఞప్తి మసీనయత్ ||

తా. అనిత్య శుద్ధ పరమాత్మస్వరూపుడు తత్త్వమసి మొదలగా
నుపదేశములచే నీవే నేను, నేనే నీవు అను తారకయోగ మార్గముచే
సఖిండానందపూర్ణుడై కృతార్థుడగుచున్నాడు. నేనే బ్రహ్మము.
బ్రహ్మమే నేను అనెడి దృఢభావరగలవాడు కృతార్థుడగుచున్నాడు.

పరిపూర్ణ పరమాకాశమునందు మునిగి యుండువాడు ఉన్మన్యవన్ధుని పొంది సర్వేంద్రియవర్గముల విడిచి అనేకజన్మములందు సంపాదించబడిన పుణ్యాసమూహ పరిపక్వ కైవల్యఫలమైన అఖండానంద సర్వక్షేశ కల్మరహితమగు పరబ్రహ్మము నేనే యని కృతకృత్యు డగుచున్నాడు గురూపదేశముచేత పూర్ణాకాశమునందే మనస్సునుంచినవారు అఖం పరిపూర్ణులే యగుచున్నారు.

నీవే నేను, నేనే నీవు అనియు, పరిపూర్ణు డగుటవలన పరమాత్మకంభిన్నమయినది లేదనియునుచెప్పి, ష్యుని సద్గురు వాలింగనముచేసికొని నిరంతరానందసుఖమును కలుగజేయు జ్ఞప్తియం దుండుననిచేసెను.

తారకయోగమార్గముచే నఖండానందము నందుటయే జన్మస్థానమని యెఱుంగవలెను.

మూ. పరమరహస్య శివతత్వ జ్ఞానేనేతి సహోవాచ:-

యేన దక్షిణాభిముఖ శ్చివో పరోక్షీకృతో భవతి
తత్పరమరహస్య శివతత్వజ్ఞానమ్, యస్సర్వోప
రమకాలే సర్వా నాత్మా నుపసంహృత్య స్వాత్మానందే
సుఖ మోదతే ప్రకాశతే వాసుదేవః.

తా. మార్కండేయమహాముని ఇయ్యది పరమరహస్యమగు తజ్ఞానమువలన కలిగెనని పలికెను.

దక్షిణాభిముఖుం డగుపరమశివుని ప్రత్యక్షముగా ననుభవించి తెలిసికొనెడిజ్ఞానమే పరమరహస్యమగు శివతత్వజ్ఞానము. ఇతడే సంహారప్రళయ కాలమునందు సర్వమును తనలో లీనముచేసికొని తనకు స్వాత్మావికమైన మహాధాన్దముచేతనే ఆనందించుచు ప్రకాశించుచుండును.

మూ. మోహభానుజసంక్రాంతం వివేకాఖ్యం మృకండుజమ్
తత్త్వావిచారపాశేన బద్ధం ద్వైతభయాతురమ్
ఉజ్జీవయన్నిజానద్దే స్వ స్వరూపేణ సంస్థితః
శేముషీదక్షిణా ప్రోక్తా సా యస్యాభీక్షణే ముఖం
దక్షిణాభిముఖః ప్రోక్తః శివోఽసౌ బ్రహ్మవాదిభిః.

తా. వివేకమనెడి మార్కండేయులు మోహమనెడి యమునిచే
నడ్డగింపబడి తత్వవిహీనమను పాశముచే బంధింపబడుచు, ద్వైతమనెడి
భయమునకు పాత్రుడై పరితపించుచుండగా తనలో నిమిడియుండు పర
మాత్మ స్వరూపమైన నిజానందమను ప్రాణమునొసగి నిరతిశయానంద
శాశ్వతపదవిని, ఏకచిరంజీవత్వమును (జననమరణరహితము, రాకపోకలు
లేనిదియు నగురాజమార్గమును) పొందెను.

ప్రసన్నమైరబుద్ధి దక్షిణ యనబడుచున్నది. తద్బుద్ధియను నేత్రమున
కెదురుగా సుబోధక మగుమూర్తి గలవాడగుటచే పరమశివుని దక్షిణ
మూర్తిగ బ్రహ్మజ్ఞానులు చెప్పుదురు.

మూ. అణో రణీయా న్మహతో మహీయా
నాత్మాఽస్యజన్మో ర్నిహితోగుహాయామ్,
తమక్రతుః ప్రశ్యతి వీతశోకో
ధాతుఃప్రసాదా న్మహిమాన మాత్మనః.

తా. ఆత్మతత్వము మిక్కిలియు నల్పపరిణామముగల శ్యామాకాది
ముకంటె మిక్కిలి సూక్ష్మమయినదియు, మిక్కిలి గొప్పపరిమాణము
పృథివ్యాదికముకంటె మిక్కిలి మహత్తైనదియు నని యెఱుంగ
గలను. అణుపరిమాణమో లేక మహత్పరిమాణమో గల యేవస్తువు

లోకమునందు గాన్పించుచున్నదో అది నిత్యమగు ఆత్మచేతనే స్థితిగలది యగుచున్నది. ఆత్మవిరహితమగు వస్తువు అసత్తగుచున్నది.

ఇయ్యాత్మ సర్వ నామ రూప వస్తూపాధిక మగుటచేత అణుపమాణ మయినదానికంటె అణుతరమును, మహాశ్పరిమాణ మయినదానికంటె మహాత్తరమును అగుచున్నది. అట్టియాత్మ బ్రహ్మది స్తం పర్యంతమగు ప్రాణిజాతముయొక్క బుద్ధిగుహయం దాత్మభూత యున్నది. దర్శన, శ్రవణ, మనన, విజ్ఞానములే లింగముగాగ అయాత్మను అక్రతువు (నిష్కాముడు దృష్టాదృష్ట బాహ్యవిషయోపరమ బుద్ధిగలవాడు) మాత్రమే గాంచుచున్నాడు.

ఎప్పు డెట్టి జ్ఞానము లభించునో అప్పుడు మనస్సాదిగాగల యిం యములు శరీరమును ధరించుటచేతను, యౌగికముగా ప్రసన్నమయి యుండుటచేతను ఆత్మయొక్క మహిమను కర్మనిమిత్తమై వృద్ధిక్షయ రహితమైనదానిని 'అయ మహ మస్మి' యని సాక్షాత్తుగా నెఱుంగుచు నిష్కాముడు గతించినలోకముగలవా డగుచున్నాడు.

ఒకే వస్తువున కణువున్నా మహత్తున్నా కలుగుట సంభవ మగునా?— అణుత్వ మహత్వములు పరమార్థముగా ఆత్మకు లేవన చెప్పబడెను. కావున రజ్జు సర్పభ్రాంతివలె నొకవస్తువే అజ్ఞానుల కణుప గను, దూరముగను, కనబడును. విజ్ఞానములకు మహత్తుగను, దగ్గరగ అఖండ పరిపూర్ణమయిన బయలుగను, గనుపడునని తెలియవలెను.

మూ. బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మగ్నో బ్రహ్మణాహుతమ్
బ్రహ్మైవ తేనగ న్నవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా॥

తా. యజ్ఞమును, యజ్ఞమునందు హోమముచేయుటకు పదార్థములైన అన్నము, ఆవ్యము మొదలగు యజ్ఞద్రవ్యములు, ప్రయోగింపబడు పాత్రలు మున్నగు నవియు బ్రహ్మమే. బ్రహ్మస్వరూపము.

మైన అగ్నియందు బ్రహ్మస్వరూపుడగు యజమానిచేత చేయబడు హోమమును బ్రహ్మమే. “బ్రహ్మకర్మ సమారభే” యన నట్లు సర్వమును బ్రహ్మస్వరూప మనెడు చిత్తైకాగ్రతతో నీయజ్ఞాది కర్మలను జేయునట్టి బ్రహ్మజానిచేత పొందబడు ఫలమున్నూ బ్రహ్మమే యని తెలియవలెను.

కావున దినచర్యలలో సర్వకాల సర్వావస్థలయందును చేయబడు సకలకర్మలును బ్రహ్మకర్మలనే చేయుచుంటిని గాని, నాది, నేనను ఫలము గోరి చేయుచున్నానను నజ్ఞానమును పూర్తిగా వాసనలతోపిడువవలెను.

మూ. వ్యతిరిక్తం జడం సర్వం స్వప్నవచ్చ వినశ్యతి,
చిజ్జడానాంతు యోద్రష్టో సోఽచ్యుతో జ్ఞానవిగ్రహః॥

తా. ఆత్మ కన్యమైన జడవస్తువు లన్నియు స్వప్నమువలె నశించు నవి. చిత్, జడము లను చేతనాచేతన ప్రపంచములను చూచునా డెవడో అయ్యచ్యుతుడు జ్ఞానమే స్వరూపముగా గలవాడు.

మూ. సఏవహి పరంబ్రహ్మ తద్రూప్తాఽహం నసంశయః,
జీవశ్శివ శ్శివోజీవ స్సజీవః కేవలశ్శివః ॥
తుషేణబద్ధో వ్రీహిస్స్యా త్తుషాభావేతు తణ్ణులః,
ఏవం బద్ధ స్తథాజీవః కర్మనాశే సదాశివః ॥
పాశబద్ధ స్తథాజీవః పాశముక్త స్సదాశివః,
శివాయ విష్ణురూపాయ శివరూపాయ విష్ణవే ॥

తా. ఆవిష్ణువే పరబ్రహ్మము. ఆపరబ్రహ్మమే నేను. దీనికి సంశయములేదు. జీవుడే శివుడు. శివుడే జీవుడు. ఊకచే కప్పబడివున్నది విష్ణుగను, ఊకలేనప్పు డదియే బియ్యముగను నుండునట్లు జీవుడు కర్మచే

కట్టుబడియున్నాడు. కర్మము నాశమైనప్పుడు నిత్య ము క్తస్వరూపు-
శాశ్వతు డగుచున్నాడు. ఒకేవస్తువుగాని రెండులేవని నమ్మవలెను.

కర్మపాశముచే గప్పబడి యుండునంతవఱకు జీవుడుగా నున్నా-
త త్కర్మపాశమునుండి విడువబడినప్పుడు శివు డగుచున్నాడు. వి-
స్వరూపుడైన శివునికొఱకును, శివస్వరూపుడైన విష్ణువుకొఱకును నమ-
స్కారము. అనగా శివకేశవులకు భేదములేదని తెలియవలెను.

మూ. త్వమేవ సర్వాధారః త్వమేవ సర్వస్వరూపః
త్వమేవ సర్వేశ్వరః త్వమేవ సర్వప్రవర్తకః,
త్వమే వాఖిండానందః, త్వమేవ పరిపూర్ణానందః,
త్వమేవ సర్వం, త్వమేవ సర్వం, త్వమేవ సర్వమ్.

తా. సర్వమున కాధారమును, సర్వజగత్స్వరూపమును, సమి-
యగు నీశ్వరస్వరూప మంతయును, సృష్టిస్థితి వ్యాపార మంతయును
ఆపరబ్రహ్మమే యని తెలియుము. అయ్యఖిండానందమే (ఖిండముకానిగా)
పరబ్రహ్మము. విషయానందమున కవధిలేదు గాని బ్రహ్మానందము-
మాత్రము పూర్తికలుగును; కాన పరిపూర్ణానందమే అఖిండపరబ్ర-
ముగా తెలియవలెను. సర్వమును బ్రహ్మమే యని ముమ్మాటికిని న-
వలెను.

మూ. కాలత్రయాబాధితం బ్రహ్మ, సర్వకాలాబాధితం బ్రహ్మ
సగుణ నిర్గుణ స్వరూపంబ్రహ్మ, ఆదిమధ్యాంతశూన్యం బ్రహ్మ,
సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, మాయాతీతం గుణాతీతం బ్రహ్మ,
అనంత మప్రమేయాఖిణ్డం పరిపూర్ణం బ్రహ్మ, అద్వితీయ,
పరమానంద, శుద్ధ, బుద్ధ, ముక్త, సత్యస్వరూప, వ్యాప
కాభిన్న పరిచ్ఛిన్నం బ్రహ్మ, సచ్చిదానంద స్వప్రకాశం బ్రహ్మ

మనో వాచా మగోచరం బ్రహ్మ, అఖిల ప్రమాణాగోచరం
బ్రహ్మ, అమిత వేదాంత వేద్యం బ్రహ్మ, దేశతః, కాలతో,
వస్తుతః పరిచ్ఛేదరహితం బ్రహ్మ, సర్వపరిపూర్ణం బ్రహ్మ,
తురీయం నిరాకారమేకం బ్రహ్మ, అద్వైతమనిర్వాచ్యంబ్రహ్మ॥

తా. త్రికాలములచేతను, సర్వకాలములచేతను అంటబడనిదియు,
సగుణ నిర్గుణ స్వరూపముగా నున్నదియు, సృష్టిస్థితి లయములు
నూన్యమైన తరువాత అఖండముగా నిండియున్నదియు, (ఈ సర్వమును
సత్త్వతమే కాని నిజముకాదు.) అట్లుకాక యేకల్పనలులేనిదియు,
మాయాతీతము, గుణాతీతము నైనదియు, అనంతమైనదియు, పరమా
నందమైనదియు, పరిశుభ్ర మైనదియు, నిశ్చలమైనదియు, ముక్తిస్వరూప
మైనదియు, సత్య మైనదియు, వ్యాపకము లేనిదియు, పరిచ్ఛిన్న
స్వరూపమైనదియు, సచ్చిదానంద స్వరూప మైనదియు, సర్వప్రకాశక
మైనదియు, మనోవాచామగోచర మైనదియు నింద్రియాతీత మైనదియు,
ఏప్రమాణములచే నైనగాని తెలియుటకు వీలుగానిదియు, అమితములు
అఖండములు నాబడు వేదాంతములచే తెలియదగినదియు, దేశ కాల
స్తు రహిత మైనదియు, (ఏదేశమునను, ఏకాలమునను, ఏనస్తువు నైనను
నానురూప రహితముచేసి విజ్ఞానముచే తెలియదగినది) తురీయ నిరా
కారమై, ఎట్టిఅనస్థయును ఎట్టిఆకారమునులేక యేకాకారమై సర్వపరిపూర్ణ
మైనదియు, నద్వైతము, ననిర్వాచ్యము నై వెలయునదియే బ్రహ్మ
ముగా నెఱుంగవలెను.

మూ. అఖండలక్షణానంతపరిపూర్ణ సచ్చిదానంద
స్వప్రకాశం భవతి సర్వపరిపూర్ణానంద చిన్మయ
స్తమ్భాకారమ్,
యథా జాత్యన్ధస్య స్వరూపజ్ఞానం నవిద్యతే

తథా గురూపదేశేనవినా కల్పకోటిశతైరపి
 తత్త్వజ్ఞానం నజాయతే తస్మాత్సద్గురు కటాక్షలేశ
 విశేషేణాచిరాదేవ తత్త్వజ్ఞానం భవతి
 యథా సద్గురుకటాక్షో భవతి॥

తా. అఖండ పరిపూర్ణ సచ్చిదానందలక్షణమే తన నిజప్రకా-
 మనియు దేహేంద్రియము లాప్రకాశము చేతనే కదలుచున్నవనియు
 తెలిసికొనుము. సర్వపరిపూర్ణమే కదలక స్తంభించియున్నదనియు
 దెలియవలెను.

పుట్టుకతో నంధుడగువాడు తనస్వరూపము నేలాగున తెలి-
 జాలవో అట్లే అజ్ఞానాంధుడు గురూపదేశములేనిచో నూరుకోట్ల జనము
 కైనను తననిజస్వరూపమును తెలియజాలడని శ్రుతిచెప్పుచున్నది.

సద్గురుకటాక్షమును నగ్నికణ మావంతయేని వ్యాపించినచో దు-
 భస్మమగునటుల, దేహేంద్రియములే ఆత్మయని చిరకాలమునుండి
 తన్నాశ్రయించియున్న అజ్ఞానము అనునాభాస నశించి ఆత్మజ్ఞానము
 కలుగును.

ముముక్షు వట్టి సద్గురుకటాక్షమునకై యత్నింపవలెను.

మూ. జ్ఞానాగ్ని దగ్ధకర్మాణం తమాహుః పణ్డితంబుధాః,
 జ్ఞానాగ్ని స్సర్వకర్తాణి భస్మసా త్కురుతే తథా॥

తా. జ్ఞానాగ్నిచే కాల్పబడిన కర్మలుగలవానిని సత్యమైన పండు-
 నిగా పెద్దలు చెప్పుదురు.

అట్టిపండితుని కర్మలన్నియు జ్ఞాన మను నగ్నిచే భస్మముచేయు
 బడును. కావున నగ్నికణమువలె రవంతయేని సద్గురుకటాక్షము పొంద
 గలిగినచో ఆభాసలతోగూడిన సర్వకర్మలును నశించి జ్ఞానోదయమగును.

మూ. అస్తర్భహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్త్య పరిపూర్ణం పరమ
యోగిభి ర్విమృగ్యం దేశతః కాలతో వస్తుతః
పరిచ్ఛేదరహితం, నిరంతరాభినవం, నిత్యపరిపూర్ణం,
అఖణ్డానన్దామృతవిశేషం, శాశ్వతం పరమంపదమ్॥

తా. లోపల వెలుపల సర్వమువ్యాపించిన అఖండపరిపూర్ణమే
పరమయోగులై సవారు స్వానుభవమున పొందుదురు. అట్టివారు దేశ
కాల వస్తుభేదములు చూడక నామరూపరహితమును ఆత్మానుభవ
మును, నిత్యమును, అఖండ పరిపూర్ణానందమును నగు అమృతస్వరూప
విశేషముచేత రాకపోకలులేని శాశ్వత పరమపదమును పొందెదరు.

మూ. గర్భ జన్మ జరా మరణ సంసార మహద్భయా
త్సంతారయతి తస్మా త్తారక మితి, జీవి తేశ్వరా
మాయికా వితీషజ్ఞాయ సర్వవిశేషం నేతి నేతి
విహాయ యదవశిష్యతే త దద్వయం బ్రహ్మ
గురుభ క్తి సమాయుక్తః పురుషజ్ఞో విశేషతః
ఏవం లక్షణసంపన్నో గురి త్యభిధీయతే.

తా. గర్భ జన్మ జరా మరణ దుఃఖము లనువీనితో గూడినసంసార
మునెదుమహాభయమునుండి దాటునట్లు చేయుచున్నది. (తరింపజేయు
నదిగాన తారకమని చెప్పబడెను.)

జీవి తేశ్వరులు మాయాసంబంధము గలవారు. అని తెలిసికొ
నెలవిశేషములను 'నేతి నేతి' లేదు లేదు. ఇదికా దిదికాదు &
అపగా ఏదిమిగులుచున్నదో అదియే అద్వయపరబ్రహ్మము.

గురుభ క్తిగలవాడు, గొప్పఆత్మజ్ఞానము కలవాడు నగునట్టి లక్ష
ణసంపన్నుడే గురువని తెలియుము.

మూ. రామఏవ పరంబ్రహ్మ రామఏవ పరంతపః
రామఏవ పరంతత్వగ్ శ్రీరామో బ్రహ్మతారకమ్.

తా. శ్రీరాముడే సాక్షాత్తు పరబ్రహ్మము. పరతత్వమునుగూ
చేయు తపస్సుకూడా ఆ శ్రీరామచంద్రమూర్తియే, నామరూపరహి
మైన ఆపరతత్వమే ఆరాముడు. అయ్యఖండ పరబ్రహ్మమును తెలు
కొనుటకు, నీవు తారకమేయని బోధించుటకును అవతారమూర్తియని
చెప్పబడు ఆ శ్రీరామచంద్రమూర్తియే నిజస్వరూపమైన బ్రహ్మమని
తెలియవలెను; కాని దశరథునకు పుట్టిన (దశేంద్రియములతో గూడిన
జీవత్వము కాదని తెలియవలెను.

సాక్షాత్తు శ్రీరామచంద్రమూర్తియే అఖండపరిపూర్ణ బ్రహ్మమని
నమ్మవలెను.

మూ. రామో రమన్తే యత్రయోగినః॥

తా. దురంతమును, దాటశక్యముగానిదియు, గంభీరమైనదియు
సంసారసముద్ర మెండచూపు లనునీటితో నిండియుండును. అందు శ్రీ
రూపములగు జలజంతువు లనవరతము పీల్చి పిప్పిచేసి భక్షించుచుండును.
అట్టియగాధమునుండి బయల్పడుటయే బయలుగాని ఆకాశము బయ
కాదు. సద్గురు కటాక్షముచేత సాధనచతుష్టయసంపన్ను లగు
యోగులుమాత్ర మయ్యగాధ సంసారమునుదాటి తమ నిజస్వరూపము
నందు రమించుచుందురు.

అట్టిమహాయోగుల హృదయములందు రమించుపదార్థమే శ్రీరామ
చంద్రమూర్తిగాని దశరథునకు బుట్టి దశేంద్రియములతోగూడిన
త్వము కాదని నమ్మవలెను.

మూ. ఆద్యోరా తత్పదార్థస్యా న్మకార స్త్వంపదార్థవా
తయోస్సంయోజనమపీత్యర్థే తత్త్వవిదో విదుః॥

తా. రా, యను నక్షరమునకు తత్పదలక్ష్యార్థమైన నిరాకార పర బ్రహ్మమే యర్థము. మ, యను నక్షరమునకు త్వం పదలక్ష్యార్థమైన ప్రత్యగాత్మయే యర్థము. కాన రామ యనగా నిరాకార పరబ్రహ్మమే. ఒక్కొక్క జీవజంతువునందును సాక్షిమాత్రముగా, ఆత్మస్వరూపముగా నున్నదనియు, బ్రహ్మత్వాభేదైక్యముగా నున్నదనియు నెఱుంగవలెను. కాన దేహాత్రయసాక్షిగా నుండు ఆత్మయే శ్రీరాముడని సమ్ముము.

మూ. తత్త్వమన్యాది వాక్యంతు కేవలం ముక్తిదం యతః
రామమన్తార్థ విజ్ఞానీ జవన్ముక్తో నసంశయః
రామమన్తార్థాణాం కృతపురశ్చరణో రామచంద్రో భవతి.

తా. తత్త్వమన్యాది మహావాక్యములకు విలక్షణమై శేషించిన పదార్థమును తెలియుటయే ముక్తి యనబడును.

శ్రీరామ మంత్రములోని యర్థము నిత్యా నిత్య వస్తువిచారణచేసి నామరూపరహితమైన పదార్థమును తెలిసినవారు (మంత్రరహస్యములో నైక్యమందినవారు) బ్రతికియుండగనే (మంత్రమును జపించునపుడు నేను మంత్రమును జపించుచున్నాను. అనుతెలివి లేకుండ మంత్రములోని వాచ్యార్థమును విడచి లక్ష్యార్థమగు మంత్రరహస్యములో నెప్పుడు కలియుచున్నారో అప్పుడు) పొందశక్యముగాని ముక్తిని పొందు చున్నారు. అదియే జీవన్ముక్తి యనబడుచున్నది.

శ్రీరామమంత్రము నెవరు సద్గురువు చెప్పినప్రకారము నేను జీవు డను కాను ఆ శ్రీరామచంద్రమూర్తియే నేను అను నిశ్చయజ్ఞానముతో చేయుదురో వారు శ్రీరామచంద్రమూర్తియే అగుచున్నారు. అట్టి వారు కర్మలుచేయ నవసరములేదు.

మూ. రమన్తే యోగినోఽనన్తే నిత్యానన్తే చిదాత్మని
ఇతిరామపదే నాసౌ పరం బ్రహ్మభిధీయతే

చిన్మయస్వాద్వితీయస్య నిష్కళస్వాశరీరిణః
ఉపాసకానాం కార్యార్థం బ్రహ్మణో రూపకల్పనా
రూపస్థానాం దేవతానాం పుంస్త్యంగాదికల్పనా॥

తా. సాధన చతుష్టయసంపన్ను లగు యోగుల హృదయాంత
రాశమున నిత్యమును ఆనందముగ నుండుటచే చిదాత్మమనియు, ఆత్మా
రాము డనియు పేరుగలిగెను. అట్లు రమించు పదార్థమే సాక్షాత్పర
బ్రహ్మమని బుద్ధిమంతులు వివేకజ్ఞానముచే తెలియుదురు. అట్టి చిన్మయ
స్వరూపము ఏకవస్తువేకాని ద్వైతముకాదు. ఏకశంకములేనిదై వెలయు
చున్నది.

ఈ శరీరమందుండియు శరీరధర్మములు ఏవియును అంటకపోవుటచే
చిదాత్మ అశరీరిగ నెన్నబడుచున్నది. అట్టిస్థితిలో నజ్ఞానుల నుద్ధరించు
టకును, ఉపాసకకౌఠకును బ్రహ్మస్వరూపముగా కల్పన అయినది. అనేక
రూపములు. దేవతలు, స్త్రీలు, పురుషులు, శాస్త్రములు అనేకములుగా
కల్పింపబడినవి. ఈకల్పనలంతయు మిథ్య యని తెలియవలెను.

మూ. ఏవంభూతం జగదాధారభూతం
రామంవందే సచ్చిదానందరూపం.

తా. సర్వభూతజగజ్జాలమునకు ఆధారుడును, వివేకముచే చూచిన
యెడల జాతమునకు లోపలను వెలుపలను నిండిన అఖండస్వరూపుడును,
సచ్చిదానంద స్వరూపుడును నగు శ్రీరామచంద్రమూర్తియే యని
తెలిసికొని నమస్కారము చేయవలెను. సర్వభూతములును సచ్చిదా
నందమేయని నమ్మవలెను.

మూ. నాస్త్రప్రజ్ఞం నబహిష్ప్రజ్ఞం నోభయతఃప్రజ్ఞం
నప్రజ్ఞానఘనం నప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞం అదృష్ట మవ్యవ

హార్య మగ్రాహ్య మలక్షణ మచిత్త్య మవ్యపదేశ్య
మేకాత్మ ప్రత్యయసారం ప్రపంచోపశమం శాస్త్రం శివ
మద్వైతం చతుర్థం మన్యస్తే స ఆత్మా స విజ్ఞేయః.

తా. తురీయాతీతుడగు ఆత్మను ఆత్మజ్ఞానఘనులు అంతఃప్రజ్ఞ కల
వాడుకాడనియు, బాహ్యప్రజ్ఞకలవాడుకాడనియు, జాగ్రత్స్వప్నావస్థ
లకు మధ్యభాగావస్థయందుండు ప్రజ్ఞకలవాడుకాడనియు, ఒకేసారి
సర్వవిషయప్రజ్ఞకలవాడుకాడనియు. జ్ఞానేంద్రియముల కెననుగోచరింపని
వానిగను, వ్యవహారమునకు యోగ్యము కానివానిగను, కర్మేంద్రియ
ములచేత గ్రహింపఁజేయలేనివానిగను, గురుతులేనివానిగను, చింతింప
నలవిగానివానిగను, శబ్దములచేచెప్ప వీలులేనివానిగను, స్థానత్రయము
నందును ఈ ఆత్మ ఒక్కడే అనెడి అచంచలజ్ఞానముచే ననుసరింప తగిన
వానిగను, జాగ్రదాది ప్రపంచవిరహితునిగను, శాంతమైన వానిగను,
నిజస్వరూపునిగను, భేదవికల్పవిరహితునిగను తలంచుచున్నారు. ఆ
ఆత్మయే తెలియతగినవాడును, కల్పితమగు పాదత్రయమునకు విలక్షణ
ముగా తోచువాడును నగు ఆ తురీయ డే ఆత్మ. అతడే తెలియతగినవాడు.

అపిద్యావశముచేత రజ్జువునందు తోచుచున్న సర్పాదికముకంటె
భిన్నముగా రజ్జునెట్లున్నదో అట్లే తత్త్వమసీత్యాది మహావాక్యముల
యందాత్మపదార్థము తెలియతగినది, తెలిసికొనదగినది యని చెప్పి
నప్పుడు ద్వైత మున్నట్లు తోచుటలేదా యని సంశయము కలుగ
వచ్చును; కాని అపిద్యావస్థయందైనచో ద్వైత ముండుటయే సహజము.
అట్లుగుటచే పిద్యావస్థయందు ద్వైత ముండజాలదుగదా!

మూ. సర్వాణ్యపిపశ్యన్తి రామచంద్రానుకీర్తనాత్
భూతప్రేత పిశాచాద్యః కూష్మాండ గ్రహరాక్షసాః

మూరాదేవ ప్రభావన్తి రామమన్తప్రభావతః
 ఇహతాకిక మైశ్వర్యం స్వర్గాద్యం పారతాకికం
 కైవల్యం భగవత్త్వంచ మన్తోఽయం సాధయిష్యతి
 గ్రామారణ్య పశుఘ్నత్వం సంచితం దురితంచ యత్ ||

తా. సర్వజనులకును శ్రీరామమంత్రము జపించుటవలన క్రూర
 గ్రహ, రాక్షసాది దుష్టగ్రహబాధలును, భూతప్రేత పిశాచాది సక
 బాధలును దూరముగ తొలగిపోవుచున్నవి. శ్రీరామ మంత్ర జప
 మహిమవలన ఇహపర సుఖములన్నియు బాగుగనుండును. మరియు
 జన్మజన్మాంతరాయాతములగు దుష్ట జన్మరోషములు, పశుబుద్ధిమున్న
 ప్రారబ్ధమంతయు పోయి గొప్ప సుఖము కలుగు నని నమ్మవలెను.

మూ. ఏకోవిష్ణు రనేకేషు జగ్గమస్థావరేషుచ,
 అనున్యూతో వసత్యాత్మా భూతేష్వహ మవస్థితః
 తైలంతిలేషు కాష్ఠేషువహ్నిః క్షీరేఘృతం యథా
 గన్ధఃపుష్పేషు భూతేషు తథాఽత్మాఽవస్థితో హ్యహమ్.

తా. నేనొక్కడనే సర్వవ్యాపకుడనై సకలచరాచరములయం
 సకల భూతములయందును “వాసుదేవ సర్వమితి” యనునట్లును, “స
 భూతనివాసోఽసి, శ్రీవాసుదేవ నమోస్తుతే” యనునట్లును అతి
 నుగా వసించుచున్నాను.

నువ్వులయందు నూనెవలెను, కట్టెలయం దగ్నివలెను, పాలయందు
 నేయివలెను, పువ్వులయందు పరిమళమువలెను, నేను సర్వభూతములయం
 దాత్మగ నున్నాను.

మూ. తద్రబ్ధహ్మ తాపత్రయాతీతం, షట్కోశవినిర్ముక్తం,
 షడ్మూర్తివర్జితం, పంచకోశాతీతం, షడ్భావకారశూన్య

మేవమాది సర్వవిలక్షణం భవతి,
కుల గోత్ర జాతి వర్ణాశ్రమరూపాణి పద్భూతాః॥

తా. ఆపరబ్రహ్మము తాపత్రయములు లేనివాడు. మూలాధారాది కోశధర్మములు లేనివాడు. పుట్టుట పెరుగుట మొదలగు షడూర్ములు లేనివాడు. అన్నమయాది పంచకోశములకు విలక్షణుడు. ఆకలి దప్పిక మొదలగు ప్రాణధర్మముల వికారములు లేనివాడు. ఈ సర్వధర్మములు లేక శూన్యమైనవాడు. దేహత్రయమునకును సర్వవిలక్షణుడు నని ఆలియవలెను.

కులము, గోత్రము, జాతి, వర్ణము, ఆశ్రమము, రూపమునను సర్వ భ్రమలను వీడినగాని జనన మరణ రహితమైన సామ్రాజ్యపదవి లేదని ఆలియుము.—నేను ఈకులమువాడను. మాది ఈగోత్రము, మాది ఈజాతి, మేము బ్రాహ్మణులము, వారు శూద్రులు, నే నింత చక్కని రూపముగలవాడను అను భ్రమలతో మునిగినవారికి మోక్షము దూర మగును. మాది సన్యాసాశ్రమము, మే మింద్రియనిగ్రహము గల వారము. మీరు గృహస్థులు-మీకు మోక్షములేదు. మీరు స్త్రీలు-మీ కర్హములేదు, సంసారమునం దుండి తరించుట కష్టము నను శ్రమభ్రమలు వీడునంతవరకును మోక్ష మనునది లేదు. ఈభ్రమలు రమాత్మకు లేవని తెలియవలెను.

మూ. భ్రమేణాచం భ్రమేణత్వం భ్రమేణోపాసకం మనః
భ్రమేణేశ్వరభావత్వం భ్రమమూల మిదంజగత్.
కామ క్రోధ లోభ మోహేర్నాదిభి రబాధితో
భవతి, సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముక్తో భవతి, ఇహ
జన్మని పురుషోభవతి; తస్మాదేత త్పురుషసూక్తార్థ
మతిరహస్యం రాజగుహ్యం దేవగుహ్య మతిగుహ్యతరమ్॥

తా. నీవు నేను నాబడు జీవులును, మనస్సు, జగత్తును, ఈశ్వరును ననుసకలము మాయాబ్రాంతియేకాని సత్యముకాదు. కావున మీరు సమస్తసందేహములను విడనాడి భ్రాంతిరహితులై సదా స్వరూపమునందే రమించుచుండవలెను. భ్రాంతియుతమగు జగత్తంతయు మిథ్యయనియు బ్రహ్మము సత్యమనియు నమ్మవలెను.

కామక్రోధాది క్రూరసర్పము లారు నెవనిని బాధించకయుండునో వారు వీరనుభేద మేరికి లేకుండునో! అట్టివార లెవ్వరై నను పాపవిమునంది యాపురుషుడే యగుచున్నారు. పురుషసూక్తములో నున అతిరహస్యమును మహారాజులైనను దెలియలేరు. రజోగుణ మెల్ల స్వల్పముగ నుండినను రాజులే యగుచున్నారు. రజోగుణము గలవారి పురుషతత్త్వము నెఱుంగజాలరు. ఆ పరమపురుషస్వరూపము రహస్యముకన్న రహస్యమైయున్నది. అనుభవజ్ఞులకే ఆ రహస్యము లె యునుగాని ఇతరులకు తెలియదు.

మూ. తత్రాహింసానామ మనోవాక్కాయకర్మభి స్సర్వ
భూతేషుసర్వదా క్లేశజననం॥

తా. అహింస: సర్వకాలములయందును సర్వభూతములకు మనవాక్కులచేగాని, క్రియలచేగాని హింసచేయరాదు.

మూ. దయానామ సర్వభూతేషు సర్వత్రానుగ్రహః,
క్షమానామ ప్రియాప్రియేషు సర్వేషు తాడన
పూజనేషు సహనమ్॥

తా. సర్వభూతములయందును, సర్వకాలములయందును దయకలిగి యుండవలెను. శత్రుమిత్రులయందు సమానముగనుండి, ఒకరు పూజించినను ఒకరు సరుకవచ్చినను ఒకే మాదిరిగా నుండవలెను.

భూతదయకలచారలే పరమాత్మకిష్టు లగుదురు.

మూ. మితాహారనామ చతుర్థాంశావశేషక సున్నిధి
మధురాహరః—

యతో వాచో వర్తంతే అప్రాప్య మనసాసహ
య త్కేవలం జ్ఞానగమ్యం॥

తా. మితాహారము: కడుపు నిండునట్లుతినక మూడు భాగములు
కాళీగానుంచవలయును. జలమున కొకభాగము, వాయువున కొక
భాగము, అన్నమున కొకభాగము విభజించి యొకభాగము కాళీగానుంచ
లెను. సాధకు డాసాల్గవభాగమందు స్వేచ్ఛగా సంచారముచేయవచ్చును.
తాత్కాలికముగా అప్పటికప్పుడు తటస్థమైన మధురపదార్థములను
తీసుకోవచ్చును.

మనస్సుతోగూడిన వాగాదినర్వేంద్రియములు ఏ పరమాత్మను
పొందజాలక మరలిపోవుచున్నవో! అట్లు మరలిపోయిన తరువాత
శమించిన కేవలజ్ఞానమే పొందేవలసినదని తెలియవలెను.

మూ. అథాఽహ పైజ్ఞలో యాజ్ఞ్యవల్క్య ముపసమేత్య
ద్వాదశవర్ష శుశ్రూషాపూర్వకం పరమరహస్యకై వల్య
మనుబ్రూహీతి పప్రచ్ఛ— సహోవాచ యాజ్ఞవల్క్యః
స దేవ సోమ్యేద మగ్ర ఆసీత్ తం నిత్యముక్త
మవిక్రియం సత్యజ్ఞానానందం పరిపూర్ణం సనాతన
మేక మేవాద్వితీయం బ్రహ్మ.

తా. పైంగలు డనుమహర్షి ద్వాదశవర్ష శుశ్రూషాపూర్వకముగా
యాజ్ఞవల్క్యుఁని నాశ్రయించి పరమరహస్యమైన కైవల్యము నా
మపదేశింపుమని ప్రార్థింపగా సత డాచూదించెను. ఫిదప ఇట్లు చెప్పు

చున్నాడు. సృష్టికిపూర్వము సద్వస్తువుమాత్రమున్నది. అయ్య దేహ-
సంబంధమునులేనిది. వికారరహితము, సత్యము, ప్రకాశము, ఆనందము
మున్నగునవి స్వరూపముగాగలది. మఱియు సనాతనము, ఏకవస్తు
సర్వవ్యాపకము నై వెలయు బ్రహ్మమే ఆత్మయనబడును. ఇదియే
తెలియతగిన పూర్ణాత్మయని చెప్పెను.

మూ. సత్కర్మపరిపాకతో బహూనాం జన్మనా మస్తే
సృణాం మోక్షేచ్ఛా జాయతే.
యత్ర యత్ర మనోయాతి తత్ర తత్ర పరంపదమ్
తత్ర తత్ర పరంబ్రహ్మ సర్వత్ర సమవస్థితమ్.

తా. అనేకమాలగు జన్మలయందు దానధర్మములు, జప తప
యాగాది సత్కర్మలు చేయుటవలన కడపట ఒకానొక జన్మమునా
దుత్తమమైన మానవజన్మ మెత్తి ఒకసద్గురువును వెతకి, కనుపట్టి (బా-
గురువా? బోధగురువా? యని) యాతనిచలన దెలియపలసిన రహ-
మును దెలిసికొనును. ఎక్కడెక్కడ మనం బమసిస్క మగునో! అక్కడ
నక్కడనే పరమపదము దొరుకును. అదియే పరబ్రహ్మము.

మనం బెచట లయమగునో యచటనే బ్రహ్మము; కాని ఎప్పుడో
ఎక్కడనో! దేహపతనానంతరము పొందడమనునది కల్ల. పరమసత్య
మనునది మన యనుభవము నందే (సుజ్ఞానము) యున్నది. కాని
దేహము విడిచిన తరువాత కాదు.

ప్రయత్నించినచో మోక్షము కరతలామలకసదృశము!

మూ. వృక్షమూలే, శూన్యగృహే, శ్మశానవాసినో వాసామ్బరా-
వా, దిగమ్బరావా-నతేషాం ధర్మాధర్మా, లాభాలాభా,
శుద్ధాశుద్ధా ద్వైతవర్జితా సృమలోష్టాశ్మకాంచనా

సర్వవర్ణేషు భైతూచరణౌ కృత్యా సర్వతాత్తైవేతి
పశ్యన్తి.

తా. ఆత్మస్థానములో హృదయము సంకల్పశూన్యము చేయుట
శూన్యగృహము. విషయములన్నియు జ్ఞానాగ్నిచే భస్మమైస్థానమే
శ్మశాననివాసము. ఆడంబరము లేకుండుటయే జీవత్వము. అంతయును
విడనాడుటయే దిగంబరత్వము.

ధర్మాధర్మములయందును, లాభాలాభములయందును, శుద్ధాశుద్ధ
ములయందును సమముగ వర్తించువాడును, ద్వైతమువిడచి ఏకత్వ
మందినవాడును, బంగారమునందును మట్టియందును సమభావమున నున్న
వాడును, ఏవర్ణమువారికడ నైనను భిక్షాన్నముచే కాలముగడిపిన
వాడును, సర్వమునందును ఆత్మనే (తనఆత్మను) చూచినవాడును తురీయు
డనబడును.

మూ. గురు శాస్త్రోక్తమార్గేణ స్వానుభూత్యాచ చిద్భవే
బ్రహ్మైవాహ మితిజ్ఞాత్వా ఏతకోకో భవేచ్ఛునిః
దుర్లభో విషయత్యాగో దుర్లభం తత్త్వదర్శనమ్
దుర్లభా సహజావస్థా సద్గురోః కరుణాంవినా.

తా. గురువు చెప్పినప్రకారము శాస్త్రమందలి రహస్యార్థమును
తెలిసికొని యాప్రకారమెవరు నిజమార్గమున చొందురో, వారికి తమ
నిజస్వరూపానుభవముకలిగి ఆత్మస్వరూపము స్ఫుటముగను ఘనముగను
గోచరించును. ఆపైన బ్రహ్మరూపమే తానగును. సాధకుండగు నా
జ్ఞాత కోకమోహములు వీడినవాడై మహామునియై యుండును; రెండవ
వస్తువులేనందునను, ఏసంకల్ప వికల్పములులేనందునను అట్టి సర్వల
స్థితిలో నుండుటయే మోక్షము; కాని పైకి మాట్లాడకయుండి మనస్సు

పనిచేయుచుండుట మానముకాదు. కావున నిర్మలత్వమే మా మనబడును.

విషయములు విడుచుటదుర్లభము. ఆత్మతత్వము తెలియుటయు దుర్లభము. తనయొక్క సిజస్వరూపము తెలియుటయు దుర్లభము. నద్గురుమూర్తి కరుణాకటాక్షములేనిదే అంధకారబంధము విడచు కావున మందాధికారుల బోధకొఱకు అజ్ఞానాంధకారములోనుండి బైట పడుటకు లోకదృష్టాంతమొకటి ఉదహరింపబడుచున్నది. ఇది దశ దృష్టాంతమని వాడుకకలదు.

ఒకప్పు డొక గ్రామమునుండి పదుగురు గ్రామాంతరము పోవుచు నుండిరి. మధ్యేమార్గమునం దగాధమును, వేగమునుకలిగి ప్రవహించు చున్న ఒకనది అడ్డుతగిలెను. అంత ప్రయాణము చేయుచున్న పది మందియు శ్రమకొర్చి నదిలోదిగి చేతులతో శక్తి కొలది యీది నది కావలితీరము చేరిరి. పిదప బయలుదేరిన పదిమందియు వచ్చిరా, లేదా! అనుసందియముతోచి వలయాకారముగ నిలువబడిరి. అందొకడు లెక్కింప మొదలుపెట్టెను. తన వామభాగమునం దున్నవానితో ప్రారంభించి లెక్కింపగా తనకుడి భాగమం దున్నవాడు తొమ్మిదవవాడైనాడు పదిమంది వచ్చితిమి, ఇప్పుడు తొమ్మిండుగురము మాత్రమే యుంటిమి. మనలో దశముడు నదిలో మునిగిపోయెనని లెక్కించిన వాడు వారికి చెప్పగా అందరును దశముడులేడని నిశ్చయించుకొని నినిగుఱిచి దుఃఖించుచుండిరి.

అపుడామార్గమున వచ్చిన యొకబొటసారి విచారగ్రస్తులగు వారిని గొంచి, దయాళుడై, ఉగ్గఱి, వారి విచారణకారణ మరసి, యాలోచించి, పరికించి, వారి యజ్ఞానమున కచ్చేరువంది, వారి యజ్ఞానమును వారికి దెలియజేయ నూహించి, వారిని బిలిచి, మొదట లెక్కించినప్రకారము

వలయాకారముగ నిలువబెట్టి, మీలో దశముడున్నాడు భయపడకు డనియెను.

అమృతోపమానమగు యాతని వాక్య మాలకించి యచ్చెరువందుచు నందరునుగలసి మహాత్మా! మాలో పదియవవాడు మీ కగుపడెనా? యని దీనముగా బ్రార్థించిరి. అపుడానూతనపురుషుడు వెనుకటితీరుననే లెక్కించి ఆ లెక్కించినవానినిగూడ చూపుచు నీవే దశముడవని తెలియు నట్లు బోధించి చనియెను. అంత వారు తమవివేకమును గ్రహించి సిగ్గుపడుచు నాతనికి నమస్కరించి చనిరి. ఇ.య్యతిహాసమునం దజ్ఞా నాది సప్తావస్థలున్నవి. చూడుడు:—

దశముడు నదిలో మునిగిపోయినాడని వానినిగుఱించి విచారించుట యజ్ఞానము; అపమార్గముగా లెక్కించి దశముడు లేడనుకొనుట ఆవరణము; వానినిగుఱించి విలపించుట విక్షేపము; నూతనబాటసారి మీ దశము డున్నాడని చెప్పుటతోడనే కొంతసంతసించుట పరోక్షజ్ఞానము; క్రమముగ లెక్కింపచేసి నీవే దశముడవని బోధించినంత తానే దశముడనని సంశయ విపర్యయహితమైన నిశ్చయజ్ఞానము కలుగుట అపరోక్షజ్ఞానము; ఈ పరోక్షాపరోక్ష జ్ఞానద్వయమువలన వెనుకటి విలాపాదులనుదలచి సిగ్గుపడుట శోకనివృత్తి; అందర మున్నారమని సంశయించుట తృప్తి; ఇటులనే బ్రహ్మ వేత్తలగు గురువులచే మహావాక్యార్థ బోధనంది యద్దాన తామే బ్రహ్మస్వరూపుల మనుజ్ఞానము పరోక్షాపరోక్ష జ్ఞానద్వయముకలిగి అజ్ఞానావృత విక్షేపాదులను వదలి, శోకనివృత్తియు నఖండతృప్తియుకలిగి జీవన్ముక్తు లగుచున్నారని తెలియబడుచున్నది.

మూ. ఇమాం సప్తపదాం జ్ఞానభూమి మాకర్ణయానఘ!

నానయాజ్ఞాతయాభూయో మోహపజ్జ్ఞే నిమజ్జతి

వదన్తి ఒహుభేదేన వాదినో యోగభూమికాః

మమత్యాభిమతా నూన మిమావవ శుభప్రదాః
 అవబోద్ధుంహి దుర్జ్ఞానం తదిదం సాప్తభూమికమ్
 ముక్తిస్తు జ్ఞేయమిత్యుక్తం భూమికా సప్తకాత్పరమ్.

తా. ఋషికుమారుడ వగునో నిదాపూ! ఈజ్ఞానభూమికాసప్తకమును విచుము. ఇది తెలిసికొనినవారు తిరిగి మోహపంకమునందు మునుగరు. తిరిగి వానిని అజ్ఞాన మావరింపదనుట నిశ్చయము. బ్రహ్మవాదు లియ్యజ్ఞాన భూమికాసప్తకమును అనేకవిధములుగా చెప్పిరిగాని నాకు ఈసప్తవిధములే ఇష్టములుగానున్నవి. ఈ జ్ఞానభూమికాసప్తకము తెలిసికొనుట దుర్లభముగ నున్నది. ముక్తికిసాధనమయి జ్ఞానాభ్యాసముగానున్న విముక్తియనునది జ్ఞానభూమికాసప్తకముకంటె పరమైనదై జ్ఞేయరూపముగా నున్నది.

మూ జ్ఞానభూమి స్సుఖేచ్ఛాఖ్యా ప్రథమా సముదాహృతా
 విచారణాద్వితీయా తు తృతీయా తనుమానసి
 సత్వాపత్తి శ్చతుర్థీ స్యా త్తతో సంసక్తినామికా
 పదార్థభావనాషష్ఠీ సప్తమీ తుర్యగాస్మృతా
 ఆసామంతస్థితాముక్తి ర్యస్యాంభూయో నశోచతి
 ఏతాసాంభూమికానాం త్వ మిదం నిర్వచనం శృణు.

తా. 1 సుఖేచ్ఛ ప్రథమము. 2 విచారణ ద్వితీయము. 3 తనుమానసి తృతీయము. 4 సత్వాపత్తి చతుర్థము. 5 సంసక్తినామి-
 పంచమము. 6 పదార్థభావన షష్ఠమము. 7 తుర్యవస్థాప్రా-
 నప్తమము. ముక్తియనునది ఈ సప్తావస్థలలో నిమిడియున్నది.

1 సుఖేచ్ఛా లక్షణము:—

మూ. స్థితః కిం మూఢవవాస్తి ప్రేక్షేఽహం శాస్త్రసజ్జనైః
వై రాగ్యపూర్వ మిచ్ఛేతి సుఖేచ్ఛే త్యుచ్యతేబుధైః॥

తా. మూఢుడనై యున్నాను. శాస్త్రములచేతను, సజ్జనులచేతను, బ్రహ్మవస్తువును దెలిసికొని యావస్తువును చూడవలయుననెడి ప్రాపంచిక వై రాగ్యము కలిగి జనించిన బుద్ధి సుఖేచ్ఛయనబడును.

2 విచారణా లక్షణము:—

మూ. శాస్త్రసజ్జనసంపర్క వై రాగ్యాభ్యాసపూర్వకమ్
సదాచార్యప్రవృత్తిర్యా ప్రోచ్యతే సా విచారణా.

తా. వై రాగ్యాభ్యాసముకలిగి గురువులవలనను, శాస్త్రముచేతను ఆత్మానాత్మవిచారణ చేయుటయే విచారణనాబడును.

3 తనుమానసి:—

మూ. విచారణాసుఖేచ్ఛాభ్యా మిద్రియాధేషురక్తతా
యత్రసా తనుతామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసి॥

తా. వై రాగ్యవిచారణలవలన నింద్రియవిషయములందు విరక్తి కలిగి మనోవు త్తి తగ్గుటయే తనుమానసి యనబడును.

4 సత్వాపత్తి:—

మూ. భూమికాదిత్రయాభ్యాసా చ్ఛిత్తేతు విరతీర్వశాత్
సత్వాత్మని స్థితాశుద్ధే సత్వాపత్తి రుదాహృతా.

తా. వెనుకటిభూమికా త్రయాభ్యాసమువలన చిత్తము విశ్రాంతి పొందియుండగా సద్వస్తువు ఆత్మరూపముగా రూఢిజ్ఞానము కలిగి యుండుట సత్వాపత్తి యనబడును.

5 సంసక్తి నామిక:-

మూ. దశా చతుష్టయాభ్యాసా దసంసర్గ ఫలాతు యా
రూఢసత్వచమత్కారా ప్రోక్తా సంసక్తి నామికా.

తా. ఈ జ్ఞానమువలన మరియుకఫల మున్నదని కోరక వెనుకటి నాలుగవస్థలఋలమున .తానే ఆత్మస్వరూపుడనని రూఢిజ్ఞానము కలుగుట సంసక్తి యనబడును. సకలసంశయములు వదలి 'అహంబ్రహ్మస్మి' యను నట్లు నేనే బ్రహ్మస్వరూపుడ నని తెలియుటయే యీజ్ఞానమునకు ఫలము గాని యింతకన్న వేరుఫలములేదు. ఈజ్ఞానము కలుగుటయే అమృతత్వసిద్ధి. ఆబ్రహ్మవస్తువునకు జననమరణాదులులేవు. ఇవి మాయాలక్షణములు. ఆబ్రహ్మకు మాయాసంబంధ మెన్నడునులేదు. అసంగుడని స్మృతిసిద్ధము.

ఈఅవస్థ కలిగినయెడల తిరిగి మాయాసంబంధము కలుగదని తాత్పర్యము.

6 పదార్థభావన:-

మూ. భూమికా పంచకాభ్యాసా త్స్వత్కారామతయా దృఢమ్
అభ్యంతరాణాం బాహ్యేనాం పదార్థానా మభావనాత్.
పరప్రయుక్తేన చిరం ప్రయత్నేనావబోధనమ్
పదార్థభావనా నామ షష్ఠీభవతి భూమికా.

తా. వెనుకటి దశాపంచక జ్ఞానమువలన బ్రహ్మస్వరూపమైన ఆత్మ యందు విశ్రాంతిని రూఢిగపొంది, బాహ్యభ్యంతర పదార్థములను స్మరి

పక పరులచే బోధింపబడినపుడు మాత్రము వ్యవహారజ్ఞానము కలుగుట పదార్థభావన యనబడును, పదార్థము బ్రహ్మస్వరూపము. దానిని మాత్రము భావించుట, తలంచుటయేకాని అంతకన్న వేరుగానున్న బాహ్యములు పంచ భూతమయములు. ఆంతర్యములు, ఇంద్రియాదులు నివియన్నియు బ్రహ్మవస్తువునందు లీనమైనవి. మనస్సు వృత్తిశూన్యమైనది గాన తాత్కాలిక దేహధారణకొరకు మాత్రము పరులచే బోధింపబడినపుడు లోకజ్ఞానము వీరికి కలుగుచున్నదని తాత్పర్యము.

7 తుర్యగ:-

మూ. భూమిషట్కచిరాభ్యాసా భేదస్యానుపబంభనాత్
యత్స్వభావైకనిష్ఠత్వం సాజ్ఞేయా తుర్యగాగతిః
ఏషాహి జీవన్ముక్తేషు తుర్యావస్థేషు విద్యతే
విదేహాముక్తివిషయం తుర్యాతీత మతఃపరమ్.

తా. బ్రహ్మకారమైన ఆత్మానుభవముకలిగి, జాగ్రత్తులో ప్రపంచజ్ఞాన విస్మృతియు బ్రహ్మవస్తువునందు తాదాత్మ్యమును కలిగి బ్రహ్మనందరస మగుచుండెయుండుట తురీయపదప్రాప్తి యనబడును. తురీయదారు ధ్యమే తుర్యాతీత మనబడును. ఈలవస్థ ముందు విపులముగ చెప్పబడును. ఈ యవస్థ జీవన్ముక్తులయందును, తుర్యావస్థ నందినవారియందును నగు పడును. దేహము తానే యనుజ్ఞానము వదలుటయే విదేహాముక్తి. ఇదియే తురీయాతీత మనబడును.

మూ. యే నిదాఘ మహాభాగా స్సప్తమీం భూమి మాగతాః
ఆత్మారామా మహత్తాన స్తే మహాపద మాగతాః
జీవన్ముక్తా నజీవన్తి సుఖదుఃఖరసస్థితే
ప్రకృతేనాథ కార్యేణ కంచి త్కుర్వన్తి వా నవా

పార్శ్వస్థబోధితా సప్తః పూర్వాచారక్రమాగతమ్
ఆచారమాచరన్త్యేవ సుప్తబుద్ధవ దుత్థితాః.

తా. ఓ నిదాఘబుషీ! ఏ మహానుభావు లీ సప్తభూమికను పొంగలరో; వారు మహాత్ములు: ఆత్మారాములు, ఉత్తమ స్థానగతులు, జీవన్ముక్తులును సగుచున్నారు. వారి జీవితకాలమంతయు బహ్యకారముగానే యుండునుగాని సుఖదుఃఖరూప సంసారమునం దెంతమాత్రమునుండదు. దేహధారణమాత్రముకొఱకు పార్శ్వమం దున్నవారి బోధితులై నిద్రావస్థలో నున్నవారు మేల్కొనురీతిని తురీయమును జాగ్రత్తులోనికి వచ్చి లోకానుసరణముగా నేకార్యము చేసిన చేయవచ్చునుగాని అంతమాత్రమున వారికి మాయాతాదాత్మ్యము కలుగనేరదు

మూ. భూమికాసప్తకం చైతద్ధీమతామేవ గోచరమ్

ప్రాప్య జ్ఞానదశామేతాం పశుష్లేచ్ఛాదయోఽపియే

స దేహన్వ్యాప్య దేహన్తే ముక్తో నాత్రతుసంశయః

జ్ఞప్తిర్ని గ్రంథివిచ్ఛేదస్తస్మిన్సతి విముక్తతా

మృగతృష్ణాంబుబుద్ధ్యాది శాంతిమాత్రాత్మక స్త్వసౌ.

తా. ఈభూమికాసప్తకము బుద్ధిమంతులకే తెలియును. పశుతుల్యులయినను, స్లేచ్ఛాదులైనను సప్తభూమికాక్రమము నెఱింగిజ్ఞానావస్థను పొందిరేని, వారు దేహధారణకాలమందును, దేహంతమునందును ముక్తులనియే చెప్పబడుదురు. ఇంను సంధియ మావంతయు లేదు గ్రంథివిచ్ఛేదమే జ్ఞానము. దేహజీవాదులును, ప్రపంచమును సత్యముగాని నమ్ముటయే గ్రంథి. అవి మాయామయములనియు, అస్వతంత్రము లనియు, అందిమిడియున్న వానికి సత్తునుకలుగజేయు సచ్చిదానందస్వరూప బ్రహ్మవస్తువు నిజమైనదనియు నెఱింగి అదియే తా స తెలిసికొనుటయే గ్రంథివిచ్ఛేద మనబడును.

ఈ జ్ఞాన మతికష్టమని తోచునుగాని అతిసులభము ఎండమావుల లోని యుదకమువలె నగుపడును. అయ్యది భ్రమగావున నాభ్రమానిచ్చి త్రియే నిజస్థితిగానున్నది గాన మనోవృత్తిశాంతియే జ్ఞానదశగా నున్నదని తాత్పర్యము.

మూ. చిచ్చైః త్యక్తకలితోబద్ధః తన్నుకౌ ముక్తి రుచ్యతే
చిదచ్చై త్యాఖిలాత్మేతి సర్వసిద్ధాంతసంగ్రహః.

తా. జ్ఞానస్వరూపమగు ఆత్మను అనాత్మయైన శరీరముగ భావించుచు యే బంధము. అనగా:-ఆత్మానాత్మ వివేకాది ఆత్మధర్మములైన సత్య జ్ఞానానంద లక్షణములు శరీరమునకును, శరీరధర్మములైన అన్యత జడ దుఃఖాది లక్షణములు ఆత్మకును కలిగియుండునట్లుగ అధ్యాసము చేసికొనుటయే అనాదియైన సంసారబంధము. అట్టి అధ్యాసమును విడిచి పెట్టుటయే మోక్షమనబడును.

62 శ రీ ర

మూ. అహింసా సత్య మస్తేయం బ్రహ్మచర్య పరిగ్రహః
అక్రోధో గురుశుశ్రూషా శౌచ స్సంతోష ఆర్జవమ్
అమానిత్వ మదంభిత్వ మాస్తికత్వ మహింసతా
ఏతే సర్వగుణా జ్ఞేయా సాత్వికత్వవిశేషతః.

తా. పరులను మాటలనైనను హింసింపకుండుట, ఇతరుల వ్యమునం దభిలాషలేకుండుట, కోపములేకుండుట గురుశుశ్రూష, శౌచము, దేహశుద్ధి, మనశ్శుద్ధి, సంతోషము, తన్ను తాను శ్రోత్రము నుకొనకుండుట, డంబము లేకుండుట, శ్రద్ధ, సద్గురువునందు శాస్త్రమును నమ్మిక, పరులకు కీడుచేయకుండుట, ననునివి యన్నియును త్వికగుణము గలవానియొక్క లక్షణములని తెలిసికొనవలెను.

63 యో గ శి ఖి

మూ. పతితా శ్శాస్త్రజాలేషు ప్రజ్ఞయా తేనమోహితాః
స్వాత్మప్రకాశరూపం తత్ కింశాస్త్రీణ ప్రకాశ్యతే
నిష్కలం నిర్మలం శాంతం సర్వాతీతం నిరామయమ్.

తా. బ్రహ్మచర్యము, గురుకులవాసము, సాధనచతుష్టయ సంపత్తి మున్నగు శాస్త్రవిహితములందు తగినగౌరవములేక నేను వ్యాకరణ సాహిత్యశాస్త్రములందు పండితుడనై యున్నాను. వేదాంతశాస్త్రమును రేపటినుండి ప్రారంభించి చదివి తరువాత జ్యోతిశ్శాస్త్రమును చదివను. అని ప్రజ్ఞలు పలుకుచు ఆ యా శాస్త్రములయం దేమేమో తాము పండితులైనట్లును, అట్లే వేదాంతశాస్త్రమునందును పండిత్యము గడించినట్లును అజ్ఞానవశముచే తలంచువారలు పతితులు. అట్టివా స్వయంప్రకాశమైన ఆత్మస్వరూపమునాబడు బ్రహ్మము సాధనసంపత్తిలే కేవల శాస్త్రపఠనమాత్రజన్య జ్ఞానముచే లభించునా!

అట్టి బ్రహ్మము నిష్కళము. అసగాః ప్రాణాది షోడశకళలును నిరచిన తరువాత నిష్పతియోగిక బ్రహ్మ మాత్మముగనే ప్రకాశించుచున్నదని భావము.

మూ. పిపీలికా యథాలగ్నా ద్దేహే ధ్యానా ద్ద్విముచ్యతే
అసౌ కిం వృశ్చిక్లైర్దేహే వా వధంసుఖ
తస్మాన్మూఢా నజానన్తి మిథ్యాతర్కేణ వేష్టితాః ॥

తా. ఆభాసః జ్ఞాని తనదేహమునందు చీమపాకినయెడల వెంటనే అబ్బాయని అతిజాగ్రత్తగా వెతకి దానిని తీసిపారవేయుచున్నాడు. ఇలా వానికి తేలు కుట్టినప్పుడును, దేహవసాన సమయమునందును సుఖముగ నుండునని యెట్లుచెప్పగలము. కనుక బ్రహ్మాతిరిక్తముగ స్వదేహమునకు వీడకలుగజేయు పిపీలికాది వృశ్చికాదికము కలదను భ్రాంతిగల

మూఢులు మిథ్యాతర్కముచేత పరివేష్టితులయి పరమాత్మ నెఱుంగ జాలరు.

మూ. అజరామరపిణ్డో యో జీవన్ముక్త స్సపవహి
పశుకుక్కుటకీటాద్యా మృతిం సంప్రాప్నువన్తివై
తేషాంకిం పిణ్డపాతేన ముక్తిర్భవతి పద్మజ!
స బహిఃప్రతిరాయాతి పిణ్డస్య పతనం కుతః
పిణ్డపాతేన యాముక్తి స్సాముక్తి ర్నతుహస్యతే
దేహే బ్రహ్మత్వమాయాతే జలానాంసైంధవంయథా
అనన్యతాం యదాయాతి తదాముక్త స్స ఉచ్యతే
విమతాని శరీరాణి ఇన్ద్రియాణి తథైవచ
బ్రహ్మ దేహత్వమాపన్నం వారిబుద్ధుదతామివ.

తా. ఎవనిదేహము యోగాభ్యాసబలమున జరామరణ విరహితమై
యుండునో వాడే జీవన్ముక్తుడు. దేహము పోయినపిదప లభించునది
దేహముక్తియనుట యుక్తియుక్తముగా లేదు. ఏమనగా పశువులు,
కోళ్లు, పురుగులుమున్నగువానికి మరణాంతమున దేహపాతము కలుగు
చున్నదిగదా? అట్టియెడ నానికి ముక్తి కలుగుచున్నదా? యోగియగు
వానిప్రాణము బైటికిపోవుట లేదుగదా! ఇంక దేహపాత మెట్లుకలుగు
న్నది? - దేహపాతానంతరము ముక్తికలుగుననుట సరికాదు. దానిని
చ్చుట యనవలయునేగాని ముక్తియన జనదు.

విదేహముక్తి యనగా:- నీటిలోపడిన యుప్పుగెడ్డ జలమయ మెట్లుగు
న్నదో యట్లే దేహము బ్రహ్మత్వమును పొందినదగుచుండగా
బ్రహ్మభిన్నత్వము నెవడు పొందుచున్నాడో వాడేముక్తుడు. పరు
లెట్టికి శరీరమనియు, ఇంద్రియములనియు దృష్టియుండిన నుండుగాక

నీరు బుడగరూపము నొందినటులనే బ్రహ్మము దేహత్వమును పొందినదిగాని బ్రహ్మమునకు భిన్నముగా దేహమనునది లేనేలేదు.

పరులదృష్టియందు గనబడుచున్న దేహభాసాదికమునం దాత్మీయమానములేక నిష్ప్రతియోగిక బ్రహ్మమాత్రజ్ఞాన మెచ్చినికి కలుగుచున్నదో అట్టివాడే విదేహముక్తుడు. స్వాతిరిక్తముగ నేమైనను కలదా? లేదా? యనుసంశయభావము; లేదా స్వాతిరిక్తముగ నేమియు లేదను దృఢభావము కలిగియుండుటయే విదేహముక్తి నాబడును కాని వేరుకాదు. ఆత్యంతిక దేహాద్యభిమానములేని జ్ఞానియే దృష్టిచే దేహముగలవానివలె గనపడినను విదేహముక్తుడగుచున్నాకాని, ఇప్పుడునాకు దేహాదికమునం దాత్మాభిమానము నిజముగాగలకనుక జీవుడనగునేను బద్ధుడనై యున్నాను. ఇప్పుడు నాకు వ్యావహారికప్రతిభాసికదృష్టితో చూడగా దేహాదికము మిథ్యగా తోచుచున్నకనుక నేను జీవన్ముక్తుడను కావచ్చును. ఈప్రార్థన దేహపాతానంతరము విదేహముక్తి నాకు చేకూరగలదు. అని స్వాతిరిక్తముగ కొంతయున్నదని భావించువారలకుమాత్రమే విదేహముక్తి ముందుగ రావలసియుండును. -అయిన నట్టివారలకును దేహపాతానంతరము విదేహముక్తి కలుగవచ్చుననుట యసంభవము. ఏలయన- స్వాతిరిక్తము దేహాద్యాభాసయున్నట్లు కనబడుచున్నది. కాన ఆభావము వాదించినవాసనాబలముచే ననుసరించి యుండుటవలన నట్టియాలోచనానామెంతయో స్వల్పముగనున్నను నదియే యధికమై (శతరుద్రోపాసమువలె) అనేకత్వభ్రాంతిని కలుగజేసి యనర్థమునొసంగు ననియతశ్రుతి స్మృతి పురాణము లుద్ఘోషించుచున్నవి. ఎవరికి స్వాతిరిక్తము దేహాదికము కలదను భ్రాంతి యుండదో అట్టివారు నిష్ప్రతియోగిక బ్రహ్మజ్ఞాన సమకాలమునందే జాగ్రదవస్థయందే విదేహులని చెప్పబడుదురు.

ఉ ప ని వ త్సా
 ధా మా ని ల య మ
 వల్లి, హాచార్యుల వ్రాసినది
 D.N.

అనగా:- దేహభాస పూర్తిగ విడుచుటచేత నన్ని తెలియవలెను.
 అట్టి పుణ్యపూరుషులు పరులదృష్టికి దేహదికము గలవారివలె గనుపడి
 నను విదేహముక్తు లనబడుచున్నారు. వారే అశరీరులు! వారే పరి
 పూర్ణులు!

మూ. సర్వదోషైర్వ్యతో జీవః కథం జ్ఞానేన ముచ్యతే
 స్వాత్మరూపం యథాజ్ఞానం పూర్ణం తద్వ్యాపకం తథా
 కామక్రోధాదిదోషాణాం స్వరూపా నాస్తిభిన్నతా
 పశ్యత్యస్యవిధిం కిన్న నిషేధోఽపి కథంభవేత్
 వివేకీ సర్వదాముక్తః సంసారభ్రమవర్జితః
 పరిపూర్ణస్వరూపం త త్సత్త్వం కమలసంభవ!
 సకలం నిష్కలంచైవ పూర్ణత్వాచ్చ తదేవహి॥

తా. ఇట్టి నిర్విశేషజ్ఞానము గలజ్ఞానియే కామక్రోధభయాది
 దోషములనుండి విముక్తు డగుచున్నాడు. కావుననే కృతకృత్యు డన
 బడుచున్నాడు.

ఇట్టినిర్విశేషజ్ఞానము లేని ఆభాసజ్ఞాని అజ్ఞానవిజృంభితము లగు
 కామాది శత్రుజాతముచేత ఆవరింపబడును. అట్టివానికి జ్ఞానమెట్లు కలుగు
 ననెడి ఆక్షేపమునకు పరిహారము చెప్పబడుచున్నది. సర్వదోషములను
 గ్రహించినట్టి స్వజ్ఞానము కలిగినప్పుడుగాని, నిర్విశేషాత్మక సిద్ధియందు
 ని దోషములే ఉండజాలవు.

అనగా: స్వాత్మరూపమైన జ్ఞానమంతయు బ్రహ్మమే. సర్వత్ర పరి
 పూర్ణముగా వ్యాపించియుండుటచే కామక్రోధాది దోషముల కాత్మ
 గ్నముగా సత్తయేలేదు. నిష్ప్రతియోగిక బ్రహ్మమాత్రము కామాది
 దోష మున్నదాలేదా? యను స్మరణయే కలుగుట కవకాశము లేదు
 'దా! అట్టి స్వాత్మమాత్రస్వరూపు డగువానికి విధినిషేధములు లేవు.

ఇట్లు జ్ఞానియగువాడు సర్వసంసారవిరహితుడు కావున సర్వదాముక్తుడై విదేశముడే యగుచున్నాడు.

ఓహిరణ్యగర్భా! సంసారభ్రమ విరహితుడగుజ్ఞానియే బ్రహ్మము అతడే పరిపూర్ణస్వరూపమగు సత్యశబ్ద వాచ్యమగు బ్రహ్మము. ఆ సత్యమే సర్వపరిపూర్ణ మగుటచేత నజ్ఞానదృష్టి ననుసరించి సకల మనియు, అనేకమనియు చెప్పబడును. ఆసత్యమే జ్ఞానదృష్టి ననుసరించి నిష్కలమనియు నేకత్వమనియు చెప్పబడును.

మూ. కర్పూరేలీయమానే కం కాఠిన్యం తత్రవిద్యతే
అహంకారక్షయేతద్వ ద్దేహే కఠినతాకుశలః
సర్వకర్తాచ యోగీంద్రః స్వతంత్రోఽనన్తరూపవాన్
జీవన్ముక్తో మహాయోగీ జాయతే నాత్రసంశయః.

తా. కర్పూరము ప్రజ్వలించుచున్నపుడు దానియందలి కాఠిన్యము పోయినట్లు దేహమునందుండు అహంకారము నశించినయెడల ననేక జన్మల నుండి సంచితాగాములను కొండలవలె ఘనీభూతమైన కాఠిన్యముగూడ నుండజాలదు.

యోగి సర్వకర్తయు, స్వతంత్రుడును, అనంతరూపములు గలవాడును, జీవన్ముక్తుడును, మహాయోగియు నగును. సంశయములేదు.

మూ. ఉపాదానంప్రపఞ్చస్య బ్రహ్మణోఽస్య న్నవిద్యతే
తస్మా త్సర్వప్రపఞ్చోఽయం బ్రహ్మైవాస్తి నచేతరత్
వ్యాప్యవ్యాపకతా మిథ్యా సర్వమాత్మేతి శాసనాత్
ఇతి జ్ఞాతేవరేతత్వే భేదస్యావసరః కుతః
బ్రహ్మైవ సర్వనామాని రూపాణి వివిధానిచ
కర్మాణ్యపి సహస్రాణి బిభర్తీతి విభావయ

సువర్ణాజ్ఞాయమానస్య సువర్ణత్వంచ శాశ్వతాత్
బ్రహ్మణోజాయమానస్య బ్రహ్మత్వంచ తదాభవేత్ ॥

తా. ప్రపంచోత్పత్తి కుపాదానకారణము బ్రహ్మముకంటె వేరయి నదిలేదు. అజ్ఞానదృష్టికి కనంబడు నీ జగత్తుంతయు బ్రహ్మమేగాని బ్రహ్మ ముకంటె వేరుకాదు. 'సర్వమాత్మా' యని శ్రుతిశాసించుటచేత వ్యాప్యవాపకత్వ భావమనునది మిథ్యయేకాని నిజముకాదు. అను తత్వము తెలిసినప్పుడు భేదమున కవసరమేలేదుగదా! నామరూపకర్మలు గల భూతసముదాయ మంతయు బ్రహ్మకార్యము. కార్యకారణముల కభేదము శాస్త్రసమ్మతమగుటచే బ్రహ్మమునందే సకలనామరూపము లిమిడియున్నవి. బంగారముతో చేయబడిన కణికయు, వలయాంగుళీయ తాదులునుకూడ బంగారమేయని చెప్పబడుచున్నట్లు బ్రహ్మమీద కలి గిన భ్రాంతి యను ప్రపంచముకూడ విచారదృష్టిచే బ్రహ్మమే యని తెలియవలెను.

మూ. స్వల్పమ ప్యస్తరంకృత్వా జీవాత్మపరమాత్మనోః
యస్తిష్యతి విమూఢాత్తా భయం తస్యాపిభాషితమ్
యదజ్ఞానా ద్భవేద్ద్వైత మితరత్తత్రప్రపశ్యతి
ఆత్మత్వేన తథాసర్వం నేతరత్తత్రచాణ్వాపి॥

తా. జీవబ్రహ్మలకు స్వల్పభేదమున్నదని భావించినను నట్టిభావన ల మూఢులకు జననమరణ సంసారాదిభయము తప్పదు. అని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. అజ్ఞానముచే (దేహాత్మభావనచేత) ద్వైతమనునది తోచు యున్నది. అప్పుడాత్మకంటె (బ్రహ్మ) వేరైనదానిని చూచుచున్నాడు. స్వజ్ఞానము (ఆత్మద్రష్ట, బ్రహ్మదృష్టి) చేత సర్వమును బ్రహ్మగను, ఆత్మ ఎప్పుడెఱుంగునో యప్పు డణుమాత్రమైనను బ్రహ్మేతరము గాదు.

మూ. యథా వంధ్యాసుతో నాస్తి యథానాస్తి మరౌజలం
 యథానాస్తి సభోవృక్ష స్తథానాస్తి జగత్ప్రీతిః
 గృహ్యమాణేఘటేయద్వ స్మృత్తికాభాతినై బలాత్
 వీక్ష్యమాణేప్రపఞ్చేతు బ్రహ్మైవాభాతి భాసురమ్.

తా. వంధ్యాపుత్రు డేవిధముగలేడో! ఎండమావులయందు నీ
 రనునది యెటులలేడో! అదేవిధముగా జగత్తునునది లేనేలేదు. ఘట
 మును గ్రహించి పరిశోధించి చూచినయెడల ఘటమునందు మృత్తిక
 యేప్రకారముగా సర్వత్ర గోచరమగుచున్నదో అట్లే జగత్తు పరిశీలిం
 చూచినచో అంతటను బ్రహ్మమే తోచుచుగాని తద్భిన్నముగ నేమియు
 గనుపడజాలదు.

మూ. సదైవాత్మా విశుద్ధోఽస్తి హ్యశుద్ధోభాతినై సదా
 యథైవ ద్వివిధారజ్జు ర్జ్ఞానినోఽజ్ఞానినో ఽనిశమ్
 యథైవ మృణ్మయఃకుమ్భ స్తద్వద్దేహోఽపి చిన్మయః
 ఆత్మానాత్మనివేకోఽయం ముదైసక్రియ తే బుద్ధైః
 సర్వత్వేన యథారజ్జూ రజత్వేనతుశుక్తికా
 వినిర్ణీతావిమూఢేన దేహత్వేన తదాత్మతా
 ఘటత్వేన యథాపృథ్వీ జలత్వేన మరీచికా
 గృహత్వేనహి కాష్ఠాని ఖడ్గత్వేనైవ లోహతా
 తద్వదాత్మని దేహత్వం పశ్య త్యజ్ఞానయోగతః.

తా. రజ్జువొక్కటియే జ్ఞానులకు త్రాడుగను, అజ్ఞానులకు స-
 ముగను తోచునటుల ఆత్మ సర్వదా విశుద్ధుడేయైనను నజ్ఞానుల కశుద్ధుని
 వలె తోచుచుండును. కుంభము మృణ్మయ మైనట్లుగనే దేహముకూడ
 చిన్మయమే, చిద్వికారమే యగుచున్నది. పండితమృన్మయ లగువారలు

కొంద ఊత్తానాత్మ వివేకమునునది నాస్తవముగ నున్నటులును,
తా మా విభేదమును చేయుచున్నటులును తలంచుచున్నారు. కాని
యిది వ్యర్థమైనపని. మూఢులు రజ్జువునందు సర్పమును, ముత్యపు
చిప్పయందు వెండిని తలంచుచున్నటుల ఆత్మయందు దేహేంద్రియ
త్వమును గాంచుచున్నారు.

మృత్తికను ఘటముగను, ఎండమావులను నీటివలెను, కాష్ఠసమూ
హము నిల్లుగను, లోహమును ఖడ్గముగను అజ్ఞానవశముచేత తలంచు
చున్నటులనే ఆత్మయందు దేహత్వమును గాంచుచున్నారు.

మూ. సిద్ధా చిత్తంసకుర్వీత చంచల త్వేన చేతసః

తథాఽపి జ్ఞాతతత్త్వోఽసౌ ముక్తిరేవ నసంశయః.

తా. యోగాభ్యాసకుడు మనస్సెప్పుడును చంచలమైన దగుటచే
యోగసిద్ధులగు సణిమాదిసిద్ధులతోడి సంబంధానుబంధమును వాసన
లతోగూడ విడువవలెను. లేనియెడల నాసిద్ధులు చూడవలెను, విన
వలె నను తత్తత్ప్రభావజనితములగు విషయములకు లోకగువానిగ
జేయుటయు నద్దాన పూర్ణత్వసిద్ధి లేకపోవుటయు జరుగును. కావున
నాసిద్ధులయందు మనస్సుంచకూడదు. ఆత్మతత్వమును చక్కగ నెఱింగిన
యోగి తనకుగల యోగసిద్ధులను ప్రకటనమొనర్చినను, రహస్యముగ
నుంచినను దానివలన నతనికి వచ్చులాభముగాని, నష్టముగాని యేమి
యునులేదు.

సిద్ధులును కోరికలే యగుచున్నవిగాన నాసిద్ధులతో సంబంధ ముంచ
గూడదు. ఆత్మవివేకిని, అమృతస్వరూపము పొందినవానికిని సిద్ధులతో
సంబంధములేదు.

64 తు రీ యా తీ త ము

మూ. మహాపురుషో య స్తచ్చీతం మయేనాఽవతీష్ఠతే॥

తా. సాధనచతుష్టయ సంపన్నులగు మహాపురుషుల హృదయములో నెల్లప్పుడు నేను నివసించుచున్నాను. అట్టివారి చిత్తమెప్పుడును బ్రహ్మకారముగనే యుండును.

మూ. సర్వత్ర పుణ్యాపుణ్యవర్జితో జ్ఞానాజ్ఞాన మపివిహాయ
శీతోష్ణ సుఖదుఃఖ మానావమానాని నిర్జిత్య వాసనా
త్రయ పూర్వకం నిన్దానన్ద గర్వ మత్సర దమ్భ దర్పేచ్ఛా
ద్వేష కామ క్రోధ లోభ మోహ హర్షామర్షాసూయాఽత్మ
సంరక్షణాదికం దగ్ధ్వా స్వవపుః ॥

తా. పిపిలికాది బ్రహ్మపర్యంతము సర్వమునందు పుణ్యపాపములను విడిచినవాడై జ్ఞానాజ్ఞానాది సర్వమును విడచి, శీతోష్ణాదులవల్లనగు సుఖదుఃఖములు, మానాభిమానములు, పరులవల్ల నగు పూజావమానములు మున్నగు సుఖదుఃఖవిషయములను విడచి, మనస్సులోనైన హర్షవిషాదములు లేక నిందాపనిందలు, గర్వము, మత్సరము, దంభము, ఇచ్ఛ, ద్వేషము, కామక్రోధ లోభమోహములు నను దుర్గుణములను విడచి, తన ఆత్మను తను రక్షించుకొనుటకై హర్షామర్షాసూయాదులను భస్మముచేసి శేషించినపదార్థము పూర్ణాత్మయని తెలియవలెను.

మూ. సర్వ విద్యాపాణ్డత్యప్రపశ్చం భస్మీకృత్య॥

తా. సర్వవిద్యలు, సమస్తమగు పాండిత్యము, సర్వప్రపంచము, సర్వమును బ్రహ్మసత్యము - జగత్తుమిథ్య యను జ్ఞానాన్నిచే భస్మము చేయవలెను.

మూ. సర్వత్ర శుభాశుభయో రనభిన్నేహ స్సర్వేంద్రియోపరమశ్చ
పూర్ణాపన్నాఽశ్రమాఽచార విద్యాధర్మ ప్రభావ మను
స్మరన్ త్యక్తవర్ణాఽశ్రమాచార స్సర్వదా దివానక్తం సమ త్వే

నాస్వప్న స్వర్వదా సజ్జారశీలో దేహమాత్రావశీలో
దేహమాత్రావశిష్టో జలస్థలకమణ్డలు స్వర్వదానున్మత్తో
భావోన్మత్తపిశాచవత్ .

తా. స్వర్వములగు శుభాశుభములయందు “అసంగ శస్త్రేణ దృఢేన
ఛిత్వా” యనున శ్లేసంగమును లేక, సర్వేంద్రియములద్వారా వృత్తి
రహితమైయుండి పార్వము తనయొక్క ఆశ్రమాదులు, ఆ యా ఆచారా
దులు విడిచినవాడై; రాత్రింబగ శ్చేడతేరిపిలేక స్వర్వకాలముల
యందు సమముగనుండి, ఈస్వర్వము స్వప్నమని తానమ్మి జీవయాత్ర
చేయవలెను.

అట్టివాని దేహము మహాసముద్రములో మునిగిపోయిన కమండ
లమువలెను, ఘటమువలెను నుండును. ఎల్లప్పుడు పసిపిల్లవానివలెను,
కల్లుతాగిన వానివలెను, పిశాచము పట్టినవానివలెను నుండును.

ఎంతగాఢనిద్రలో పిలచినను నేను జీవుడను దేహేంద్రియములే ఆత్మ
యన్న యాభాస పూర్తిగ వాసనతో ‘కర్పూరము రూపులేకుండ వేడి
లేకుండ హరించినట్లు’ నేను అన్న అజ్ఞానము (ఆభాస) నశించి, అఖండ
పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మములో నుప్పగడ్డ మహాసముద్రములో కలిసి రూపు
లేనట్లుగ సభిమానరహితమై నే నన్నపదార్థము కలిసిపోవలెను. అట్టి
స్థితిలో దేహేంద్రియములతో జాగరూకులై వ్యవహరించుట శ్రేయము.
ఇదియంతయు నింద్రజాలము; నాటకమువంటిది; కనురెప్పపాటులో
నశించిపోవునది యని తెలిసి దానియందు రాగద్వేషములు విడిచిపెట్ట
వలెను.

స్వర్వభూతములయందు నేను, నాలో స్వర్వభూతములు ఉన్నవను
జ్ఞానము కలుగుట దుర్లభము. స్వర్వభూతములులేవు. నేనులేను. స్వర్వ
మఖండ పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మమే యనుజ్ఞానము కలుగుట మరియు దుర్ల

భము. ఈ విషయములలో మాటలు చెప్పవచ్చునుగాని యఖండ సామ్రాజ్యపదవిలో మునుగుట చాలదుర్లభము. అట్టివాడు కోటిలో నొక డనునానుడి అబద్ధముకాదని తెలియవలెను. (లోకేదుర్లభతరో నతుబాహుళ్యో యద్యేకో భవతి) అనునట్లు అట్టి మహనీయుడు లోక ములో దొరుకుట దుర్లభము. అట్టివాడు వేరొక డుండడనియు కోటి కొక డుండిన నుండవచ్చుననియు నమ్మవలెను. సహస్రానేకకోటి జన్మ సుకృతముచే గాని అ య్మఖండసామ్రాజ్యపదవి దొరుకదు. ఆ పదవిలో తాను మునిగిననే కాని జన్మసాఫల్యము కాదు.

కోటిశ్వరులైనను సశ్వరమగు నైశ్వర్యమును నమ్మి చెడక సద్గురువు నాశ్రయించి అసశ్వరమును, రాకపోకలు లేనిదియునగు అఖండపదవి నందుటకై ప్రయత్నింపవలెను.

65 స న్నామ్య స

మూ. శాస్త్రజ్ఞానా త్పాపపుణ్యా లోకానుభవశ్రవణా శ్రవణభోచి
పరతో దేహవాసనాం శాస్త్రవాసనాం లోకవాసనాం త్యక్త్వా
ఽవమానం మానమివ ప్రవృత్తిం సర్వం హేయం మత్వా
సాధన చతుష్టయసంపన్నో య ససన్మ్యస్యతి నపవ
జ్జానసన్యాసీ॥

తా. శాస్త్రజ్ఞానము, పాపము, పుణ్యము, లోకములోని శ్రవణాదులు మున్నగు సర్వప్రపంచమును శాంతింపజేసి వాసనాత్రయమును విడిచినవాడు; దేహవాసన, శాస్త్రవాసన, లోకవాసన విడిచినవాడును (కక్కినకూడువలె చూచినవాడు) మానాభిమానములకు చెందిన ప్రవృత్తియంతయు సర్వము హేయమని తెలిసికొని తన్ను తా దెలిసి కొనుటకు దగిన సాధనచతుష్టయ సంబంధములగు సుగుణములు గల వాడును సన్యాసి యనబడును.

అజ్ఞానమువిడిచి జ్ఞానముసంపాదించువాడే సన్యాసి కాదు. సన్యాసి అని పేరునుండి
కర్మవిడిచినంతనే సన్యాసి కాజాలడు.

66. ప ర మ హం స ప రి వ్రా తే

హ. సద్గురుసమీపే సకలవిద్యాపరిశ్రమజో భూత్వా : సన్యాసి
సర్వ మైహికాముష్మికసుఖాశ్రయం జ్ఞాన్యేషామశ్రయం
వాసనాత్రయ మమత్వాహంజ్ఞా-రానికల విననా-
హేయ మధిగమ్య మోక్షమార్గైవసాధయే.

తా. సద్గురువు వద్ద సమస్తవిద్యలు పఠింపించి అవి అర్థమయి
ముహూపండితుడు. సర్వమునైన యిహపరసుఖములును; భౌతికములును,
ప్రతేషణ, ధనేషణ యను నీషణత్రయమును; అనిష్టములును, అశాంతి
వాసన, దేహవాసనయను వాసనాత్రయమునది కాని దేహమును, అనిష్టమును;
మమతాహంకారములును ఉండకూడదు. వసుభాష్యముననుసరించి సన్యాసి
మువలెను చూడవలెను. మోక్షమార్గము సరయవలెను.

హ. సర్వసంసారేషువిరక్తో గురుముఖ తత్త్వపరిపీత
మహావాక్యం బహిరస్తస్నేహవర్జితో —

తా. సర్వసంసారమునందు మునిగిపోకుండ విరాగిముగిసినవాడు, సన్యాసి
పరిపీతగు నుండి గురుముఖతా తత్త్వమస్పృశి మహావాక్యమును
పారాంశమును తెలియవలెను.

హ. గురుః = గుశబ్ద స్తన్నధికార స్వాత్, రుశబ్దస్థ స్థితిభావః
అన్ధకారనిరోధి త్వాద్గురు రిత్యభిధీయతే.

తా. గు అనునక్షరమున కంధకారమర్థము. అంధకారమునందును : 66
సజ్జానమును, గురు యను నక్షరమునకు గురుభావమును తెలియ

యర్థము. కావున శిష్యుల కజ్ఞానాంధ కారమును పోగొట్టి జ్ఞానముకలిగించువాడే గురువు.

కావున గురుముఖతా పరిశీలనచేసి తననిజస్వరూపమును తెలియవలెను. లోపలను వెలుపలను ఎవరియందు నేవిధమైన స్నేహమును నుంచగూడదు.

67. అక్షమాల

మూ. సకల లోకోద్దీప్తిని! సకలలోక రక్షాధికే! సకలలోకోజ్జీవికే! సకలలోకోత్పాదికే! దివాప్రవర్తకే! రాత్రి ప్రవర్తకే! సద్యస్తానయాసి, దేశాంతరయాసి, ద్వీపాస్తరయాసి, సర్వదాస్ఫురసి, సర్వహృది వాసయసినమస్తే.

తా. సకలలోకములకు దీపమువంటిదియు, రక్షించునదియు, జీవనాధార మైనదియు, సకలము పుట్టుటకుకారణ మైనదియు, సగటివేళను రాత్రివేళను తత్తద్వ్యాపారము చేయునదియు, ఆద్యంతములయందున్నదియు (త్రికాలములయందు) అన్ని దేశములకును ఆంతర్యముగా నున్నదియు, అన్ని ద్వీపాంతరములయందున్నదియు, అన్ని లోకములయందు దంతర్యామిగా నున్నదియు నై ఎయ్యది సర్వకాలములయందున్నట్లు తెలియుచున్నదో; సర్వహృదయములయందు (సర్వభూత నివాసోఽసి శ్రీవాసుదేవ నమోస్తుతే.) యనునట్లున్నదో అట్టి భూత నివాసినికి నమస్కారము.

68. అవ్యక్త

మూ. తత్రావ్యక్తం భవా ని త్యజ్ఞాయ వ్యక్తంమే
కథయేతి వ్యక్తంవై విశ్రం చరాచరాత్మకమ్॥

తా. పరమేశ్వరు డవ్యక్తముగా నుండెను. సర్వకాలములయందు జగత్తునకు విలక్షణముగా నుండెను. అవ్యక్తముగను, వ్యక్తముగనునున్న యీ సర్వప్రపంచము చరాచరమంతయు అవ్యక్తపరబ్రహ్మ మని యెఱుంగుము.

69. ఏ కా క్ష ర ము

మూ. సర్వభూతగ్ హిరణ్మయమ్॥
హిరణ్మయం బుద్ధిమతాం పరాంగతిమ్.

తా. సర్వభూతములయందు జ్యోతిర్మయమైనది. ఆజ్యోతిర్మయము బుద్ధివృత్తికి విలక్షణముగను పైమార్గముగను నున్నదని తెలియవలెను.

70. అ న్న పూ ర్ణ

మూ. నిదాఘత్వం కృతార్థోసి శృణు విద్యాం సనాతనీమ్
యస్యావిజ్ఞానమాత్రేణ జీవన్ముక్తో భవిష్యసి.
ఆత్మవ త్సర్వభూతాని పరద్రవ్యాణి లోష్ఠవత్ ॥

తా. ఓ నిదాఘమునీ! నీవు కృతార్థుడవు. సనాతనమునుండియు నున్న విద్యను చెప్పెదను వినుము. ఏవిజ్ఞానముచే నీవు నిత్యానిత్యవస్తు వివేకజ్ఞానము. చేయగలుగుచున్నావో ఆ వివేకజ్ఞాన మున్నయెడల తప్పక జీవన్ముక్తుడవు కాగలవు.

తన ఆత్మ సర్వభూతములయం దున్నదనియు, సర్వభూతములు తన యం దున్నవనియు దెలిసికొనిన బుద్ధిమంతుడు పరుల ద్రవ్యమును మట్టిబెడ్డవలె చూచును.

మూ. సర్వమేవ పరిత్యజ్య మహామానీ భవానఘ!
నిర్వాణవాన్నిర్మనసః క్షీణచీత్తః ప్రశాంతధీః

ఆత్మన్యేవ స్వశాంతాత్మా మూకాంధబధిరోపమః
 నిత్య మన్తర్ముఖస్వచ్ఛ స్వాత్మనాంతః ప్రపూర్ణతః
 జాగ్రత్త్యేవ సుషుప్తిస్థః కురుకర్మాణివై ద్విజ!
 అన్త స్సర్వపరిత్యాగీ బహిఃకురు యథాగతమ్
 చిత్తసత్తాపరాదుఃఖం చిత్తత్యాగః పరంసుఖమ్॥

తా. హృదయములో సర్వవాసనలు విడిచినవాడే మహామహాని
 వాడే లోకమునకు విలక్షణముగు ఘనవస్తువును తెలిసినవాడు. హృ
 దయములోనుండి సర్వవాసనలు విడుచుటయే నిర్వాణమనబడును. అ
 నిర్మలమైన మనస్సుగ నెన్నబడుచున్నది. అట్టివాని చిత్తమంతయు
 క్షీణించి గొప్ప శాంతముతోగూడిన బుద్ధిమంతు డగును. తన ఆత్మ
 తననిజస్వరూపముగ తెలియుటచే శాంతాత్ముడు నగును. అట్టివానిస్థి
 తోరుండియు మూగవానివలెను, కళ్ళుండియు గ్రుడ్డివానివలెను, చెవు
 లుండియు చెవిటివానివలెను నగును. సర్వము శమించినవాడు, నిత్యము
 లోపల స్వచ్ఛముగ ఆత్మను తెలిసినవాడును పరిపూర్ణమును పొందును.
 అట్టివాడు జాగ్రదవస్థలో నున్నను గాఢసుషుప్తిలో నున్నట్లుండును.
 అట్లుండి తనప్రార్థనమంతయు ననుభవించుచునుగాని బుద్ధిమంతుడు విచారి
 పడు. నేను చేయుచుంటినని యభిమానపడడు. అంతఃకరణములోని
 సర్వవాసనలు విడిచినవాడు బాహ్యమున యథాప్రకారముగ కర్మలుచేసి
 నను చేయనివాడే యగును, చిత్తము వాసనలతో గూడినప్పుడు గొప్ప
 దుఃఖము పొందును. చిత్తము వాసనలను విడిచినపుడు పరమసుఖము
 పొందును.

71. సూర్య

మూ. సూర్యఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ సూర్యాద్వై ఖల్విమాని
 భూతాని జాయంతే సూర్యాద్యజ్ఞః పర్జన్యోఽన్నమాత్మా

నమస్తే ఆదిత్య త్వమేవ ప్రత్యక్షం కర్మకర్తాఽసి, త్వ
మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి, త్వమేవ ప్రత్యక్షం విష్ణురసి
త్వమేవ ప్రత్యక్షం రుద్రోఽసి.

తా. మనకు సూర్యుడే ప్రత్యక్షుడైవము. ఆత్మయే సూర్యరూప
ముగా ప్రకాశింపజేయుచున్నది. సూర్యాత్మలే ప్రపంచము లని తెలి
యుము. యజ్ఞము సూర్యుడు. నర్నాధిపతియగు పర్జన్యుడును సూర్యుడే.
న్నము ఆత్మగ నెంచుము. నమస్కరింపుము. ఆసూర్యుడే ప్రత్యక్షముగా
నుపడు కర్మకర్త. మూర్తిత్రయమును సూర్యుడే. సర్వము సూర్యాత్మ
యని తెలియవలెను.

72. అక్ష

మూ. లోకానువర్తనం త్యక్త్వా త్యక్త్వా దేహానువర్తనం
పరమానందసందోహో వాసుదేవోహ మోమితి
తస్మాత్సర్వం పరిత్యజ్య తత్త్వనిష్ఠో భవానఘ !
అవిద్యా తిమిరాతీతమ్ సర్వాభాస వివర్జితమ్
ఆనంద మమలం సిద్ధం మనోవాచా మగోచరమ్॥

తా. వృత్తిసహితముగ లోకవాసన దేహవాసన విడిచినవాడు
పూర్ణానందములోమునిగి ఈసర్వప్రపంచము వాసుదేవ స్వరూపమని
వాసుదేవ స్వర్వమితి) నమ్మినవాడు నిత్యసుఖమును పొందును.

నేను అనుపదార్థము లేకుండునట్లు సర్వమువిడిచి సర్వప్రపంచమునకు
విలక్షణముగానున్న ఘనపదార్థమునందు నిష్ఠకలిగియుండవలెను. అజ్ఞాన
ముతో గూడిన తిమిరరోగమునకు విలక్షణముగనున్న సత్పదార్థమున
నమస్తములగు ఆభాసలను విడిచి ఏవిధమైన మలములులేకుండా అంత
రణము శుభ్రముగ తుడిచినయెడల స్వతస్సిద్ధముగ ఆత్మానుభవము

మనస్సుచేతగాని, వాక్కుచేతగాని చెప్పటకు వీలులేదు. స్వానుభవము చేతను నిజానుభవముచేతను తెలియవలెను.

73. అ ధ్యా త్మ

మూ. మాతాపిత్రమలోద్భూతం మలమాంసమయం వపుః
 శ్వేత్వా ఛణ్డాలవద్దూరం బ్రహ్మీభూయ కృతీభవ
 తస్రబహ్మోఽహ మితిజ్ఞాత్వా కృతకృత్యో భవానఘ!
 సర్వత్ర సర్వతస్సర్వ బ్రహ్మమాత్రావలోకనమ్
 సద్భావభావనా దార్ఢ్య ద్వాసనాలయ మశ్ను తే
 స్వయమేవ పరంబ్రహ్మ పూర్ణ మద్వయ మక్రియమ్॥

తా. తల్లిదండ్రుల మలమూత్రములే యీశరీరము. కావున జనన మరణములతోగూడిన అజ్ఞానమును విడిచి ఛండాలుని భాతి దూరము నుంచవలెను. అట్లొనర్చినవాడే బ్రాహ్మణుడు. కృతకృత్యు డనబడు బ్రహ్మత్మభావమును పొందినవాడు చేయతగిన కృత్యము లేమియులేవు. జగత్తునకు విలక్షణమైన బ్రహ్మభావమును పొందును.

సర్వత్ర, సమస్తపదార్థములందును సర్వము బ్రహ్మభావము చూడవలెను. అసద్భావముయొక్క దార్ఢ్యముచేతనే సర్వవాసనలు సళించును. తన నిజస్వరూపమే పరబ్రహ్మము. పూర్ణాత్మతక్క రెండవ వస్తువులేదు. చేయవలసిన క్రియలులేవు. అనినమ్మవలెను.

74. కుం డిక

మూ. నిర్వికలోఽస్మి నిత్యోఽస్మి నిరాలంబోఽస్మి నిర్భయః
 సర్వాత్మకోఽహం సర్వోఽహం సర్వాతీతోఽహ మద్వయ
 కేవలాఖిణ్డబోధోఽహం స్వానందోఽహం నిరంతరః.

తా. నేను ఏసంకల్పవికల్పములు లేనివాడను, నిత్యుడను, ఏ ఆలంబనము లేనివాడను, రెండవవస్తువు లేనివాడను, అంతటనిండిన సర్వాత్మ స్వరూపుడను, సర్వము నే నై యున్నాను, సర్వమునకు విలక్షణమైన వాడను, అద్వయుడను, కేవల మఖండపరిపూర్ణ బోధస్వరూపుడను, సర్వకాలములయం దున్నవాడను.

75. సా వి త్రి

మూ. స్త్రీచైవ పురుషశ్చ ప్రజనయతో యోవా ఏతాం సావిత్రి
మేవం వేద సపున ర్మృత్యుజ్ఞాయతే॥
అమృతకరతలాక్రౌఢ్ సర్వసంజీవనాధ్యా
వఘహరణసుదీక్షా వేదసారే మయాభే.

తా. ఈసావిత్రి ఉపనిషత్ స్త్రీగాని పురుషుడుగాని వేదములో నిష్పబడిన స్రకారము అధ్యయనము ఆచరణలో పెట్టినయెడల జనన మరణములను జయించును. హృదయ మమృతమయమై అమృతత్వము రతలామణిక మగును. జనన మరణప్రవాహ మనురోగమునకు సంజీవి యిది దీని నుపాసించినవాని కాకలిదప్పు లుండవు. వేదసారామృతము గ్రోలినతోడనే త్సుద నివారణ యగును.

76. ఆ త్మ

మూ. ఏకఏవాద్యయ స్సదా,
బ్రహ్మరూపతయా బ్రహ్మ కేవలం ప్రతిభాసతే
జగద్రూపతయావ్యేత ద్బ్రహ్మైవ ప్రతిభాసతే
విద్యావిద్యాదిభేదేన భావాభావాది భేదతః
గురుశిష్యాదిభేదేన బ్రహ్మైవప్రతిభాసతే
బ్రహ్మైవ కేవలం శుద్ధం విద్యతే తత్త్వదర్శనే॥

తా. అట్టి నిత్యమంగళ స్వరూపుడగు పరమాత్మయే ఈ శరీరము నందు వసించుటవలన అతడున్నా ఆత్మ యనబడుచున్నాడు. ఆత్మ స్వరూపు డగునతడు మాయాసంబంధము లేక సజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేదములేనివాడై సదా బ్రహ్మస్వరూపుడుగా నుండుటవలన కేవల నిర్వికార స్వయంప్రకాశుడై వెలుగుచున్నాడు.

ఆత్మస్వరూపు డగు నాపరబ్రహ్మమే యీ నానావిధ నామరూపాత్మక చరాచరప్రపంచముగా కనుపడుచుండెను. అధిష్ఠానమగు ఒకత్రా అట్లు సర్వముగదోచుచున్నదిగాని, వేరు సర్వమొకటి యచట లేన లుగ పరబ్రహ్మమగు ఆత్మయొక్కడే కల్పితములైన స్వప్నప్రపంచము వలె మిథ్యగా నగును. ఈ నానావిధ రూప మనాత్మక మగునట్టి చరాచర ప్రపంచంబు సర్వంబుగా తోచుచున్నాడుగాని యతని కన్యముగా నణుమాత్రమగునస్తు వేదియునులేదు. (విద్యావిద్యలు) జ్ఞానాజ్ఞానము లును, భావాభావములును అతడే యగుచున్నాడు. గురుశిష్యులిద్దరు ఆత్మస్వరూపు లగుటవలన వారిద్దరును పరబ్రహ్మస్వరూపులే.

తత్త్వజ్ఞానములేని యజ్ఞానదశయందే బ్రహ్మమువేరు జగత్తువేరు అను నజ్ఞానము తోచుచుండునుగాని (తత్త్వవివేకము) ఆత్మానాత్మ విచారణ చేసి స్వానుభవమును పొందినప్పుడు పైబోధలెవ్వియు నుండవు. సర్వము బ్రహ్మమాత్రముగనే తోచును.

మూ. సత్యత్వేన జగద్భావం సంసారస్య ప్రవర్తనమ్
అసత్యత్వేన భావంతు సంసారస్య నివర్తకమ్
ఘటోయమితి విజ్ఞాతుం నియమః కోన్యపేక్ష తే
వినా ప్రమాణసుష్టుత్వం యస్మి న్సతిపదార్థధీః
అయమాత్మా నిత్యసిద్ధః ప్రమాణే సతిభాసతే
న స దేశం నాపి కాలం వా న శుద్ధం వా ప్యపేక్ష తే

దేవదత్తోఽహ మిత్యేత ద్విజ్ఞానం నిరపేక్షకమ్
తద్వ ద్రబ్ధహ్మవిదోఽప్యస్య బ్రహ్మహమితి వేదనమ్.

తా. ఈమాయాకల్పితమగు జగత్తును సత్యమని భావించుటవలన జననమరణ రూపమగు సంసారము వృద్ధిపొందుచున్నది. అసత్యమని తెలిసికొనినచో వృద్ధిపొందక నశించును.

ఇది ఘటమని యెఱుంగుటకు ప్రత్యక్షప్రమాణ ముండవలయును. ఎగుచో బ్రహ్మము ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములచే పొందుటకు శక్య మగునా? కాదా? అనిన — “యద్దృశ్యం తన్నశ్యం” మొదలగు వాక్యములచే కంటితో చూడబడు పదార్థము లన్నియు నశించునవి. బ్రహ్మము కంటితో చూచుటకు వీలులేనిది కావున ప్రత్యక్షప్రమాణము లకు తెలియునది కాదు. ఈ శరీరమునందు స్వయంప్రకాశకమై, అపరోక్షమైయుండు నిర్మాత మెల్లప్పుడును సహజముగనే నిర్మలమైనది. అట్టి యీ ఆత్మ శ్రుతిప్రమాణములచేతనే తెలియబడునుగాని కాశీ రామేశ్వర కురుక్షేత్రాది పుణ్యక్షేత్రముల కేగినమాత్రమున తెలియ బడదు. అజ్ఞానముచే ఆత్మ ఆవరింపబడియుండ తాను జీవు డనుభ్రాంతిని పొందును. కావున ‘తత్త్వమసి’ మున్నగు ఉపనిషద్వాక్యములను చక్కగ విచారించి, తత్త్వజ్ఞానమునుపొంది, యద్ధాన సజ్ఞానము నివర్తించుటచే తాను జీవుడను భ్రాంతినశించి ఆత్మ తాను కేవల సాక్షిమాత్ర బ్రహ్మ ముగ నెఱుంగుచుండును.

ఒకడు తన పేరు దేవదత్తుడని తెలిసినపిదప మాటిమాటికి “నేను దేవదత్తుడను-నేను దేవదత్తుడ” ననుచు స్మరింపబనిలేనట్లుగనే సద్గురువు కొద్ద తత్త్వవిచారణచేసి ఆత్మస్వరూపుడగు తానే బ్రహ్మమని తెలిసికొని ఆత్మానుభవమును పొందనవెనుక నెల్లప్పుడు తదాకారముగ, కేవల సాక్షిమాత్రముగ నుండవలయునుగాని మరలమరల అహంబ్రహ్మస్మి అను బ్రహ్మమైతిని. నేను బ్రహ్మమైతి ననుచు ధ్యానింప పనిలేదు.

మూ. త్సుథాం దేహన్యథాంత్యక్త్యా బాలఃక్రీడతి వస్తుని
 తథైవ విద్వాన్ రను తే నిర్మమో నిరహం సుఖి
 కామా నిష్కామహుషీసన్ చరత్యే నచరో మునిః
 స్వాత్మన్యైవ సదాతుష్టః స్వయం సర్మాత్మనా స్థితః
 నిర్ధనోఽపి సదాతుష్టః వ్యసహాయో మహాబలః
 నిత్యతృప్త స్త్వ భుంజానో వ్యసమ స్సమదర్శనః
 కుర్వన్నపి నకుర్వాణ శ్చాభోక్తా ఫలభోగ్యసి
 శరీర్య వ్యశరీశ్యమః పరిచ్ఛిన్నోఽపి సర్వగః.

తా. పసిపిల్ల లాటలాడుకొనునప్పు డాకలి, దప్పిక, దేహశ్రమ
 మున్నగువానిని లెక్కగొనక నాటలయందు నిమగ్నులగురీతి బ్రహ్మ
 జ్ఞాని నేను నాది యనెడు అహంకార మనుకారములను విడిచిపెట్టి
 సర్వమును బ్రహ్మముగాజూచుచు సదా బ్రహ్మమునందే రమించు
 చుండును.

బ్రహ్మజ్ఞాని నిష్కాముడై సకలవాంఛల విడనాడి సదా పరబ్రహ్మ
 మగు తన ఆత్మస్వరూపమునందే జ్ఞప్తిగలవాడై తృప్తుడై యెప్పుడును
 బ్రహ్మస్వరూపుడై యుండును.

బ్రహ్మజ్ఞాని ధనములేనివాడయ్యును నిత్యము సంతోషముగా
 నుండును. అట్లు కోటిశ్వరుడును నుండజాలడు.

బ్రహ్మజ్ఞాని సహాయము లేనివాడయ్యును తాను మహాబలము కల
 వాడుగ నుండును. చక్రాధిపతులును, మహారాజులును అంతటి ధైర్య
 యుతులై యుండలేరు.

బ్రహ్మజ్ఞాని యొకవేళ భుజింపకున్నను నిత్యతృప్తి కలవాడుగా
 నుండును. ఆకలిదప్పులు ప్రాణవాయు ధర్మములేగాని, దేహేంద్రియ
 ప్రాణాది సకలమునకు సాక్షిగనందు నాకు లేవనియు, నెండమావు

యందు జలముతోచునట్లు భ్రాంతిచేత ఆకలిదప్పులు నాకు కలిగినట్లు
హోచుచున్నవిగాని యెంతమాత్రమును నాకు లేవనియును దెలిసికొని

త్యానందుడై నిత్యతృప్తుడై యుండును. పంచభక్త్య పరమాన్నము
లతో భుజించినవాడైనను అజ్ఞాని అట్టి నిత్యానందమును, నిత్యతృప్తిని
గొందజాలడు. జ్ఞానిఅందరిలోను సమానునివలె నున్నను తాను
మాత్రము పక్షపాతములేక సర్వమును తనవలెనే జూచుచుండును.

బ్రహ్మజ్ఞాని నిత్యనైమిత్తికాది సకలకర్మములు చేయుచున్నను
“అహంకార మమకారములు లేనివా డగుటవలన” చేయనివాడే యగు
చున్నాడు. శరీరసంబంధములగు సమస్త సుఖదుఃఖము లనుభవించు
చున్నను “కర్తృత్వ భోక్తృత్వములు చిదాభాసుని లక్షణములేగాని
—నికి సాక్షిగనుండు పరబ్రహ్మమగు ఆత్మయే తా సనుదృఢనిశ్చయము
గలిగియున్నవా డగుటచే” ఆ సుఖదుఃఖముల నంటనివాడే యగు
చున్నాడు. శరీరము కలవాడుగ లోకులకు కనబడుచున్నను “దేహేంద్రి
యములకు వేరుగను, సాక్షిగను నుండుఆత్మయే తానను నిశ్చయము
కలవా డగుటచే” శరీరము లేనివాడగుచున్నాడు. ఒకస్థలమునం దొక
—హమునం దుండువాడైనను “ఆత్మస్వరూపుడై జీవసాక్షిగనుండు
—నే సర్వసాక్షియగు కేవల సర్వ పరిపూర్ణ పరబ్రహ్మ మగుచుండుటచే”
—ను సర్వవ్యాపకు డగుచున్నాడు.

ము. అశరీరం సదాసత్త మిమంబ్రహ్మవిదం క్వచిత్
ప్రియాప్రియే నస్పృశత స్తథైవచ శుభాశుభే
మాయాకల్పా బంధమోక్షౌ సత్ స్వాత్మని వస్తుతః
యథారజ్జౌ నిష్క్రియాయాం సర్వాభాసవినిర్గమే
న నిరోధో నచోత్పత్తి ర్నబద్ధో నచసాధకః
న ముముక్షు ర్నవైముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా.

తా. దేహేంద్రియాదులకు వేరై కేవలసాక్షిమాత్మడై అశయగుచు నాత్మరూపముగనుండు యీ బ్రహ్మజ్ఞానిని సుఖదుఃఖములు పుణ్యపాపములు అంటజాలవు.

దూరముగనుండు త్రాడునుజూచి యజ్ఞానమువలన సర్పమని భ్రాంతి పడునట్లు ఆత్మజ్ఞానము లేనివారు తాము సిత్యముక్త పరబ్రహ్మమని తెలియక భ్రాంతిచే తామును జీవస్వరూపులని తలంచుచున్నారు. అట్టి వారికే మాయాకల్పితములైన బంధమోక్షములు కలవుగాని మరల పూర్వపురజ్ఞ సమీపమునకేగి చక్కగపరీక్షించి చూచినవెనుక యిది పాముకాదు. త్రాడే యని వెనుకటిభ్రాంతి సళించినట్లు” తాను జీవుడనను భ్రాంతిలేని బ్రహ్మజ్ఞానికి బంధమోక్షములులేవు.

నాశము, ఉత్పత్తి, సంసారబంధము మొదలగునవి బ్రహ్మమునకు లేవు. కావున బ్రహ్మస్వరూపుడగు బ్రహ్మజ్ఞానికిని పైయుత్పత్తి నానాదులు లేవు. సంసారబంధము లేకపోవుటవలన బ్రహ్మనుభవము. బ్రహ్మజ్ఞానికి శ్రవణ, మసనాది సాధనము లక్కఱలేదు. అజ్ఞానమును, కామమును, కర్మాదులను నివృత్తిచేసికొనినవాడే ముక్తుడనబడును బ్రహ్మజ్ఞానికి అజ్ఞాన కామకర్మాదులు లేవు. కాన తాను వానిని నివృత్తిచేసికొనవలయునను వ్యవహారమేలేదు. అందువలన తాను ముక్తుడను భ్రాంతియు తనకులేదు.

అజ్ఞానభూమియందు సంచరించువారికే సమస్తమగు లౌకిక వైదిక కర్మలు, వర్ణాశ్రమాచారాదులును కలవు; గాని జ్ఞానభూములయందు సంచరించు బ్రహ్మజ్ఞానులకు పైజెప్పిన వ్యవహారము లేవియునులే.

77: పా శు ప త

మూ. స్వాత్మస్వేవ స్వయంసర్వం సదాపశ్యతి సిద్ధయః
తథాముక్తో నముక్తశ్చ బద్ధస్యైవ విముక్తతా

స్వశరీరే స్వయంజ్యోతి స్వరూపం పారమార్థికమ్
ఆకాశమేకం సంపూర్ణం కుత్రచి న్నహిగచ్ఛతి.

తా. శరీరమునే స్వయముగ సర్వముగాను, సర్వకాల సర్వావస్థల
మందు నేమహనీయుడు చూచునో అట్టిపుణ్యాత్మునకు ముక్తిలేదు.
అంధములేదు. ఎల్లప్పు డఖండపరబ్రహ్మమే యగుచుగాన నేవిధమయిన
అంధములులేవు విముక్తుడగును.

తనశరీరమునందేకలిగి స్వయంజ్యోతియైన పరంజ్యోతిని నిజస్వరూప
ముగ నెఱిగినవాడు పరమాత్మను పొందును.

ఆకాశమువలె సర్వత్రసిండినదై ఏకమైనట్టి పూర్ణాత్మతప్ప మరి
యొకవస్తువు లేదు. పొందవలసిన దేనియునులేదు.

78. ప ర బ్ర హ్మ ము

మూ. సర్వేషాం బ్రహ్మాదీనాం దేవర్షీణాం మనుష్యాణాం
ముక్తిరేకా బ్రహ్మైకమేవ బ్రాహ్మణత్వ మేకమేవ
వర్ణాశ్రమాచారి విశేషాః పృథక్ పృథక్ -
పునర్జన్మ నివృత్త్యర్థం మోక్షస్యాహర్నిశం స్మరేత్ .

తా. మనుజులకెల్లరకు బ్రహ్మస్వరూపమును పొందుటకు హక్కు
గియున్నది. లోకమున తండ్రిఆస్తి ననుభవించుటకు గ్రుడ్డి, కుంటి,
మూగయనుభేదములేక కుమారులందరును హక్కుదారు లగునట్లు
రగవంతునిపొంది జననమరణవ్యాధి నివారించుకొనుట కందరును హక్కు
దారులే యని తెలియవలెను.

మానవులాదిగ బ్రహ్మాదిదేవత లందరకును ముక్తియొక్కటే.
బ్రహ్మయొక్కడే. బ్రాహ్మణత్వము పొందుట యొక్కటియే. భేదము

లేదు. సత్త్వానిత్య వస్తువివేకముచే పరిశోధించి, వర్ణాశ్రమధర్మములను విడచి, నిత్యవస్తువుందెలిసి అనిత్యమును విడువవలెను.

జనన మరణములను మహత్తరమగు వ్యాధిపోవుటకు మోక్షస్వరూపమును మహాదాషధమును మరువకూడదు.

79. అ వ ధూ త

మూ. తత్త్వమస్యాదిలక్ష్మ్యత్వా దవధూత ఇతీర్యతే;—

సకర్మణా సప్రజయా ధనేన త్యాగే నై కే అమృతత్వ మానసుః

తా. తత్త్వమస్యాది మహావాక్యములయందున్న లక్ష్మ్యము నెవరు తెలియుదురో వారే అవధూత లనబడుచున్నారు.

అట్టి మహనీయులకు చేయవలసిన కర్మలులేవు. చూడవలసిన జనులులేరు. పొందవలసిన ధనములేదు. సర్వమును విడిచినవారై సర్వకాల సర్వావస్థలయందును వారి మానస మమృతస్వరూపమై యుండును.

మూ. యథారవి స్సర్వరసా న్నభుజ్జే-

హుతాశన శ్చాపిహి సర్వభక్షః

తథైవయోగీ విషయాన్నభుజ్జే-

నలిప్యతే పుణ్యాపాపై శ్చ శుద్ధః.

ఆపూర్యమాణ మచలప్రతిష్ఠమ్

సముద్రమాపః ప్రవిశన్తియద్వత్

తద్వత్కామాయం ప్రవిశన్తిసర్వే

సశాన్తిమాప్నోతి నకామకామీ

న నిరోధో నచోత్పత్తి ర్నబద్ధో నచసాధకః

నముముక్షు ర్నవైముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా.

తా. సూర్యుడు సర్వరసముల నావిరిగూపముగా చేయునట్లును, అగ్ని తనలోపడు సమస్తపదార్థములను భస్మముచేయునట్లును యోగి విషయములచే నాపరింపబడు, తత్త్వద్విషయములను లయమునొందించి, బ్రహ్మపాపముల నంటక శుద్ధుడైయుండును.— అనేకములగు నదీప్రవాహములు సముద్రములోకలిసినను చలింపకుండ (వికృతిని పొందకుండ) కలుగును అట్లే కోర్కెలెల్ల నేజ్జానిని వికృతినందింపజాలనో అతడే పరిపూర్ణుడు. అతడే మనశ్శాంతిని గాంచును. విషయములందు వాంఛ నన్నవాడు మనశ్శాంతి నందలేడు.

సృష్టిస్థితిలయములు లేవు. ఉపాసకుడు లేడు. మునుక్షువు లేడు. సుక్తుడును లేడు. అనియు అఖండపరిపూర్ణమే నిండియున్నదనియు తెలియవలెను.

సూ. గుఱ్ఱాపుఱ్ఱాది దహ్యేత నాన్యారోపితవహ్నినా
నాన్యారోపితసంసారధర్మా నేక మహం భజే.

తా. గురునింగింజమీద ఎరుపు ఆరోపితమేగాని నిజమైన అగ్ని నాజాలదు. ఎర్రగా నున్నందువలన నదికాల్పలేదుగదా! అట్లు లీ సర్వ సంసారముకూడ ఆరోపితమేగాని నిజముకాదని తెలిసినయెడల సంసార ధర్మము లంటక విలక్షణుడైన పరమాత్మను తెలియును.

సూ. ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం బ్రహ్మనన్దోవిభాతి మేసర్వం
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం దుఃఖం సంసారికం నవీక్షేఽద్య
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం స్వస్యాజ్ఞానం పలాయితంక్వాపి
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం కర్తవ్యం యేనవిద్యతే కించిత్
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం ప్రాప్తవ్యం సర్వమన్త సంపన్నమ్
ధన్యోఽహం ధన్యోఽహం ధన్యోధన్యః పునఃపున ర్ధన్యః

అహోపుణ్య మహోపుణ్యం ఫలితం ఫలితందృఢమ్
 అస్యపుణ్యస్య సంపత్తే రహోవయ మహోవయమ్
 అహోజ్ఞాన మహోజ్ఞాన మహోసుఖ మహోసుఖమ్
 అహోశాస్త్ర మహోశాస్త్ర మహోగురు రహోగురుః॥ ఇతి—

తా. నేను ధన్యుడనైతిని. అజ్ఞానమంతయుపోయి బ్రహ్మనందచ-
 స్పష్టమగుటచేతను, సంసారముఖములన్నియు విడిపోవుటచేతను, నిజస్వ-
 రూపము స్వీయమగు జ్ఞానముచే తెలియబడుటచేతను, అవిద్యతోగూడ
 కర్మ చేయవలసినదియు, పొందవలసినదియు కించిత్తయినను 'లేకపోవు
 చేతను, సర్వమంతముల వలననగు ఫలము పొందబడుటచేతను శతధ-
 సహస్రధా ధన్యుడనైతిని. ఇకనుచేయవలసిన దేదియునులేదు. పుణ్యము-
 లన్నిటిలో గొప్పదగు పుణ్యము నందితిని. ఫలము లన్నిటిలో
 గొప్పదగుఫలము నందితిని. దృఢమైన పదవి నందితిని. జన్మజన్మాంత-
 ములనుండి చేసినపుణ్యసంపద చ్యుతము కాకుండగను, మరచిపోకుండ
 గను నుండెడుపదవిని పొందితిని. జ్ఞానము లన్నిటిని విడచి ఆత్మజ్ఞానము
 పొందగలిగితిని. సుఖము లన్నిటికన్న మిన్నయగు ఆత్మసుఖము కలిగి-
 నది. శాస్త్రములన్నిటికన్న ఘనమగు ఆత్మశాస్త్రము దొరికినది.
 బాధగురువులుకాక బోధగురువులకైనను చెప్పశక్యముగాని అఖండ
 పరిపూర్ణమే శాశ్వతగురువుగను, సద్గురువుగను దొరికెనని తెలియవలెను.

80. త్రి పు ర తా ప న్యు

మూ. పరమాత్మా సదాశివోఽక్షరం విమలం నిరుపాధి;—

మనోహి ద్వివిధంప్రోక్తం శుద్ధంచాశుద్ధ మేవచ

అశుద్ధం కామసంక్లంబం శుద్ధం కామవివృతమ్.

మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బద్ధమోక్షయోః

బద్ధాయ విషయానక్తం ముక్త్యై నిర్విషయం స్మృతమ్
ఏకఏవాత్మ మస్తవ్యో జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తిషు
స్థానత్రయ వ్యతీతస్య పునర్జన్మ నవిద్యతే॥
ఇ త్యేవం పరంబ్రహ్మరూపం సర్వభూతాధివాసం.

తా. పరమాత్మ ఎల్లప్పుడు శివస్వరూపమే; అక్షరస్వరూపమే; గాని
క్షరస్వరూపముకాదు. ఏమలములు లేనివాడు, ఏయుపాధియు లేని
వాడు అని తెలియవలెను.

మనస్సు శుద్ధమనియు, అశుద్ధమనియు రెండువిధములుగా నుండెను.
కామనంకల్పముతో గూడినప్పుడు అశుద్ధమనియును, కామనంకల్ప వర్జిత
మైనపుడు శుద్ధమనియు చెప్పబడెను.

మనుష్యుని బంధమోక్షములకు కారణము తనమనస్సే యగు
చున్నదిగాని ఇతరు లెవ్వరును కారు. విషయమం దాసక్తిగల మనస్సు
బంధమగును. విషయములం దాసక్తి లేనిమనస్సు మోక్షమునకు కారణ
మగుచున్నది.

జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులయందు ధ్యానించితగిన ఆత్మఒకటే అని
యును, - త్రివిధ స్థానములయందు, అవస్థలయందు, జాగ్రత్స్వప్న సుషు
ప్తులయందును అవస్థలనంటక అతిక్రమించినవానికి జననమరణము
లుండవు.

పరిదృశ్యమానప్రపంచ మంతటను, సర్వభూతములలోను పరబ్రహ్మ
స్వరూపము నివాసముగ నున్నదనియు నమ్మవలెను. “వాసుదేవ
స్సర్వమితి” యను వాక్యమునుబట్టి సర్వమును భగవత్స్వరూపమనియు
‘సర్వభూతనివాసోఽసి’ అనుదానినిబట్టి సర్వభూతములయందు నివాస
ముగా నుండుటచే సర్వభూతముల సేవయే భగవంతుని సేవయనియు తెలిసి
కొని చేయవలెను.

81. దే వి

మూ. హృత్పృష్ఠరీక మధ్యస్థాం ప్రాతస్సూర్యసమప్రభాం
 సమామిత్యా మహందేవి ! మహాభయ వినాశినీమ్
 సమామిభవభీతోఽహం సంసారార్థవతారిణీమ్.

తా. ప్రాతఃకాలమందలి సూర్యబింబములె హృదయకమలమునం
 దాపరమాత్మ యుండునని తెలియుము. నిత్యము ఆ మహాస్వరూప
 మును ధ్యానించి నమస్కరించుచుంటివేని జననమరణాది గూఢకమైన
 సంసారభయము నశించి తరించుమార్గము కరతలామలక మగును.

82. త్రి పు ర

మూ. నిత్యా సాక్షోడశికం పురమధ్యం భిభర్తి,
 దేవతాయై మహత్యై స్వాత్మీకృతే సుకృతీ సిద్ధిమేతి.
 భగశ్చక్తిర్భగవాన్.

తా. షోడశకళలతో గూడినపురమందు మధ్యస్థయై నిత్యకళ యున్న
 దనియు ; గొప్పమహత్తని చెప్పబడు ఆపరదేవతయే తననిజస్వరూపమ
 గను, ఆత్మస్వరూపముగను, సుఖస్వరూపముగను నుండి సిద్ధి నొందిం
 జేయున దనియును; సూర్యునికంటె కిరణములు వేరుకానట్లు లాభక
 వంతునిదైనశక్తి భగవంతునికంటె వేరుకాక భగవంతునిగనే చెప్పబ
 చున్నదనియును తెలిసికొనుము.

పుష్ప - గంధములకును, పంచదార - మాధుర్యములకును ముఖ్య
 వేరురూపము లేనట్లుగనే భగవంతునికిని తచ్చక్తికిని మధ్య వేరురూపము
 లేదని నమ్మినయెడల సూర్యోదయమైన పిదప చీకటిపోయినట్లు అజ్ఞాన
 జనితములగు ఆభాసలన్నియు నశించును.

83. క రో

మూ. సర్వోపాధివినిర్ముక్తం స్వాత్మానం భావయే త్సుధీః
సర్వవేదాంత సిద్ధాంతసారం వచ్చి యథార్థతః.

తా. సర్వోపాధులను విడచి తననిజమైన ఆత్మ నెవరు తెలియుదురో
మారు ముక్తులు కాగలరు. సర్వవేదాంతములలో చెప్పిన ముఖ్యసార
దే యని యథార్థముగ తెలిసిన సాధకుడు ముక్తుడని తెలియుము.

84. భా వ నో

మూ. ఆత్మాన మఖిణ్ణాకార మానృత్య సకలబ్రహ్మాణ
మణ్డలం, స్వప్రకాశం ధ్యాయేత్,—
స్వ వ్యతిరీక్త వస్తు సంఘ రహితస్మరణం విభూషణమ్,
సమస్తయాతాయాతవర్జ్యం నై వేద్యమ్; అవస్థా
త్రయీ ఐకీకరణం తామ్బూలమ్;—
శ్రీచక్రరాజసాన్నిధ్యం గ్రహదోషనివారణమ్
సర్వానిష్టప్రశమనం సర్వసౌభాగ్యకారణమ్॥

తా. అఖండముగనున్న ఆత్మస్వరూపమును ఆవరణ విక్షేపశక్తు
గూడిన బ్రహ్మాండములు సర్వజగత్తుతో కప్పబడెను. అయ్య
నావరణము తన నిజప్రకాశముచే ధ్యానముచే ఖండించవలెను.

తనకంటె వేరుగ నొకవస్తువైనను లేదను దృఢనిశ్చయముచే ఖండించి
స్మరణలో నుండుటయే భూషణమనబడును. రాకపోకలులేని స్థితియే
వేద్యము. మూ డవస్థలు లేక ఏకస్వరూపముగా నుండుటే (గుణ
రహితముగ నుండుట) తాంబూలము.

ఈ శ్రీచక్రార్చన లున్నచోట గ్రహబాధలు, నానావిధములగ

వ్యాధిబాధలు నుండజాలవు. మహత్తరసౌఖ్యము కలుగును. అది యునుగాక నాశనములేని అఖండసౌభాగ్యము కలుగును.

85. రు ద్ర హృ ద య ము

మూ. సర్వాధిష్ఠాన మద్వద్ద్వం పరంబ్రహ్మ సనాతనమ్
తదాత్మకత్వా త్సర్వస్య తస్మాద్భిన్నం నహిక్వచిత్
అహమస్మీతి నిశ్చిత్త్య వీతశోకో భ వేన్మునిః
స్వశరీరే స్వయంజ్యోతి స్వరూపం సర్వసాక్షిణమ్॥

తా. అధిష్ఠానమై, ఏకస్వరూపమై, చిరకాలమునుండియు నున్న యఖండపరబ్రహ్మము సర్వజగత్తునకు కారణమగుచున్నది. పూర్ణాత్మకంటె వేరుగనున్న సర్వము మిథ్యయేయని తెలియుము.

బ్రహ్మమే నేను; నేనే బ్రహ్మము నని యనుకొను మహాముని శోక మోహములను విడచి తనశరీరములోనే స్వయంజ్యోతిచే తననిజస్వరూపమును తెలిసి విదేహు డగుచున్నాడు.

86. యో గ కు ం డ ల్య

మూ. అభ్యాసం జన్మనామస్తే కృత్వా తద్భావసాధితమ్
గురువాక్యసమాభిన్నే బ్రహ్మజ్ఞానం స్ఫుటీభవేత్
కర్ణధారం గురుంప్రాప్య కృత్వా సూక్ష్మంతరన్తచ
అభ్యాసవాసనాశక్త్యా తరన్తి భవసాగరమ్.

తా. అనేకజన్మలనుండియు చేసిన అభ్యాసబలముచే తన స్వరూపమును పొంది కృతార్థు డగుచున్నాడు. అట్టివాడు చేయలేనత్యములేవియు లేవు.

గురువాక్యములచే మనస్సునకు సమాధానము (సంశయ రాహిత్యము) కలుగకపోయినచో బ్రహ్మజ్ఞానము విపులముగ గోచరముకాదు. గురువుచెప్పాచున్న సద్బోధను చక్కగ గ్రహించి అయ్యత్కారముని, ఆసద్గురుమూర్తిని పొందవలెను. సూక్ష్మబుద్ధిచే నాపదార్థమును పొందినవాడు జనన మరణాది రూపమగు దుష్కరప్రవాహమును దాటి కృతకృత్యుడగుచున్నాడు.

అభ్యాసబలముచే వాసనలు విడిచినవాడే యి మ్మహాసముద్రమును దాటగలవాడు.

87. భ స్మ జా బా ల

మూ. అనాద్యస్తం, నిష్కళం, నిర్గుణం, శాస్తం, నిరజ్జన, మనామయమ్॥

తా. ఆ పరమశివుడు సృష్టిస్థితి సంహారములు లేనివాడు. నిష్కలుడు, నిర్గుణుడు, నిరంజనుడు, శాంతుడు, వృత్తిరహితుడు, నామరూపములులేనివాడు, నని యెఱుంగవలెను.

88. దుద్రాక్షజాబాల

మూ. భక్తానుగ్రహకారణాత్ భక్తానాం ధారణా త్పాపం
దివారాత్రకృతం హరేత్.

తా. ఆపరమశివుడు భక్తులయందు దయకలిగి యుండుటచే ముఖ్యకార్యముగ గలవాడగుటచే భక్తులందరియొక్క పాపములను తత్తద్భక్తి తారతమ్యము ననుసరించి రాత్రింబగళ్లను భేదములేక హరించును.

89. గ ణ ప తి

మూ. త్వం వాఙ్మయ స్త్వం చిన్మయ స్త్వ మానస్తమయ
స్త్వం బ్రహ్మమయ స్త్వం సచ్చిదానందాద్వితీయోఽసి

త్వం ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాఽసి త్వం జ్ఞానమయో
విజ్ఞానమయోఽసి;—

సర్వంజగదిదం త్వత్ స్తిష్ఠతి సర్వంజగదిదం త్వయి
ప్రత్యేతి;—

సమో వ్రాతపతయే సమో గణపతయే సమః ప్రమథ
పతయే సమస్తే అస్తు లంబోదరా యైకదంతాయ
విఘ్న వినాశినే శివసుతాయ వరదమూర్తయే సమో నమః.

తా. నీవు వాఙ్మయుండవు; చిన్మయుండవు; ఆనందమయుండవు;
బ్రహ్మమయుండవు; సచ్చిదానంద స్వరూపుడవు; రెండవదిలేని ప్రత్యక్ష
పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవు; నీవే జ్ఞాన విజ్ఞానమయుడవు;—

నీవలననే సకలప్రపంచమును కలుగుచున్నది. నీవే ప్రపంచము
నందలి జంగముస్థావరములను రక్షించుచున్నావు. నీయందే ప్రపంచ
మంతయు లయమును పొందుచున్నది;—

సమస్త సముదాయములకును, సకల గణములకును నధిపతి
యగుగణేశునకు సమస్కారము. లంబోదరునకు, ఏకదంతునకు, సమస్త
విఘ్నములను నాశనము చేయువానికి, శివునికుమారునకు సకలాభీష్ట
ముల ననుగ్రహించు నాదివ్యమూర్తికి సమస్కారము.

90. ద ర్శ నో

మూ. తీర్థే దానే జపే యజ్ఞే కాష్ఠే సామాణకే సదా
శివం పశ్యతి మూఢాత్మా శివేదేహే ప్రతిష్ఠితే
అన్తస్థం మాం పరిత్యజ్య బహిష్ఠం యస్తు సేవతే
హస్తస్థం పిణ్డముత్పజ్య లిహేత్కూర్పర మాత్మనః
శివమాత్మని పశ్యన్తి ప్రతిమానసయోగినః
అజ్ఞానినాం భావనార్థం ప్రతిమాః పరికల్పితాః.

తా. మంగళకరుడగు పరమాత్మ దేహమునందు ప్రతిష్ఠితుడై యుండ-
 మూఁడు బాహ్యము లగుతీర్థములందును, దానములందును, జపముల
 యందును, యజ్ఞములయందును, కాష్టములయందును, సామాణముల
 యందును, సప్తరమాత్మను గాంచుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు.
 ఎవ్వడు తనదేహమునందు ప్రతిష్ఠితు డైయున్న దేవుని విడనాడి
 వెలుపల నెచ్చటనో యుండె ననితలచి విగ్రహదులయందు వెదకు
 చున్నాడో; వాడు చేతియందలి వెన్నముద్దను విసగవైచి తనమోచేతిని
 నాకుటకు ప్రయత్నించు మూర్ఖునితో సమానుడు.

యోగీశ్వరు లగువారు పరమాత్మను తమలోపల గాంచు
 చుందురు గాని విగ్రహదులయందు చూచుటలేదు. మూఁడులు
 నజ్ఞానులు నగువారల భావనార్థమై విగ్రహములు కల్పింపబడిన వని
 యెఱుంగవలెను.

మూ. ఆత్మతీర్థ మహాతీర్థ మన్యతీర్థం నిరర్థకమ్
 శతశోఽపి జలైర్దాతం సురాభాణ్డ మివాశుచి.

తా. కల్లుకుండ నూరుకడవల నీటితో కడిగినను, శుభ్రవస్త్రముతో
 తుడిచినను శుచికానియట్లు లన్యతీర్థములయం దెంతకాలము మునిగినను
 లాభములేదు. ఆత్మతీర్థమే మహాతీర్థమని యెరిగివర్తింపవలెను.

మూ. అపూర్వ మపరంబ్రహ్మ స్వాత్మానం సత్య మద్వయమ్
 ప్రజ్ఞానఘన మానందం యఃపశ్యతి సపశ్యతి
 నాడీపుంజం సదాసారం నరభావం మహామునే
 సముత్సృజ్మాత్మనాఽత్మాన మహ మిత్యవధారయ
 అశరీరం శరీరేషు మహాన్తం విభు షిశ్వరమ్

ఆనంద మక్షరంసాక్షా న్మత్వాధీరో నశోచతి
విభేదజనకే జ్ఞానే నప్యే జ్ఞానబలాన్మునే
ఆత్మనో బ్రహ్మణోభేద మనంతం కింకరిష్యతి.

తా. పరబ్రహ్మము నపూర్వముగను, అపరముగను భావింపవలెను. పూర్వమనగా: తనకంటె ముందుగా నున్నదనునది కారణము. అట్టి కారణములేనిది అపూర్వమనబడును. పరమనగా-తనకంటె తగువాత పట్టినదనునది కార్యము. అట్టికార్యాదికములేనిది అపరము. ఇట్టిబ్రహ్మము సత్యముగ అద్వయము. (తనకంటె భిన్నమైనదిలేనిది) స్రజ్జానఘనమైనది, ఆనందస్వరూపమైనది యనియు, నిట్టిబ్రహ్మమే తాననియు నెవ్వ రెఱుంగుదురో; వారే జ్ఞానులనబడుదురు.

చిత్తశుద్ధి యెంతవఱకు కలుగజాలదో అంతవఱకు నరభావమును పొంది యోగాభ్యాసాదికములగు శాస్త్రప్రతిపాదితోపాయ సమాశ్రయణముచే బ్రహ్మభావమును పొందినవాడై-నరభావ మనునది నాడిపుంజమనియు సారములేని సంసారమనియు చక్కగనెఱింగి నరభావము - జీవభావము వదలినవాడై “యద్భావం తద్భవతి” యనునట్లాత్మభావమును పొందును. (నేనే ఆత్మస్వరూపుడ నను దృఢభావనను పొందవలయును) ఇట్టి ఆత్మభావము తెలిసినవాడు ఈపాంచభౌతిక దేహము తనదికా దనియును; బ్రహ్మాది పిపీలికాంతమగు ప్రాణిజాతముయొక్క శరీరములయందు సాక్షిమాత్రుడై పరమేశ్వరుడుండు ననియును; అట్లుగుటచే నాతడశరీరు డనబడుననియును; ఆనంద స్వరూపుడగుననియు, నట్టి పరమేశ్వరుడే తా నను దృఢబుద్ధికలిగి దుఃఖింపజాలడు.

సాంస్కృతీజ్ఞాన ఒలమువలన నజ్ఞానము నశించుచున్నది. అజ్ఞానము నశించునంత తనకంటె వేరుగబ్రహ్మము లేదను దృఢతరమగు జ్ఞానము కలుగును.

మూ. అథాతః సంప్రవక్ష్యామి సమాధిం భవనాశనమ్
 సమాధి స్సంవిదుత్పత్తిః పరజీవై క తాంప్రతి
 నిత్య స్సర్వగతో హ్యత్మా కూటస్థో దోషవర్జితః
 ఏకస్సన్ భిద్యతే భ్రాన్త్యా మాయయా నన్వరూపతః
 తస్మా దద్వైత మేవాస్తి నప్రపంచో నసంస్కృతిః
 యథాకాళో ఘటాకాళో మథాకాళ ఇతీరితః
 తథా భ్రాన్త్యై ద్విధాప్రోక్తో హ్యత్మా జీవేశ్వరాత్మనా
 నాహందేహో నచప్రాణో నేంద్రియాణి మనోనహి
 నదా సాక్షీస్వరూపత్వా చ్ఛినపవాస్మి కేవలః
 ఇతిధీర్యా మునిశ్రేష్ఠ! సాసమాధి రిహోచ్యతే.

తా. ఇక జన్మ సంసార నాశకర మగుదానినిగూర్చి వివరించు
 చున్నాడు. పరమాత్మయు, దేహాభిమాని యగుజీవుడును వాస్తవముగ
 నొక్కడే యనుజ్ఞానము కలుగుటయే సమాధియని చెప్పబడును. కూట
 స్థుడును, దోషవర్జితుడును, సర్వగతుడును, నిత్యుడునునగు ఆత్మయొక్క డే
 అయినను భ్రాంతిచే వేరుగ గనబడును; గాని వాస్తవముగ చూచిన
 యెడల నాతడు వేరుకాజాలడు. కావున అద్వైతమే వాస్తవముగాని
 బ్రహ్మముకంటె వేరుగ జగత్తుగాని సంసారముగాని లేదు.

ఆకాశమంతయు నొక్కటియే యైనను భ్రాంతియుతు లద్దానిని
 ఘటాకాశ మథాకాశము లనుచు భేదమును నిరూపించునటుల యాత్మ
 యొక్కటియే యైనను 'జీవ బ్రహ్మ' లని భేదముగ యజ్ఞాను లందురు.

నేను దేహేంద్రియములుకాను. సర్వసాక్షి స్వరూపుడనగుటవలన
 కేవల మీశ్వరుడనే నేను. అని యిట్టి స్థిరబుద్ధి సర్వదా కలిగియుండు
 టయే సమాధి యనిచెప్పబడును. దీనినే నిర్వికల్పసమాధి యనియు
 చెప్పుదురు.

91. తా ర సా ర

మూ. తత్పరః పరమపురుషః పురాణపురుషోత్తమా నిత్య
శుద్ధ బుద్ధ ముక్త సత్య పరమానందానం తాద్యయ
పరిపూర్ణః బ్రహ్మైవాహం రామోఽస్మి॥

తా. సృష్టికి పూర్వమందున్న యాపరతత్వమే (ఆపరమ పురుషుడే)
ఈసృష్టిలో సకలపురాణములలో నుత్తమపురుషుడుగను, నిత్య స్వరూ
పుడుగను, శుద్ధబుద్ధ ముక్తముగను, (ఏవిధమైన మలములు లేనివాడుగను)
నిత్యస్వరూపుడుగను (సమస్తమగుసృష్టి నశించినను నాశనము లేకుండ
యథాస్థముగ నున్నవాడుగను) పరమానంద స్వరూపుడుగను, అనంత
స్వరూపుడుగను, అద్వయుడుగను (రెండవది లేనివాడుగను) అఖండ పరి
పూర్ణుడుగను చెప్పబడిన యాపరబ్రహ్మమే శ్రీరామచంద్రమూర్తి అని
తెలియవలెను.

92. మ హా వా క్య ము

మూ. అథ హోవాచ భగవాన్బ్రహ్మైవరోక్షానుభవ పరో
పనిషదం వ్యాఖ్యాన్వామః గుహ్య స్సహ్య తరైషా
న ప్రాకృతాయోపదేష్టవ్యా సాత్వికాయాంత
ర్ముఖాయ పరిశుశ్రూషవే॥

తా. ఇయ్యుపనిషత్తునం దాత్మకంటె వేరుగ ప్రపంచ మనునది
యుండుట సంభవింప జాలదనియు, శాస్త్రయుక్త్యనుభవ విమర్శన
పూర్వకముగా విచారించినయెడల బ్రహ్మమాత్రమే కలదనియు ప్రతి
పాదించబడుచున్నది. ఈవిషయము క్రమముగ సంగ్రహముగ తెలుప
బడును. సాధనచతుష్టయ సంపత్తిగలుగుటచే నుత్తమాధికారులైన
పురుషులనుగూర్చి సృష్టికర్తయగు చతుర్ముఖబ్రహ్మ ఆత్మానుభవము

నిట్లు ప్రకటించియున్నాడు. కేవలము అపరోక్షానుభవమును మాత్రమే ప్రతిపాదించునట్టి యుపనిషత్తులు మాత్రమే మేము చెప్పుచున్నారము.

ఈ చెప్పబోవు ఉపనిషత్తు అతిరహస్యమైనది. కావున దీని ససర్వుల కుపదేశింపక అతిరహస్యముగ నుంచవలెను. ఇయుపనిషత్తు సాధన చతుష్టయ సంపత్తిలేని సాధారణపురుషుల కుపదేశింపక, సత్వగుణ ప్రవృత్తి గల వారలకును, విషయాది కాంక్షల విడచి అంతర్ముఖులైన వారికిని, స్వాచార్య శుశ్రూషాపూర్వకముగ చరించునానికి నుపదేశింపవలెను.

మూ. అథ సంస్కృతిబంధమోక్షయోః విద్యాఽవిద్యే చక్షుషే
ఉపసంహృత్య విద్యాయాఽవిద్యా లోకాండ
స్తమోదృక్.—

తమోహి శారీరప్రపఞ్చ మాబ్రహ్మస్థావరాంత మన
న్తాఖిలాజాండభూతం నిఖిల నిగమోదిత కర్మవ్యవ
హారో లోకః॥

తా. నిత్యానిత్య వస్తువివేకము, ఇహముత్రార్థ ఫలభోగ విరాగము, శమాది షట్క-సంపత్తి, ముముక్షుత్వము నను సాధనచతుష్టయ సంపత్తి కలిగినతరువాత ముముక్షు వగువాడు సంసారబంధ మన నేమియో ; మోక్షమన నేమియో; అవిద్యయు — విద్యయునన నేమియో యెఱుంగవలెను.

బంధమనగా:— తనకంటె భిన్నముగా బ్రహ్మమగు నొకటి కలదను భావన. దీనికే ప్రవృత్తిమార్గమని వ్యవహరింతురు.

ఇట్టి సంసారబంధమునకును, మోక్షమునకును కారణభూతము లగునవి అవిద్యాచక్షుస్సు, విద్యాచక్షుస్సునని రెండువిధములు. అందు అవిద్యాచక్షుస్సు సంసారమనునది వాస్తవముగ కలదని తోపింపచేసి

బంధమునందు బ్రవర్తింప జేయుచుండుటచే బంధహేతు వగుచున్నది. విద్యాచక్షుస్సు సంసారమును నివర్తింపజేసి మోక్షమునందు బ్రవర్తింప జేయుటచే మోక్షహేతు వగుచున్నది. ఇ య్యపిద్యా విద్యాచక్షుస్సులు రెండును రెండునేత్రములవలె నుండి సంసారమునది వాస్తవముగ కలదని యొకటియు, లేదని యొకటియు తెలుపుటచే వేదసూపమగు ఆభాస కలుగుచున్నది. బ్రహ్మాతిరిక్తముగ నెట్టివస్తువైనను వాస్తవముగ లేదను సమ్యక్జ్ఞానముచే ఆభాససూపమైన ప్రపంచమును నిరసించి స్వతస్సిద్ధమైన బ్రహ్మమును నిష్ప్రతియోగిక స్వమాత్రముగ నెఱింగిన పండితుడు విదేహముక్తు డగుచున్నాడు.

అవిద్యానేత్రము గలవా డవిద్యాదృష్టితో బ్రహ్మముకంటె భిన్నముగ మరొక్కటిగలదని భావించును. బ్రహ్మము నావరించు కొనుచుండుటచే నితడు తమోదృష్టి కలవాడని చెప్పబడును. స్థావరకము — తన్నుకప్పివైచునది యగు తమస్సనునది ఎట్టిది అనగా: స్వజ్ఞానము చేతగాని కాలవిక్షేపముచేతగాని నశించునది. అదియే శరీర మనబడుచున్నది. దీనికే అవిద్య యనిపేరు. అవిద్యయే స్థానము. ఇ య్యవిద్యా కార్యమే బ్రహ్మమొదలు స్థావరములవఱకు గలిగియున్నది. ఇదియే జగత్తు. ప్రపంచ మనగా:- అంతట వ్యాపించియుండునది. బ్రహ్మము నావరించి యున్నదనియు, వ్యవహారకాలమందుమాత్రమే ఉన్నదానివలె తోచుచున్నదికావున వ్యవహారికమును ఆభాసకమని యెఱుంగవలెను. అనంతమును సకలమును నైవేలయుచు బ్రహ్మాండముగతోచుచున్న చరాచరసర్వప్రపంచము ఆభాసకముగను, ప్రాతిభాసికముగను చెప్పబడుచున్నది. అజ్ఞానలోకమును బాగుగ నెఱుంగవలెను. తా నెవరో తెలిసికొనలేని జనసముదాయ మజ్ఞానలోకమని వాడబడుచున్నది.

మూ. పరమాత్మాఽఽవిర్భవతి —

సహస్రభాసుమచ్ఛురితా పూరితత్వాదలీయా పారావార

పూరణవ నైషాసమాధిః నైషాయోగసిద్ధిః నైషో
మనోలయః బ్రహ్మైక్యంతత్ ॥

తా. పరమాత్మ స్వమాత్రముగ, నిజస్వరూపముగ ఆవిర్భవించును.
అట్టి పరమాత్మయే తా నగుచున్నాడు.

బ్రహ్మమాత్ర పర్యవసన్నమైన తత్త్వజ్ఞానవృత్తి ఒక్కసారిగ
కోటిసూర్యు లుదయించినప్పు డుండునట్టి కాంతిచే ప్రకాశించుచుండును.
ఇట్టి బ్రహ్మమాత్ర పర్యవసన్నమైన వృత్తి అలలులేని నిండుసముద్రము
జలముచే పరిపూర్ణమై యుండునట్లు బ్రహ్మమాత్ర రస స్వరూపముచే
నంతటనిండి చిచ్ఛక్తి లేకయుండును. ఇట్టివృత్తిని సమాధియనిగాని,
యోగసంసిద్ధి యనిగాని, మనోలయ మనిగాని చెప్పుటకు వీలుకాదు.
ప్రత్యగ్బ్రహ్మైక్య మనియే భావింపదగినది.

మూ. ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే సర్వాణిసూషాణి విచిత్ర్య
ధీరః, నామానికృత్యాభివ దన్యదాస్తేః—
ధాతా పురుస్తా ద్య ముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్
ప్రదిశ శ్చతస్రః తమేవం విద్వా నమృత ఇహభవతి
నాన్యఃపన్థా అయనాయ విద్యతేః—
యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాః తానిధర్మాణి ప్రథమా
న్యాసన్ తేహనాకం మహిమాన స్సచస్తే యత్ర
పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః॥

తా. ప్రత్య గ్బ్రహ్మైక్యమన నేమియో చెప్పబడుచున్నది.
ఏది ప్రత్య క్షర చి దైక్యగత సవిశేషమును నిరసించుటచే సిద్ధ మగు
చున్నదో అట్టి పరబ్రహ్మము అంధకారముయొక్క అంతమందును నుద
యాస్తమయములులేని చిదాదిత్య రూపాత్మకమయి సచ్చిదానంద

నూపముతో అంతట పరిపూర్ణముగ ప్రకాశించుచున్నది. బ్రహ్మవేత్త యగువాడు స్వాతిరిక్త మైనట్టియు, నవిద్యాగోచర మైనట్టియు, నామ నూపముల నన్నిటిని మిథ్యాభూతములని నిరసించినవాడై బ్రహ్మముకంటె వ్యతిరీక్తముగ నేమియు లేదని యెప్పుడు నిస్సంశయముగ బల్కునో అప్పుడే బ్రహ్మస్వరూపు డగుచున్నాడు.

ఇంద్రాదిదేవతలును, జ్ఞానయజ్ఞముచే యజ్ఞస్వరూపుడగు ఆత్మను యజనముచేసిరి. జీవన్ముక్తులగు న య్యింద్రాదులయొక్క అమానిత్వాది మైత్రాదిగుణములు ప్రధానములైనవిగ చెప్పబడెను. పూర్వులును. జీవన్ముక్తులును, సాధ్యులును నగుదేవతావిశేషు లేస్థానమునందుందురొ మహాత్ము లా స్థానమును పొంది ప్రకాశించుచుందురు.

93. పంచబ్రహ్మ

మూ. సర్వదృష్టప్రశమనగ్ సర్వైశ్వర్య ఫలప్రదమ్
సర్వసౌభాగ్యదం నృణాం సర్వకర్మ ఫలప్రదమ్
అవస్థాత్రితయాతీతం తురీయం సత్యచిత్సుఖమ్
బ్రహ్మవిష్ణోద్భి సేవ్యం సర్వేషాం జనకంపరమ్॥

తా. చూడబడుచున్న సర్వజగత్తును శమింపజేయునదియును, మహా దైశ్వర్యముగలదియును, అన్ని సౌభాగ్యములకన్న మిన్నయగు సౌభా గ్యమునిచ్చునదియును, అనేకజన్మములనుండి చేయుచున్న కర్మలవలన కలిగినమహాదోషము లనుమూడు అవస్థలకు విలక్షణమైనదియును, తురీయ స్వరూపమై శాశ్వతమైన సత్యసుఖము గలదియును, నశింపులేనిదియు, బ్రహ్మాంద్రాది త్రిమూర్తులుకూడ నేవింపతగినదియు (బ్రహ్మాంద్రాది పదవులుకూడ నశించిపోవును కావున వారుకూడ నేవింపదగినది.) సమస్తప్రజలకుగూడ నిత్యసుఖము నిచ్చు ఆ పరబ్రహ్మమే మనకు జనకుడు.

94. ప్రాణాగ్ని

సర్వోపనిషత్సారమ్:-

మూ. అంతశ్చరతిభూతేషు గుహాయాం విశ్వతోముఖః
త్వంయజ్ఞ స్త్వంబ్రహ్మ త్వగ్రుద్ర స్త్వంవషటాకర
ఆపోజ్యోతీ రసోమృతంబ్రహ్మ భూర్భువ స్సువరోం నమః॥

తా. సర్వోపనిషత్తులసార మేమనగా: ఆభగవంతుడు సమస్త భూతములయొక్క హృదయములయం దుండువాడును, సమస్తములగు బుద్ధిగుహలయం దుండువాడును, సర్వత్ర అంతర్బాహ్యములందును నిండి యుండువాడును, మూర్తిత్రయాత్మకుడును, యజ్ఞస్వరూపుడును, వష టాకర స్వరూపుడును, ఇంద్రుడును, రుద్రుడును, విష్ణువును, బ్రహ్మ స్వరూపుడును నై యున్నాడు.

స్వప్రకాశుండనై స పరమాత్మా! నీవు ఆపోజ్యోతిస్వరూపుడవు; అమృతరూపుడవు; రసరూపుడవు; బ్రహ్మస్వరూపుడవు; భూలోక భువ ర్లోకాదినమస్త లోకస్వరూపుడవు; ప్రణవముతోగూడిన ఏకాక్షర స్వరూపుడవు.

95. గోపాల

మూ. అనేజదేకం మనోజవీయో నైతద్దేవా ఆపునన్
పూర్వ మర్షతు;
ఏకోదేవ స్సర్వభూతేషుగూఢ
స్సర్వవ్యాపీ సర్వభూతాంతరాత్మా,
కర్మాధ్యక్ష స్సర్వభూతాధివాస
స్సాక్షీ చేతా కేవలో నిర్గుణశ్చ.

తా. ఆత్మతత్త్వము చలనరహితమై ఏకరూపముగనుండి సర్వభూతములయందును ఒక్కటైయుండును. అతివేగముగల మనస్సుకంటె మిక్కుటమైన వేగముగల ఆత్మతత్త్వమును ఇంద్రియము లందజాలవు.

అద్వితీయుడగు నప్పరమాత్మ స్వయంప్రకాశుడై; సకల భూతములయందును, సనుస్తజీవులయందును రహస్యముగ నున్నవాడై; అంతటను వ్యాపించియున్నవాడై; సమస్తభూతముల లోపలనుండు నాత్మస్వరూపమును, కర్మాధిపతియైన సర్వభూతములయందు నధిష్టించి నివసించియుండువాడైన సాక్షియును, సమీపముననుండి చూచువాడును, చైతన్యస్వరూపుడునునై; సమస్తంబగు నవ్యక్తాది విశేషశూన్యుడై; ఏకస్వరూపుడై; నిర్గుణుడై వెలయుచున్నవాడు.

96. కృష్ణో

మూ. అజయా వైష్ణవీమాయా జప్యేనచ సుతాపురా
దేవకీ బ్రహ్మపుత్రా సా యా వేదై రుపగీయతే.

తా. ఆవిష్ణుమాయకు విష్ణువే అధిపుడు గావున నమ్మాయాశక్తి జయింపసాధ్యముగానిది. దానిని బ్రహ్మదేవుడు సైతము జయింపలేక పోయెను.

మూ. దైవీహ్యేషా గుణమయీ మమమాయా దురత్యయా
మామేవ యేప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరంతితే.

తా. “లోకోత్తరసామర్థ్యము కలదియు, త్రిగుణాత్మక మైనదియు నగు నాయొక్కప్రకృతి దాటశక్యముకానిది. సమస్తధర్మములను వదలి ఎవ్వ రాత్మయైన నన్నే శరణము పొందుచున్నారో వార లీ మాయ య ను ప్రకృతినిదాటుచున్నారు. కావున ఆత్మ పరమాత్మ జ్ఞానము

గలవారలుతక్క మిగిలినవార లీ మాయను చాటలేరు.” అని గీతల
యందు చెప్పబడెను.

దేవతలకుగూడ జయింప నలవిగానిదై కొనియాడబడుచున్న యా
మహామాయ బ్రహ్మవిద్య యనబడుచున్నది. ఆ బ్రహ్మవిద్యయే దేవకి
నాబడుచున్నది. కావుననే శ్రీకృష్ణరూపమగు బ్రహ్మ తృష్ణ నశింప
జేయుట కచ్చట నావిర్భవించెను.)

మూ. వనే బృన్దావనే క్రీడన్ గోపగోపీసురై స్సహ
గోప్యో గానరుచ స్తస్య యష్టికా కమలాననః.

తా. వేదార్థసూపుడగు శ్రీకృష్ణభగవానుడు గొప్పవనములు, నదీ
తీరములు మున్నగునానియందును, బృందావనమందును గోపికలుగను
గోపాలురుగను అవతరించిన దేవతలతోడను, దేవతా స్త్రీలతోడను
కలిసి విహరించుచుండెను. ఆగోపగోపికలు శ్రీమహావిష్ణువుచే ప్రతిపాదిత
మగు వేదముయొక్క మంత్రరూపములు. విహార నమయమునందు
శ్రీకృష్ణభగవానుని హస్తమునందుండు వేణుదండమే బ్రహ్మదేవుడు.
(జగద్గ్రహమునందు శ్రీమహావిష్ణువు బ్రహ్మరూప దండినహాయము
చేతనే సకలకార్యముల నిర్వర్తించుచున్నాడు.

మూ. ఋచోపనిషద స్తావై బ్రహ్మరూపా ఋచః స్త్రియః
ద్వేష శ్చాణూరమల్లోయం మత్సరో ముష్టికో యజః.

తా. ఋగ్రూపముగల ఉపనిషత్తును, వేదరూపములగు ఋకు
ను ఆస్త్రీలుగను; ఈద్వేషమే చాణూరమల్లుకుగను; మత్సరః
జ్వరముడగు ముష్టికానురుడుగను; ఉపనిషన్మంత్రములే షోడశసహస్రాః
పంఖ్యగల స్త్రీలుగను; మంత్రములో ఫలముకోరి చేయుటచే ఆకోరికయే
మాయాన్వరూపస్త్రీగను యెఱుంగవలెను.

మూ. తస్మాన్నభిన్నం నాభిన్న మాభిర్భిన్నో నవైవిభుః
భూమా వుత్తాతం సర్వం వైకుంఠం స్వర్గవాసినామ్.

తా. ఈవిధముగ శిష్యగణమునకు సకలోపదేశము లొనర్చిన శ్రుతియే యిప్పుడు శ్రీకృష్ణు నాశ్రయించియున్న దేవతలందరు శ్రీకృష్ణ మాహితే యనిచెప్పుచున్నది. వెనుక చెప్పబడిన నందాదిబృందమంతయు శ్రీకృష్ణభగవానునికంటె భిన్నము కాదు. సర్వదేవ వ్యాపకుడగు శ్రీహరియు, నీ సర్వజగత్తును శ్రీకృష్ణునికంటె భిన్నములుకావు. “ ఏక మేవాద్వితీయంబ్రహ్మ ” యని కలదుగాన భగవానుడు సైత మీ సకల విభూతులకంటె భిన్ను డుకాడు. స్వర్గలోకమునందు, వైకుంఠమునందును నుండినట్టి ఇంద్రాది దేవతాబృందమంతయు లోకానుగ్రహ సంగ్రహముల్లు భూమియం దవతరించెను. “ వైకుంఠం స్వర్గవాసినాం, బృహ్మ వనం ” అనగా:- దేవతలతోగూడిన యీబృందమంతయు ఆదిబ్రహ్మ స్వరూపమేకాని వేరుకాదు.

97. యా జ్ఞ వ ల్క

మూ. స్త్రియం త్యక్త్వా జగత్త్యక్తం జగత్త్యక్త్వా సుఖీభవేత్,

తా. ఈమాయతోగూడిన జగత్స్వరూపమును, స్త్రీస్వరూపమును విడిచిన మహాపుణ్యాశాలి నిత్యసుఖమును పొందును.

మూ. యదృచ్ఛాలాభసన్తుష్టో ద్వద్వాతీతో విమత్సరః
సమ స్సిద్ధావసిద్ధౌచ కృత్వాపి ననిబధ్యతే.

తా. అనూచితముగా సంభవించిన యాహారపదార్థములతో తృప్తి పొందినవాడును, శీతోష్ణాది ద్వంద్వములను లక్ష్యము సేయనివాడును, మాత్సర్యము లేనివాడును నగు బ్రహ్మజ్ఞుని ఆహారాదుల యదృచ్ఛా

ప్రాప్తియందు నప్రాప్తియందును తుల్యబుద్ధికలవాడై యొకప్పుడు భిక్షువై
నాదికర్మములను చేసినను కర్మబంధమును (సంసారమును) పొందడు.

మూ. చిదిహస్తీతి చిన్నాత్ర మిదం చిన్మయమేవచ
చిత్తం చి ద్విహైతేచ లోకా శ్చి దితి భావయ.

తా. ఓ యాంజనేయా! జ్ఞానస్వరూపమగు పరమాత్మయే యిచ్చట
నున్నది. ఈప్రపంచము సర్వము నా చిన్మయబ్రహ్మమే. మన మిద్ద
రమును నా బ్రహ్మస్వరూపులమే. ఈకనబడు సర్వము పదునాలుగు
లోకములు సమస్త చరాచరములున్నా, సర్వజగత్తును, సర్వమును
బ్రహ్మమే యని యెఱుంగుము.

98. న రా హ ము

మూ. ఉపవాస స్స విజ్ఞేయో సతు కాయస్య శోషణమ్
కాయశోషణ మాత్రేణ కాతత్ర హ్యవివేకినామ్.

తా. ఉపవాసశ్రమచే శరీరశ్రమయే కాని ఆత్మతెలియబడదు. శరీర
శ్రమచే పరివేదనయేగాని విజ్ఞానము కలుగదు. అజ్ఞానము వదలనంత
కాలమే యుపవాసములు చేయుటయు, ఆత్మను శుష్కింపచేయుటయు
ననియెఱింగి సద్గురువు నాశ్రయించి యుపవాస మననేమియో తెలియ
వలెను. గాని వృథా శ్రమపడగూడదు. తన నిజస్వరూపమును మరచి
పోవు టుచితముకాదు. కావున అన్యనిష్ఠులవిడచి ఆత్మనిష్ఠును పొంద
వలెను.

మూ. సుషుప్తికాలే సకలే విలేనే తమసాక్షతే
స్వరూపం మహదానందం భుజ్జ్యే దృశ్యవినర్జితః
నేతి నేతీతిరూపత్వా దశరీరో భవత్యయమ్.

తా. సుషుప్తికాలమందు సర్వ మజ్జానతమోంధకారములో మునిగి (సర్వదృశ్యము విడచి) శేషించిన పదార్థమును భుజింపవలెను. (రెండు పదార్థములుకాక ఏకత్వముకావలెను.) అదియే శరీరమనఁడును. నేతి నేతియును మహావాక్యార్థమును తెలియవలెను. ప్రపంచవిషయములు. ఇంద్రియవిషయములు విడువకుండ ఆత్మను తెలియుట చాలకష్టము. నిత్యానిత్యచక్ర వివేకముచేసి ఆత్మభిత్వము తెలియుట మఱియు దుర్లభము. తనయొక్క నిజస్వరూపము (అవస్థాచతుష్టయము దాటిన నిజావస్థ) తెలిసికొనుట చాలకష్టము. సద్గురువుయొక్క కరుణాకటాక్షము కలుగుట మఱియు దుర్లభము. జగత్తున చాలవఱకు బాధ గురువులేగాని బాధగురువులు లేకపోవుటచే తగిన సద్గురువు దొరుకుట యరుదు. దొరికినను తత్సద్గురు కటాక్షము కలుగుట అతిదుర్లభము. కావున నెన్నిశ్రమలకోర్చియైన సద్గురు కరుణాకటాక్షమును సంపాదించ వలెను.

మూ. పుంఖానుపుంఖి విషయే క్షణతత్పరోఽసి
బ్రహ్మవలోకనధియం నజహతి యోగీ
సంగీత తాళ లయ వాద్యవశం గతాపి
మాళిన్ధకుంభ పరిరక్షణధీ ర్న టీవ.
సర్వచింతాం పరిత్యజ్య సావధానేన చేతసా.

తా. ఆడుచు బెడుచు భరతశాస్త్రప్రావీణ్యము నంతయు చూపాచుండియు జమత్కారియు, బుద్ధిమంతుడు నగునటుడు తనశరీరముపై నున్న పెద్దదొంతర నించుకయైన నేమరక చిత్తమునంతయు నందే నిలిపియుండుట లోకమున జూచుచున్నాము. అట్లే బ్రహ్మజ్ఞాని సర్వేంద్రియములతో సర్వవిషయముల ననుభవించుచున్నను సర్వకారణమగు స్వ స్వరూపమును చూచుచునే యుండును. సర్వచింతలు విడచి ని-

స్వరూపమునందే నెమ్మదియును, శాంతమును కలిగియుండును, కాని దేనికిని తొందరగాని విచారముగాని పొందడు.

ఇంద్రజాలకుడు తనమాయచే కల్పింపబడినదగు సర్వమును శూన్యమే యని యెఱిగియుండుటచే భ్రాంతిలేక సర్వమును చేయుచున్నట్లు జ్ఞానియు తనమాయచే కల్పింపబడిన సర్వజగత్తు మిథ్యయనియు, స్వప్న మనియు నెఱింగినవాడు కావున సర్వకార్యములు చేయుచున్నను దాని వికారములకు లోనుకాడు. (విషయముల నంటడు.)

మూ. వైదికిచ్చి త్కరోతీతి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్
పశ్యన్ శృణ్వన్ స్పృశన్ జిఘ్రన్ నృశ్నన్ స్తచ్ఛన్ స్వపన్ శ్వసన్
ప్రలపన్ నిస్సృజన్ గృహ్ణన్ నుస్మిషన్ నిమిషన్నపి
ఇన్ద్రియా ణీన్ద్రియార్థేషు వర్తన్త ఇతిధారయన్.

తా. నిష్కామకర్మముగల యోగి గురూపదేశముచే పరమార్థ తత్త్వమును దెలిసినవాడై జ్ఞాన కర్మేంద్రియ ప్రాణాదులయొక్క సమస్త మైన పనులకును కారణములగు వ్యాపారములయందు కర్తృత్వాభిమాన ముంచుకొనడు. జ్ఞానికి కర్మసంగము లేకుండుటచే నత డీ సర్వకర్మసన్యాస మనునవస్థను బొందినవాడని చెప్పబడెను.

ఎండమావులను చూచి యందుదకముకలదు త్రాగెదను. అని పరువులిడువాడు అందుదకము లేదని యెఱిగినపిమ్మట నందు దాహమును దీర్చుకొనుటకు ప్రవర్తింపనియట్టు లాత్మతత్త్వవేత్త, కేవల మింద్రియములు విషయములందు బ్రవర్తించుచున్నవి గాని నేనేమియును చేయుట లేదని జాగరూకుడై కర్తృత్వాభిమానమును విడుచును. కాన భేద జ్ఞానజనకములగు కర్మములెప్పుడును వానిని బంధింపజాలవని తెలియుము.

ఇందు చెప్పబడినవాడు జ్ఞానాధికారి గాని జ్ఞానపూర్ణుడు కాడని యెఱుంగవలెను.

మూ. జన్మమృత్యు సుఖ దుఃఖ వర్జితమ్

జాతి నీతి కుల గోత్ర దూరగమ్

పూర్ణమద్యయ మఖిణ్ణ చేతనమ్

విశ్వ భేద కలనాది వర్జితమ్;—

సకర్తా నైవభోక్తాచ సచ భోజయితా తథా.

తా. చావుపుట్టుకలు, సుఖదుఃఖములు, జాతి, నీతి, కులము, గోత్రము నను రీతి సమస్తము లగు ఆభాసలు, అభిమానములు విడచి అఖిండౌ ద్యయ పరిపూర్ణమగు చైతన్యముకంటె నేను అనుపదార్థము వేరుగ లేదని నిశ్చయించి కల్పితానేకరూప సమన్విత మగు జగత్తు సంతను విడువవలెను.

నేను కర్తగాదు; ఏమియుచేయుటలేదు. నేను భోక్తగాదు; ఏమియు ననుభవించుటలేదు. నే నితరులచే ననుభవింప జేయుటయులేదు. కేవల సాక్షిమాత్రుడను. అకర్తను, అభోక్తను అని నిశ్చయించి కర్తృత్వాహ కారములను విడనాడినవాడే జ్ఞాని. అట్టిఅహంకారములేనిజ్ఞాని యేకార్థ మును జేయడు. ఒకవేళ తెలియకచేసినను సర్వమును బ్రహ్మమును దృష్టి కలవా డగుటచే వాని నంటజాల వనుట సత్యము.

మూ. విద్యావినయ సంపన్నే బ్రాహ్మణే గవిహస్తిని

శునిచైవ శ్వపాకేచ పణ్డితా స్సమదర్శినః.

తా. పాండిత్యమును, ఉపశమమును (ఓర్పు) గల బ్రాహ్మణుని యందును, గోవుయందును, ఏనుగునందును, కుక్కయందును, కుక్క మాంసముతిను ఛండాలునియందును బ్రహ్మమును సమముగ చూచు వారు జ్ఞానులు. అట్టిస్వానుభవముగల జ్ఞానులు సర్వమునందును సమబుద్ధి కలవారై యుందురు.

అట్టి జ్ఞానులు బాలోన్మత్త విశాచాదులరీతిగ నుందురు.

మూ. య స్సమస్తార్థతాలేషు వ్యవహార్యసి శీతలః
పరాధేష్వివ పూర్ణాణ్మా స జీవన్ముక్త ఉచ్యతే
ఆచార్య శాస్త్రమార్గేణ ప్రవిశ్యాశు స్థిరోభవ
శివోగురు శివోవేద శివోదేవ శివఃప్రభుః॥

తా. జ్ఞాని లోకులరీతిగా సకలమైన వ్యవహారములు చేయుచున్నను
ఇతరులుచేయు కార్యములవలె నేను, నాది యనుపట్టుదలతో చేయడు.
ఒకవేళ చేసినను అహంకార మమకారములనువిడచి చేయును. సర్వజగ
త్తును మిథ్యయని తలచి భ్రాంతిలేనివాడై, ఆశారహితుడై, షరమ
శాంతిని పొంది బ్రహ్మస్వరూపుడై, పూర్ణాత్ముడై యుండును.

గురువుచే చెప్పబడినదియు, శాస్త్రములయం దుద్ఘోషింప బడు
చున్నదియు నగు నారము నెఱింగి, తన్మార్గముగ నేగినవాడు తనప్రవృత్తి
యంతయు శాంతించినవాడై జననమరణములు లేక స్థిరముగ నుండును.

శివుడే గురువు ; శివుడే వేదము ; శివుడే దేవుడు ; శివుడే అఖండ
రబ్రహ్మము ; శివుడే సర్వజగత్తునకు విభుడు నని తెలియవలెను.

మూ. శుకోముక్తో వామదేవోఽపి ముక్త
స్తాభ్యాంవినా ముక్తిభాజో వసన్తి
శుకంమార్గం యేఽనుసరన్తి ధీరా
స్సద్యోముక్తా స్తే భవన్తిహ లోకే,
వామదేవం యేఽనుసరన్తి నిత్యం
మృత్వా జనిత్వాచ పునఃపున స్తత్
తేవై లోకే క్రమముక్తా భవన్తి
యోగై సాన్నిధ్యైః కర్మభి స్సత్వయుక్తః,
శుకశ్చనామదేవశ్చ ద్వేషతీ దేవనిర్మితే

శుకోవిహంగమఃప్రోక్తో వామదేవః పిపీలితా,
 ఏతద్వ్యావృత్తిరూషేణ సాక్షాద్విధిముఖేనవా
 మహావాక్యవిచారేణ సాంఖ్యయోగసమాధినా,
 విదిత్వా స్వాత్మనోరూప మసంప్రజ్ఞాసమాధితః
 శుకమార్గేణ విరజాః ప్రయాన్తి పరమం పదమ్.

ఇతిప్రథమముత్తమం :—

యమా ద్యాసనజా యా సహరాభ్యాసా త్పునః పునః
 విఘ్న బాహుళ్యసంజాత అణిమాది వశాదినా,
 అలభ్యా విఫలంసమ్యక్ పునర్భూత్వా మహాకులే
 పూర్ణవాసనయైవాయం యోగాభ్యాసం పునశ్చరన్,
 అనేక జన్తాభ్యాసేన వామదేవేనైతే తథా
 సోఽపిముక్తిం సమాప్నోతి తద్విష్ణోః పరమంపదమ్,
 ద్వావిమా వధపద్ధానా బ్రహ్మప్రాప్తికరా శివా
 సద్యో ముక్తిప్రదత్సైకః క్రమముక్తిప్రదః పరః,
 అత్రకోమోహః కళోక ఏకత్వ మనుపశ్యతః
 యస్యానుభవపర్యంతా బుద్ధి స్తత్త్వేప్రవర్తతే,
 తద్దృష్టిగోచరాస్సర్వే ముచ్యంతే సర్వపాతకైః
 ఘోచరా భూచరా స్సర్వే బ్రహ్మవి ద్దృష్టిగోచరాః
 సద్యోపవ విముచ్యంతే కోటిజన్మాంతై రహైః.

తా. శుకమార్గము, వామదేవమార్గము నను రెండుమార్గములు
 ముక్తిదములుగ దేవనిర్మితములై యున్నవి. అం దేమార్గము ననున
 రించిపోయినను ముక్తిని పొందుచున్నాడు; కాని వానిలో శుకమార్గము
 సద్యోముక్తిప్రదము - వామదేవమార్గము క్రమముక్తిప్రదము. శుక
 మార్గము జ్ఞానయోగము - వామదేవమార్గము కర్మయోగము. వాయు

ధారణాది హాతయోగము మొదలగు యోగాదులవలన విఘ్న బాహుళ్యమును పొందుచు జననమరణములు కలవారై అనేక జన్మాభ్యాస పుణ్యమువలన క్రమముగ ముక్తులగుదురు.

శుకమనగా:- పక్షి, (విహంగము) ఇది సాధారణముగ నేదేని యొక వృక్ష శాఖాగ్రమందున్న ఫలమును చూచినచో తక్షణ మందు ప్రవేశించి యాఫల మనుభవించును. అటులనే జ్ఞానయోగి తురీయస్వరూప బ్రహ్మతత్వము తెలిసినయపుడే తత్పరూపుడై అవిద్యాముక్తు డగును. కావున జ్ఞానయోగము శుకమార్గమనిచెప్పిరి.

వామ దేవమనగా:- పిపీలికము. ఇదియు వృక్షాగ్రమందున్న ఫలా స్వాదనానాస్తి కలదై తత్ఫలమును కోరియే వృక్షారోహణము చేయును. మధ్యేనూర్గమున దీనికి శాఖాంతరాదులచే వినిపాతములు కలుగును. ప్లయినను చిరకాలమున కా ఫలము సిద్ధించుచున్నది. కావున మార్గమకర్మ హాతయోగాదులకు పిపీలికా సాదృశ్యముచే వామదేవ మార్గమని చెప్పిరి.

పై రెండుమార్గములనుబట్టి జ్ఞానయోగ మావశ్యకమై యున్నది.

జ్ఞానయోగ మావశ్యకమని సద్గురుశాస్త్రాదు లుద్ఘోషించుటలో సాధారణముకలదని పుణ్యపూరుషు లూహింపవలెను. శుకమార్గము

గమమైనదేకాని దొరుకుటమాత్ర మరుదు. అలవడుటయును కష్టము.

మీపమార్గ మనుమాటయెగాని పక్షివలె యెగిరి ఫలమునంద ప్రయత్నించునపుడు క్రిందికి పడిపోవుదుమను భయసంశయములు సాధకులకు కలుగవచ్చును; కాని సమీపము, దూరము, సులభము, కష్టము ననునవి మన యనుభవములో నున్నవి కాని శాస్త్రమున లేవు. కాగా శాఖాగ్రమందలి ఫలముకావలె ననుయాతురత యెంతతీవ్రముగ నుండునో దానినిబట్టి ఫలమంత సులభముగ దొరుకును. ఇట్టి లక్ష్యము దృఢముగ నున్నచో పడిపోవుదు మనిగాని, ఎగురనే లేమనిగాని, దొరుకునో

దొరుకదో యనిగాని భయసంశయాదులు కలుగవు. తీవ్రతరమగు కృషి యెన్న టికిని విఫలము కానేరదు. ఈజ్ఞానమార్గ మలవడక నే పోవచ్చును గాని యలవడినచో నిది జీడినలె విడువదు.

వామదేవమార్గమున ప్రయత్నించితిమా యీ మానవజన్మపోవుట, మరల గర్భవరకమును పొందుటయు మున్నగు దుర్భర బాధాయుతము లగు గాఢ లనేకములు కలుగవచ్చును.

కావున పుణ్యాశీలురగు నో మహానుభావులారా ! ఈ చక్కని రాజ మార్గమును గని రాజహంస లగుదురుగాక ! నిత్యానిత్య వస్తువివేకముచే నిత్యవస్తువునుపొంది నిత్యసుఖము నందుదురుగాక ! పక్షి యెగిరిన ట్లీ బుద్ధి గుహనుండి ఋత సత్యము లను రెక్కల యాధారమున నెగిరి అమృతత్వ ఫలమునుపొంది రాకపోకలు లేని యఖండపరిపూర్ణ లగుదురుగాక !

99. శా ట్యా య ని

మూ. అహింసాతు తపోయజ్ఞో వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః
ఆత్మానంచే ద్విజానీయా దయమస్మీతి పూరుషః
కిమిచ్ఛ స్కస్యకామాయ శరీర మనునంజ్వ రేత్||

తా. మనోవాక్కాయములు నాబడు త్రికరణశుద్ధిగ జీవహింస దేయకుండుట తపస్సును మహాయజ్ఞముగ నెన్నబడుచున్నది; కాని నల్లని మేకనుచంపి అగ్నిగుండములో పడవైచి కాల్చి తినుట యజ్ఞముకాదు. ఇట్లు యజ్ఞములుచేసి జీవహింసచేయువారు నిజమైన బ్రాహ్మణులు కాజాలరు. అట్టివారిని జీవహింసకు లనకతప్పదు. జీవహింసకుడు బ్రాహ్మణుడగునా!

ఆత్మస్వరూపు డగుతానే బ్రహ్మమని తెలిసికొని ఏదియోపొంద వలె ననిగాని, దేనినైన కోరిగాని తపస్సుచేసి శరీరమును తపింప చేయును! - దేనినిగూడ కోరజాలడు, మూఢులరీతి తనకంటె వేరుగ దైవ

మున్నదని భ్రమించి యాదై వముంగూర్చి జపతపాదుల చేయజాలడు. అన్నపానాదుల విడనాడి యుపవాసాదికములు సలుపుచు శరీరమును కష్టపెట్టజాలడు.

100. హ య గ్రీ వః

మూ. అథాఽహభగవన్ బ్రహ్మవిద్యాం పరిష్ఠాం యయాఽచిరా
త్సర్వపాపం వ్యపోహ బ్రహ్మవిద్యాం లబ్ధైశ్చశ్చర్యవాన్
భవతి. తత్స్వరూపజ్ఞానాం వై దీహీముక్తిశ్చ భవతి.

తా. ఓభగవంతుడా! శ్రేష్ఠమైనదియు, సదా సత్పురుషులచే నేవింప బడునదియు, జ్ఞానులుదేసినచే శీఘ్రముగ సర్వపాపముల బోగొట్టుకొని పరాత్పరుడగు పురుషుని (పరబ్రహ్మమును) పొందగలుగుచున్నాలో అట్టిదియునగు బ్రహ్మవిద్యను నా కుపదేశింపుమని హయగ్రీవుడు భగవంతు సడిగెను.

శరీరత్రయమంతయు వివేకజ్ఞానముచే పరిశోధించిచూచి, ఏహ్యభావముచే దానినివిడిచి, తన నిజస్వరూపము తెలిసికొని శరీరత్రయములో నున్నను దానికివిలక్షణమై యుండుటయే బ్రహ్మవిద్య యనియును, తబ్రహ్మవిద్య నెఱింగినవారలే విదేహముక్తు లగుదురనియు భగవంతుడు చెప్పెను.

101. ద త్తా త్ర య

మూ. ఓంనమోభగవతే దత్తాత్రేయాయ, స్మరణమాత్ర
సంతుష్టాయ, మహాభయనివారణాయ,
మహాజ్ఞానప్రదాయ, చిదానందాత్మనే, బాలోన్మత్త
విశాచవేషాయేతి మహాయోగినే అవధూతాయేతి.

తా. ఓంకారమునకు విలక్షణముగనున్న యోభగవంతుడా ! సర్వ త్రయమునకు విలక్షణుడగు భగవంతుని స్మరించినమాత్రమున నెవడు సంతృప్తహృదయుడై, ఏవిధములైన భవభయములు లేనివాడై, మహా జ్ఞానసంపన్నుడై, చిదానందస్వరూపుడై, ఏ సంసారదుఃఖములు లేని వాడై, బాలోన్మత్త పిశాచాదులవలె సంచారము చేయునో అట్టి మహాయోగియే అవధూతయని చెప్పబడును.

102. గా రు డ

మూ. విషం బ్రహ్మాతిరిక్తంస్యా దమృతం బ్రహ్మమాత్రకమ్.

తా. ఇయ్యుపనిష ద్వాక్యములోని సారమేమనగా :- బ్రహ్మ స్వరూప మొక్కటియే అమృతము వంటిది. మిగిలిన చరాచరాత్మక జగత్తంతయు విషమువంటిది. (బ్రహ్మసత్యం - జగన్నిధ్య) యనునట్లు తెలియవలెను.

గరుడపక్షి పామునుచంపున త్లాత్మచేత నహమనుపామును చంప వలెను. గారుడమంత్ర మాతృమంత్రముగను, పాము నహంకారముగను దెలిసికొని యాత్మమంత్రముచే నహంకారమును చంపవలెను. ఈ గారుడ మంత్రమువలన సకల చరాచరములలోగల సర్వజంతువులవలన గలుగు భయ మేమాత్రమును లేదని చెప్పబడెను.

ఈగారుడమంత్రము నఖండపరిపూర్ణముగా దెలియుము. “సర్వ మస్త్ర సంపన్న” మ్మని చెప్పియుండుటచే సర్వమతసారమే అఖండ పరిపూర్ణమనియు, అదియే తాననియు తెలిసినపుణ్యాత్ముల కీసర్వజగత్తు తోను, జగత్తులోనున్న భయంకరములగు సకలజంతువులతోను ఏవిధ మైన సంబంధమునూలేదు.

సదా ఆత్మధ్యానమునం దున్నవాని కితరభూతములవలన నెప్పుడును యేవిధమైనభయము నుండదని దృఢముగ నమ్మవలెను.

మూ. దుష్ట కీట కపి శ్వాస మార్జాల జంబుక వ్యాఘ్రు
 వరాహాణాం, జరాయు జాణ్డ జోద్భిజ స్వేదజానాం,
 శస్త్ర బాణ క్షత స్ఫోట వ్రణ మహావ్రణ కృతానాం,
 కృత్రిమాణా మన్యేషాం, భూతభేతాళ కీశ్మాండ
 పిశాచ ప్రేత రాక్షస యక్ష భయప్రదానాం, విషతుండ
 దంష్ట్రాణాం, విషాంగానాం, విషపుచ్చానాం, విషాణాం,
 విషరూపిణీ, విషశోషిణీ, విషనాశిణీ, విషహారిణీ, హతం
 విషం నష్టం విష మస్తఃప్రసీనం, విషం ప్రనష్టం, విషంహత
 స్తేన బ్రహ్మణా, విషమిద్ధ్రస్య వజ్రేణస్వాహా॥

తా. పై న చెప్పబడినప్రకారముగ నాత్మమంత్రమును సర్వకాల
 సర్వావస్థలయందును స్మరణలో నుంచుటవలన సకలచరాచర రూపమగు
 జగత్తులోని జీవరాసు లన్నిటివలన నేవిధమైన బాధలు వ్యాధులు
 నుండవని నమ్మవలెను. సమస్తమగు జగత్తు జ్ఞానాగ్నిలో నాహుతి
 (స్వాహాకారము) అగును. (ఆత్మజ్ఞానముచే సర్వమును భస్మ మగును.)
 కావున ఏభూతమువల్లను ఏవ్యాధివల్లను నెట్టిభయము లేదని నమ్మి
 సదా ఆత్మజ్ఞానములో నుండవలెను.

103. క లి స ం తా ర

మూ. సర్వశ్రుతిరహస్యం గోప్యం తచ్ఛృణు యేన కలిసంసారం
 తరిష్యసి భగవత ఆదిపురుషస్య నారాయణస్య
 నామోచ్చారణమాత్రేణ నిర్ధూతకలిర్భవతి నారదః॥

తా. ఓనారదా! సర్వశ్రుతులలో రహస్యముగనున్న సారవ
 నీకు చెప్పుచున్నాను.

సృష్టికి పూర్వమందున్న యేకవస్తువే ఆదిపురుషుడు. ఆభగవంతుడే యీపంచకోశ పురమునం దుండుటచే పురుషశబ్దము వచ్చెను. అట్టి ఆది పురుషుని నామము స్మరించుటచేతనే - (మరచిపోయినవస్తువును జ్ఞాపకము చేసికొనునట్లు తా నెవరో స్మరించినమాత్రమున) తన సర్వపాపములు పోయి బయటపడును. తన దురితము లన్నియుహరించును. ఆనామమును గురుముఖతా తెలియవలెను.

మూ. నాతః పరతరోపాయ స్సర్వవేదేషు దృశ్యత ఇతి—
జీవస్యావరణ వినాశనం తతఃప్రకాశతే పరంబ్రహ్మ
మేఘాపాయే రవిరశ్మిమండలీ॥

తా. వేదములన్నియు వెతకిచూచినను నీవు తరించుటకు వేరుపా యములేదు. తానెవరో తెలిసికొని తన్నిజనామస్మరణము కాక మరి యొక మార్గములేదు. తానెవ రను వివేకజ్ఞానము లేకపోయినచో సంసారసముద్రమును దాటలేదు. అట్లు తెలిసినయెడల జీవుని ఆవరణ యగు నేను, నాదీయను నభిమానము అహంకారము విడువవు.

కావున వివేకజ్ఞానము అహంకారము విడువవు. తరువాత వివేక జ్ఞానము సంపాదించితివేని ప్రకాశించు పరబ్రహ్మము గోచరమగును. మబ్బువిడిచిన సూర్యునిరీతిగ అఖండమగును.

104. జా బా ల్యు

మూ. భగవ న్తే బ్రూహి పరతత్వ రహస్యమ్
భగవ న్కృపయా మేరహస్యం సర్వం నివేదయ॥

తా. ఓభగవంతుడా! నేను ఆపరతత్వము నెట్లు తెలియగలను. దాని రహస్య మేమి? ఆపరతత్వ మెట్లుండునని భక్తుడు ప్రశ్నింపగా భగ వంతు డిట్లు చెప్పుచున్నాడు.

ఈ సర్వసంసారము మీదనున్న నేను కర్తను. నేను భోక్తను అను
రాభాసలు నభిమానములును విడచి సర్వసంగపరిత్యాగము చేయుటయు,
అత్మనివేదనము “ఏతన్నైవేద్య”మన్న ట్టిసర్వము నాభగవంతునికే
విడిచినయెడల భగవంతునికి కృపగలుగును. కనుక సమస్తములగు అభి
మానాదులువిడచి నీయాత్మను నీవు రక్షించుకొని యుద్ధరించుకొనుము.
‘ఆత్మసంరక్షణార్థం దగ్ధ్వా స్వవపుః’ అనుటలు నీ ఆత్మను రక్షించుకొను
భారము నీయది యని తెలిసికొనుము.

మూ. సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ
అహంత్యా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచః.

తా. “సమస్తములగు ధర్మాధర్మములను విడచి నన్నే శరణు
సొందినయెడల నిన్ను పాపపుణ్యములనుండి విడిపించెదను. నీదగు సర్వ
భారమును నేను వహించెదను. కావున దుఃఖింపకుము” అని శ్రీకృష్ణ
భగవానుడు చెప్పియున్నాడు.

కావున నీవు సర్వవిషయత్యాగము చేసితివేని భగవంతునకు నీయందు
కృపగలిగి నిన్ను రక్షించును.

105. సా భా గ్య ము

మూ. నిర్వికల్పం పరంతత్వం సదాభూత్వా పరంభవేత్
అహంభావం పరిత్యజ్య జగద్భావ మనీదృశమ్
నిర్వికల్పస్థితోవిద్వాన్ భూయో నాప్యనుశోచతి
సలిలే సైంధవం యుద్వత్సమ్యం భవతియోగతః
తథాఽఽత్మ మనశ్శరైక్యం సమాధి రభిధీయతే
యథా సంక్షీయతేప్రాణో మానసంచ ప్రలీయతే
తథా సమరసంయ త్సమాధి రభిధీయతే

యత్సమత్వం తయోరత్ర జీవాత్మ పరమాత్మనోః
 సమస్తనష్టసంకల్ప స్వమాధి రభియతే
 ప్రభాశూన్యం మనశూన్యం బుద్ధిశూన్యం నిరామయమ్
 సర్వశూన్యం నిరాభాసం సమాధి రభిధీయతే
 యత్రయత్ర మనోయాతి తత్రతత్ర పరంపదమ్
 తత్రతత్ర పరంబ్రహ్మ సర్వత్ర సమవస్థితమ్.

తా. ఆపరబ్రహ్మ మెల్లప్పుడు తెలియతగినవాడు. ఆతత్త్వ మే సంకల్పములు లేనిదియై ఆ పరమాత్మను పొందును.

అహంకార మమకారములువిడచి జగద్భావము లేనివాడై నిశిరాత్రి
 వలె సదా అనిశ మయినవాడును (ఇంద్రియవృత్తి లేనివాడును) జగత్తును
 చూడనివాడై నిర్వికల్పముగా నున్న వాడును నగుసాధకుడు నాస్వరూ
 పమే యని తెలియును. పైరీతి సాధకుడగు యోగి సముద్రములో
 నుప్పుగడ్డవలె బ్రహ్మములో వైకృతమగును. అట్టివాని మన స్సాత్మ
 యందు లయమగుటచే నది నిర్వికల్ప సమాధి యనుబడుచున్నది. ఇదే
 పరిపూర్ణము. ఎప్పుడు ప్రాణేంద్రియములు, మనస్సు, సర్వము విలీన
 మగునో యప్పుడు సర్వభూతములయందు సమభావము కలుగును.
 అట్టి సమత్వ మెప్పు డెచ్చట నుండునో యప్పుడే, అచ్చటనే జీవుడగు
 నతడే పరమాత్మయగును. సర్వసంకల్పములు విడిచిన స్థితియే నిర్వికల్ప
 సమాధి నాబడును.

స్థూల సూక్ష్మ కారణములవల్ల కలిగిన సమస్తమగు ఇంద్రియజాలము
 ఇంద్రజాలమువలె మిథ్య కాని నిజము కాదనియు, సట్టి స్థితిలో నిరా
 మయమేకాని వస్తు తత్వమేమియులేదనియు, జగత్తు మిథ్య ఆభాసయేకాని
 యేమియు లేదనియు నెరిగి నిరాభాసను పొందిన స్థితియే నిర్వికల్పసమాధి
 యనబడును. ఎప్పుడెచ్చట మనస్సు లీనమగునో యప్పుడెచ్చట పరమ

ఎదము పొందబడును. అప్పుడే పరబ్రహ్మమగును. సర్వమును సమముగా
లిసి సాధకుడు బ్రహ్మమందు లీనమగును.

కావున “బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్య” యని చెప్పబడియున్న జగ
న్నిధ్యాత్వమును రూఢిగ తెలిసికొనుము.

106. స ర స్వ తి

ఋ. ఆత్మవిద్యా మయాలభ్యా బ్రహ్మజ్ఞైవ సనాతనీ
బ్రహ్మత్వంమే సదానిత్యం సచ్చిదానందరూపతః
ప్రకృతిత్వం తతస్సృష్టం సత్వాదిగుణసామ్యతః
ఆద్యత్రయం బ్రహ్మరూపం జగద్రూపం తతోఽద్వయమ్
ఉపేక్ష్యనామరూపేద్వే సచ్చిదానందతత్పరః
సమాధిం సర్వదాకుర్యాద్ధృదయేవాధవాబహిః॥

తా. ఆత్మస్వరూపమును తెలియుటకు సనాతనమునుండియు నున్న
ఆత్మవిద్యచేతనే తెలియవలెను. ఆత్మవిద్యను తెలిసి నిత్యము మరువక
యున్నయెడల సచ్చిదానందరూపమైన బ్రహ్మమేయగును. ఆత్మవిద్యయే
సృష్టప్రకృతి యనబడును. ఆ శుద్ధమాయాస్వరూపము సత్వగుణముచే
పరిశోధించి చూచినయెడల ఆత్మస్వరూపము స్పష్టమగును. సత్వ
గుణముతోగూడిన శుద్ధప్రకృతితత్వము పరిశోధించి చూచినచో ఆత్మ
విశదమగును. దీనినే రెండవమంత్రముగ తెలియవలెను.

ఆదినున్న పరమాత్మ జగత్రయముతోను, జగద్రూపముతోను కప్ప
బడిను. జగత్తుగా—రెండుగా మారినతత్వమును పరిశోధించిచూచి నామ
రూపములతోగూడిన జగత్తును ఎదురుగ కాన్పించుచున్నను మిథ్యా
రూపముగను, పొల్లువలె నిస్సారముగను చూడవలెనుగాని నిజమని
నమ్మరాదు. అట్లు నామరూపదృష్టి నశించినయెడల రెండవవస్తువు లేక

అఖండ పరబ్రహ్మమే శేషించును. అట్టి సమాధితో సర్వదా నున్న యెడల కానూదీయ క్తనుగు హృదయాంధకారములో మునిగిన అధము డైనను ముక్తుడయి కేవల శివు డగును.

మూ. నిర్వికల్పసమాధి స్సాస్యిన్ని వాతస్థితదీపవత్
యత్రయత్ర మనోయాతి తత్రతత్ర పరామృతమ్
భిక్ష్వే హృదయగ్రంథి శ్చిద్వస్తే సర్వసంశయాః
క్షీయస్తే చాస్మకర్మాణి తస్మిన్ద్రష్టే పరాపరే
మయిజీవత్క మిశత్రం కల్పితం వస్తుతోనహి
ఇతియన్తు విజానాతి స ముక్తో నాత్రసంశయః.

తా. ఆ నిర్వికల్ప సమాధిలో నున్నవాని సర్వేంద్రియములు వాచ్యే లుడుగుటచే గాలితేనిదీపమువలె నిర్మలముగ నుండును. ఎఱ్ఱ డొక్కడ మనస్సు లయమును పొందునో అప్పు డొక్కడే అఖండాత్మ మును పొందును.

హృదయగ్రంథి యెప్పుడు తెగిపోవుచున్నదో అప్పుడే సర్వసంశయ ములు నశించిపోవును. వెంటనే తాను చేసిన సర్వకర్మలు నశించి తన దృష్టిచే పరమాత్మను తెలియును. అప్పుడు 'నేను జీవుడను. పరమాత్మ వేరుగనుండెను' అనుదృష్టి పోయి, సర్వము కల్పతమని తెలిసి, వస్తుదృష్టి లేనివాడై సర్వమును బ్రహ్మముకాని పూర్ణాత్మకన్న వేరుగ నేమియు లేదని తెలియగలడు. అట్లు తెలిసినవా డన్నిచింతల విడనాడి సద్బోధ ముక్తిని (బ్రతికియుండగనే ముక్తి) పొంది పూర్ణు డగును.

దీనిని మొదటిమంత్రముగా తెలియుము.

107. బ హ్వో చో

మూ. సైవ పురత్రయం శరీరత్రయం వ్యాప్య బహిరన్త
ర్వభాసయన్తీ దేశకాల వస్త్వన్త రాసంగా

స్మహాత్రిపురసుందరీ సచ్చిదానందబ్రహ్మేతి
బ్రహ్మానందకళేతి.

తా. ఇందు త్రిపురసుందరియే సర్వమునని చెప్పబడినది.

ఈ సర్వజగత్తునను బ్రహ్మవస్తు నొక్కటియే శేషించినది. నిజమైనది
యును. ఆబ్రహ్మకళచేతనే సర్వజగత్తు నిలబడియున్నది. (చైతన్యస్వరూ
ముగ నున్నది.) ఆకళచేతనే ప్రకాశించుచున్నది. ఆకళయే పూర్ణకళ
యని కళాపూర్ణయని చెప్పబడును.

108. ము క్తి క

మూ. రామ త్వం పరమాత్మాఽసి సచ్చిదానందవిగ్రహః
ఇదానీం త్వాం రఘుశ్రేష్ఠ ప్రణమామి ముహుర్ముహుః
త్వద్రూపం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తత్త్వతో రామ ముక్తయే
అనాయాసేన యేనాహం ముచ్చేయం భవబంధనాత్
కృపయా వద మే రామ యేనముక్తో భవామృతహమ్
సాధుపృష్టం మహాబాహూ వదామి శ్రుణు తత్త్వతః
వేదాంతే సుప్రతిష్ఠోఽహం వేదాంతం సముపాశ్రయ.

తా. శ్రీరామచంద్రా! నీవు మనుష్యమాత్రునివలె సాధారణముగ
గనబడుచున్నావు; కాని నీవు సచ్చిదానంద స్వరూపుడగు పరమా
త్మయే అగుచున్నావు. నేను నీకు నమస్కరించుచున్నాను. మోక్షము
కల్గిలషించిన వాడనయి నీ యథార్థస్వరూపమును తెలిసికొన గోరు
చున్నాను.

శ్రీరామచంద్రా! ఆయాసకరముగాని యే యుపాయముచే నేను
సంసారబంధవిహీనుడనై ముక్తుడ నగుదునో అట్టి యుపాయమును
—కు చెప్పుము.

ఓయాంజనేయా! నీవు మంచిప్రశ్నము నొసర్చితివి. సంసారబంధ విమోచనము నన్ను చక్కగా నెఱింగినగాని కలుగజాలదు. నేనుపనిష ద్వేద్యుడను; ఉపనిష త్సారభూతుడను. కావున నుపనిషత్తులను చక్కగా తెలిసికొనుము.

మూ. కై వల్యము క్తిరేకై వ పారమార్థికరూపిణీ
దురాచారరతోవాఽపి మన్నామభజనా త్క పే!
సాలోక్యము క్తిమాప్నోతి సతులోకా స్తరాదికం
కాశ్యాంతు బ్రహ్మనాలేఽస్మి స్మృతో మత్తారమాపున్నయాత్
పునరావృత్తిరహితాం ముక్తిం ప్రాప్నోతి మానవః
యత్రకుత్రాపివా కాశ్యాం మరణే స మహేశ్వరః
జన్తోర్ద్వక్షిణకర్ణేతు మత్తారం సముపాదిశేత్.

తా. ఉపాసనాసాధ్యములగు ముక్తులలో భేదముగలదు కాని పార మార్థికమగు ముక్తిమాత్ర మొక్కటియేనుమా!

ఓయాంజనేయా! మనుష్యుడు దురాచారమును చేయువాడైనను నా నామమునే సర్వదా స్మరించుచుండునెడల నా సాలోక్యమును పొందును. కర్మనిర్మితములగు స్వర్గాదిలోకాంతరములను పొందడు. కాశీక్షేత్రమున బ్రహ్మనాశమను ప్రదేశమునందు మరణించినవానికి శ్రీవిశ్వేశ్వరుడు నా తారకమంత్రము నుపదేశించును. అట్టి యుపదేశమును పొందినవాడు పునరావృత్తి శూన్యమగు మోక్షమును పొందును.

శ్రీకాశీనగరమునందు ఆపంచక్రోశములలోపల సేప్రాణి మరణించి నను శ్రీకాశీవిశ్వనాథస్వామి తారకమంత్రము నాప్రాణియొక్క కుడిచేవి యం దుపదేశించును.

కాశీ, పంచక్రోశపుర మనగా తనదేహమనియు, బ్రహ్మనాశ మనగా బ్రహ్మరంధ్రమనియు, కాశీవెల్లుటయనగా మూలాధారములో

నున్న జీవుడు బ్రహ్మనాశము మధ్యకు వెళ్లుటయనియు, బ్రహ్మతారకా పదేశ మనగా అట్టిస్థితికి అట్టిస్థానమునకు వచ్చి సర్వ చిత్తాదిత్యాగము చేసినగాని తెలియతగని పదార్థమనియు, అదియే తారకమనియు, తారక మనగా తనస్వరూపమనియు, జీవబ్రహ్మ లిద్దరూ నొకరకమేయనియు నెఱుంగుము. ఈ తారకమునే విశ్వేశ్వరుడు బోధించును.

(ఈ తారకమంత్రవిషయమున ననేకులు తమతమ యనుభవము లను బట్టి యనేకార్థముల జెప్పుచున్నారు. ఎవరిమార్గము వారికిష్టమగును. దీనికిదియే యర్థమా, ఇదియే నిజము, మరెద్దియు లేదని నేను నిర్ధారణ చేయలేదు. ఎవరిఇష్టము వారిది. ఎవరిబోధ వారిది. ఎవరిమార్గము వారికి ప్రీతి. కాన నీజీవామృత మీరీతిని నాయోపినకొలది తెలిపితిని.)

“కాశీనగరమునం దాపంచక్రశ్రోశములలో మరణించిన యేప్రాణి కైనను కాశీవిశ్వనాథుడు కుడిచేవియందు తారకము నుపదేశించును” అని చెప్పియుంటి మందు విశ్వనాథుడనగా విశ్వమునకు నాథుడు. కుడి చేవి యనగా (కుడిభుజ మనునట్లు) దేహమున కుడిభాగమునకు విలువ యెక్కు- డగుటచే కుడిచేవికే ప్రాశస్త్య మీయబడెను. ఆత్మవిద్య తాలువని గ్రహించవలెను. కాబట్టి బ్రహ్మనాశస్థితికి వచ్చినతరువాత గురూపదేశము ననుసరించి చేసినవారు జననమరణములులేని మార్గ మును పొంది ముక్తు లగుదురు.

మూ. తతః కాలవశా దేవ ప్రారబ్ధేతు క్షయంగతే

వై దేహీం మామకీం ముక్తిం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః.

తా. “తదనంతరము కాలవశముచే ప్రారబ్ధము నశింపగా నా సంబంధమగు విదేహముక్తిని పొందును. ఈ విషయమున సందేహము లేదు.” అని తాత్పర్యము.

జీవవృత్తి చచ్చుటే మరణమనబడును. మరణించినవానికి మోక్ష

మనగా జీవునకు నృత్తి నశించినయెడల మోక్షము సిద్ధించును. కనుక కాశీలో సంసారమునకు కారణభూతమగు కర్మ-సంచితము, ఆగామి, ప్రారబ్ధమునని త్రివిధమయి యున్నది.

అంశ 1. సంచితము—ఇది ఫలము నొసంగుటకు కొండవలె పెరిగి యున్నది. ఇట్టిది బ్రహ్మసాక్షాత్కారము కలిగినతోడనే దూదిప్రోవు అగ్నిచే దహింపబడిన విధముగ నెంతమిక్కుట మైయున్నను నశించును.

మూ. అహంబ్రహ్మేతివిజ్ఞానా త్కల్పకోటిశతార్జితమ్

సశ్చితం విలయంయాతి ప్రబోధా త్వప్సకర్మకృత్.

తా. నేను బ్రహ్మము అనెడి అపరోక్ష సాక్షాత్కారమువలన కల్ప కోటిశతములనుండి పుణ్యపాప కర్మలనాచరించి చేర్చుకొనియున్న సంచిత కర్మయంతయు మెళుకువరాగనే స్వప్నకృతము నశించు రీతిగనే నశించును.

2. ఆగామి - ఇది రాబోవు కాలమునందు తాను చేయుబోవు పుణ్య పాప రూపకములగు కర్మలవలన సంభవింపగల కర్మ. ఇట్టి కర్మ బ్రహ్మ స్వరూపు డగువాని నంటజాలదు.

మూ. స్వ మనంగ ముదాసీనం పరిజ్ఞాయ నభోయథా
నక్లిశ్యతే యతిఃకించి త్కదాచి ద్భావికర్మభిః.

తా. తానాకాశమువలెనే అనంగమును, ఉదాసీనమును నగు బ్రహ్మస్వరూపమని తెలిసికొనినచో ఆగామికర్మ ఫలముచే నెప్పటికిని పీడింపబడదు.

మూ. న నభోఘటయోగేన సురాగ్ధేన లిప్యతే

తథాఽఽత్మోపాధియోగేన న తద్ధర్మైర్న లిప్యతే.

తా. కల్లువాసనగలకుండయందలి ఆకాశము నాకల్లుయొక్క వాసన యేవిధముగ నంటజాలదో అదేవిధముగ ఆత్మ ఉపాధిధర్మములచే నంటబడదు.

శి. ప్రారబ్ధము - ఇది కర్మఫలానుభవము నొసంగుటకై యారంభించిన జన్మముగలది. ఇట్టిప్రారబ్ధము జ్ఞానోత్పత్తి యొనవెంటనే నశింపక భోగ క్షయానంతరము నశించును. ఆగామిసంచితములవలె జ్ఞానోత్పత్త్యనంతరము నందే నశింపజాలదు.

మూ. జ్ఞానోదయా త్పురారబ్ధం కర్మజ్ఞానా న్నపశ్యతి
అదత్వా స్వఫలంలక్ష్మ్య ముద్దేశోత్సృప్త బాణవత్.

తా. లక్ష్మ్యమునుగూర్చి ప్రయోగింపబడినబాణ మా లక్ష్మ్యమును తగులక నెట్లునిలువదో అదేవిధముగా జ్ఞానోత్పత్తికంటె ముందు ప్రారబ్ధమగు కర్మజ్ఞానోత్పత్త్యనంతరముననై నను నశింపదు. ఎట్టి జ్ఞాని యైనను ప్రారబ్ధమును (తనకిష్టమున్నను లేకున్నను) అనుభవించియే తీర వలయును.

1. సంచితకర్మము—ఇది బ్రహ్మజ్ఞానముచే నశించును.

2. ఆగామికర్మ—ఇది బ్రహ్మజ్ఞాని నంటదు.

శి. ప్రారబ్ధకర్మ—ఇది భోగముచేతనే నశించును గాని జ్ఞానముచే నశింపదు.

ప్రారబ్ధక్షయపర్యంతము జీవన్ముక్తుడయి అనంతరము తదవస్థనుదాటి దేహపాతానంతరము బ్రహ్మస్వరూపు డగును. ఇదియే విదేహముక్తి ముసబడును.

మూ. సర్వోపనిషదాంశు ధ్యే సారమప్రోక్షరంశతమ్
సకృచ్ఛవణమాత్రేణ సర్వాఘాఘనికృంతనమ్.

తా. ఉపనిషత్తులన్నిటిలో నూటయెనిమిది ఉపనిషత్తులు మోక్ష సాధనభూతములు, కావున శ్రేష్ఠము లగుచున్నవి. ఒక్కమూరు విని సంతమాత్రముననే సకలపాపములు నశించును.

మూ. మయోపదిష్టం శిష్యాయ తుభ్యం పవననన్దన!
 ఇదంశాస్త్రం మయాఽఽదిష్టం గుహ్యమష్టోత్తరంశతమ్
 జ్ఞానతోఽజ్ఞానతోవాఽపి పఠతాం బన్ధమోచకమ్
 రాజ్యందేయం ధనందేయం యాచతః కామరూపణమ్
 ఇదమష్టోత్తరశతం సదేయం యస్యకస్యచిత్
 నాస్తికాయ కృతఘ్నాయ దురాచారరతాయ నై
 మద్భక్తివిముఖాయాపి శాస్త్రగర్తేషు ముహ్యతే
 గురుభక్తివిహీనాయ దాతవ్యం సకదాచన
 సేవాపరాయ శిష్యాయ హితపుత్రాయ మారుతే!
 మద్భక్తాయ సుశీలాయ కులీనాయ సుమేధసే
 సమ్యక్పరీక్ష్య దాతవ్య మేవ మష్టోత్తరంశతమ్
 యఃపఠే చ్ఛృణోయద్వాఽపి స మా మేతి ససంశయః.

తా. ఓ యాంజనేయా! శిష్యుడవగు నీ కతిరహస్యభూతములగు నియ్యష్టోత్తరశతోపనిషత్తుల నుపదేశించితిని. ఇయ్యుపనిషత్తులను తెలిగొని తెలియకగాని పఠించినవారికి బంధవిముక్తి కలుగుచున్నది.

నిన్నడిగినవానియందు నీ కనుగ్రహము కలిగినయెడల వానికి సర్వాభీష్టముల నొసంగుచు ధన కనక రాజ్యాద్యైశ్వర్యముల నీయవచ్చును. కాని ఇయ్యష్టోత్తర శతోపనిషత్తులు మాత్ర ముపదేశింపవలదు. దురాచారరతుడు, కృతఘ్నుడు, నాస్తికుడు, మున్నగువారల కీయరాదు. అధ్యాత్మచింతన లేక సర్వదా తర్కవ్యాకరణాది శాస్త్రములయందు నిమగ్నులైయుండు సంశయ పిశాచావేశులకును, గురుభక్తివిహీనులకును నుపదేశింపకూడదు.

ఓ మామతీ! ఇయ్యట్టోత్తరశతోపనిషత్తులు శుశ్రూషా పరాయణుడును, సకలవిధముల హితుడు నగు పుత్రునికొఱకును, సుఖీలుడు, సుగుణుడు, కులీనుడు, అత్యజ్ఞానమునకై కృషిచేయువాడు, చుంచి మేధస్సు కలవాడును నగు మద్భక్తునికొఱకును నుపదేశింపదగినవి.

ఇయ్యట్టోత్తర శతోపనిషత్తుల నెవ్వడు పఠించునో, యెవ్వడు వినునో వాడు నన్ను పొందుచున్నాడు! ఈవిషయమున సర్వశయములేదు - అని శ్రీరామచంద్రమూర్తి యాంజనేయున కుపదేశించెను.

మూ. త దేతోత్ ఋచాభ్యుక్తం విద్యాహ వై బ్రాహ్మణ
మాజగామ, గోపాయ మాశేవధిష్ఠేహమస్మి
అసూయకా యాన్మజవే శతాయ, సమాంభూయా
వీర్యవతీ తథాస్యాం, యమేవ విద్యాశ్రిత
మప్రమత్తం, మేధావినం, బ్రహ్మచర్యోపవన్నం,
అస్మాద్రమా ముపపన్నాయ సమ్యక్ప్రీత్య
దద్యాద్దైన్యపీ మాత్మనిష్ఠా - మితి॥

తా. బ్రహ్మవిద్య బ్రాహ్మణునిదగ్గరకువచ్చి 'నన్ను కాపాడినయెడల నీకు నేను నిధివలెనుందును. అసూయగలవానికిని, కుటిలబుద్ధిగలవానికిని వంచకునకును న న్నుపదేశింపకుము. అట్లుపదేశింపక యుంటివేని నేను వీర్యవంతమై నీకు సకలాభీష్టముల నొసగుదు' నని తెలియచెప్పెను.

ఎవ్వడు వేదశాస్త్రములందు చక్కనిపాండిత్యముకలిగి యేప్రమాదము లేనివాడై కర్తృత్వ భోక్తృత్వాది గర్వములేనివాడై గ్రహించినదానిని మరుసక జాగ్రత్తులో జాగ్రతగ జ్ఞప్తియందుంచుకొన సమర్థుడో; బ్రహ్మచర్యనియమము కలవాడో అట్టివాడు విద్య నభిలషించి తనమీఠమునకువచ్చి విసేతుడయి ప్రార్థించు నెడల వానిని పరీక్షించి ఇయాత్మవిద్య నుపదేశింపవలెను,

మూ. ముముక్షువః పురుషా సాధనచతుష్టయసంపన్నా శ్శ్రద్ధా
 వస్తం సత్కులభవం శ్రోత్రియం శాస్త్రవాత్సల్యం గుణ
 వస్త మకుటిలం, సర్వభూతహితేరతం, దయాసముద్రం .
 సద్గురుం విధివ దుపసంగమ్యాపహరపాణయోఽష్టోత్తర
 శతోపనిషదం విధివ దధీత్య శ్రవణ
 మనన నిధి ధ్యాసనాని నైరంతర్యేణకృత్వా
 ప్రారబ్ధక్షయాద్దేహత్రయభంగం ప్రాప్యో
 పాధివినిర్ముక్త ఘటాకాశవ త్పురిపూర్ణతా
 మేతి విదేహముక్తి సైన్య కైవల్యముక్తిరితి—
 అతపవ బ్రహ్మలోకస్థా అపి బ్రహ్మముఖా ద్వేదాంత
 శ్రవణాది భుక్త్వా తేనసహ కైవల్యంలభన్తే,
 అత స్సర్వేషాం కైవల్యముక్తి ర్జ్ఞానమార్గే
 తోక్తా నకర్మ సాంఖ్యయోగోపాననాదిభిరిత్యుపనిషత్ ॥

తా. మోక్షేచ్ఛగలవారలు తాము సాధనచతుష్టయ సంపత్తిగల
 వాడై, శిష్యులకు సదుపదేశమునొసంగి వారిని తరింపజేయుతలంపు
 గలిగినట్టివాడును, సద్వంశజుడును, శాస్త్రవిశ్వాసము గలవాడును, మైత్రి
 ముదిత మున్నగుగుణసంపత్తి గలవాడును, సకలభూతములయంగు
 హితవుగలవాడును, దయాసముద్రుడును, సదాచార రతుడును నగు
 సద్గురువుయొక్కసమీపమునకు పుష్పఫలాదిరూపమగు కానుకను గైకొని
 సమీపించి యతనికి సాష్టాంగనమస్కార మొనర్చి అతని యనుగ్రహము
 వలన అష్టోత్తరశతోపనిషత్తులను ఉపదేశమునొంది తదుపదేశ శ్రవ
 ణానంతరము సంశయాదికములు కలుగకుండుటకై మనన మొనర్ప
 వలెను. అట్లు శ్రవణ మననములచే దృఢమైన బ్రహ్మతత్వమును మనస్సు
 చందు నిశ్చలముగ నిలుపుకొన్న వారై, ప్రారబ్ధరూపమగు నీదేహ

ముతో సూక్ష్మకారణశరీరముల ద్వారా నశించువారై ఘటము పగిలి పోయిన పిదప ఘటాకాశము మహాకాశమునందు లీనమగుకీతి తామే పరిపూర్ణత్వమును పొందుచున్నారు. అట్లుగుటయే విదేహ ముక్తి యనియు, కై వల్యముక్తి యనియు చెప్పబడుచున్నది.

అనగా:- అజ్ఞానము, తత్కార్యమగు నుపాధియు జ్ఞానముచే నశింపగా ఆత్మ తన పరిపూర్ణ బ్రహ్మ సూక్ష్మత్వమును పొందును. జ్ఞానము చేతనే యిట్టి కై వల్యముక్తి లభించుచున్నది.

నగుణోపాసనాదికమువలన బ్రహ్మలోకమును పొందిన వారు సైతము బ్రహ్మదేవునివలన నుపనిషదర్థమును విన్నవారము, అట్లుపదేశింపబడిన తత్త్వమును మనన నిధి ధ్యానముల నొనర్చుచు బ్రహ్మప్రళయ కాలమునం దా పరబ్రహ్మతో కై వల్యముక్తిని పొందుచున్నారు. కావున జ్ఞానముచేతనే ముక్తి లభించుననుటయే స్పష్టమయినది. ఇదా! కాగా ఉపనిష త్సిద్ధాంతముకానట్టి కర్మలచేగాని, సాంఖ్యముచేగాని, యోగముచేగాని, ఉపాసనలచేగాని ముక్తి లభింపజాలదు.

శ్రౌతస్మార్తకర్మలు, యోగములు, ఉపాసనలు ననునివి చిత్తశుద్ధిని గలిగించి జ్ఞానోత్పత్తికి సహాయభూతములగును. కావున నియ్యవి అవశ్యానుష్ఠేయములైనను ఇవియే ముక్తిసంగునని యుపేక్షించి యుండరాదనియు, జ్ఞానమే మోక్షదాయకమనియు తెలిసికొనవలయును.

సాధనచతుష్టయమునుగూర్చి విపులముగ చెప్పబడుచున్నది.

1. నిత్యానిత్యవస్తువివేకము. 2. ఇహముత్రఫలభోగ విరాగము.
3. శమాది షట్క-సంపత్తి. 4. ముముక్షుత్వము అను నీ నాలుగు సాధనచతుష్టయమని చెప్పబడును.

అందు 1. నిత్యానిత్య వస్తువివేకము:- బ్రహ్మము నిత్యమనియు, ప్రపంచ మనిత్యమనియు తెలిసికొనుట.

2. ఇహముత్రఫలభోగ విరాగము:- ఇహలోకమునందుగల నానా

విధ భోగములను, పరలోకమునందు గల స్వర్గాది ఫలభోగముల నభిలషింపక వానియందు విరక్తికలిగి యుండుట.

3. శమాదిషట్క-సంపత్తి:— శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష, శ్రద్ధ, సమాధానము నను నీ యారును శమాదిషట్క-ము నాబడును. ఇందు శమము:— అంతఃకేంద్రియ విషయములగు కామాదులను జయించుట; దమము:— బాహ్యేంద్రియములను వానివాని విషయములందు పరుగిడనివ్వక మరలించుట; ఉపరతి:— పరమాత్మయందే క్రీడించుట; (విషయానందము విడచి బ్రహ్మానందమునందే మునుగుట) తితిక్ష:— సుఖదుఃఖములను లాభాలాభములను, జయాపజయములను, మానావమానములను సనుముగచూచుట నిగ్రహించుట యను గొప్పఓర్పు కలిగియుండుటయు, బ్రహ్మమునందే చిత్తమునిలుపుటయును; శ్రద్ధ:— గురు వేదాంతాది వాక్యములయందు విశ్వాసము కలిగియుండుట; సమాధానము:— చిత్తము పరమాత్మయందే నిలిపియుండుట యను నీ యారుగుణములు కలిగియుండుట శమాదిషట్క-సంపత్తి నాబడును.

4. ముముక్షుత్వము: — మోక్షమునం దిచ్ఛకలిగియుండుట.

ఈ సాధనచతుష్టయ మొకదానితో నొకటి కలిసియే యుండును గాని విడిచియుండజాలవు. కావున సద్గురుకటాక్షముచే నొక్కగుణ మైనను లభించిన యెడల క్రమముగ నన్నియు పూర్తియగును.

1. శ్రవణము:— సదాచారసంపన్నుడగు సద్గురునివలన సమస్త వేదాంతములు అద్వితీయ పరమాత్మతత్వమునే బోధింపుచున్నవని తెలిసికొనుట.

2. మననము:— ఆచార్యు డుపదేశించినయర్థమును సందేహానివారణార్థమయి తాను యుక్తులచే మరల మననము చేసికొనుట.

3. నిధిధ్యాన:— శ్రవణమననములచే నిశ్చితమగు ఆత్మతత్వము నెల్లప్పుడు చిత్తమునందు చలింపకయుండునట్లునిలుపుట.

మూ. ప్రాక్తన స్తదసాయత్నా జ్ఞేతవ్యో భవతా కపే!
శుభాశుభాభ్యాం మార్గాభ్యాం వహన్తి వాసనాసరిత్.

తా. ఓయాంజనేయా! పూర్వజన్మకృత పుణ్యపాప సంస్కారరూప వాసనలను దృఢమయిన పురుషప్రయత్నముచే జయించి కృతార్థుడవు కమ్ము. పూర్వజన్మకృత కర్మవాసనాత్మకమగు నది శుభాశుభములను మార్గముచే ప్రవహించుచున్నది.

వేగముగనేగు నదీప్రవాహమున బడినవాడు ముఖమైన గాన్పింపని రీతి నాప్రవాహవేగముచే కెరటములయొక్క నిమోన్నతముల ననుసరించి మునుగుచు తేలుచు తుద కాప్రవాహమున మునిగిపోయి నట్టా లజ్జానులు శుభాశుభము లను పుణ్యపాప కర్మరూపమగు వాసనా నదియందు మునిగిపోవుచున్నారు. కావున నీవు జ్ఞానినై త ద్వాసనా నదీప్రవాహమునబడక మర్కటకిశోర న్యాయమున కొంత పురుషప్రయత్నము చేసితివేని తదుపరి మార్జాలకిశోర న్యాయమున సద్గురుకటాక్షమునందీ, దాని యాధారముచే నీవు దుస్తరము వాసనావాసితము నగు మహాప్రవాహమున గొట్టుకొనిపోజాలవు.

అట్టి మహాప్రవాహమునుండి బయటపడుటయే బయలు అని తెలియుము.

మూ. మనోనిర్వాసనీభావ మాచరాశు మహాకపే!
సమ్యగాలోకనా తృత్యా ద్వాసనా ప్రవిలీయతే
వాసనావిలయే చేత శ్శమమామూతి దీపవత్
వాసనాం సుపరిత్యజ్య మయి చిన్నాత్రవిగ్రహే
యస్తిష్ఠతి గతవ్యగ్ర సోఽహం సచ్చిత్సుఖాశ్రయః.

తా. ఓయాంజనేయా! నీవు శీఘ్రముగ మలినవాసనలు లేకుండు నటుల నీమనస్సును చక్కగ సంస్కరించుకొనుము. దానివలన సత్కమ

జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞానము కలుగును. అట్టి దృఢతరవిజ్ఞానముచే వాసన నిశ్చేషముగ నశించును.

దుర్వాసనలు సమూలముగా నశించినచో చిత్తము తనంతట చ దీపమువలె శాంతినిపొందును. ఎప్పుడు సచ్చిదానందాత్మకుడ నాయందు మనస్సునుంచి హాసనలన్నటిని వృత్తులతోగూడ నశింప గలుగుచున్నాడో యప్పు డాతడు బ్రహ్మవేత్తకాడు. మరి! — య బ్రహ్మమగుచున్నాడు.

మూ. సమాధిమథకర్మాణి మాకరోతు కరోతువా
హృదయే నాత్మసర్వేహో ముక్త ఏవోత్తమాశయః
నైష్కర్మేణ నతస్యార్థ స్తస్యార్థోఽస్తి సకర్మభిః
న సమాధానజప్యభ్యాం యస్య నిర్వాసనంమనః
సంత్యక్త వాసనా న్మోనాదృతే నాస్త్యత్తమం పదమ్
వాసనాహీన మప్యేత చ్చక్షురాదీంద్రియంస్వతః
ప్రవర్త తే బహిస్స్వార్థే వాసనామాత్రకారణమ్
అయతోఽపనతేష్వక్ష దృగ్ప్రవ్యేషుయథా పునః
సీరాగమేవ పతతి తద్వత్కార్యేషు ధీరధీః॥

తా. బ్రహ్మవేత్త యగువాడు త్రిపుటీనాశన పురస్కరముగ బ్రహ్మైక్యదశయగు సమాధినిగాని శ్రౌతస్మార్తకర్మలనుగాని చేసినచేయ నిమ్ము లేదా చేయకపోయినను సరియే. అతడు మనస్సుచే దా రేషణ, ధనేషణ, పుత్రేషణ లను ఈషణత్రయమును విడచి, బ్రహ్మనందస్వ-
పుడై శ్రేష్ఠమైన బ్రహ్మస్వరూపావస్థను పొందిన మనస్సుగలవా డగును. కావున సతడే జీవన్ముక్తుడు, విదేహముక్తుడు నని యెఱుంగునది.

ఉపాధివిశిష్టుడై యున్నప్పుడు జీవన్ముక్తుడును, ఉపాధిరహితుడై యున్నప్పుడు విదేహముక్తుడు నగును. అట్టి బ్రహ్మవేత్తల ప్రాణములచి

త్యుక్తాంతములు లేవు. (అట్టి బ్రహ్మవేత్తకు వెళ్లనలసినది, పొందవలసి నది ఏదియును లేదు.) జ్ఞానసమయకాలమునందే వారు ముక్తులగుదురు. బ్రహ్మోపదేశకాలమునందు కలిగిన జ్ఞానమే మోక్ష మనబడును. అదే పొందవలసినమార్గము, స్థానమునని తెలియుము.) అట్టి పుణ్యాత్మునకు, సుచిత్తునకు “నీవు ఇదికాదు. అదే నీవు. నీదేశ మిదికాదు. ఆ దేశమే నీది.” అని సద్గురువు చెప్పినమాట సరిపడును. ఎవ డాగురూపదేశమును వృథముగ నమ్మునో వాడే పరదేశి యనబడును. అట్టివానికి పొందవలసిన మార్గముగాని, లోకముగాని పదవిగాని లేదని యెఱుంగుము.

ఎవనిమనస్సు సర్వవిధ వాసనాశూన్యమై బ్రహ్మస్వరూపమే యగు చున్నదో, అట్టివానికి కర్మసంబంధములేని జ్ఞానముతోగాని, శ్రౌత స్మార్తాది కర్మలతోగాని, చిత్తైకాగ్రతతోగాని, మంత్రానుష్ఠానములతోగాని ప్రయోజనములేదు. అతడే బ్రహ్మస్వరూపుడు, కావున జ్ఞానాదులతో నతనికి పనిలేకపోవుటయే యుక్తముగదా!

జ్ఞాని యెప్పుడును సర్వవాసనాశూన్యమైన మోక్షావస్థయందుండును. అతని కంతకంటె శ్రేష్టమైన పదవి లేదని భావము. మోక్ష మనగా:- ప్రపంచ ధర్మసంబంధములను పరిత్యజించి బ్రహ్మస్వరూపుడై యున్న నానికి లభించెడి ఆనందసముద్రము.

స్వయముగ వాసనలులేని నేత్రము మున్నగు నింద్రియములు పూర్వ సంస్కారముచే ప్రేరితములై తమ తమ విషయములయందు ప్రవర్తించు చున్నవి. నేత్రములు రూపమును గ్రహించుట, శ్రవణము శబ్దమును గ్రహించుటమున్నగు ఇంద్రియప్రవృత్తికి మనోవాసనలే ముఖ్యకారణము లని తెలిసికొని ఆ మలినవాసనలను జ్ఞానాగ్నిచే దగ్ధమొనర్పవలెను.

చక్షురాది సర్వేంద్రియములు రూపగ్రహణాదికములగు తమతమ విషయములయందు ప్రవర్తించినట్లు బ్రహ్మవేత్తయు ప్రారబ్ధవేగముచే వచ్చునట్టి కార్యములయందు తన ఇచ్చ లేకయే ప్రవ

ర్తించుచుండును. కులాలుడు చక్రమునుత్రిప్పి తనపని నెఱవేర్చుకొని తా నేగును. తదుపరిగూడ చక్రము తిరుగుచునేయుండును. అట్టియెడ నాచక్రమున పదార్థములేనందున తిరుగుటవలని లాభనష్టములు లేనట్లుగను, తలచితుకగొట్టబడిన పాము చచ్చినను కొంతవఱ కాప్రాణము తోక నంటియుండుటచే ఆతోక గూడుచున్నట్లుగాను సూక్ష్మకారణములు నశించినప్పటికిని ప్రారబ్ధముతో గూడిన స్థూలము ప్రారబ్ధము ననుసరించి నప్పటికిని తత్కర్మఫలము అంటదనియే తెలిసికొనుము.

మూ. తతః పక్వకషాయేన నూనం విజ్ఞాతవస్తునా,

శుభోఽప్యసౌ త్వయాత్యాజ్యో వాసనౌఘో నిరాధినా.

తా. ఓయాంజనేయో! గురుశాస్త్రహోధిత సిద్ధాంతాన్మహానానంతరము క్రమముగ పరిపక్వమయిన చిత్తము కలిగి బ్రహ్మపదార్థ మిట్టిదని యెఱుంగుటచే మనస్సంతాపములేని నీవు శమదమాది రూప శుభ సంస్కారమునుకూడ మెల్లమెల్లగ విడువవలెను. “సర్వవిద్యాపాణ్ణిత్య ప్రపంచం భస్మీకృత్య” యనునట్లు సర్వవాసనలు పూర్తిగ జ్ఞానాగ్ని చే భస్మము చేయవలెను.

మూ. సహస్రాంకురశాఖాత్మే ఫలవల్లవశాలినః

అన్యసంసారవృక్షస్య మనోమూల మిదంస్థితం

సజ్కల్పమేవ తన్మనో సంకల్పోపశమేన తత్

శోషయాశు యథాశోష మేతి సంసారపాదపః.

తా. ఈసంసార మను మహావృక్షమునకు మూలము మనస్సు, రాగద్వేషాదు లంకురములు, స్వర్గనరకాదులు శాఖలు, సుఖదుఃఖములు ఫలములు, ఈషణత్రయము నాబడునవి పల్లవములుగను నుండెను. ఈవృక్ష మనాదియై యనంతమై వెలయుచున్నది. అపరోక్ష సాక్షా

త్కార మగునంతదనుక దేనివలనను ఈ వృక్షమునకు నాశనములేదు. “అసంగశస్త్రేణ దృఢేనఛిత్వా” యను గీతావాక్యమునుబట్టి దృఢమైన అసంగమును శస్త్రముచేతనే ఛేదించితగినదని యెఱుంగుము.

సంకల్పమే స్వరూపముగాగలది మనస్సు. అట్టి సంకల్పాత్మకమగు మనస్సు సంకల్పమునశించినచో నుండజాలదు. పూర్వోక్తమగు సంసార వృక్ష మెండిపోవునటుల సంకల్పవికల్పాత్మకమగు మనస్సును శీఘ్రముగ నశింపచేయవలయును. నిత్యానిత్య వస్తువివేకముచే పరిశోధించి నిత్య వస్తువునుపొంది, అనిత్యవస్తువును మిథ్యగ నెఱుంగుము. “బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్య” యను గూఢార్థము నెఱింగితివేని మనస్సు అను పదార్థము, సంకల్పవికల్పము లనెడు దానివృత్తియు లేదని తెలియగలిగి నిశ్చింతగ నీ దేశములో నీ వుండగలవు.

మూ. అధ్యాత్మవిద్యాధిగమ స్సాధుసంగతిరేవచ
వాసనాసంపరిత్యాగః ప్రాణస్పందనిరోధనం
ఏతాస్తా యుక్తయఃపుష్టా స్సన్తి చిత్తజయేకిల
సతీషుయుక్తిష్వేతా సహాహన్నియనుయన్తియే
చేతసో దీపముత్సృజ్య విచిన్వన్తి తమోఽజ్ఞనైః
విమూఢాఃకర్తుముద్యుక్తా యేహాహచ్ఛేతసోజయమ్
తేనిబధ్నన్తి నాగేన్ద్రి మున్మత్తం బినతన్తుభిః.

తా. మనోజయమునిమిత్తము వేదాంతశాస్త్రాభ్యాసము, సజ్జన సహవాసము, మలినవాసనాపరిత్యాగము, ప్రాణచాంచల్యనిరోధనము, సనెడి యుపాయచతుష్టయ మధికార తారతమ్యమునుబట్టి నిర్ణయింపబడియున్నది. శాస్త్రములందు చెప్పబడిన నీ యుపాయములను పరిత్యజించి యెవ్వరు బలాత్కారముగ లేక హఠయోగాదికముచేత మనస్సును జయించుటకు ప్రయత్నించుచున్నారో, వారు చీకటియందున్న వస్తువు

వును వెదకుటకు దీపమునువిడిచి కాటుకచే వస్తువులను వెదకుటకయి ప్రయత్నించు మూఢులవలె పైనచెప్పబడిన యుపాయచతుష్టయమునం దొకటియగు ప్రాణస్పందనిరోధమును చేయుచున్నారు.

మనోజయమునకు ముఖ్యసాధనభూతమగు అధ్యాత్మవిద్యాధిగమూ ద్యుపాయ చతుష్టయమును విడచి హఠయోగాదికముచే నెవ్వరు మనో జయార్థము ప్రయత్నించుచున్నారో, వారు మదించిన గజశ్రేష్ఠమును తామరతూడుచే కట్టివేయ ప్రయత్నించువారితో సమానులు.

అట్టిగజరాజము బినతంతువులచే గట్టివేయుట కెటులసాధ్యముకాదో అదేవిధముగ హఠయోగాదికముచే మనోజయమును శక్యము కాదు. కావున మనోజయసాధకమని శాస్త్రములందు బోధింపబడిన ఉపాయ చతుష్టయముచేతనే మనస్సును జయింప ప్రయత్నింపవలెను.

మూ. భావితం తీవ్రసంవేగా దాత్మనా యత్త దేవ సః

భవత్యాశు కపిశ్రేష్ఠ! విగతేతరవాసనః॥

తా. ఎవ్వడు తీవ్రమైన సంస్కారవేగముచే నితరవాసనలు లేనివా డయి దేనిని ధ్యానించునో ఆ ధ్యానించువాడు ధ్యానించునదియే తా నగుచున్నాడు. (దేనినితాను ధ్యానించునో అదియే తా నగునని శ్రుతి స్మృతిపురాణాదులయందు ప్రసిద్ధమైయున్న విషయము!) అదియే జన్మ సాఫల్యము. అనగా నామరూపజగత్తు మిథ్యయని తలచి తన్నామరూప ములలో పరిపూర్ణమును భావించుటచే పరిపూర్ణమే యగుచున్నాడు. నామరూపజగత్తు జీవబ్రహ్మలు మిథ్యయే యని తెలియవలెను.

మూ. పునర్జన్మాంతరం త్యక్త్వాస్థితిస్సంభ్రష్టబీజవత్

బహుశాస్త్రవృథాకంధా రోమంధేన వృథైవకిమ్

అన్వేష్యవ్యం ప్రయత్నేన మారుతే జ్యోతిరాంతరమ్.

తా. వేయించినగింజవలన అంకుర మే విధముగ గలుగదో అదే విధముగ మరల జన్మాంతరమును కలుగజేయుటకు సమర్థమయియుండు స్థితి శుభవాసన యనంబడును. అట్టి శుభవాసనగలవాడూరక యనేకము లగు శాస్త్రకథలనెడి బొంతలను తొడిగికొనుటవలన వానికేమియు ప్రయోజనములేదు. మఱియు నాశాస్త్రకథలను సర్వదా నెమరు వేయుట వలనగూడ నేమియు ప్రయోజనములేదు. అట్టిశ్రమ యంత యును వ్యర్థమే.

మారుతీ! సర్వాంతరమయి స్వయంప్రకాశమై వెలయు తేజ మేది గలదో యా తేజస్సుమాత్రమే తెలియదగినదిసుమా!

మూ. అధీత్య చతురోవేదాన్ సర్వశాస్త్రాణ్యనేకశః
బ్రహ్మతత్త్వం నజానాతి దర్శోపహతచేతసః
స్వదేహశుచిగంధేన న విరజ్యేత యఃపుమాన్
విరాగకారణంతస్య కిమన్య దుపదిశ్యతే.

తా. “వేదశాస్త్రములను చక్కగాఁపఠించి తదర్థము నెఱింగియు, విద్యామదముచే వివేకశూన్యులయినవారు బ్రహ్మతత్త్వము నెఱుంగ జాలరు.” అని శ్రీరామచంద్రమూర్తి యాంజనేయున కుపదేశించెను.

తనదేహమున కొకపూట స్నానాదినంస్కారము లాచరింపనియెడల నది దుర్గంధభూయిష్ట మైయుండును. తనదేహ మిట్టిదని యెఱింగియు నెవనికి వైరాగ్యము కలుగదో అట్టివాని వైరాగ్యమునిమిత్తము మరే కారణమున్నా చెప్పబడదు. తనదేహ మిట్టిదని తలంచినతోడనే సాధకుడగు వివేకి దానియందు వైరాగ్యము జనించునట్లు దృష్టి మరలించుకొనును.

దేహేంద్రియము లెంతకడిగినను, ఎన్నినాళ్లు తీర్థస్నానాది శౌచ

కర్మలు చేసినను లాభములేదు. తీర్థస్నానాది శౌచకర్మలు కేవల మజ్జానికేగాని సుజ్ఞానిమిత్రము చెప్పబడలేదని యెఱుంగుము.

మూ. అన్ధోహి వాసనాగన్ధో మోక్షస్వాస్య ద్వాసనాత్మయః
వాసనాం సంపరిత్యజ్య మోక్షార్థిత్వ మపిత్యజ.

తా. “వాసనలయందు చిక్కుకొనుటయే సంసారము. వాసనలను విడుచుటయే మోక్షము.” అని తెలిసి వాసనల నేవిధముగ విడుచు చుంటివో అటులే మోక్షము నాకుకావలయు ననెడి యభిలాషనుకూడ వదిలుము. సాధకుడ పగునీవు నిశ్చయముగ స్వయముగ బ్రహ్మస్వరూపుడవు. కావున నీకు బంధముగాని, తత్సాపేక్షమగు ముక్తిగాని దసియు, నీ యుభయము మాయికము — మిథ్య యనియు నమ్ముము. సర్వమును మాయికమే యగుట సర్వవాసనలను, సర్వమును విడువువ

తన నుంటియున్న సర్వవాసనలను అహంకార మమకారము లేకుండ విడువవలెను, గాని శ్రావణభౌద్రపదముల వలె సర్వము పరుల పాలు గురువులపాలు చేయుమని యర్థముకాదు. తాను మానధనము యందు వాసనలమంతయు గురువునకు . ధారపోయవలయు ననిగాని సర్వము వీధిలో పారపోయవలయు ననిగాని యనుకొనరాదు.

“సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకంశరణంవ్రజ” యని శ్రీకృష్ణు చెప్పినట్టి సమస్తములగు వాసనాదికములను విడిచి భగవంతు నొక్కనినే శరణుసొందుదమను నభిప్రాయము నెఱింగి వాసనలను సమూలముగా విడిచి గాలిపటమువలె నీవుంటివేసి ని న్నాభగవంతుడే రక్షించును (వాసనా వర్జితుడు గాలిపటమువలె నుండును.)

గాలిపట మనగా నేమియో సాధకులు బాగుగ గ్రహింపవలెను. ఇయ్యది గురుముఖతా తెలియదగిన రహస్యాంశము.

మూ. తామ పృథ పరిత్యజ్య మనోబుద్ధినమన్వితాం
శేషస్థిరసమాధానో మయిత్వం భజమారుతే!

తా. ఓయాంజనేయా! కర్తృ కరణాది మనోబుద్ధినమన్వితములగు
అభవాసలను కూడ విడిచినవాడవై, సకలస్పృతులు నిషేధింపగా
గిలెడి పరబ్రహ్మము (పరిపూర్ణము) నందే సుస్థిరానుభవము కల
వాడవై నాయందే నీవు నిర్జీవ సమాధినిపొందుము.

మూ. దృశస్తు శుద్ధోఽహ మవిక్రియాత్మకో
నమేఽస్తి కిఞ్చద్విషయ స్వభావతః
పుర స్థిరశ్చోర్ధ్వ మధశ్చ సర్వత
స్సుపూర్ణ భూమాహ మితీహ భావయ.

తా. ఓయాంజనేయా! నేను చైతన్య మాత్రస్వరూపుడననియు,
ప్రకృతినబంధము లేనివాడ ననియు, ఈకల్పితవిషయము లేవియునాకు
స్వభావముగనే లేవనియు, ముందువెనుక క్రింద మీదయను సంతటను
ను అపరిచ్ఛిన్నానంద స్వరూపుడననియు తలంచి నీవునాలో (అఖండ
పరిపూర్ణములో) కలియుము. వాయువు వీచివీచి తుదకు స్తంభించి
శ్చలమైనవిధముగ సుజ్ఞాని యగుసాధకుడు ప్రారబ్ధము నశింపగా
స్తంభించి నిశ్చలమగును — అనియు శ్రీరామచంద్రమూర్తి యాంజ
నేయున కుపదేశించెను.

అక్షయమైవలిగెడు సర్వాత్మ! నీకుమంగళము.

సాక్షాన్నిఖిలైకజగద్రక్షక! నీకుమంగళము.

ఆకృతిలేనట్టి సచ్చిదాత్మ! నీకుమంగళము.

ప్రాకృతజనుల కగపడని భవ్యమూర్తి! నీకుమంగళము.

భువనజాలములను జేయుప్రభూ! నీకుమంగళము.

భవవిధాతృహరివందితపాద! నీకుమంగళము.

మజ్జశమ్మగురుదేవాయ మహానీయగుణాత్మనే
సర్వలోకశరణ్యాయ సాధురూపాయమజ్జశమ్మ.

ఓమ్

పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్పూర్ణ ముదచ్యతే
పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమే వావశిష్యతే.

ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః

శ్రీ

సద్గురు

చరణార్పణమస్తు

శ్రీ వింతలపాటి వెంకటసుబ్బయ్య గారిచే

విరచితమైనది.

సంపూర్ణము